

Nana Sumbadze

Determinants and Consequences of Civic Participation

Institute for Policy Studies

Tbilisi 2013

ნანა სუმბაძე

სამოქალაქო ჩართულობის დეტერმინანტები და შედეგები

საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტი

თბილისი 2013

ACADEMIC SWISS CAUCASUS NET

AN INITIATIVE OF GEBERT RUF STIFTUNG IN COOPERATION
WITH HTE UNIVERSITY OF FRIBOURG

The present study was conducted with the support of the Academic Swiss Caucasus Net (ASCN). ASCN is a programme aimed at promoting the social sciences and humanities in the South Caucasus (primarily Georgia and Armenia). Its different activities foster the emergence of a new generation of talented scholars. Promising junior researchers receive support through research projects, capacity-building training and scholarships. The programme emphasizes the advancement of individuals who, thanks to their ASCN experience, become better integrated in international academic networks. The ASCN programme is coordinated and operated by the Interfaculty Institute for Central and Eastern Europe (IICEE) at the University of Fribourg (Switzerland). It is initiated and supported by Gebert Rűf Stiftung.

The views expressed in this report/ publication are those of the authors and do not necessarily represent the opinions of Gebert Rűf Stiftung and the University of Fribourg.

კვლევა ჩატარდა პროგრამა „კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის“ მხარდაჭერით. პროგრამა „კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის“ მიზანია სამხრეთ კავკასიაში სოციალური და ჰუმანიტარული მეცნიერებების განვითარების მხარდაჭერა სხვადასხვა აქტივობების და ღონისძიებების მეშვეობით, როგორებიცაა: კვლევითი პროექტების დაფინანსება, ტრენინგების ჩატარება, სხვადასხვა სასწავლო და კვლევითი გრანტების გაცემა. პროგრამა ხელს უწყობს ნიჭიერი მკვლევარების ახალი თაობის წარმომადგენლებს და მათ საერთაშორისო აკადემიურ ქსელში ინტეგრაციას.

პროგრამა „კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელს“ კოორდინაციას უწევს და ახორციელებს შვეიცარიის ფრიბურგის უნივერსიტეტის ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ინტერფაკულტეტური ინსტიტუტი. პროგრამას აფინანსებს „გებერტ რიუფის ფონდი“, რომელიც დაფუძნებულია ბაზელში.

ინგლისური ტექსტის რედაქტორი:
Editing of text in English:

მერი ელენ ჩეტვინი
Mary Ellen Chatwin

წიგნის დიზაინი: **მაია სუმბაძე**
Book design: **Maya Sumbadze**

დაკაბადონება: **ქეთევან გოგავა**
Layout: **Ketevan Gogava**

ISBN 978-9941-0-5438-9

CONTENTS

PREFACE

I. INTRODUCTION

1. The importance of participation for democratic development and the main features of voluntary associations.....	9
2. Social capital, trust and motivation for joining voluntary associations	12
2.1. Importance and definition	12
2.2. Components of social capital	12
2.3. Consequences of social capital	26
2.4. Civic engagement and social capital	27
2.5. Motives for participation	30
3. Country Context.....	35
3.1. Trust.....	36
3.2. Participation	39
3.3. Associations	41
4. Research questions and study design	44

II. MAIN RESULTS: QUALITATIVE DATA

1. Methodology.....	47
2. Reasons of joining associations	49
3. Benefits	55
3.1. Tangible benefits.....	55
3.2. Less tangible benefits	56
4. Negative consequences of membership of voluntary organizations	60
5. Activities carried out in associations.....	61
6. Reasons for a low level of participation	63
7. Means of increasing participation.....	73

III. MAIN RESULTS: QUANTITATIVE DATA

1. Aims of the survey and methodology.....	80
2. Background characteristics of the respondents.....	81
3. Personality characteristics and attitudes of the respondents	82
4. Determinants of civic engagement.....	82
5. Ways of joining associations	94
6. Length of and satisfaction with membership, employment.....	95
7. Social capital	97
7.1. Structural aspect: social networks.....	98
7.2. Cultural aspects.....	105

IV. CONCLUSIONS

1. Determinants of participation.....	112
2. Social capital.....	114
3. Obstacles to civic engagement and possible ways to increase engagement	115
4. Concluding remarks.....	116

REFERENCES

119

Annex 1 Technical report	286
--------------------------------	-----

Annex 2 List of participants of focus group discussions.....	341
--	-----

Annex 3 List of surveyed associations.....	345
--	-----

სარჩევი

წინათქმა	127
I. შესავალი.....	129
1. მონაწილეობის მნიშვნელობა დემოკრატიული განვითარებისათვის და ნებაყოფლობითი ასოციაციაციების ძირითადი მახასიათებლები	129
2. სოციალური კაპიტალი, ნდობა და ნებაყოფლობით ორგანიზაციაში გაერთიანების მოტივაცია.....	134
2.1. მნიშვნელობა და განსაზღვრება	134
2.2. სოციალური კაპიტალის კომპონენტები	135
2.3. სოციალური კაპიტალის შედეგები	155
2. 4. სამოქალაქო ჩართულობა და სოციალური კაპიტალი	156
2.5. მონაწილეობის მოტივები.....	161
3. ქვეყნის კონტექსტი	168
3.1. ნდობა.....	169
3.2. მონაწილეობა	173
3.3. ასოციაციები	176
4. საკვლევი საკითხები და კვლევის დიზაინი	181
II. ძირითადი შედეგები	184
1. მეთოდოლოგია	184
2. ასოციაციაში გაერთიანების მიზეზები.....	186
3. სარგებელი.....	193
3.1. ხელშესახები სარგებელი.....	193
3.2. ნაკლებად ხელშესახები სარგებელი	195
4. ნებაყოფლობითი ორგანიზაციის წევრობის უარყოფითი შედეგები.....	199
5. ორგანიზაციის აქტიობები	200
6. მონაწილეობის დაბალი დონის მიზეზები	202
7. მონაწილეობის გაზრდის გზები	216

III. ძირითადი შედეგები: რაოდენობრივი მონაცემები.....	224
1. გამოკითხვის მიზნები და მეთოდოლოგია.....	224
2. დემოგრაფიული მონაცემები.....	226
3. რესპონდენტთა პიროვნული მახასიათებლები და დამოკიდებულებები.....	226
4. სამოქალაქო ჩართულობის დეტერმინანტები.....	227
5. ასოციაციაში გაწევრიანების გზები.....	244
6. წევრობის ხანგრძლიობა, წევრობით კმაყოფილება და დასაქმება.....	246
7. სოციალური კაპიტალი.....	249
7.1. სტრუქტურული ასპექტი: სოციალური ბადეები.....	249
7.2. კულტურული ასპექტები.....	258
IV. დასკვნები.....	267
1. მონაწილეობის დეტერმინანტები.....	267
2. სოციალური კაპიტალი.....	270
3. სამოქალაქო ჩართულობის ხელისშემშლელი პირობები და მონაწილეობის გაზრდის შესაძლო გზები.....	272
4. შემაჯამებელი შენიშვნები.....	274
ბიბლიოგრაფია.....	278
დანართი 1 ტექნიკური ანგარიში.....	286
დანართი 2 ფოკუს ჯგუფის მონაწილეთა სია.....	352
დანართი 3 გამოკითხულ ასოციაციათა სია.....	357

PREFACE

Since the beginning of this project drastic changes in public life have occurred in Georgia, transforming the attitudes and the behavior of the population. In certain ways, these changes tested assumptions of the study, something that is not often possible. Therefore the study design created in 2010-2011 reflected realities at that time, while in our conclusions we take into account the drastic changes in the landscape of public life by the end of 2012.

In addition to the author of the publication, the research team was composed of Associate Professor Anastasia Kitiashvili of I.Javakhishvili Tbilisi State University (TSU) and Natia Ubilava, MS student of Psychology at TSU. The research team expresses our gratitude to the Academic Swiss Caucasus Net (ASCN) for providing the possibility to carry out this study and to present its results at various International conferences. ASCN offered academic guidance and advice through its experts, as well as organized workshops. Specifically we would like to thank Denis Dafflon from the University of Fribourg and Tiko Kadagishvili from the Tbilisi office of ASCN for their assistance. We would like to thank participants of discussions and respondents of the survey for their time and openness.

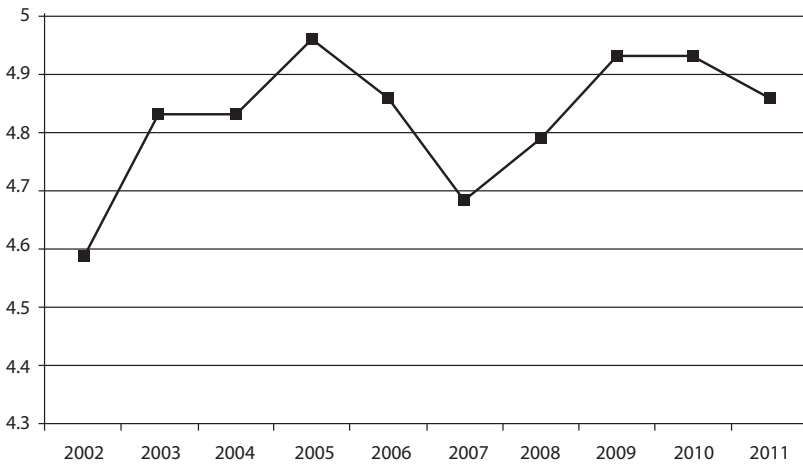
The project implemented by the Institute for Policy Studies (IPS) was carried out in close cooperation with the TSU Department of Psychology. We would like to thank the facilitators of the focus group discussions, including IPS Researcher Maia Maisuradze, Associate Professor of TSU, Tamar Makharadze, as well as Assistant Professors at TSU, Ekaterine Pirtskalava and Irina Zhvania. We also would like to extend our thanks to MS students: Tsira Khasaia, Sopia Mchedlishvili, Tamta Narimanishvili, Tata Oniani, Nutsa Sagaradze and Meri Samsonia, who carried out face to face interviews with members of voluntary associations.

Nana Sumbadze

I. INTRODUCTION

1. The importance of participation for democratic development and the main features of voluntary associations

The dissolution of the Soviet Union and declaration of Independence by Georgia raised hopes of immediately embracing democracy. However, over 20 years have passed, and still 43 percent of the population thinks democracy doesn't exist in Georgia (NDI,2012). Local experts (e.g. Nodia, 2012) and international experts alike analyze the causes, even calling the existing political system “pluralistic feudalism” (Ilia Roubanis as cited in De Waal, 2012). Moreover, the Freedom House Index (Freedom in the World , 2011) shows a decline of democracy over the last decade.

Graph 1. LEVEL OF DEMOCRACY

Democracy Level Scale values: 1 highest and 7 lowest

Source: *Freedom in the World*, 2011.

The reasons for low levels of democracy are several. Real democracy implies governance by the people, meaning that public policy is determined by the priorities of the majority. Therefore civic participation is a basic feature of liberal democracy (Welzel & Inglehart, 2008). Countries where self-expression is high are characterized by participatory types of social and political life. The results of the World Values Survey over several years indicate a causal relationship of self-expression to democracy (Inglehart, 1997). Self-expression is conducive to democracy, and not vice versa. Democracy does not ensure an increase in self-expression. Instead self-expression plays a decisive role in the emergence and functioning of democracy.

Joining voluntary associations and organizations is the most common and potent institutional way of exerting influence on the government and making one's voice heard. The fact that associations contribute to democratic development is well established and acknowledged (E.g. de Tocqueville, 1848; Putnam, 1993, 2000; Welzel, Inglehart & Deutsch, 2005). Associations are considered vehicles of participation as they form public opinion, as well as public communication and deliberation, and provide representation for and resistance to policies. Therefore the democratic health of a country can be predicted by its diversity and number of associations. Associations are important as they precede voice and help to consolidate concerns and demands. To achieve an objective, concerns should be heard by those in charge, and to this end associations are required (Rosenblum, 1998).

At an individual level, participation in groups produces social capital, promotes habits of cooperation and solidarity, enhances efficiency of information, and helps develop political skills such as public speaking, negotiation, bargaining and compromise. Such participation also increases social connections and counteracts feelings of social isolation (Maloney, W.A., & Rosteutsher, S., 2007; Warren, 2001; Putnam 1993; Newton, 2008).

However, the effects of associations are not only positive but can also be negative. All individual benefits may also be used for undemo-

cratic processes, and groups may form negative identities of “others” (Maloney, W.A., & Rosteutsher, S., 2007).

Voluntary associations are defined as a group of individuals who enter into an agreement to form a body to accomplish a purpose (Wikipedia). They include interest groups, social movements, political parties and trade unions, churches and congregations, self-help groups and special interest and fan clubs.

Associations have two main kinds of activities, maintenance and instrumental. Maintenance activities, i.e. activities aimed at securing survival of the organization include: recruiting members, fundraising, promoting voluntarism; Instrumental activities may be targeted either at policy or be client-oriented. The civic environment can be characterized by the two features of voluntary organizations-density and variety.

Association density is defined by the number of associations in relation to inhabitants. Association density can have important democratic implications, for example making joining easier because citizens can gather close to home, or can lead to greater competition, or can increase incentives to be more responsive to issues around them.

Associational variety refers to the existence of different types of associations. Density and variety support “free-riding” in other words moving from one association to another, which is considered as an important and useful mechanism. The dynamics of associations, which include “forming, joining, schisms, and disassociation, are as much a part of the freedom of association as the solidity of identification and belonging” (Rosenblum, 1998).

2. Social capital, trust and motivation for joining voluntary associations

2.1. Importance and definition

High social capital is a necessary feature of democracy. According to Putnam (1993) when people are embedded in dense social networks, possess norms of generalized reciprocity and have high levels of trust, they are more likely to effectively organize and act collectively. Putnam (2000) considers social capital simultaneously as a private and a public good. He points out that social capital is beneficial for any member of the society, whether a member possesses it personally or not, as in societies characterized by high social capital even individuals with low social capital can enjoy benefits.

Social capital is defined as “Features of social organization, such as trust, norms and networks that can improve the efficacy of society by facilitating coordinated actions” (Putnam, 1993, p.167). Social capital as other types of capital implies investment in certain types of resources of value. Based on this assumption Lin (2008,p.51) defines social capital as “resources embedded in one’s social networks, resources that can be accessed or mobilized through ties in the network”

Social capital serves two different functions-instrumental and expressive (Lin, 2008).The instrumental purpose is to obtain resources and achieve goals, e.g. power, wealth, reputation. Expressive purpose is to maintain and preserve existing resources and is oriented on maintaining cohesion, solidarity and well-being. Social capital combines both instrumental and expressive elements, both inherent in social connectedness (Castiglione, 2008).

2.2. Components of social capital

Social capital is viewed as having two components: structural and cultural/attitudinal. It is a common assumption that social capital is based on networks (Bourdieu, 1980; Putnam, 1993). The structural

component “refers to the network positions of an individual, whether these are formal (work environment, voluntary association) or informal (peer group, friends, neighborhood)” (Hooghe, 2008). Cultural aspects are trust, civic norms and values.

Social Network: structural component of social capital

An individual is a member of various networks, some of which overlap. Networks can be formal or informal. Ego-networks, i.e. networks composed of persons important to the individual, professional networks and neighborhood networks have been discussed most often. Social networks have a number of structural features, including size, density and composition-which includes the type of ties or relationships, closed or open , as well as horizontal or vertical organization.

Factors contributing to network structures

Size corresponds to the number of entities in the social network. Size of ego-networks most often fluctuates on average between 15 and 20 entities.

Density is the degree to which network is interconnected. In ego-networks this comprises of the number of links which exist among the entities, independent from ego itself.

Composition is understood as the types of relationships represented in the networks and /or kind of ties. In general ego networks comprise of immediate and extended kin, friends, neighbors and co-workers.

Relationships. Different kinds of attachments are considered as constituting social capital. Granovetter (1973) makes a distinction between weak and strong ties. Other researchers (e.g. Putnam, 2000, Lin, 2008) speak of binding, bonding and bridging ties.

- **Binding ties** assume reciprocity of exchange and services. They are characteristic of intense interactions between kin and close confidants.

- **Bonding ties** are relationships with “people like you” (Putnam,2000), and are more typical within networks consisting of weak and strong ties. They, exist with persons one has or does not have direct contact with, but who share certain interests or characteristics.
- **Bridging ties** or relations with “people not like you” connect an individual with others who have different and diverse resources than the individual does..

The sufficiency of social capital is determined by the purpose of the action and the richness of resources. When existing binding and bonding relations are insufficient for achieving the aim, an attempt is made to create bridging ties to access the needed resources (Lin, 2008).

Social relations that constitute networks also vary by intensity and reciprocity. Lin (2008) describes three layers of social relations that can be differentiated.

- **The innermost layer** is characterized by intimate and confiding relations. These are strong relations in a dense network, usually characterizing relations with kin and confidants. The ties of such relations are intense and binding. Implying obligation to reciprocate exchanges.
- **The intermediate layer** is characterized by less intensity and reciprocity. Members share the information and resources. Network is less dense as not all its members have direct interaction with one another, so it’s a mixture of strong and weak ties, indirect and direct interaction. Ties are bonding.
- **The outer layer** is characterized by shared identity and membership between members (e.g. church, club) that may not

have direct interaction with each other). Relations mostly provide members a sense of belonging.

Binding and bonding relations are useful for accessing resources for expressive actions. However, if inner layers are poor, binding and bonding relations can be more confining than facilitating in the case of instrumental purposes. In this case bridging ties with persons who are different from oneself can be effective. As relations extend from the inner to the outer layer, the intensity of relationships and network density decreases and resources become more diverse.

Utility of social capital: In determining the utility of social capital, two factors are salient:

- The purpose of the action and the
- Richness of embedded resources.

For expressive purposes, binding and bonding relations can be necessary and sufficient, while for instrumental purposes where additional resources are needed, bridging through weaker ties may become necessary (Lin, 2008).

Social networks are measured by name-generating techniques to identify significant others, or by position-generating techniques that require respondents to insert persons they know into each position of a given hierarchical structure.

Trust: cultural component of social capital

Trust is an important cultural feature of social capital. Sztompka (1999) underlines the future orientation and an interpersonal character of trust. Trust concerns our expectations about the future actions of the others when

- a) the probabilities of different actions exist;
- b) there is not a high certainty as to how one will act; and
- c) the actor is free to choose the action.

Next to future orientation, the degree of probability of the action and actors' freedom to act another important feature of trust is its interpersonal character. We trust or mistrust the individual persons or groups of persons representing an institution, but do not think of trust when dealing with objects or natural phenomena. Taking all the above features into account, trust can be defined as "a bet about the future contingent actions of others" (Sztompka, 1999, p.25). Defined this way, placing trust is accompanied with certain risks (Kollock, 1994).

Tradition can substitute for trust through its established routine that can reduce the uncertainty of the future. In traditional societies people often know what behavior to expect from others.

Several kinds of trust can be distinguished, usually differentiated by the target of trust. Most often these are 1) interpersonal, 2) generalized, and 3) political.

- **Interpersonal trust or relational trust** refers to a belief in specific persons or groups. It is also discussed as speak about particularized or knowledge-based trust.
- The trust towards others about whom one does not have a specific information is labeled as **social trust or generalized trust** (Jones, Couch, & Scott, 1997; Sztompka, 1999). Generalized trust is understood as "trust of others or people in general without regard to their specific behaviors (i.e. trustworthiness) or their personal characteristics". This is "a generalized expectancy that other people in general are reliable and honest" (Jones, Couch, & Scott, 1997, p.469). The level of generalized trust is associated with one's own trustworthiness (Rotter, 1971). Social trust is rather consistent over time, both on individual and on the aggregate, country levels.

Uslaner (2008) makes similar distinctions between "strategic" trust, based on knowledge of a specific other person or persons, and "moralistic" trust – "a moral commandment to treat people as if they were trustworthy" (Uslaner, 2008 p.102). Moralistic trust is based on

the belief that most people have the same moral values. It is “the belief that others share your fundamental moral values, and therefore should be treated as you wish to be treated by them” (Uslaner, 2008p.103). Strategic trust explains cooperation among people who know each other, while moralistic trust accounts for civic engagement. Moralistic trust is much more resistant than strategic trust as it is based on a positive view of the world and of strangers. It serves as a psychological safety valve against fear associated with risk. Trusting individuals tend to underestimate risks.

- **Political trust** refers to trust in political leaders and confidence in institutions. Uslaner (2008) considers trust in institutions to be more similar to strategic, than to moralistic trust, as it is based on knowledge of performance.

According to Newton (2008) the difference between social and political trust is that social trust is horizontal since it is an attitude towards other citizens, while political trust is vertical as it refers to the relations between citizens and political leaders. Newton describes trust at three levels of a political system:

1. **Authorities**-evaluation of political leaders (trust in politicians, identification with the parties);
2. **Regimes**-performance and government institutions (confidence in parliament, police, courts);
3. **Community-society and nation** (national pride, identity).

According to Fukuyama (1995) the difference between relational or personal and social trust is not fundamental, but changes gradually. The two types of trust can be viewed as concentric circles, having a radius of trust with concrete interpersonal relations in the center expanding to more abstract orientations toward social objects. Social categories (e.g. gender, age, ethnicity, religion), social roles (e.g. doctor, teacher, judge), social groups (e.g. football team, work brigade) and institutions and organizations (e.g. schools, church, police) constitute circles following the circle of interpersonal relations.

Trust, especially interpersonal trust, implies an individual who trusts and the person who is trusted. Trusting is relative rather than absolute, since one trusts another to do certain things, e.g. help from a friend and competence from a pilot. The same relativity is true towards institutions or organizations. In this case trust also rests on expectations for their performance in a certain way or specific sphere, e.g. church is trusted if it provides help to the needy and a court is trusted if it is fair.

Whether one can or cannot be trusted rests on three types of factors: individual who trusts, the person trusted and the context. These sets of factors are interrelated. The estimation of trustworthiness of the other depends largely on the personality features of the person trusting such as her trustfulness and the context of interaction. All three are important, however the personality feature of the person who trusts seems to have more weight since it is her decision, her reflection of trustfulness of the other and of the situational context in which the decision to trust another person is based.

Trustfulness. People differ in their degree of trustfulness, or the extent they generally trust others. A number of psychoanalytical theories (Erikson,1950 ; Bowlby,1969) describe the decisive importance and longlasting impact of forming trusted relationships with the primary caregivers in the early period of life, and its effect on relationships in adult life. Erikson (1959) describes human development in eight stages, each involving a basic conflict evoked by a need to adapt to the social environment. The resolution of the conflict results in the development of a sense of competence. Erikson considers trust as a basic component of a healthy personality and the first stage in the development which lasts from birth to 18 months of age. The resolution of the conflict between trust and mistrust depends on the relationship of the child with the primary caregiver, most often the mother. The successful resolution of this first crisis impacts the whole development of personality, creating in an infant the sense that the world is predictable and safe, while an unsuccessful resolution results in a person being mistrustful and anxious.

According to Bowlby's (1969) theory of attachment, the kind of ties (secure versus insecure) formed in the period from 6 to 30 months of age by a toddler with a familiar caregiver considerably affects the formation and quality of the person's relationships in adulthood. As the person matures her trustfulness is further shaped by relationships with friends, schoolmates, members of voluntary organizations and others.

Personal experience shapes the trustfulness of a person, but it is not immune to the collective or historical experience of the group one belongs to. Trustfulness is associated with positive value. Studies have demonstrated that trustful people perceive themselves and are perceived by others as happier, more ethical and more attractive. Resources one can command such as money, education, health, good looks, support of the family, power, friends, prestige, religious beliefs, etc. increase a person's trustfulness through increasing her self-confidence. Those who feel more resourceful tend to be more trustful and are more ready to risk. Social networking increases trustfulness, due to the fact that it serves as "a school of trust": trust is often reciprocated and increases feelings of security and solidarity.

Trustworthiness. According to Sztompka (1999) the trustworthiness of the other individual is founded on reputation, performance and appearance.

- **Reputation** is a record of past actions and is reflected in cv-es, diplomas, membership in associations, etc. Reputation may be specific, referring to one area of activity, e.g. reputation of being a good doctor or sportsman. It can also be general, resting on a person's high capacities in different fields. It can also be generalized from one field to another, e.g. a good sportsman be granted a high position in government. As Dasgupta (1988) puts it "Reputation is a capital asset". It is a sort of investment, a resource that allows us to elicit valuable assets from others, including their trust and all that goes with it. Time and effort is needed for earning a reputation. The preservation of reputa-

tion also requires special efforts and in a way limits freedom of action as Chong, (1992) points out: “Our biographies therefore constrain the actions that we take in our lives”. In contrast to time and effort for obtaining and preserving reputation, losing it can be instant, as a sole serious incident can easily destroy it.

- **Performance** is a second category of evidence on which trustworthiness can rest. This includes the actual deeds of the trusted person and – unlike reputation which is rooted in past performance – it is oriented to the present. Tests, competitions, trial periods are all indicators of performance and create the basis for estimating someone’s trustworthiness.
- **Appearance** is the third category on which trustworthiness rests. It is an estimation of external, visible features of a person or his/her possessions, e.g. dress, bodily discipline, manners, body language, house, dress, jewelry.

Uniforms (e.g. of doctors, policemen) serve as cues to trust. Bodily discipline which refers to cleanliness and fitness, as well as civility, have an effect on how trustworthy a person is. Those showing more control over their bodies and demonstrating good manners are more trusted. House, car one owns also contribute in judging of trustworthiness.

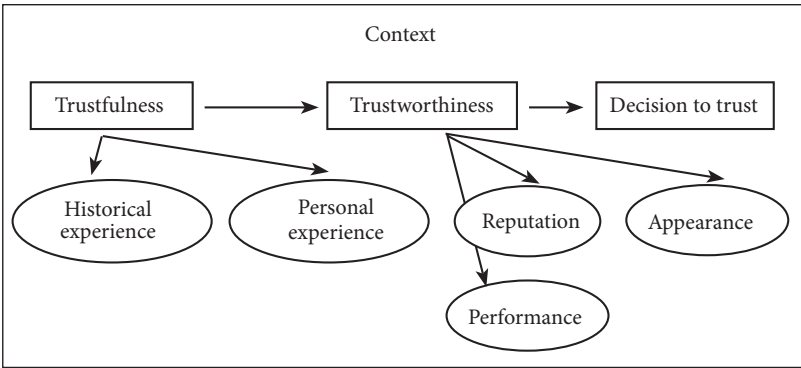
In addition to indicators of achieved status, indicators of ascribed status can also play a decisive role in granting trust to a person. Judgment and values associated with visible features such as race, ethnicity, gender and age are culturally determined to a considerable degree and operate through existing stereotypes.

The truster’s personality features and context also influence the salience of the achieved and ascribed characteristics of the other on which trustfulness of a person is established, however there is a more general rule that determines interpersonal liking (Newcomb, 1961; Byrne 1971). According to many others (e.g. Earle and Cvetvovich, 1995; Jones, Cousch & Scott, 1997) this rule also operates when granting trust to another. This rule concerns “similarity”. We tend to like and

trust people who are similar to us. Thus if trusting is likened to betting we can rely on Hardin’s (1993) explanation of this phenomenon based on the fact that it is easier to predict the behavior of similar others.

Context. The immediate context of interaction, as well as a broader cultural context both influence the decision to trust. Therefore prevailing norms, values and social institutions play a paramount role in making the decision. Even cultures can be differentiated by the degree of trust they display. Sztompka (1999) speaks of a trusting culture as a system of norms and values that regulate how trust is granted and reciprocated. These rules can be general and cover different aspects of life, or specific – by referring to expectations around precise domains.

Table 1
DETERMINANTS OF THE DECISION TO TRUST

The value of trust

Jones, Couch & Scott (1997) point out that human survival to a great degree depended on banding together and was only possible by trusting others. Therefore trust is considered “as critical to human existence and vital for effective functioning of all levels of human systems: individual, dyads, groups, organizations, nations” (Jones, Couch & Scott, 1997. p. 462).

But the value of trust is not absolutely positive. It can have negative consequences as well. It is dysfunctional in cases when it is blind, and does not allow for criticism or doubt. It is also negative when activated for the wrong purposes. Subcultures of criminal gangs and mafias are often characterized by high trust towards in-group members. Similar negative effects of high trust were described by Banfield (1967) in the term of “amoral familism – the inability to concert activities beyond one’s immediate family”. In these cases the social trust is directed to the in-group members for the exclusion of out-group members. On the other hand distrust can have positive consequences as “a limited culture of distrust brings about social change” (Sztompka, 1999. p.113).

Functions and effects of trust

Making the right choice to trust or distrust is highly important as it is more functional to trust the trustworthy and to distrust the untrustworthy.

Some authors consider trust as a basis for solidarity. “Trust is an integrative mechanism that creates and sustains solidarity in social relationships and systems” (Barber, 1983. p.102). Trust serves to gratify a need to predict the future. When it is missing other mechanisms are substituting it (Sztompka , 1999) :

- Providentialism – bringing fate into the picture and focusing on external forces rather than agency;
- Corruption – the possibility to solve the problem through manipulating others;
- Exaggerated vigilance – trying to control and supervise others;
- Excessive litigiousness, or ‘contractualism’ – drawing up detailed contracts;
- Ghettoization – building impenetrable boundaries to cut off an external world;

- Paternalization – the rise of a charismatic leader in a situation of disorder and anxiety, who becomes associated with the maintaining order and becomes a focus of blind trust;
- Externalization – the blind idealization of foreign countries or international organizations when there is high distrust of local political forces.

Distrust is revealed in different aspects of behavior: For example when making a decision to emigrate, persons withdrawing from participation in public life, creating a kind of “internal exile”. This is manifested by low levels of participation in voluntary organizations and absenteeism in elections as well as by collective protests and rallies.

Predictors of trust and ways to increase trust

In considering the roots of the trust, a distinction has to be drawn between micro and macro level predictors (Uslaner, 2008). At a micro level this includes the importance of a sense of optimism and control, education, group identity, family background and early experiences in life, as well as major events in society. At the macro level he considers economic inequality in the society as the most important determinant, as well as cultural heritage, the history of war and peace, and the level of diversity.

Micro level :

- Education is a personal resource that has an outstanding impact on generalized trust. The critical approach provided by education permits individuals to escape blind trust or obsessive distrust which characterize societies polarized in their political preferences. Trust first of all is taught implicitly in the family. It should be taught at school in the framework of the curriculum. It is transmitted also through the interaction of pupils and teachers and pupils among themselves. More generally keeping trust should be rewarded by the society and breaching it should be punished (Sztompka, 1999).

- Values that emphasize trust such as honor and loyalty should be evoked and sustained to provide feelings of continuity (Sz-tompka, 1999). Related values include religious beliefs that pre-scribe honesty and mutual love (Gambetta, 1988b).
- Experience in family life when young affects trust. According to a longitudinal study in the US students who had trusting par-ents, were more trusting as adults.
- Optimism
- Sense of control.
- Major events occurring in society.
- Being a social winner. Newton (2008) points out on association of social trust with being a social winner - those with money, education, prestige and who are happy and satisfied with life and their jobs tend to be more trusting.

Macro level:

- Economic equality is considered as the most potent factor cre-ating generalized trust. Although generalized trust is not related to individual income, it is related to the equal or unequal distri-bution of resources in society. Shared optimism and equitable distribution create stronger bonds between different groups.
- Political trust. Among government institutions courts and po-lice have the power to create social trust, while corrupt govern-ment, i.e. high level corruption destroys it. The proportion of people who say that others can be trusted varies from 10 per-cent (Brazil, Macedonia, Turkey) to 60 percent (The Nether-lands) (Rothstein & Stolle, 2008). Trust is high in societies with effective, impartial and fair administrative practices.

Political trust , in contrast with generalized trust, is not associ-ated with social winners, but is linked with political winners.

What is called a “Home team effect” kicks in, in other words those who vote for the winning party show more trust in the new leaders and express more confidence in government institutions (Newton, 2008).

Increased generalized trust can be expected to follow that of confidence in public institutions. The strong association of social trust with confidence in public institutions has been demonstrated in the study of Citizenship, Involvement and Democracy (Zmerli, Newton & Montero, 2007).

- Normative coherence – the existence and enactments of norms (Sztompka, 1999);
- Stability of social order implies that groups and associations continue to function. Social change is compatible with trust only in cases where it is not abrupt, rapid and unpredictable. In cases of radical social change where groups are re-formed and activities interrupted, accustomed routines and habits cannot function, a feeling of estrangement and insecurity emerges (Sztompka, 1999).
- Transparency of social organizations refers to the availability of information on the performance of groups, institutions and organizations (Sztompka, 1999);
- Familiarity of the environment refers to how routine and stable the environment remains. A feeling of familiarity provides individuals with a feeling of security and predictability (Sztompka, 1999)
- Accountability of others and institutions (Sztompka, 1999)

Finally, Maloney (2008) considers social and political trust as an integral part of a single complex syndrome of ethnic, cultural, social, economic, and political conditions that are interdependent and mutually supporting. In his view religion, income

and income equality, social trust, stable democracy, economic development, lack of corruption and political support, are all intertwined and interdependent.

Table 2 MEASURES FOR INCREASING TRUST

Measures for increasing trust	
Increase of trust to institutions:	Increase of trustfulness and trustworthiness:
1. Achieving normative coherence and stability	1. Teaching trust explicitly and implicitly in family and schools
2. Increasing transparency and accountability	2. Evoking and revitalizing traditional values and values reflected in religious beliefs
3. Sustaining familiarity of the environment	3. Conducting public debates on trust issues
4. Creating confidence in institutions	4. Supporting trust in everyday life, through rewards of trust and punishment of breeches of trust and deceitful behavior in public life
5. Reaching economic equality	

2.3. Consequences of social capital

Social capital is mostly associated with positive outcomes. It is conceived in terms of its capacity-resources embedded in social networks. It is expected that the more social capital there is in society and the richer and greater the capacity of reciprocity, the more efficient are its transactions and productivity (Lin, 2008; Bothwell, 1997). The positive effect of social capital is due to the fact that in dense networks information flow becomes easier. Thus, social capital facilitates coordination and cooperation between individuals (V.Dethe, 2008).

Generalized trust helps to connect with people who are different from us since trusters are more tolerant to immigrants and minorities,

and they support equal rights for women and gays compared to those who do not trust. It has been empirically proven that generalized trust is associated with the enforcement of civil contracts, with less corruption and less tax evasion.

2.4. Civic engagement and social capital

Civic participation is considered as a cornerstone of democracy. Verba, Schlozman and Brady (1995) point out that meaningful participation requires that voices of citizens are clear, loud and equal. This can be attained through organizing citizens into groups. Although in reality disadvantaged groups are less represented, equality is not achieved and socio-economic participation is uneven, it is still better to have groups than not to have them at all (Maloney, 2008).

Associations form the framework for participation. The associational universe can be defined by density, efficiency and diversity (Maloney & Rothteutsche, 2007). Density, i.e. the number of associations in a given location, can increase participation, as joining associations which are closer to home becomes easier and creates greater competition. Efficacy, i.e. the capacity to mobilize people can be used as a measure of participation. Diversity concerns spheres of association activities; these could be political, leisure, professional, religious, special interest or other.

Groups are perceived as generators of social capital and indeed the contribution of groups to democracy is considerable. The more “vibrant, dense and diverse the organizational universe. the greater the democratic benefit” (Maloney, 2008. p.304). According to Dahl (1996) groups are “legitimate and necessary for the proper functioning of democracy. Groups are seen as schools of democracy, participatory vehicles or generators of civil and democratic values.” Putnam (1993) speaks of the twofold effect of associations - internal and external. The internal effect has to do with members’ development of habits of cooperation and solidarity and the external effect has to do with the society. M Warren (2001) speaks of three types of effects encompassing inter-

nal and external effects outlined by Putnam. These include developmental, public sphere and institutional.

Development effects promote democratic capacities of individuals, through enhancing efficacy, increasing information flow and developing political and critical skills. Public sphere effects contribute to the formation of public opinion. Institutional effects mainly refer to representation and resistance.

To conclude, participation in voluntary associations is linked with democracy as it increases the social capital of the individual, increases a person's resources and skills and stimulates political participation. Networks of civic engagement are effective in fostering norms of reciprocity, facilitating communication and improving flow of information about the trustworthiness of individuals.

According Almond and Verba (1965) generalized trust is directly related to one's propensity to get involved in political activity. In more general terms trust encourages participation in different forms of associations, enlarges interpersonal ties and increases one's social capital. Consequently distrust decreases social capital and leads to isolation. Data shows that the higher the democracy, the higher is social and political trust.

World Value Surveys carried out over several years in countries with developed democracies expose the link between generalized trust and civic engagement in Western societies. Two main views are contested, however, as researchers propose either recruitment or socialization. According to one view, trust is a precondition and the foundation of civic engagement (Almond & Verba, 1963; Newton, 1999), and only those with high trust join associations. The other view adheres to the premise of socialization in order to acquire trust-in other words joining an association leads to trusting (Putnam, 2000). Besides these two, there is an approach that combines them, allowing that both premises can operate at the same time. Another premise does not see the connection between generalized trust and civic engagement.

Stolle's (2001) study supports the self-selection hypotheses of trust, as he demonstrates that newly accepted members of associations

had higher trust than non-members. Trusters become members of voluntary associations disproportionately. Results of surveys in the US and Western nations show that when there is a relationship between generalized trust and civic engagement, the causal direction goes from trust to engagement, but much of the time social networks “neither consume, nor produce trust”.

There are very weak ties between trust and political engagement. In most cases voluntarism rests on “trust to similar others”- we volunteer for the organizations who share our own attitudes or religion, but not for those that have different attitudes. Thus association membership is linked with trust to particular persons and not to a generalized trust (Uslaner, 2008).

Discussing the link between voluntary activity and social trust Newton (2008) points out that the link is neither strong nor consistent. According to Uslaner (2002), “Trust is neither a prerequisite for nor a consequence of democracy. Democracies do not produce trust, but non-democracies may destroy it”.

Rothstein and Stolle (2008) point to the relation, although not strong, between political trust, or people’s confidence in political institutions, and social trust. According to their view social capital flourishes where administrative and legal institutions act impartially, demonstrate equality before the law, are efficient and do not discriminate.

Socio-economic and political environment are factors that seem to determine the link between generalized trust and civic engagement. An analysis of data across nations in the World Value Surveys reveals a positive association between generalized trust and engagement in associations in Western societies, however they point to a negative association in Eastern European countries. In other words more non-trusting than trusting people join associations in Eastern European countries.

Civic engagement is not universally associated with democracy. Some authors (e.g. Hirschman, 1970) point out changes in policy making processes. Today masses of supporters are not needed to achieve

results, as success often rests on the high expertise of only a few. Many interest groups are not democratic at all - leadership is self-selected in the group, and a rule of “loyalty” or “exit”, instead of voice reigns. All procedures could be democratic, but the group sometimes represents only a small fraction of society and goals may be undemocratic.

Participation in organizations will not necessarily increase “pro-social values” and some can even produce “unsocial capital” (Levi, 1966). But since liberal democracies in the West have more associations producing social than unsocial capital, associational life as a whole serves to spread social values.

2.5. Motives for participation

Democracy cannot survive without citizen participation. However as many prefer not to participate (Rosstetscher, 2008) the study of why is of particular importance. Verba, Schlozman and Brady (1995) point to three main reasons for non-participation:

Lack of motivation (they don't want), lack of resources (they can't) and lack of recruitment (nobody asked). The term motivation is used to describe the reasons of selecting by an individual of one response over another or engaging in with high intensity or frequency (Bargh, Gollwitzer., & Oettingen, 2010). So motivation is a necessary prerequisite for participation. As pointed out by de Tocqueville (1848) motives are often self-centered, meaning that in many organizations an individual joins out of self-interest. The decision to join is inspired by motivation and is associated with the desirability of the outcome. Therefore, motives are linked with needs and incentives and are defined as “the class of incentives that a person finds attractive”(Bargh, Gollwitzer., & Oettingen, 2010. p.269).

Two motives that are assumed to be promote civic engagement are those to control and to belong.

Need to control

The motivation to control is associated with a need to be reassured about the future. Personal control “is a cognition – a judgment that one has the ability, resources, or opportunities to take action to increase the likelihood of obtaining positive outcomes or avoiding negative ones (Thompson & Schlehofer, 2008). So the main function of personal control is that it gives assurance about future outcomes. This way it reduces anxiety and stress. Some authors (e.g. White, 1959; Geary, 1998) point out the innate character of control motivation.

The feeling of being in control also gives a person the impression that he/she could change the environment and therefore makes it possible to perceive the self as an effective agent. The mere belief that one can exercise control has been proven to diminish the negative effects of adverse environmental stimuli (Glass & Singer, 1972). Perceived uncontrollability is aversive and can create a sense of helplessness. This has a debilitating effect on the individual and often results in depression (Seligman, 1975). The loss of perceived control over the situation evokes reactance - an attempt to restore control (Brehm, 1966).

However, the consequences of having control may not always be positive. There may be a high probability of failure or exercising control can be costly in terms of personal resources such as time, money or attention.

People differ in their desire for control (Burger, 1991). Besides individual differences, the context can also determine the scope of the need to control. Research has shown that even the perception of the possibility to control increases motivation. Personal involvement also enhances a sense of control (Thompson & Schlehofer, 2008) and can farther stimulate participation.

Need to belong

The need to belong is the second main motivational factor that

determines participation in voluntary associations. It is a universal and innate motivation, occurring in all normal individuals in all cultures (Leary & Cox, 2008). Belongingness is understood as a fundamental motivation, and as such stimulates goal-directed activity in order to satisfy it. Kohut (1984) lists belongingness as one of three major self needs. He points out that people demonstrate a need “to be part of” to avoid feelings of loneliness and alienation

According to Baumeister and Leary (1995) a need to belong has two main features:

- Frequent personal contacts or interactions and
- stability, affective concern and continuation into the future of the bond.

They hypothesize that people need a certain number of relationships and that satiation and substitution principles operate. Individuals who feel they have sufficient social relations, i.e. whose need is satiated, are less interested in forming new ties, and when some ties disappear, these individuals seek to substitute for them. Leary and Cox (2008) believe that substitution points to the generic character of a need to belong. The wide and rapid spread of social media worldwide points to a universal character of the need to belong.

Belonging to a group has survival value, as “Over the course of evolution, small groups became a basic survival strategy developed by the human species” (Barchas, 1986.p.212). Groups have many functions, they share information and resources as well as labor, can assist in overcoming stress and reducing risks, and foster defense against other groups (Hogan, et al., 1985).

External threats increase group cohesion. Empirical data also demonstrate an increase of group cohesion when there is a possibility of gaining resources (Rabbie & Horwitz, 1969).

Belonging is associated with positive emotions, while its deficiency is linked with negative consequences. Frequently people seek professional help to overcome the effects of a deficiency in belonging. Baumaister & Leary (1995) point out that cultures use social inclusion as a reward and exclusion as a severe punishment of its members. Empirical studies show that belonging to the group reduces stress even in cases when others do not provide explicit assistance (Cohen & Wills, 1985). Social bonds increase the motivation to help (Schoenrade, Batson, Brandt., & Loud, 1986). Belonging facilitates psycho-therapy as it has proved easier to achieve change in individuals when they are formed into a group than to achieve change while working with them separately (Lewin, 1951).

Subjective well-being and happiness are closely linked with belongingness and the trait of extraversion. Extraversion encompasses such factors as social involvement, sociability and gregariousness (Baumaister, 1991). Empirical data show that introverts who have good ties demonstrate similar levels of happiness to extraverts (Hotard, McFatter, McWhirter., & Stegall, 1989), making possible to conclude that belonging makes people happy.

The unsatisfied need to belong can create a number of undesirable consequences, among them the deterioration of health and poor adjustment. Individuals who perceive a deficiency of social support experience greater stress than others. They are more prone to mental and physical illness and behavioral problems, including criminality, suicide and traffic accidents (Baumaister & Leary, 1995). According to Lynch (1979) U.S. mortality rates are higher for the divorced, single or widowed than for married individuals. Social isolation is related to unhappiness.

According to Leary and Cox (2008) conformity, or bringing one's opinions and behaviors into line with those of others, are indicative of

concerns with rejection. They state that individuals sometimes sacrifice their own well-being and can even hurt others in order to pursue acceptance and belonging.

Involvement also contributes to belongingness. Students who are more involved in the daily activities of universities demonstrated a higher sense of belonging (Hoyle & Crawford, 1995).

Thus, a need to belong can be a stronger incentive for joining associations than its activities or ideology. People join groups (e.g. political parties, sports teams) not only for achieving explicit purposes but also for the possibility for interaction. Stark and Bainbridge (1985) demonstrated that joining religious groups depended more on social bonds than on ideological beliefs.

Having personal resources, i.e. time and energy is still another necessary condition for participation.

Thus, an engagement in voluntary organizations can be assumed to depend on an individuals' motivation and resources, their trust in the association and its leader, and their belief in the possibility to achieve goals through participating in an association's activities. All these factors are shaped by the socio-cultural and political context and an individual's need to control and belong.

3. Country Context

The context after the dissolution of the Soviet Union was one of fear and anxiety as well as vulnerability. The environment was unstable, characterized by economic austerity and high criminality as well as poorly functioning state institutions. The perceived threat to self was strong. In such cases this perception can induce personal transformation, and can undermine any motivation to pursue and achieve goals. It can halt or suspend purposeful activity. One of the possible reactions to such threat is affirming or increasing self-resources (Taylor & Sherman, 2008).

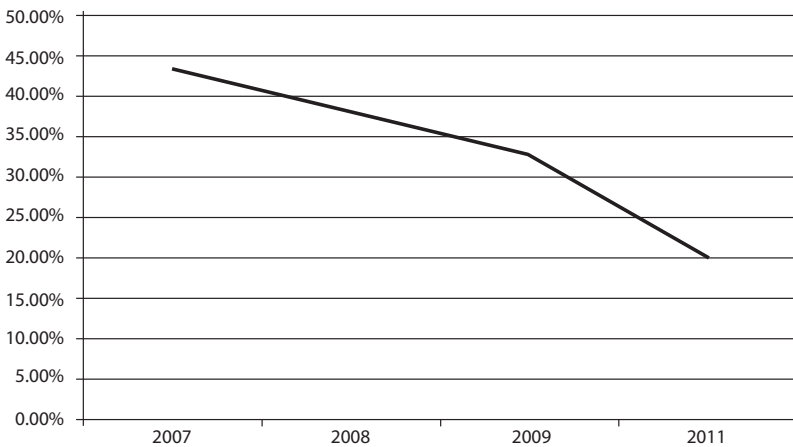
During the last decade several important events shaped public attitudes. In November, 2003 after widespread protests over the results of disputed parliamentary elections, President Shevardnadze resigned and young reformists led by Michail Saakashvili accessed power. After four years of his presidency, Saakashvili faced his first political crises. In November 7, 2007 clashes occurred between police and peaceful demonstrators. People demanded Saakashvili's resignation and state armed forces used excessive force to dispersing the protests. This was followed by raiding and sealing a private opposition TV company called "Imedi". A state of emergency was declared all over the country that lasted for 15 days. President Saakashvili stepped down, but was re-elected in January 5, 2008. In August 2008, a five-day war between Russia and Georgia occurred, resulting in today's context where Russian troops occupy 20 percent of Georgian territory. On May 26, 2011 anti-government protests were dispersed by state forces using rubber bullets. As a result of clashes four persons died and many were injured. In October 2011 billionaire Bidzina Ivanishvili announced his decision to engage in Georgia's political life. On October 1, 2012 his coalition "Georgian Dream" won the Parliamentary elections, and Saakahvili's party, the National Movement formed the opposition. Ivanishvili was elected Prime Minister.

This field work was carried out in January and February of 2011 and thus the effects of the elections are not reflected in the results of the survey.

3.1. Trust

According to the researchers' observations, the first years of transformation after the demise of the USSR were marked by an increase of interpersonal trust which had been traditionally high in Georgia. Without an increase of solidarity and assistance towards those with whom one interacted, it would have been impossible for many to survive. In 2011, in a nationwide representative survey (CRRC) 44 percent stated that there were enough people they felt close to, 35 percent declared that there were plenty of people they could rely on, and only 7 percent said they often felt rejected.

However, the opposite was true with generalized trust. Survey data continue to show a low level of general trust and even a decline over recent years.

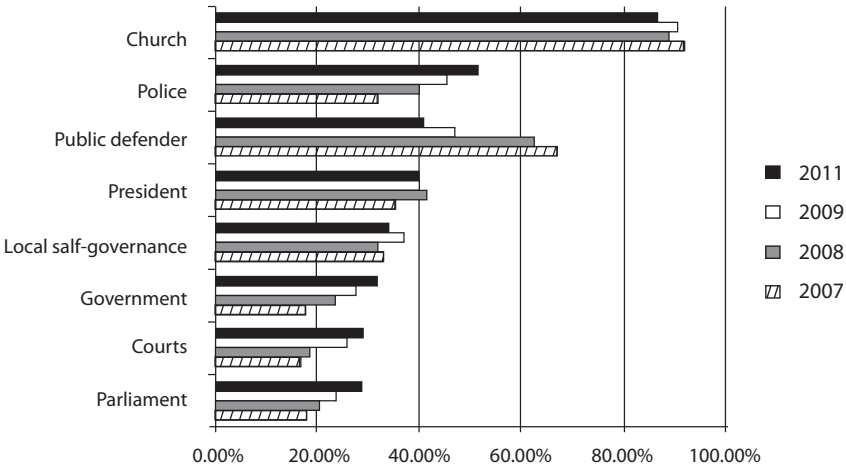
Graph 2

GENERALIZED TRUST

Source: Sumbadze (2009, 2010a, 2012b)

Political trust, which entails trust in political leaders and confidence in state institutions such as Parliament, courts, government, the

President is low. The Georgian Orthodox Church enjoys a much higher trust. Confidence in institutions was lowest while confidence in the Church and in the Public Defender (Ombudsman) were highest in 2007, most probably as a result of November, 7 2007 events.

Graph 3

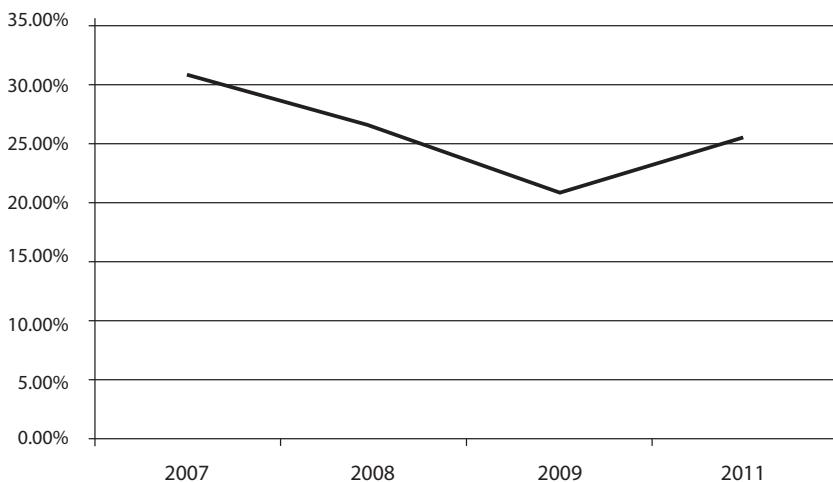
CONFIDENCE IN INSTITUTIONS

Source: Sumbadze (2009, 2010a, 2010b)

Scope of the norms of loyalty varied in regard to targets. The greatest loyalty was to family members. In 2011, 52.2 percent of Georgians were convinced that a person should publicly defend interests of his/her family in any case, 39.0 percent declared it necessary to defend a friend's and – 29.4 percent those of a party leader's opinion, even in a disagreement (Sumbadze, 2012).

Low levels of political and generalized trust seemed to stimulate the appearance of their substitutes, such as providentialism (Sztompka, 1999). This dependence on fate, has manifested itself in the eruption of gambling in Georgia, with an important increase of casinos and betting options. Substitution of trust is illustrated by a sharp increase

of self-defensive measures that includes the fortification of homes and offices, iron bars on windows and doors. Still other substitutes included a high reliance on foreign powers and a craving for a paternalistic leader. The public perception of the country's ability to make its own choices decreased; the proportion of those who believe that Georgia has full command over its future dramatically decreased after 2007, with a small rise after 2009. It has remained quite low, not exceeding 25 percent of population.

Graph 4

ANSWER OPTION “THE FATE OF GEORGIA MAINLY
DEPENDS ON GEORGIA”.

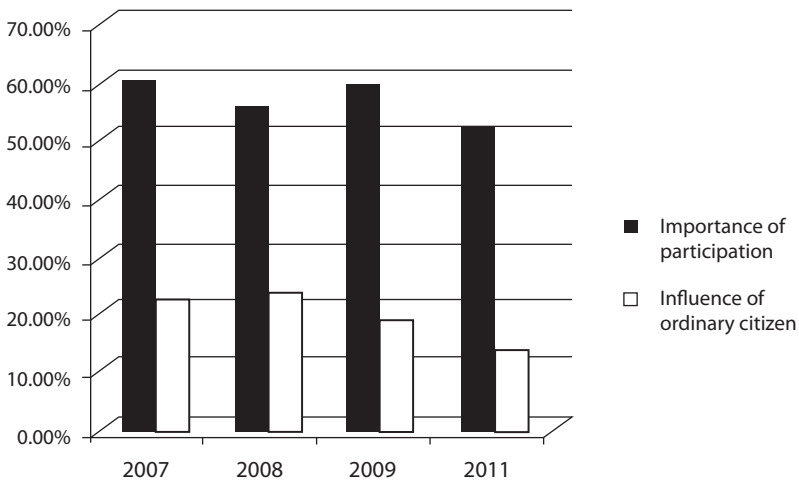
Source: Sumbadze (2009, 2010a, 2012)

Mistrust was expressed more by “exit” responses than by “voice” action. About one – fourth of population has emigrated, and many withdrew from participation in public life, which was manifested in low turnouts in the 2008 and 2010 elections.

3.2. Participation

Citizen engagement is low in Georgia and the country can be characterized as a “never-ending transition to democracy”, like some post-Communist countries are often termed. Public space is characterized by powerless citizens, a dominating state and a lack of issue-driven debate on public policy (Lutsevych, 2013).

Even though citizens place a high value on participation, civic engagement is low. There is a enormous gap between the perception of the importance of engagement and its possibility and effectiveness. An overwhelming majority considers they cannot exert any influence on important national decisions. The gap between the importance of participation and possibility to participate changed little over the years, averaging 37.8 percent (38.3 percent in 2001, 32.4 percent in 2008, 40.7 percent in 2009 and 39.0 percent in 2011).

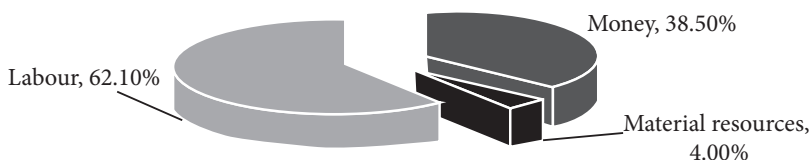
Graph 5

IMPORTANCE OF PARTICIPATION AND THE INFLUENCE OF ORDINARY CITIZENS

Source: Sumbadze (2009, 2010a, 2012)

Another gap exists between the value ascribed to volunteer activities and actual membership in associations. Engaging in volunteer activities was considered by 41 percent as an important feature of good citizenship (CRRC, 2011), but in the same year according to another survey only 8.6 percent declared they were members of any volunteer organization except a religious congregation. Congregation membership was claimed by a much higher proportion of the population - 39.7 percent (2012). Similarly involvement was low in public activity. During the six months preceding the survey only 4 percent attended special interest or sport's club meetings, 17.0 percent attended public meetings and 17 percent did volunteer work (CRRC, 2011).

During 2009 16 percent volunteered in contributing to public welfare, mostly by contributing their own labour, money or material resources.

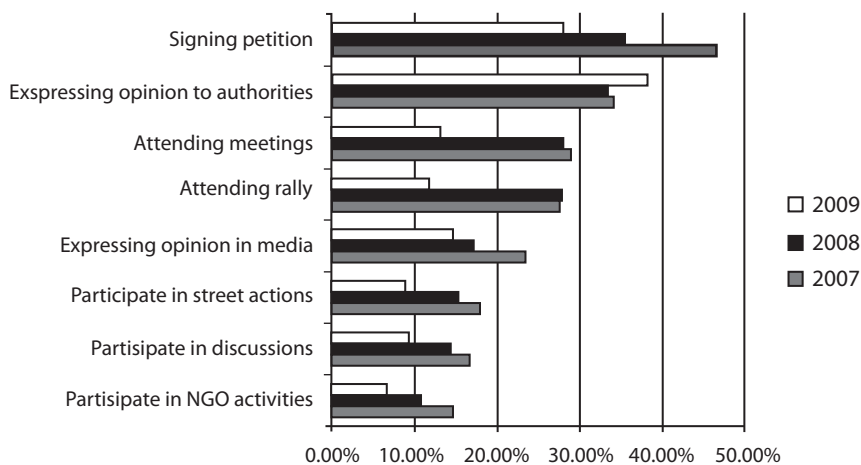
Graph 6

TYPE OF VOLUNTEER CONTRIBUTION IN PUBLIC WELFARE

Source: Sumbadze (2010a)

The work in which respondents volunteered most often was organized by friends (38.5 percent), church (31.6 percent) or state organizations (16.7 percent). Very few (7.5 percent) participated on a volunteer basis in NGOs or political parties (2.9 percent).

A general trend to apathy and nihilism can be seen by comparing 2007-2009 data on the readiness to carry out different actions in case of one's rights are violated.

Graph 7

READINESS TO ACT IN CASE OF VIOLATION OF ONE'S RIGHTS

Source: Sumbadze, 2009, 2010a, 2012

3.3. Associations

Georgia has a low density and a low variety of voluntary associations. It is very easy to establish an association in Georgia. The legal framework is regulated by the Civil Code of Georgia adopted on June 26, 1997. The law states that a non-commercial legal entity can be established in the form of non-profit (non-commercial) organization with either of two forms: a union (association based on membership with a minimum of five members), or a foundation, where one or more founders establishes a fund for the benefit of a group or for the general public. Political party functions are regulated by the Georgian Law on Political Parties according to which the signatures of 1000 persons and a party charter is required for registration. The creation of political parties began with Gorbachov's Perestroika attempts at the end of the 1980s with the first multi-party elections held in October, 1990.

The process of party formation was quite rapid, and today 209 parties are registered. Parties were formed based more on mutual trust than shared ideology. Membership seemed to be more a way of defending oneself from chaos and uncertainty, which followed the dissolution of the Soviet Union. Thus personal trust in the leader was the main criteria for membership in a political party. Corresponding loyalty to the party leadership was likewise required of members. The expansion of political parties over time made personal trust in a given leader less indispensable, but loyalty remained in high demand.

Political parties were not established in a void. Civic activity had been generated through NGOs, with the lavish support of the West. They had flourished since 1985 and were associated with Perestroika. Experience in NGO membership and management provided sound support for political party activities, and many NGO activists shifted into political careers.

Trade unions and professional associations have the longest uninterrupted history of existence. These organizations functioned in the Soviet period, although trade unions served more as a means to express official policies than as defenders of employees. Trade unions have a very limited influence and enjoy little authority in Georgia today, and most are the legacy of the Soviet system. The principal union is the Georgian Trade Union Amalgamation consisting of 27 sector-based sub-unions. The Labor Code is estimated by local and international experts as inadequate and violating employees' rights (ILO, 2007).

Professional associations also have a long history in Georgia, but have also been weakened and have few assets. In Soviet times, professional unions such as creative workers (writer's, composer's, artist's unions) spent their time distributing scarce resources which included rooms reserved for them at health resorts, materials for creative work, and facilities for meetings. Societies for persons with disabilities were included in this category and comprised societies of deaf persons, of blind persons and others which mainly supported disabled persons by providing sheltered employment and possibilities for vacations in

rest houses. Today many professional associations still function and many were created in recent years. Their functions sometimes overlap with those of trade unions as they strive to defend the rights of their members, but they also have the purpose of distributing professional information and networking.

Special interest and fan clubs became numerous recently. They are clustered around sports or different sport clubs, e.g. fans of Real Madrid, Barcelona or Manchester United. There are fan clubs related to leisure activities, books or personalities. Special interest clubs are built on common interests and provide an opportunity to share and collectively pursue specialized interests. Many of them have a short lifespan (e.g. Harry Potter fan club), while others have lasted over decades (Mountaineering Club).

Religious activities were not encouraged in the Soviet period, but during the fight for independence religion began to gain popularity, especially among youth. The power of the Georgian Orthodox Church continued to increase and today after two decades of independence, all opinion surveys cite the Church as the most trusted institution in Georgia, enjoying the support of over 88 percent of the population (E.g. CRRC, 2011; Sumbadze 2009, 2010, 2012). According to the 2011 Caucasus Barometer, 41 percent of population considers religion very and 50 percent rather important for them, while 40 percent attends religious service at least once a month and 58 percent consider themselves as either very or rather religious persons (CRRC, 2011).

Congregations that assembled around individual priests became common. Congregation membership is informal, while the priest remains the central authority and members feel obliged to follow his advice. 73.1 percent expressed belief that that congregation member should behave according to priest's advice (Sumbadze, 2012). It is possible that several congregations exist in one church.

4. Research questions and study design

On a backdrop of economic hardship and insecurity, new possibilities to form voluntary associations prompted individuals to join different types of organizations. We believe the leading motivations for joining any association were a desire to control and to belong. Membership in voluntary organizations can be considered as an effective coping strategy that leads to increased perceptions of self-control and belonging.

Individuals with a strong motivation to control were attracted to instrumental organizations, while those with a strong motivation to belong tended to join expressive associations.

We considered trust as the main condition for participation. We tried to identify and assess the relationship between trust and civic engagement by testing two wide-spread approaches – of recruitment and socialization. Based on Fukuyama's (1995) definition of trust as radiating from personal to generalized trust, and on data from country studies showing overall low levels of generalized trust, we assumed the effect of membership on personal trust. In particular we expected with the length of membership increased inclusion of members of voluntary organizations in ego-networks, thus expanding the number of trusted persons and one's social capital. It appeared that a volatile situation created the need to expand interpersonal trust, and stimulated engagement with others with whom one had no history of interaction. This increased control in a competitive and threatening environment. New opportunities for engagement in voluntary organizations, their increasing density and variety, all provided possibilities for developing relationships.

Besides the objectives of testing the above mentioned hypotheses and assumptions, the study aimed at describing the main factors for joining associations – reasons, benefits, satisfaction with and barriers to participation. The study permitted to identify the processes of joining associations, activities carried out in them and ways to increase participation.

Both qualitative and quantitative phases were carried out. Within the qualitative phase, perceptions by society's active and passive members were studied using focus group discussions. During the quantitative phase, face-to-face interviews were carried out with members of two types of associations - instrumental and expressive.

Political parties, trade unions and professional unions are all associations with an expressed instrumental function – to advocate change in political, social, economic or professional policies. Special interest clubs and religious congregations, however, offer an expressive function that includes sharing, self-realization and self-development.

The study was designed to reflect the diversity of instrumental and expressive associations. Therefore different types of professional associations and a wide array of political parties, as well as different special interest and fan clubs were selected for the study. To avoid differences originating from religious practices, only congregations of the Georgian Orthodox Church were studied. The capital, Tbilisi, was selected as the location of the field work, as an overwhelming majority of voluntary organizations are situated there.

Thus the main goals of the study can be formulated in the following way:

1. To test the hypotheses that the motivation to control is more salient for joining instrumental associations, and the motivation to belong is more salient for joining associations with a more pronounced expressive function.
2. To examine the effect of civic engagement on trust and hence on social capital. To test socialization effect of participation on social trust; to test the assumption of increasing social capital through forming trustful relationships with members of voluntary associations and locating them in ego-networks.
3. To describe reasons and procedures for joining associations, the benefits of membership and satisfaction with engage-

ment, the barriers for participation and ways of increasing participation.

The study had two distinct phases, qualitative and quantitative. Within the qualitative phase, perceptions by society's active and passive members were studied using focus group discussions. During the quantitative phase face to face interviews were made with members of two types of associations.

II. MAIN RESULTS: QUALITATIVE DATA

1. Methodology

Perceptions by both active and passive members of society were studied using focus group discussions. The goals of the qualitative phase were defined as identifying reasons for joining associations, benefits that membership provides, barriers to participation and ways for overcoming these barriers. Besides serving a descriptive function, discussion results were used to design the survey instrument for the qualitative phase of the study. These discussions were held from January 25 to January 28, 2011.

Eight focus groups with a total of 70 participants included members of political parties, trade unions, professional organizations, special interest clubs, congregations as well as students and citizens who were not members of any association.

Table 3

CHARACTERISTICS OF PARTICIPANTS IN FOCUS
GROUP DISCUSSIONS

No	Group	Num- ber of groups	Participants		
			Male	Female	Total
1	Members of political parties	2	11	6	17
2	Members of trade unions and professional associations	1	3	4	7
3	Members of special interest clubs	1	8	2	10
4	Members of Georgian Orthodox Church congregations	1	6	5	11

5	Students	1	6	2	8
6	Citizens not involved in voluntary organizations	2	10	7	17
	Total	8	44	26	70

Below we discuss the results of focus group discussions, grouping results by:

- reasons and ways of joining associations,
- activities, benefits and effects of membership,
- reasons for low involvement,
- ways to increase participation.

Results of the discussions held with citizens who are not involved in voluntary organizations are also presented.

2. Reasons of joining associations

Participants of all discussions identified similar motives for joining associations, but some specific reasons for each type of organization were also identified. The motives concerned inner needs, attractiveness of association, common interests, the need to join others in order to achieve goals. Besides explaining why they joined, they also discussed the aims of joining. These included achieving both tangible and intangible goals for themselves and for the country.

Motivation

Motives associated with the self

Inner needs

Inner needs were named by all, but more often by members of congregations who spoke of feeling insufficient, dissatisfied and empty, and wanting to fill these needs. They also mentioned their feelings of helplessness, their search for truth and their search for God.

When my first child was born I felt helpless. (Female member of a congregation)

Party members mentioned a need to express their own will and for self-realization.

I was in the army and at the elections we were told: "You know who to vote for". So I got interested in why I was not allowed to express my free will. My friends were in the Christian-Democrat Party, so I went to their office and became a member. (Male party member)

The Party provides a possibility for self-realization Many people expressed themselves during party debates and, party members got to know these persons better, and they managed to advance in the

Party hierarchy .(Female party member)

Such personal traits as being ambitious also prompt people to join political parties.

Ambitious people usually join the party. (Female participant, not engaged in civic activity)

Common interest

Common interest is an obvious reason for joining any association, but is an especially strong factor in joining professional associations and special interest clubs.

Personal misfortune and dissatisfaction

Many pointed out that misfortunes, the death of a loved one and health problems often bring people to church.

In my opinion often the reason is misfortune and this misfortune sometimes is a great blessing from God. Something opens in you and you begin to understand that this is a shelter. (Female congregation member)

Disappointments in life and negative attitudes towards people in power were mentioned by members of political parties. A member of a political party noted that unfortunately in Georgia people mostly fight against something, rather than for something.

The motive of joining was unfortunately to unite against someone, but not for something. (Female party member)

Need to make a change

Bringing change in the country was a leading motivation for joining instrumental associations.

In 2007 when the actions began I participated and then understood

that I would not be able to achieve the goal from the street and that protest should take another form. At that time the Christian-Democrat Party appeared and I became a member. (Female party member)

I was not intending to get involved in politics, but after 2008 I decided to find a party that was oriented towards changing the existing leadership in a peaceful manner, in a short time. At that time the Democratic Georgia Party was formed and I joined it. (Male party member)

Participants also talked about their desire to participate in achieving change.

I joined the party to contribute to change, I do not have any ambition to become a political figure, but I want to make at least a small contribution - to offer one brick in the wall for change. (Female party member)

Need to protect the rights

The protection of rights was also identified by participants of both instrumental associations.

I was director of a big business organization, and when I confronted the difficulties that businessmen face, I founded a party to protect their rights. (Male party member)

People come to trade unions when they see that unions can defend their rights and offer them something interesting. (Female representative of trade unions)

Need for others in pursuing goals and spreading a personal ideology

Others are needed both for pursuing goals and for sharing.

The idea was born among people who attended games in stadiums

to support sports in a civil way, by singing, applauding and disseminating this ideology among sports fans. (Male member of special interest club)

Person may have the interest that could not be pursued alone. (Male member of fan club)

If I like something that in my circle nobody appreciates, I begin looking for people who are interested in the subject outside my circle. (Female member of special interest club)

I am a member of Rock Club and we all want to share the concept, which is behind rock-the-protests. (Male member of special interest club)

Motives associated with the organization

Attractiveness of the organization

Climate of tolerance, having concrete, clear and achievable goals and strategies are considered as features that can attract people to join association.

My ideas may not be acceptable, but I should not be stoned for them. (Female member of professional association)

Participants also discussed the importance of the size and expressed preference to the small size, most probably due to ease of formatting and maintaining personal relationships.

Trusting the organization and its leader

Confidence in an organization's values and fairness are essential for joining associations.

In a voluntary organization, a person is not confident that her input will be rightly used, while if I am doing something in a church, I am

absolutely confident that my contribution will be rightly used. (Female congregation member)

Liking the leader is considered important.

It is beneficial to stand next to a well-known and respected person. (Male party member)

Social environment

The social environment was identified as an important determinant for joining organizations, but its importance was probably greatest in regard to political parties.

In Georgia parties are not well developed so far, and not all of them have clear-cut ideologies, so usually one joins a party because his friends are there, he knows many people in the party. That's how it works in Georgia; it is typical Southern mentality. (Male party member)

Joining the party does not happen by political orientation; in 80 percent of cases people join the party because they personally like the leaders and members. (Male party member)

Congregation members also cited their social environment as the reason for participation. They mentioned that they joined a congregation because they were surrounded by religious people in their lives, or were requested to do so by family or friends.

Multiple reasons

Some respondents pointed out that not one, but several factors help them decide to join an association.

There are probably not one, but several factors working together and contributing to joining a party, for example ideological similarity,

*our own life plans, and personal relationships with party members.
(Male party member)*

Common interests and goals are obviously the main reasons for membership. Other reasons include those focused on the self and on the organization. Motives centered on self include need for change, self-realization and self-expression, feelings of helplessness, misfortune and disappointment, which obviously rest on a need for security.

Reasons centered on the organization include the attractiveness of the organization, especially by its being tolerant to different views, being fair and transparent, and small in size. Equal importance is ascribed to a leader to be trustworthy. Personally knowing the leader or members of the organization often determines the decision to join an association.

3. Benefits

3.1. Tangible benefits

It is obvious that one decides to join an association if it is deemed to be beneficial. Benefits can be different and both tangible and intangible, self-oriented, socially-oriented, or altruistic.

Tangible benefits include financial interests, mentioned by members of some instrumental associations; access to employment and services, mentioned by members of professional associations that offer a career or the possibility to solve ones' problems.

Many join the ruling party to get even a small position, because of their poverty. (Male party member)

One member even spoke of the forced character of joining.

Joining the ruling party may be forced, or it could be a compromise. (Male party member)

Possibility to achieve goals

Benefits and effects of membership are closely linked with reasons for joining associations, and a principle benefit is seen as the possibility to achieve a goal. This especially concerned the socio-political transformations in Georgia and the desire by citizens to influence decisions made by political parties or professional associations.

Parties and other voluntary associations can exert influence on society and on government, while to do so as an individual is very difficult. (Male party member)

Protests are more effective when many people participate. Effectiveness of Trade unions depend on their size. (Female member of trade union)

When you want to influence an issue it is much easier to achieve it through a professional association. (Male member of professional association)

Protection

I think that today a person is more secure when he is a member of political party. (Male party member)

Having a career and gaining power

Getting professional assistance or employment was named as a benefit, as well as getting more power.

When you need to exert influence and are alone, you have much less power. Advocacy needs more people. (Male member of a professional association)

3.2. Less tangible benefits

Members, especially of organizations with an expressive function, focused on intangible benefits for joining associations. They talked about a feeling of belonging, unity with others and indicated that their self-esteem were raised as a result of membership.

Feeling of belonging

Emotionally of course you have a feeling of belonging. You find people who think like you. This is a very nice feeling. (Male member of professional association)

Without God, a person is lonely, even if the whole world is with him. A person is alone if he does not come to the Lord. The congregation is one organism that shares both happiness and misfortune, and we grow slowly together. (Female member of a congregation)

To some people I am closer than to others, but everyone relates to each other. When someone - even a person you do not know - is absent, you wonder where she is, why she hasn't come. (Female member of a congregation)

Inner peace

Obtaining serenity, inner peace, relief and a feeling of joy, a feeling of the fullness of life, spiritual support, as well as finding answers to questions, were described by congregation members as benefits.

I found everything I was looking for in life, within the church. (Female congregation member)

A positive change in mood was seen as an important benefit of clubs. Members evoked such benefits as finding pleasure, satisfaction, active relaxation, emotional discharge, sharing emotions, overcoming stress and curing depression.

Jointly pursuing common interests gives satisfaction and relaxation after a day's work. (Male member of a club)

Self-development

Membership provides possibilities for self-realization.

An important benefit is the emotional self-realization reached through the collective and organized support of Georgian national sports teams. A person is energized and a good atmosphere is created, which is addictive. (Male member of special interest club)

It also promotes self-development and the possibility to know oneself

When you go to the mountains, after a maximum of three days you become absolutely naked before yourself, and learn more about yourself and grow spiritually. In the mountains you learn pain, will power, the love of a friend and humanity. (Male member of special interest club)

A person tries to present himself in a new light, and this helps him to find himself. (Male member of a special interest club)

A positive change in mood was seen as an important benefit of clubs. Members evoked such benefits as finding pleasure, satisfaction, active relaxation, emotional discharge, sharing emotions, overcoming stress and curing depression.

Jointly pursuing common interests gives satisfaction and relaxation after a day's work. (Male member of a club)

Understanding others

Besides the effects on the inner self, congregation members also pointed out effects on their social relations, such as learning to respect others and finding mutual understanding.

There is calm and mutual understanding in our church. We, the congregation, have friendly ties and I cannot imagine what I could do better. (Female congregation member)

Sharing information

Obtaining and sharing information, knowledge and understanding were named as benefits by members of both types of organizations.

My friends and I have an interest in the history of the town, so we gather and share our views and knowledge. We thus share our interest with people who think like us, which is a very positive experience. (Male member of a special interest club)

I have been going to church for a long time. I was reading religious texts but now I read differently. I knew parts by heart but couldn't understand what I was reading. Now I read differently, I understand everything and I know why I am reading it. (Female member of congregation)

Prestige

Greater prestige gained by membership in a professional association is an intangible benefit.

It's important to be a member of the nation-wide Artist's Union if you want to exhibit your work. Membership means that you are acknowledged as a professional. (Female member of professional association)

4. Negative consequences of membership of voluntary organizations

A students' group named two negative consequences of joining voluntary associations which included losing the right on intellectual property, presenting own idea as belonging to group and restriction on freely expressing own opinion in order to stay loyal to the group.

A number of benefits are associated with the membership in voluntary associations. These benefits can be cognized by the person in a different degree, like career achievement or gratification of the needs to control or belong.

The most obvious reason for joining a group is to achieve goals that one cannot attain alone. Benefits can be more or less tangible. Among the important benefits are: the possibility to reach one's goal, be it a political or social change, career advancement, professional success, satisfaction in carrying out common activities, acquiring knowledge and information, protection, understanding spiritual texts or escaping isolation. Membership also satisfies a need to belong, to increase closeness to others. It contributes to achieving inner peace and is conducive to self-realization and personal development, permitting individuals to better understand themselves and others.

5. Activities carried out in associations

Participants listed activities which they carried out within their organizations. These activities differed significantly. In political parties a lot of time was devoted to attending seminars, writing party programs and analyzing different problems. A lot of effort was spent on the development of the organization, opening branches in regions and making international contacts. They supported and advocated for groups, debated and negotiated with political actors. The representative of a leading party identified the challenges of solving social problems. Professional associations provide support to their members, create information and educational materials, and organize workshops, while congregation members read holy texts and discuss them with the priest. The priests also answer questions from congregation members.

We have boxes where we put our questions. From time to time the priest opens this box and answers all the questions. (Female member of congregation)

Club activities are more diverse, again depending on the sphere. Most of them are built on sharing experience and discussing topics of common interest, but they pursue more concrete activities as well. Sports fans actually support national teams during the games.

We write slogans and verses that we perform during the game. We don't sit around, but stand up and shout for our team during the whole event. (Male member of special interest club)

A club for the protection of Tbilisi's cultural heritage writes protest letters and organizes protest actions, and disseminates knowledge on the history of the city.

We consider that the cultural heritage of Tbilisi is a marvel, a diamond, but many--especially in the government - consider it to be just glass! We want to show that it is a jewel and should be treated like one! (Male member of special interest club)

Activities carried out in associations are specific to their type. In political parties activities are concentrated on party building, attracting members and organizational development. In professional associations they are centered on the support of the members, i.e. Informational, legal or educational. Congregations devote most of their time to understanding religious texts and rituals. Activities of special interest groups are aimed at pursuing common interests and sharing information (music, sports, etc).

6. Reasons for a low level of participation

Members of voluntary organizations named a great number of reasons that participation is low, including personality, or environment-economic, social or political reasons. Causes can be multiple.

Reasons associated with personality features and inner state

Nihilism, passivity and helplessness

The character of people was considered a potent reason for low participation. Passivity and laziness were cited.

You lie on a couch and feel this is O.K. and you are not interested in anything. (Male student)

Participants spoke of nihilism, lack of interest and feeling of helplessness.

People could not believe that anything could be changed by their activities. (Male non-member of association)

I am discouraged to join any organization. I have a feeling that I participate in a performance (male non - member of association).

When I see the injustices around me, I have the feeling that I cannot do anything. (Female non-member of association)

Expectation of someone else being active

Passivity was also expressed by the expectation that someone else will do your job.

In this society, unfortunately everyone is waiting to see that political leader will do something. Civil society is very weak, and I am against the attitude that politicians do not do anything. What does

this mean? Politicians are members of this society too, and if we ourselves don't do anything, nobody, no party, nor any politician will do anything for us. (Female party member)

In Georgia people are waiting until someone will do what they should do themselves. (Male non-member of association)

Fear

Participants discussed the fear created by authorities and also the fear that membership evoked in them.

It's shameful that Georgians say that doing or not doing something depends on fear. (Male party member)

When people are detained after protesting, they think they'll have to look after themselves, and that nobody will help them, which is why everyone evades involvement. Nobody wants additional problems. (Male non-member of association)

Participants also spoke of the fear of losing jobs if they participated in protest actions.

People are afraid of losing their job due to their activities. (Male member of professional association)

Some do not work, but their family members do, and they are afraid that if they join a political party their family members will be dismissed. (Male party member)

Discussion group members pointed to another type of fear, specifically of invading personal space, in case of membership and of the fear of members gaining and enjoying power.

If you unite in an ideologically based association, the members will eventually invade your personal space. (Female non-member of association)

I was a member of an arts group. This was a very interesting period for me and my friends, as a micro world was created which reflected all the problems of the outer world, the society, the planet, culture, etc. This experience frightened me and my friends as well, very much. We saw that we had elements in ourselves that we did not like. When a group is formed, the need to increase its power emerges, which I consider very frightening. (Male non-member of association)

Lack of resources

Participants pointed at a lack in freedom in thinking as impediment for membership.

There is no freedom of thought, that's why people do not understand the need for political parties. (Male party member)

A lack of education and not knowing how to achieve goals were mentioned.

There is not enough education; people don't have their own ideas based on logical arguments. (Female member of professional association)

Hardship

Hardship was often cited as the reason for low involvement. This included a lack of time and energy to think about anything other than economic survival.

People are immersed in solving everyday problems and no time is left for public activities. (Male congregation member)

When you have thousands of problems, your wife is hungry, for example, you would not go out and plant trees. You would get busy solving your family problems to make your life better. (Male student)

People are confronted with so many hardships that they do not have the time and energy to do anything. (Female member of trade union)

Satiation of the need to belong

Many spoke of feeling more comfortable by not being involved. This refers more to participants of focus group discussions of those not involved in voluntary organizations. They pointed to the sufficiency of having enough friends to satisfy their need to communicate and share, and had no time left for other activities. They stressed the positive sides of non-involvement.

In Georgian society people have a great number of informal relationships, so there is not much need to join associations. Here, informal relations are more important. (Male non-member of voluntary organization)

I have friends, and they have friends, so we are one circle. That's enough. This is already a voluntary union. (Male non-member of association)

Securing freedom of expression

Some participants pointed to plurality and independence of opinion as positive outcomes of non-involvement.

I consider fragmentation of the society as a positive development. In Georgia there was a tradition of first establishing a group and then filling it with content. Society is only healthy if more factions appear, more sub-cultures are created; people will first decide what is valuable for them and only then, at a later phase, they will form a group. (Male non-member of voluntary organization)

I prefer to have the freedom to express my own opinion, not to be responsible towards an organization or political party to express their opinion instead of my own. (Female student)

Reasons associated with the environment

Social Lacunae

A lack of unity and solidarity was evoked as a factor hampering participation. Group members evoked a number of reasons for this - lack of aims for uniting, lack of a feeling of citizenship, lack of responsibility.

We lack a feeling of solidarity. An IDP (internally displaced person) killed herself and only 20 persons went out to the street to protest. That type of society is not ready for unity. (Male member of professional association)

A participant pointed to the nonexistence of any aim for uniting.

Now it is not important to be a union member because personal contacts are more important and the union is not an intermediary any more between an artist and the government. Contracts and exhibitions are created through personal contacts, so there is no need for a union for career advancement. (Female member professional association)

Many pointed to the lack of any feeling of citizenship or ownership of the country.

Georgians lost a feeling of ownership of the country during the Soviet period. If one does not have a feeling of ownership, one is never active. (Female member of professional association)

Involvement is possible only when one feels ownership, feeling that the country is yours. (Male non-member of voluntary association)

Society is not ready for perceiving the country as its own. This should be taught. (Female non-member of voluntary association)

In the opinion of some group members, the lack of any sense of ownership was closely linked with the lack of responsibility, and to the

perception of personal boundaries. As a male non-member of an association said:

The lack of participation is the result of boundaries. When a person sits in a car, his world ends in the car; the world outside is another world. The person puts down the window and throws out garbage into another world. This is based on an ideology that “mine is only the place that has a fence”. (Male non-member of voluntary association)

A person may do things at home, but these homes have boundaries, then people go out into public space and if anything is wrong in this public space he should do something to improve the situation. (Male member of club)

I should defend only what is mine. Property within my boundaries, and all of us should do our job. (Female student)

The lack of dialogue between members of society was given as a possible reason for the lack of solidarity.

This is a society without dialogue. The younger generation does not want to dialogue with their fathers’ generation; people in power are not interested in dialogue with citizens. Liberals don’t want to dialogue with conservatives. So society is split and polarized. (Male non-member of voluntary organization)

Instability contributes to passivity.

One day you plant a tree, and the next day they might chop it down to construct a building. (Male student)

Scarcity of information

Participants evoked the scarcity of information about possibilities to participate, and generally about the situation in Georgia.

I think that people in Georgia are in an information vacuum, and people in outlying regions, especially, do not know the truth. (Male party member)

Lack of offers

Some pointed that they have not joined any association because nobody offered them an invitation to do so.

Mistrust

Disappointment in leadership leads to distrust in others--politicians, leaders and voluntary organizations alike.

Organizations do not have a clear goal. People are not sure that other members think like they do. To join an association, a person has to trust his fellow citizens. (Male non-member of professional association)

People are talking and talking, but results are very meager. (Female member of trade union)

Mistrust towards organizations is reflected by the doubt that what you do will serve the public good.

Many think that leaders are driven by their personal interests and that they would not do what they declare. (Male student)

People are not sure that what input they make will go in right direction. (Male congregation member)

Some were active, but then they saw that nobody paid attention to their ideas and attitudes, and became passive. (Female student)

I observed many attempts, but then it seemed that behind the façade of common good there were personal goals, people taking advantage. (Female student)

Mistrust is fed by ineffective voluntary organizations and few possibilities to achieve change.

We witnessed the creation of so many unions, but they collapsed like

pyramids made of sand and left us disappointed. (Female member of professional association)

A group is created, has aims, does something, but time passes and it breaks up. (Female non-member of voluntary association)

Before Independence, the Union of Architects was very active. There were very lively discussions on where to locate sculptures, about buildings or town planning. Now these issues are not discussed in the Union as it doesn't influence real decision-making, so there is little interest in joining any association. (Male member of professional association)

Not being able to see results feeds passivity

When I do something I want to see the results. If I don't see any, my motivation decreases. (Male member of professional association)

Each step should be followed by some result, otherwise we becomes passive. (Female member of special interest club)

Ineffective leadership

According to many, the passivity of the population is due to ineffective leadership and a general disappointment in political leaders.

An association is passive when the leader is not guiding its members. (Female member of professional association)

It's already been 20 years that people are disappointed in their leaders. Leaders constantly change their positions. (Male member of professional association)

I was offered membership in an organization, but I didn't like the people in charge. (Female non-member of voluntary association)

Position of authorities

Conditions are determined to a great extent by the attitude and actions of authorities.

Authorities do not want democracy. They allow a bit of self-governance, a bit of free media, a bit of parties – all this is done for to get assistance from the West. We do not have gas or oil, so to survive and pay salaries, the authorities have to allow some democracy to get money and retain power. (Male congregation member)

You should be motivated to do something for your country, but when the State ignores people and doesn't care about them you lose motivation. (Female member of trade union)

No desire to dialogue with Government.

We are in a regime of “no dialogue”, as the authorities are not interested in any dialogue. (Male non-member of voluntary association)

Lack of civic tradition and the Soviet legacy

There is no tradition of joining clubs. Our generation is skeptical towards voluntary organizations. (Male non-member of voluntary association)

Focus group members, especially older ones, evoked the Soviet legacy very often.

We lived in a time when nobody asked us about anything. Everything came from above. We all know what Communism was. (Male member of professional association)

In the Soviet period people were forced to join so-called voluntary associations, but could talk about interesting public issues only in their kitchens. So the tradition of joining and doing something voluntarily was never developed. (Male non-member of voluntary association)

Those of us who grew up during the Soviet period are dependent on authority. We only express our wishes modestly and don't know how to make our voice heard. Nothing can change us. (Female member of professional association)

Members of the discussions were especially active in listing the reasons for low civic participation. This was especially true of students and non-members of associations. Among the listed reasons were those, associated with personality and feelings and those concerning political, social and economic conditions. But even when speaking about feelings, discussants almost invariably referred to the contextual reasons that caused this. Passivity, despair and feelings of helplessness were linked with the perception of the ineffectiveness of associations and discouraging state policies. Fear, instilled by the authorities for barring engagement, was mentioned by many participants. Focus group members discussed mistrust in detail, as the main reason for passivity. Mistrust concerned leaders, leadership and organizational efficiency. The scarcity of different types of resources – education, health, time and energy, were also named as barriers to participation.

Some members evoked the local tradition of having a large circle of friends as discouraging the pursuit of civic activity, as having friends satiated a need to belong to other groups and consumed human resources. A few underlined a lack of the obligation to express a group's, rather than one's own opinion as being a positive feature of non-participation.

7. Means of increasing participation

Means associated with the persons

Self-development

Freeing ourselves from fear and constraints, becoming altruistic and persistent, were all considered as successful strategies for increasing participation.

The main thing is to become free from constraints. (Male member of trade unions)

It is necessary to begin with changing oneself, as we are not ideal or purely altruistic persons ourselves. (Male member of political party)

Persistence

Even if activities do not bring results, we should keep trying. (Female congregation member)

Attitudinal change

Means for increasing participation are closely linked with perceived reasons for low involvement. As the lack of tradition was often cited as a reason for not participating, changing attitudes towards participation and increasing awareness about the importance of involvement were techniques stressed by many. Education – both general education and civic education in particular – was deemed as a potent means to reach this goal and to acquire the tools needed for participation. Respondents emphasized the necessity of beginning civic education courses and building a feeling of ownership of the country within schools.

Personal consciousness should change in order for the whole society to change. (Male student)

NGOs should work in communities and teach people how to protect own interests. (Female member of a political party)

Change of attitude towards leaders

Good leadership and building trust in political leaders were mentioned as a way of increasing involvement. At the same time disillusionment in leaders was considered by one participant as a positive turning point for society.

Now there is a good and a new process going on. Social networks form interest groups that are not backed by money. In fact the process of learning “enthusiasm management” is on. Now is the time of disillusionment in leaders and shaping citizenship. As responsible citizens we are learning to become interested in groups. (Male member of club)

Means within the environment

Changing context

Members of discussions underlined the importance of country context for increasing participation. They spoke of the possible effects of changing state policy, pointing at the necessity of creating supportive to the participation environment, encouraging citizen's initiatives and improvement of socio-economic conditions of the population.

Promoting participation

Means to address the need to promote participation and mobilize citizens could be TV broadcasts, novels and short stories, etc.

Media should cover successful stories of involvement. (Female student)

Providing information

Information should be given to people. TV does not do this. (Male congregation member)

Achieving and showing results

Achieving and showing results of existing organizations were thought to be very effective in activating people and building trust in voluntary organizations.

We should begin slowly, with small, concrete things and explain the results. (Male member of professional association)

Changes are always happening and we all participate in them. All of us can do something to serve as a positive example. (Male non-member of a voluntary association)

Mobilizing people

Another means was community mobilization, and respondents agreed that though it would not be an easy task, there are several ways of mobilizing people. They pointed first of all to a need to create interest in participation.

I do not know how to do this, but it is important to stir up interest. (Male member of a political party)

One should be interested in being involved - if I am not interested why should I become involved? (Female member of a political party)

The main thing is to make people want something. (Female member of professional association)

Involvement of youth

The Soviet legacy was often blamed as a barrier for participation. Respondents evoked the generation gap between those who were brought up in the Soviet period and those born afterwards.

Our society is split into two – those who grew up in the Soviet period and the new generation. It's impossible to change the old generation. (Female member of professional association)

Therefore many considered that it would be most effective to concentrate on youth and make efforts to get them involved.

Students know how to take action; they know how to make contacts. (Female member of a professional association)

Respect and tolerance to different opinions

Showing respect for the opinion of others and tolerance for a different perspective was mentioned by many as a means to group together. Some participants noted positive tendencies, pointing out that changes are underway, although not visible yet.

When people see that their opinion matters, they will become more active. (Male member of a political party)

When society is united around an issue, when my opinion may be unacceptable but I won't be stoned for it, then such unions will function. (Female member of a professional association)

For obvious reasons means to increase participation in voluntary associations was mirrored by the reasons for low involvement. Therefore, a change in the environment in the country such as an increase of economic well-being and a change in state policy to encourage activities were mentioned. Group members underlined the importance of increasing organizational efficacy, the necessity to set concrete goals and make results known to the public. Participants believed that these measures could increase trust in organizations and as a consequence could increase participation.

Discussions held during the qualitative phase of the study demonstrated the interest of all the participants in the issues of civic activities. Participants actively engaged in discussions, were mostly tolerant to different opinions and expressed a desire to continue the relationship with group members and to get information on the overall results of the study.

Discussion participants shared the opinion on the importance of civic activity for the country’s democratic development. The issue of trust to leaders and confidence in associations as a condition for participation was repeatedly evoked in groups, most often in the political context. Similarly the belief that one’s efforts or resources would not be misused was named as the most attractive feature of belonging to a congregation.

The environment which lacks personal resources due to hard socio-economic conditions, state policies and the attitudes of authorities were blamed for low civic participation. Improving political, economic and social conditions, increasing political trust and feeling of individual and organizational agency, setting concrete, result oriented goals for organizations, achieving and promoting them, and mobilizing the population on key issues were seen as effective ways to increase participation.

Table 4

SUMMARY OF MAIN RESULTS OF QUALITATIVE STUDY

Members of Instrumental Associations	Members of Expressive Associations
Reasons for joining association	
Inner need	
Common interest	
Need of others for pursuing goal	
Trust in leader	
Social environment	

Effectiveness of organization	
Need for change to happen in the country	Negative events of personal character: Misfortune, death of beloved one, illness, etc
Need to spread own ideology	
Benefits of membership	
Possibility for pursuing and achieving goals	
Getting protection	
Feeling of belonging	
Sharing feelings, information and knowledge	
Making career and gaining prestige	Self-growth
Gaining power	Understanding others
	Obtaining inner piece
Reasons for low participation	
Nihilism, passivity and helplessness	
Lack of initiative	
Expecting someone else to be active	
Satiation: Lack of need to participate due to having enough contacts	
Lack of personal resources: Economic hardships resulting in deficiency of energy and time	
Scarcity of information on voluntary associations and activities	
Lack of solidarity	
Lack of tradition of participation and the Soviet legacy	
Negative attitude of population towards participation	
Lack of dialogue between authorities and population	
Discouraging state policies: Negative attitude of authorities toward popular participation; Instilling fear of consequences of participation	

Mistrust in possibility of achieving change	
Mistrust to organizations	
Mistrust to leaders	
Lack of feeling of ownership of the country and lack of civic awareness	
Ways for increasing participation	
Creating a need to participate	
Self-development	
Supporting tolerance to different opinions	
Persistence	
Change of attitude towards participation, promoting participation	
Mobilization and engaging people in voluntary activities	
Setting realistic goals and showing results	
Carrying out by the state policy supporting civic engagement	
Involvement of youth	
Getting rid of fear	

III. MAIN RESULTS: QUANTITATIVE DATA

1. Aims of the survey and methodology

The main aims of the quantitative phase were:

- To estimate the importance of certain determinants for participation;
- To test the hypotheses that the motivation to control is more salient for joining instrumental associations, and inversely that the motivation to belong is more salient for joining associations having a more pronounced expressive function;
- To describe ego-networks and examine the impact of civic engagement on trust – hence on social capital, i.e. to test the assumption of increased social capital through locating members of voluntary associations in ego-networks.

Face-to-face interviews used a survey instrument specifically designed for this study and consisting of 44 questions, many formulated according to the results of the quantitative phase of the study. The survey also contained a number of standard instruments used in psychological research, World Values and other surveys.

The need to control was assessed by Burger & Cooper (1979) Desire for Control Scale. The scale measures individual differences in the general desire to control life events. The need to belong was measured by a shortened version of the Scale of Social Connectedness and Social Assurance Scales (Lee & Robbins, 1995). Standard, one-item measures of generalized trust and optimism were included in the instrument. Materialistic/Post-Materialistic value orientation was measured by the standard instrument used in the World Value Survey (Wenzel & Inglehart, 2008). Name-generating technique was used for describing the Ego-networks. Questions concerning type and length of relationships with listed individuals, whether they belong to the same voluntary association as the respondent, and the communications between network members were also assessed.

Fieldwork was carried out by MS students in applied social psychology at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University in the period of July, 21 2011 to January, 24 2012.

A total of 600 persons were interviewed - 150 from four kinds of associations. Types included: 1) two instrumental: political parties and professional associations, 2) two expressive: special interest clubs and congregations. Face to face interviews were made in the office or homes of the respondents. Statistical analyses were performed at an organizational level. The text below provides comparison of the data of instrumental and expressive associations, although data on each of four types of association are also presented in Annex 1.

2. Background characteristics of the respondents

Out of the 600 respondents, 44.3 percent were men and 55.7 percent women. The mean age differed across organizations, the youngest being members of clubs ($M=24.8$; $SD=8.6$), followed by those in political parties ($M=34.9$; $SD=14.0$) and congregation members ($M=36.4$; $SD=4.5$). Representatives of professional associations formed the oldest group ($M=42.0$; $SD=16.3$).

The educational level of all the respondents was high - 98.0 percent of party members, 98.3 percent of members of professional associations, 96.7 percent of special interest club members and 94.0 percent of members of congregations had more than a high school education. Almost all (95.3percent) belonged to the Georgian Orthodox Church. Overwhelming majority (92.2 percent) of those surveyed attested to the importance of religion for them. Less than half (37.9 percent) were married.

Bigger share of members of instrumental associations (78.6 percent) was employed compared to members of expressive associations (54.7 percent).

3. Personality characteristics and attitudes of the respondents

Respondents revealed high satisfaction with the life. 58.4 percent pointed that was mostly and 32.3 percent to a certain degree satisfied. The majority was also optimistic, as 79.7 percent expected that things would happen as they wish. In these regards two groups did not differ. But they differed in self-confidence (Chi-Square 25.55; df 2; $p < .001$). More members of instrumental organizations felt self-confident (68.6 percent) than of expressive ones (50.7 percent)

Members of both types of association agree that hard work eventually brings success ($M=91.2$; $SD=8.8$) and that what person achieves in life depends more on him/herself than on others and the situation ($M=85.3$; $SD=14.7$).

4. Determinants of civic engagement

Many factors determine civic engagement, among them perception of importance of engagement, motivation to control and to belong, having goals achievement of which need collective action, perceived benefits of membership, conducive for engagement environment, i.e. trust in leader and effectiveness of association, belief in possibility to achieve change, confidence in state institutions, existence of possibilities to engage, i.e. personal resources – time and energy, density and variety of associational world in the country and information on associations or invitation/advice to participate.

From the above mentioned determinants study addresses the following issues: importance of engagement, perceived reasons and benefits of membership, motivation to control and to belong, and invitation/advice to participate.

Perceived importance of participation

The importance of participation was recognized by the majority. Participation was seen as a necessary condition for solving the problems facing Georgia, with much bigger percentages of members of instrumental associations (86.0 percent) than members of expressive associations (63.0 percent) (Chi-Square 45.36; df 2; $p < .001$). Accordingly, members of expressive associations (38.0 percent) felt more helpless than members of instrumental organizations (26.1 percent) when it came to influencing the decisions of authorities (Chi-Square 18.10; df 2; $p < .001$).

Members of both types of associations (66.0 percent) thought that the President of the country should do what people want, rather than what he considered right, while the members of instrumental associations were more critical of the government and more supportive of involvement in public life. More members of instrumental associations thought that Georgia was not on the right path of development (46.7 percent against 25.2 percent of members of expressive associations, Chi-Square 43.04; df 2; $p < .001$), and 59.3 percent of members of instrumental associations, compared to 46.9 percent of expressive associations, considered that authorities did not take citizens' opinions into account (Chi-Square 27.28; df 2; $p < .001$).

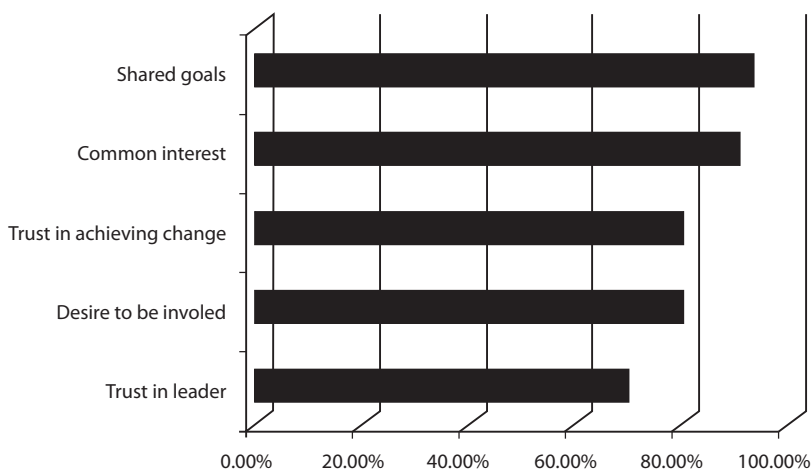
Reasons for joining associations

The decision to join an association is a conscious act so respondents were requested to choose their reasons for joining. They were asked to check any number of the twenty-five reasons listed. Members of instrumental associations checked more reasons. Most frequent choices included : sharing the goals of the organization, common interests, and attaining new information.

The difference in choices for joining instrumental or expressive associations became evident through an analysis of twenty-three of

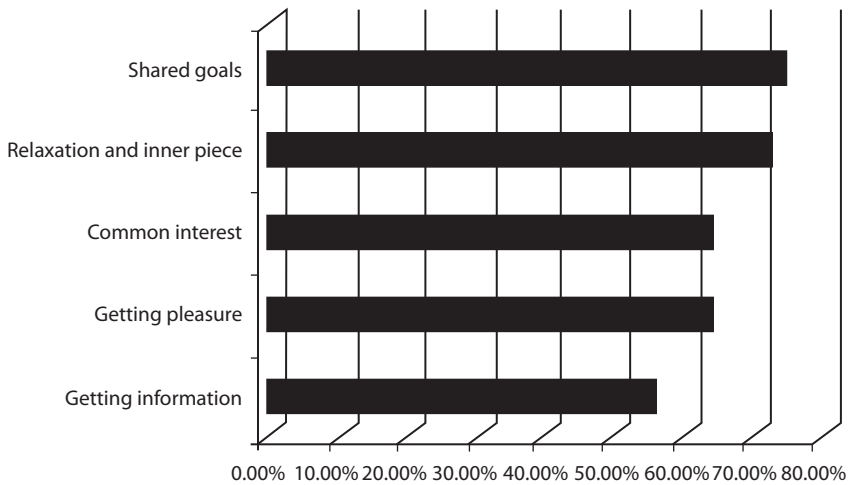
the reasons. Members of instrumental associations checked more reasons. Only six reasons, i.e. self-realization, having pleasure and fun, relaxation, leading a healthy life-style, to become known, and to escape loneliness were checked by a distinctly larger proportion of members of expressive associations.

Among the three reasons that were most often chosen, the frequency of choice of two was the same – shared goals and common interests. A third most often chosen answer, however, differed between the two association types. For members of instrumental associations the third main reason was a need for change and the possibility for achieving it. For members of expressive associations the third main reason was to relax and attain inner peace.

Graph 8

THE MOST COMMONT REASONS FOR JOINING
INSTRUMENTAL ASSOCIATIONS

Graph 9

THE MOST COMMON REASONS FOR JOINING EXPRESSIVE ASSOCIATIONS

Table 5

RANKING OF REASONS FOR JOINING INSTRUMENTAL AND EXPRESSIVE ASSOCIATIONS

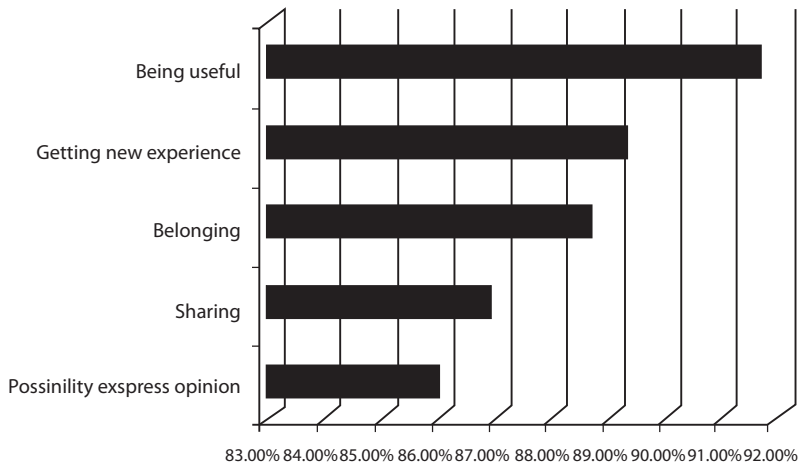
	Reasons for joining associations	Instru-mental Associa-tions %	Expres-sive Asso-ciations %	Total %	Difference between groups <i>Chi-Square, df, p</i>
1	Shared goals with the organization	94.0	73.6	83.8	64.44, 4, <.001
2	Common interests	91.3	60.1	75.7	85.02, 4, <.001

3	To have more information	72.0	50.3	61.2	50.71, 4, <.001
4	To get experience	77.6	42.7	60.1	97.02, 4, <.05
5	To get involved in public life	80.3	36.7	58.5	150.21, 4, <.001
6	To share with others	71.7	43.7	57.7	59.73, 4, <.001
7	The need for change and belief in its possibility	80.7	33.1	56.9	64.03, 4, <.001
8	To defend own and others' interests	84.7	27.4	56.1	219.58, 4, <.001
9	Self-realization	66.3	35.9	51.2	83.55, 4, <.001
10	To know useful people	64.5	37.3	50.9	65.18, 4, <.001
11	Belief that the leader of the organization will pursue important goals	70.5	20.0	45.2	169.43, 4, <.001
12	To get pleasure, have fun	31.0	54.7	42.9	38.2, 4, <.001
13	To relax and attain inner peace	15.8	67.0	41.5	175.81, 4, <.001
14	To change the situation in the country	64.7	14.0	39.3	204.01, 4, <.001
15	To lead a healthy life-style	33.1	40.8	37.0	n.s.
16	To get support	51.5	22.3	36.9	64.49, 4, <.001

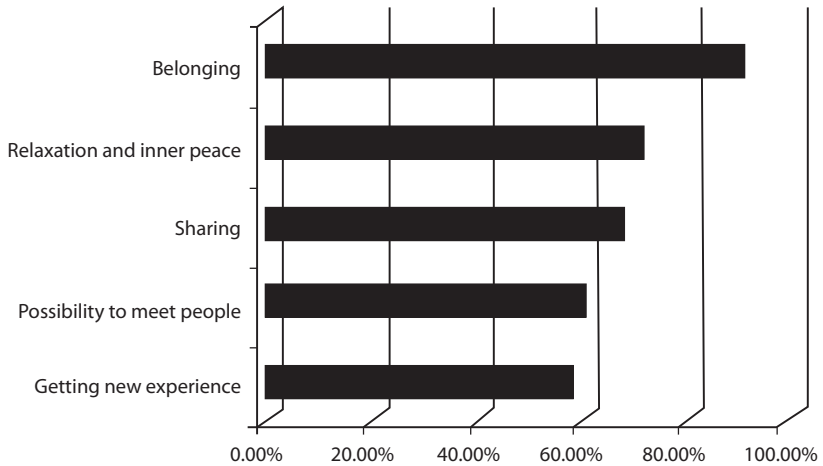
17	For career advancement	47.2	17.4	32.3	116.61,4,<.001
18	For prestige	49.5	15.1	32.3	135.08, 4,<.001
19	To belong to some group	29.1	27.3	28.2	20.61,4,<.001
20	To feel secure	26.4	25.1	25.8	13.22, 4, <.05
21	To become known	17.8	22.0	19.9	46.15, 4,<.001
22	For material gain	22.7	2.7	12.7	90.70, 4,<.001
23	To escape loneliness	5.7	16.4	11.0	26.49,4,<.001
24	To pass the time	11.7	9.7	10.7	n.s.
25	To get power	13.0	3.0	8.0	52.30,4,<.001

Attractiveness of membership

The decision to join an association is also determined by how attractive it is to be a member. As with the reasons for joining a group, the same was true for attractiveness, with members of instrumental associations finding more benefits. The feeling of being part of a group, the possibility of sharing and getting new experience were among the top five benefits that members of both types of association subscribed to. Differences in attractiveness, however, were evident in all listed characteristics except that of the 'feeling of security', which both types of organizations fulfilled. However, members of instrumental associations most often pointed to their satisfaction at doing something useful, having a new experience, and being part of group. Members of expressive associations found that being part of a group and sharing were most attractive, as well as relaxing and attaining inner peace.

Graph 10
THE MOST ATTRACTIVE FEATURES OF
INSTRUMENTAL ASSOCIATIONS

Graph 11
THE MOST ATTRACTIVE FEATURES OF
EXPRESSIVE ASSOCIATIONS

Table 6

Rank order of benefits of membership.

Answers: agree and fully agree.

Rank		Instrumental Associations percent	Expressive Associations percent	Total percent	Difference Chi-Square, df, p
1	Feeling one is part of a group of nice people	88.7	82.3	85.5	36.7,4,<.001
2	Possibility to share	86.9	68.6	77.7	35.8,4, <.001
3	Possibility for new experience	89.3	57.0	73.2	84.5,4,<.001
4	Feeling that one is doing useful work	91.7	52.0	71.8	128.5,4,<.001
5	Possibility to meet interesting people	83.3	59.3	71.3	531.1,4,<.001
6	Possibility to express opinion	86.0	54.7	70.3	83.2,4,<.001
7	Possibility for self-realization	77.7	49.5	63.6	69.5,4,<.001
8	Belief that organization can influence events in the country	79.3	38.0	58.7	136.2,4,<.001
9	Possibility to achieve goals	69.0	44.8	56.9	54.8,4,<.001
10	Possibility to relax and attain inner peace	27.2	71.0	49.2	118.3,4,<.001
11	Feeling of being an important person	52.0	40.5	46.2	32.3,4,<.001
12	Feeling that one has an impact on the organization	63.9	21.0	42.4	164.2,4,<.001
13	Feeling secure	41.3	42.0	41.6	n.s.
14	Career advancement	58.1	17.0	37.5	158.9,4,<.001
15	Possibility to become famous	37.3	10.3	23.8	99.2,4,<.001
16	Possibility to escape loneliness	15.5	25.1	20.3	19.9,4,<.05
17	Feeling of being powerful	20.2	8.7	14.4	73.9,4,<.001

Motivation “to control” and “to belong”

Need, or motivation, is the basis of almost any action. Motivation describes “why a person in a given situation selects one response over another or makes a given response with great energization or frequency” (Barg., Collwitzer., & Oettingen, 2010. p.268). Motives are defined as “the class of incentives that a person finds attractive”.

Motivation is an inner state that operates both on the conscious and unconscious level. It can guide behavior to attain desired goals or to avoid negative outcomes. So the same goals can be framed in terms of approach or avoidance (Elliot., & Fryer, 2008). For example, political party election campaigns may focus on increasing the welfare of a group or on getting rid of an existing government.

Two fundamental motivations activate civic engagement—that of “control” and that of “belonging”. One of the purposes of this study was to test hypotheses that individuals with a high level of control motivation are more likely to join instrumental organizations, and that those with a high level of belonging motivation are more likely to join expressive associations, even though most individuals have a degree of both motivations.

Motivation to control

Control motivation is reflected in such constructs as self-efficacy (Bandura, 1977), controllability (Heider, 1958), agency (Deci & Ryan, 1987), self-control (Baumeister & Heatherton, 1996) and helplessness (Seligman, 1975).

Personal control is defined as “cognition - a judgment that one has an ability, resources or opportunities to take action to increase the likelihood of obtaining positive outcomes or avoiding negative ones” (Thompson & Schlehofer, 2008, p.42). It is proved to be adaptive, being associated with such benefits as well-being, ability to cope with stress, improved performance (Thompson & Schlehofer, 2008). People differ in their desire to control. Empirical evidence points

that those who score higher on the Desirability of Control Scale (Burger & Cooper, 1979) are more persistent, decisive and active, do better on difficult tasks and strive for leadership. But sometimes having no control can be beneficial as well, as in cases where the situation has a potential for regret and blame or when control efforts can result in failure. Control may also not be desired when the outcome is important, but chances for success are low (Thompson & Schlehofer, 2008).

Desire to control is innate, but is influenced by experience (White, 1959). Personal involvement enhances a sense of control.

Dispersion analyses of the survey data on the Desire to Control Scale pointed to the difference in the extent of control motivation among the members of the two types of associations ($F_{33,36;d f1}$; $p < .001$). Members of instrumental associations scored higher on control motivation ($M=65.23$; $SD=8.40$) compared to members of expressive associations ($M=61.31$; $SD=8.22$).

Motivation to belong

According to the theory on optimal distinctiveness, a person's social identity is driven by two motives, the need to belong and to be distinct, i.e. motives of assimilation and differentiation (Brewer, 1991).

The need to belong and be accepted as has already been pointed is a universal and innate, occurring in all normal individuals in all cultures (Leary & Cox, 2008). Establishing and maintaining relationships is accompanied by positive emotions. A lack of belonging on the other hand is associated with stress, depression and health problems.

Some authors (E.g. Baumeister & Leary, 1995) conceptualize belonging as a single motive, involving a variety of relationships, while some other researchers point to the need for different relationships. Leary and Cox (2008) propose a compromise theory, that people have a general need to belong and are also motivated to have certain kinds of relationships.

The popularity of computer mediated communication rests to a large extent on a need to belong (Van Bel., Ijsselsteijn., & de Kort, 2008). Creating and maintaining relationships is time and energy consuming and greatly depends on individual resources. Due to the limited nature of resources the need to belong can be satiated. Evidence on the compensatory nature of belonging is not decisive, so it's not definite that the lack of one type of relationship can be compensated by another.

Researchers Kilpatrick & Ellis (2001) discuss five types of collectivities to which individuals can belong:

1. Macro-level groups including tribes, villages, communities, nations. Members may not have direct contact, but they identify themselves as members of those collectivities. These groups offer various benefits, like access to resources or defense against other groups;
2. Instrumental coalitions - people working together to achieve goals. These are work groups, committees, civic organizations, unions, etc;
3. Relationships for mating;
4. Kin relationships;
5. Supportive friendships.

To assess motivation "to belong" a modified version of two scales- Social Assurance and the Social Connectedness were used (Lee & Robbins, 1995). The Assurance Scale measures one's reliance on other people and the Social Connectedness Scale measures the emotional distance or connectedness between the self and others. Six items, with the highest factorial values on companionship, affiliation and connectedness, were selected for the current study.

Dispersion analyses demonstrated the difference in the amount of need to belong between members of instrumental and expressive associations ($F 26.38; df 1; p < .001$), with members of expressive asso-

ciations scoring higher ($M=15.26$; $SD=2.99$) than members of instrumental associations ($M=14.37$; $SD=3.28$).

It can be concluded that both needs “to control” and “to belong” are salient for members of both instrumental and expressive associations, with the control motivation being more distinct for instrumental associations and belonging more for expressive ones. Thus our expectations were met, in that among members of instrumental associations there are more individuals with a high need to control, and among members of expressive associations there are more with a high need to belong.

Thus all the respondents in the survey underlined the importance of participation. The importance of participation was an attitude noted by more members of instrumental organizations than by those in expressive associations. Members of instrumental associations were also more critical of authorities and evaluated the current situation in the country more critically than those in expressive organizations.

Reasons for participation that members of both types of organization have in common include “common interests”, “shared goals”, “obtaining information”, “new experiences,” a feeling of belonging”, “a feeling of security”, and “the possibility to spend time pursuing an interest”.

Next to these commonalities, there are also distinct differences in reasons for participation.

Members of instrumental associations have more reasons for joining and see more attractions in their type of organization than members of expressive associations do. They name more reasons and benefits associated with:

1. **A need for change and the possibility of realizing change.**
This can include defending their own and others’ interests, changing the social, political or economic situation in their country or doing something useful;
2. **Tangible personal gains** which included self-realization, expressing one’s opinion, a feeling of being important, getting to

know useful and interesting people, being supported, achieving advancement in one's career and prestige, improving one's material situation and wielding power;

3. Need for involvement;

4. Confidence in a political leader's capacity.

Members of expressive organizations included reasons for participation as:

1. Possibility to relax and attain inner peace;

2. Pleasure and fun;

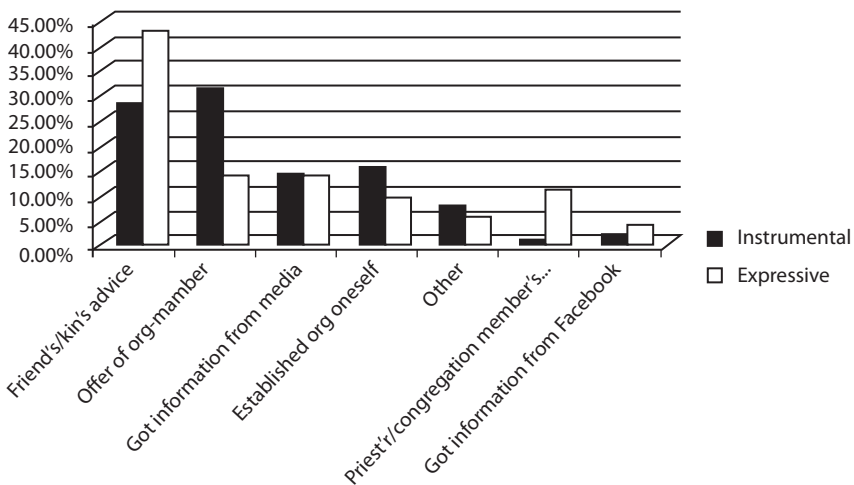
3. Escaping loneliness;

4. Becoming better-known.

Association members differ in the extent of their need to control and to belong. Since these scales were used in Georgia for the first time, we cannot compare them to other studies, however just by comparing members of the two types of associations, our hypothesis was confirmed that members of instrumental associations have a greater need to control, while those of expressive organizations have a greater need to belong.

5. Ways of joining associations

As outlined by Verba, Schlozman and Brady (1995) recruitment is an important condition for participation. Respondents of the survey indicated different ways of becoming members of voluntary organizations. Most often they pointed to a social cause, for example due to a friend's or kin's advice. The advice of members of own network was especially common for membership in expressive associations, while members of instrumental associations more often mentioned the invitation from a member of the association.

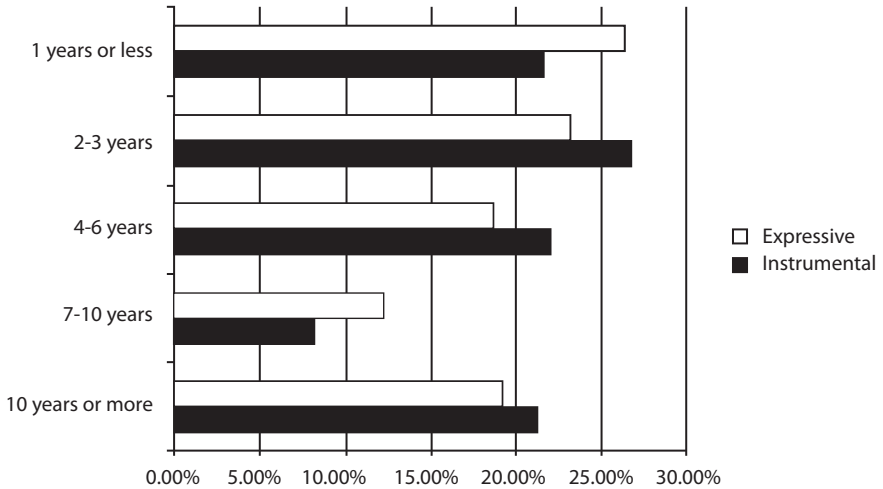
Graph 12

WAYS TO BECOME A MEMBER OF AN ASSOCIATION

Besides motivation and resources, membership is largely determined by an invitation to join. All members most often evoked a recommendation or offer to join an organization by someone they know. The social nature of membership is highly important, and then information from the media is also decisive for involvement. For members of expressive associations usually the person who invited them was a friend or relative. For those in instrumental groups the offer was most often made by another member of the organization .

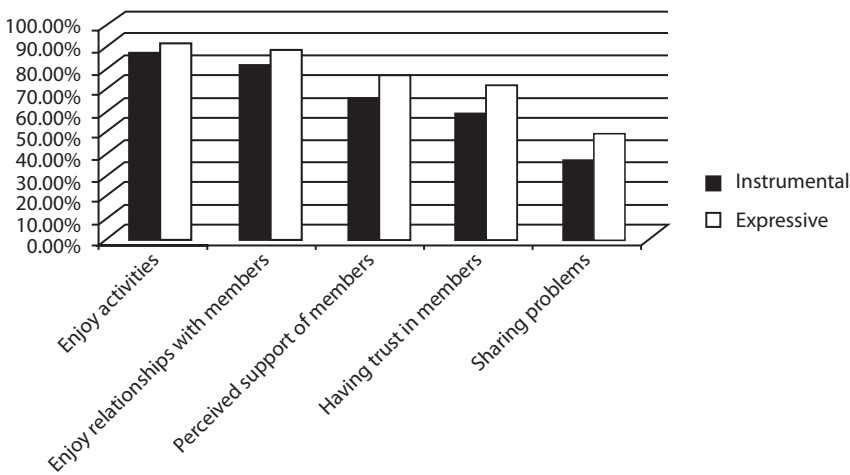
6. Length of and satisfaction with membership, employment

About half of the respondents (49.0 percent) were comparatively new members of associations (three years or less), while 30.7 percent had been members 4 - 10 years, and 20.3 percent had been members for more than 10 years. This pattern was quite similar across both types of associations.

Graph 13
LENGTH OF MEMBERSHIP

Length of membership is linked with the satisfaction with organization as it is less likely for those dissatisfied to keep membership. Overall, an overwhelming majority (89.8 percent) expressed satisfaction with membership. Respondents scored the social climate in their organization on five items. All the listed in the survey aspects of social climate - enjoyment with activities, relationships with members of association, belief in support of the members, trust in members and sharing the problems with them were more positively evaluated by members of expressive associations.

Graph 14
 SATISFACTION WITH SOCIAL CLIMATE OF THE ORGANIZATION

There was a significant difference in a number of respondents who were employed in each type of association. Among the respondents of instrumental organizations, 60.3 percent held some position, while in expressive associations the rate was 12.4 percent (Chi-Square 148.8; df 1; $p < .001$).

In summary, almost half the respondents of both types of associations had been members for three years or less. The overwhelming majority were satisfied with membership, but members of expressive associations much more positively estimated all the five listed aspects of the organization’s social climate. Many more respondents were actually employed by their organization in the case of instrumental organizations.

7. Social capital

Social capital is considered a constituent element of democracy and is defined as “connections among individuals – social networks

and the norms of reciprocity and trustworthiness that arise from them” (Putnam, 2000.p.19). Social capital is viewed as having two aspects – structural and cultural. Structural aspect refers to social networks and cultural to generalized trust and civic norms and values.

7.1. Structural aspect: social networks

Every person is a member of different networks, be it kin, professional, neighborhood or other. Ego-networks are networks, that comprise important for the person individuals notwithstanding the type of a relationship – family member, friend, co-worker, etc.

Respondents were requested to name up to 15 persons they considered most important for them and to evaluate the relationships with them by a number of features: type of relationship, frequency of face to face and telephone contact, most common venues of meeting, sex of the target person, desire to have closer and more frequent contacts, readiness in case of need to do everything for each other, length of relationship, and membership of the target person in the same voluntary association as the respondent. They were also asked to point out if the target person became important for them through membership in an association.

Size, composition and density

Groups do not differ by the number of network members. On average 9.6 persons are named by respondents ($SD= 4.4$). Family and kin occupy the biggest space in ego-networks in both types of associations and are followed by friends and then by members of voluntary associations

Table 7

TYPE OF RELATHENTIONSHPIS IN EGO NETWORKS

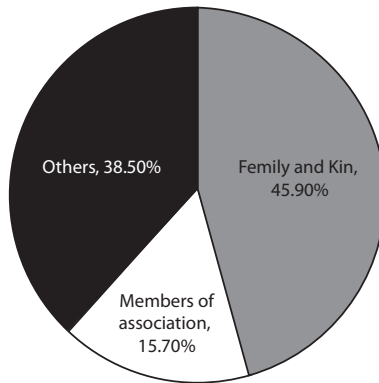
	Instrumental	Expressive	Total
Family/Kin	43.4	49.6	46.5
Friend	29.6	34.5	32.1
Member of association	17.1	8.5	12.8
Co-worker, business partner	4.5	3.3	3.9
Neighbor	2.8	1.8	2.3
Other	1.6	1.2	1.4
Affective relationship	1.0	1.0	1.0
Total	100	100	100

To have a clearer picture of the structure of ego-networks we united several relationships, i.e. friends, relationships with neighbors, business partners, and affective relationships in one category - the others. The comparison of three groups of relationships - family and kin, members of the association and others illustrated a difference between family and kin relationships ($F 9.00$; $df.1$ $p<.005$), and members of voluntary organization ($F 26.59$; $df.1$ $p<.001$).

The share of kin is bigger among the members of expressive associations (52.6 percent) than among members of instrumental associations (45.9 percent), while the share of association members is higher among the members of instrumental (15.7 percent) than among members of expressive associations (7.8 percent). Groups do not differ in regard to other relationships, such as neighbors, friends, co-workers, affective relationships and others. They constitute 39.6 percent of the networks of members of expressive and 38.5 percent of the networks in instrumental associations.

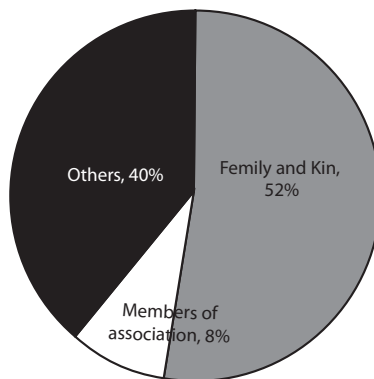
Members of instrumental associations are not only more represented in ego-networks, but also more of them become important for the respondents after joining association. So thinks 51.7 percent of

members of instrumental and 23.2 percent of members of expressive associations (Chi-Square 1.51,df1;p<.001).

Graph 15

COMPOSITION OF EGO-NETWORK OF MEMBERS OF INSTRUMENTAL ASSOCIATIONS

Graph 16

COMPOSITION OF EGO-NETWORK OF MEMBERS OF EXPRESSIVE ASSOCIATIONS

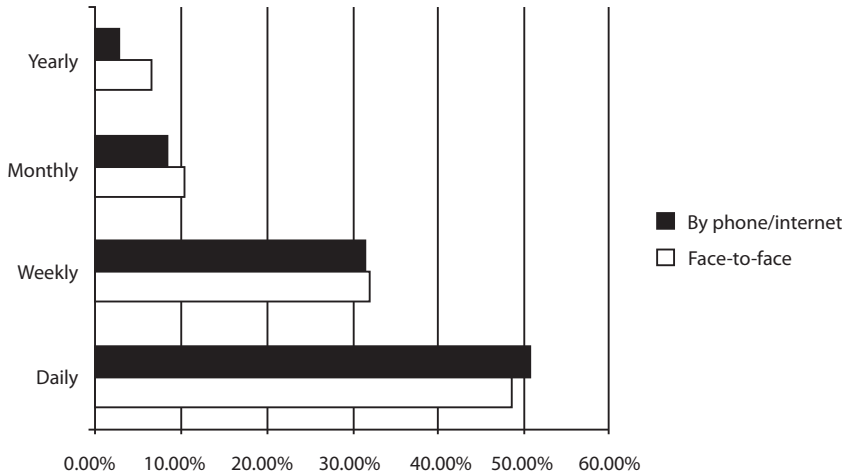
Density is defined by the number of relationships that members of the network have independent of the respondent. Networks of the members of the two types of association does not differ in this regard. Average number of contacts in networks is 22.8 (SD25.5).

Impact of association membership on ego-network

The effect of membership on ego-networks was more pronounced among members of instrumental associations. Both types of organizations had the same number of respondents. From the members of their association who were named by the respondents (a total of 493 named by instrumental and 247 named by members of expressive associations) 65.3 percent of instrumental association members and only 47.4 percent of expressive association members had become important for the respondents through organizational membership.

Communication pattern with network members

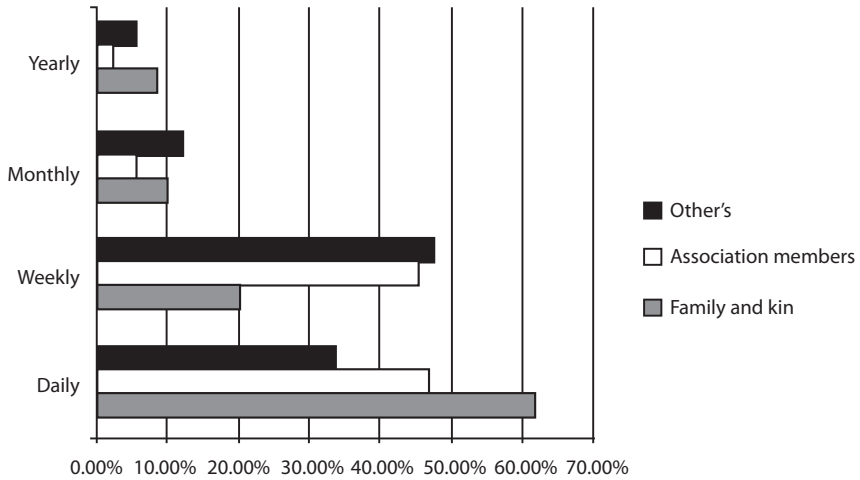
Persons usually interact with about a half of network members both face-to-face and by phone or internet daily, and with about one third of them on a weekly base.

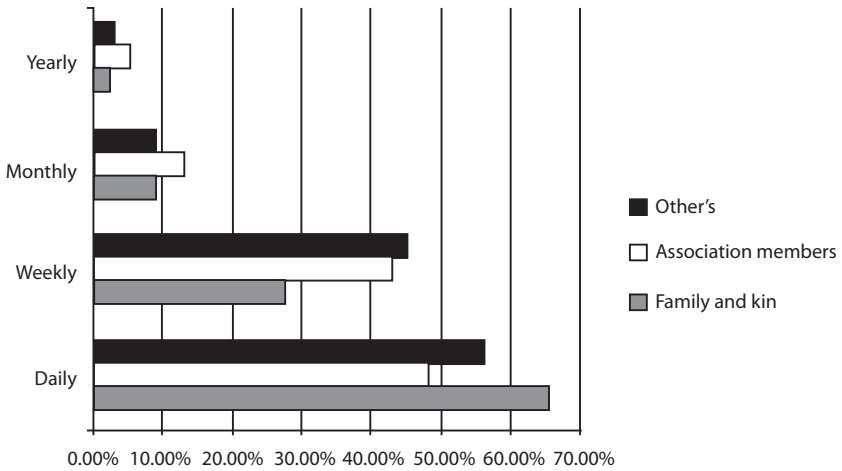
Graph 17

FREQUENCY OF COMMUNICATION WITH NETWORK MEMBERS

Not surprising, most frequent interaction respondents have with family members and kin. 61.9 percent do this daily face to face and 55.9 percent by phone or internet. Respondents also most often interact with members of associations daily (46.7 percent face-to-face and and 41.3 percent by phone or internet). The most common pattern of face-to-face interactions with others is weekly meetings (47.7 percent) and daily contacts by phone or internet (48.0 percent).

Graph 18
 FREQUENCY OF FACE-TO-FACE INTERACTIONS WITH FAMILY MEMBERS,
 MEMBERS OF ASSOCIATION AND OTHERS

Graph 19
 FREQUENCY OF INTERACTIONS BY PHONE OR INTERNET WITH FAMILY
 MEMBERS, MEMBERS OF ASSOCIATION AND OTHERS

Members of instrumental associations have more frequent contacts with members of their association, mostly interacting with them on a daily basis (59.3 percent), while members of expressive associations interact more often with members of their association on a weekly basis (70.5 percent). The patterns of interaction by phone are similar to those of personal interaction. Members of instrumental associations usually called their fellow members daily (53.1 percent), while members of expressive associations did so weekly (44.9 percent). An office was the usual venue for meetings for members of instrumental (89.0 percent) and church and club office for members of expressive associations (85.4 percent).

Table 8

FREQUENCY OF INTERACTION WITH MEMBERS
OF AN ASSOCIATION %

	Frequency	Instrumental associations		Expressive associations	
		Face-to-face	Phone/Internet	Face-to-face	Phone/Internet
1	Daily	59.3	53.1	21.3	17.3
2	Once or several times a week	32.8	32.7	70.5	44.9
3	Once or several times a month	5.3	7.3	6.6	19.8
4	Once an year or less	2.6	4.9	1.6	4.9
5	No communication		2.0		13.1
	Total	100	100	100	100

Persons mostly interacted with friends, neighbors, business partners, persons with whom they have affective relationships and others

on a weekly basis (44.1 percent of instrumental and 51.1 percent of expressive associations), and mostly in a home setting (50.4 percent of instrumental and 50.0 percent of expressive associations), but often had daily telephone conversations with them (48.9 percent of instrumental and 47.0 percent of expressive associations).

Women were more likely than men to be named as belonging to ego-networks by members of both instrumental (53.3 percent) and expressive associations (52.8 percent).

Similar characteristics of ego-networks of members of instrumental and expressive associations include size or density. However they differ in their composition and patterns of interaction with network members. More members of voluntary organization are present in the ego-networks of members of instrumental groups than of expressive associations. Instrumental groups have more intense interaction patterns with them. The effect of length of membership in association is also more pronounced for instrumental associations as bigger portion of their members become important for respondents after engagement in civic activities.

7.2. Cultural aspects

Generalized trust, norms of reciprocity and values are considered as central to the cultural component of social capital.

Generalized Trust

Generally trust refers to a person's expectations about the other's behavior. It is considered a measure to reduce the uncertainty of the world (Sztompka, 1999). Generalized or social trust is distinguished from relational trust as it refers not to the trust one has for a specific person or groups of people, but for people in general (Jones, Couch, & Scott, 1987). According to Fukuyama (1995) the difference between relational or personal and generalized or social trust is not fundamental, but changes gradually and these two types of trust can be viewed as concentric circles, with a radius of trust with concrete interpersonal

relations in the center expanding to more abstract orientations toward social objects.

In many studies (e.g. The World Value Surveys) the link between generalized trust and civic engagement has been established. It is accounted either by recruitment or socialization effect. According to one view, trust is a precondition and the foundation of civic engagement (Almond & Verba, 1963; Newton, 1999), and only those with high trust join associations. The other view adheres to the premise of socialization to acquire trust, in other words joining an association leads to trusting (Putnam, 2000).

The study revealed that general or social trust did not differ between the two types of associations, and in both groups this trust is low, at only 27.8 percent. Thus less than 30 percent of respondents of both groups believe that “most people can be trusted”. Although is higher than answers, on a nationwide survey carried out over the same period (Sumbadze, 2012) which showed that for the general population only 20.6 percent answered positively to the same question. We can tentatively suggest this difference in trust is found at recruitment and that those who had higher generalized trust joined organizations. To check the socialization effect of membership on generalized trust, we used the duration of membership in an organization to test its influence on generalized trust. However, membership duration did not prove to impact responses on whether “most people can be trusted”. Thus the socialization effect of membership on trust was not validated by its duration.

We hypothesized possibility of existence of another mechanism through which civic engagement increases social capital. Membership can increase interpersonal trust to some members of association and if we assume that non-kin members of ego-networks are ones, that respondent trusts, appearance of organization members in ego-networks could be taken as a sign of the increase of trust and hence social capital. Analyses of the survey data revealed an impact of membership duration on the composition of ego-networks for

members of instrumental associations - the longer one was member, from under three to over three years, the number of association members in networks increased from an average of 1.2 (SD= 2.5) to 3.7 (SD= 4.1) (ANOVA, $F 4.9$; $df 1$, $p < .05$). However, the number of members in networks of expressive associations remained unaffected by length of membership.

Satisfaction with relationships and social support

More than half of the respondents seem to be satisfied with their relationships, as 51.9 percents of members of instrumental and 52.6 percent of expressive associations have not expressed the desire to have a closer tie. Still members of instrumental associations (49.6 percent) slightly more than members of expressive associations (46.3 percent), would like the contacts to be more frequent. Respondents also expressed the desire to have wider networks. This desire was expressed by more members of expressive (73.4 percent) than of instrumental associations (64.2 percent). Members of expressive association also showed higher score on isolation scale (M11.3; SD2.5) compared to members of instrumental associations (M10.2; SD2.5) ($F 26.38$; $df 1$; $p < .001$).

Respondents expressed high confidence in the support of network members. The overwhelming majority (91.7 percent for instrumental and 94.5 percent for expressive associations) believes that persons in their ego-network will do everything for them. Respondents are even more confident (the same share, 97.8 percent of members of both types of associations) in their own readiness to do everything to assist the network member.

The majority, 76.6 percent, of members of instrumental and 78.3 percent of expressive associations have a Facebook account. Members of instrumental associations have more friends on Facebook, for example 70.4 percent reported having more than 150 friends, compared to 59.2 percent of expressive association members. However, members

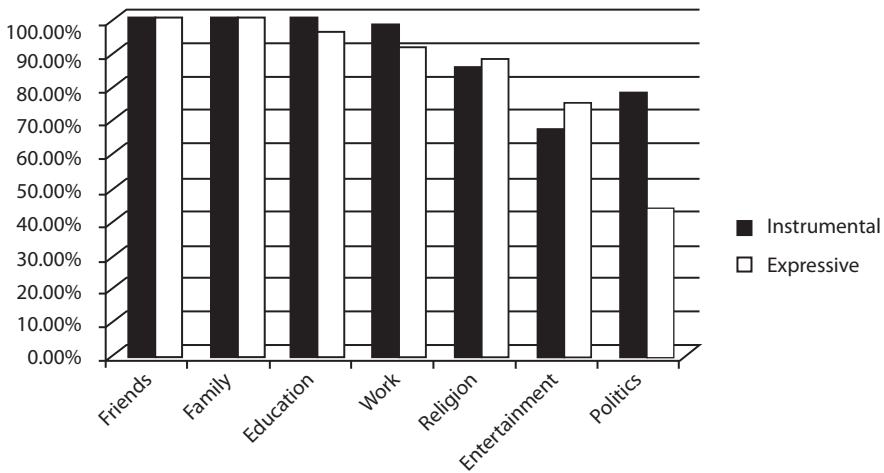
of expressive associations spent more time in online social networking – 23.2 percent of them spent more than three hours a day, compared to 19.2 percent for members of instrumental associations.

Value orientations

Adherence of population to Post-Materialistic value orientation often is taken as an indication of the level of its modernization.

The survey instrument contained a standard measure of Materialistic/Post-Materialistic value orientation, which is used in the World Value Survey (Wenzel & Inglehart, 2008). Instrument consists of 4 items in which 2 items, “Maintaining order in the country” and “Fighting rising prices” describe Materialistic and the other two – “Giving people more say in government decisions” and “Protecting freedom of speech” describe Post-Materialistic values. Respondents are requested to make two choices. Members of the two types of associations differed in their value orientation (Chi-Square 33.46; df 2; $p < .001$), although most respondents (50.3 percent of instrumental and 65.7 percent of expressive associations) subscribed to mixed values, choosing one Materialistic (most often “Maintaining order in the country”), and the other Post-Materialistic (most often “Freedom of speech”), a large part (38.0 percent) of the members of instrumental associations, compared to members of expressive ones (17.0 percent) adhered to Post-Materialistic values.

Engagement in voluntary organizations, especially in instrumental ones is often guided by the desire to achieve changes in different aspects of life. Survey assessed the importance respondents ascribed to different aspects of life. Friends, family and education were considered as the most valued aspects of life. Groups did not differ much in their evaluations. They showed a similar attitude towards most aspects but differed in their evaluations of politics and work. More members of instrumental associations ascribed high value to both.

Graph 20

VALUES OF DIFFERENT ASPECTS OF LIFE

Generalized trust is relatively low – under 30 percent, yet higher than estimated in nationwide surveys. This is an indirect indicator of the effect of recruitment between participation and generalized trust found in a number of recent studies. Measured more directly, the effect of socialization of membership on generalized trust was not proven, while the impact of the length of membership on social capital was manifested by the increased number of association members in ego-networks of the members of instrumental associations, according to the length of membership.

Respondents were generally satisfied with the quality of relationships, stating that they do not want to have closer relations with about the half of their network members. However, respondents were open to having new relationships. Many - especially among members of expressive associations - wanted to have wider networks.

Interpersonal trust between network members appeared quite high. Reciprocity was the norm, at least on an attitudinal level. The majority is confident that if necessary a network member would do

anything for them just as they would do anything to help another member of their network.

Table 9

SUMMARY OF THE MAIN RESULTS OF QUANTITATIVE STUDY

Members of instrumental Associations	Members of expressive Associations
Determinants of civic engagement	
Participation	
Ascribing more importance to participation	Lower perception of possibility in influencing important decisions for the country
Higher criticism towards government	
Reasons for joining association	
Shared goals and common interests	
Possibility to obtain new experiences and information	
Need to belong to group	
Need to feel secure	
Possibility to spend quality time	
Need for change and belief in its realization	Relaxation and inner piece
Less tangible gains for self-expression, getting support, etc.	Getting pleasure
Need of involvement	Escaping loneliness
Political trust-belief in leader's capacity, confidence in organization	Becoming known by others
Motivation	
Motivation to control and to belong	
Motivation to control is higher	Motivation to belong is higher
Ways of joining association	
Offer from a member of organization	Advice of friend or kin
Attractiveness of association	
High overall satisfaction with membership	
More members see benefits for self	More members seek enjoyable activities and relations with others

A feeling of usefulness	Belonging to a group
New experiences	Relaxation
Sharing	Achieving inner piece
Expressing one's own opinions	Meeting interesting people
Social capital - networks	
Network sizes and density are similar	
More women are listed	
Mostly satisfied with relationships with network members	
Bigger share of association members in ego - networks	Bigger share of family members and kin
Contacts with association members are more intense	Bigger desire to have wider network
Desire to have more frequent contacts with network members	
Social capital - cultural aspects	
Generalized trust is similar and low	
No effect of length of membership on generalized trust: Socialization effect hypotheses not proved	
Interpersonal trust high, norm of reciprocity present	
Satisfaction	
High overall satisfaction with membership	
Effect of length of membership on presence of association members in networks	More positively evaluated aspects of social climate: enjoyment with activities, relationships with members of association, belief in support of the members, trust in members and sharing the problems
Values	
Mostly mixed Materialistic/Post-materialistic value orientation: Freedom of speech and security most often selected	
More members adhere to Post Materialistic values	
From aspects of life friends are the most valued	
	Family, education, work, politics and public life more highly esteemed

IV. CONCLUSIONS

A low level of participation in public life is acknowledged as one of the weak points of democracy in Georgia. Surveys consistently show a gap between citizens' perception of the importance of participation and the possibility to participate. This study was designed to explain the reasons for this gap.

Specifically:

1. To identify determinants and benefits of participation;
2. To test hypothesis on the prominence of a need to control for engagement in instrumental organizations; and to test the hypothesis of a need to belong in expressive associations;
3. To study the social capital of association members;
4. To test the premise of the socialization effect of association membership on generalized trust;
5. To identify obstacles that hinder civic engagement and possible ways to increase it.

The research studied two types of voluntary associations - instrumental and expressive. Non-members of associations as a control group, were included in discussions concerning reasons and barriers to participation and the means for increasing civic engagement.

1. Determinants of participation

Civic engagement is determined by a host of factors that refer both to individuals and voluntary organizations. The salience of the constituents of these factors are determined by political, socio, economic and cultural contexts.

Table 10

DETERMINANTS OF PARTICIPATION

Political, social, economic and cultural context	
Individual	Organization
Perceived importance of participation	Benefits of membership
Need to control and to belong	Trustworthiness of leader
Having goal, that cannot/difficult to reach alone	Efficacy of organization
Belief in possibility of change/ achieving goal	Availability of information on association
Having personal resources	Social environment
	Good recruitment practices

The detailed study of all these determinants for participation is obviously far beyond the scope of this project. Instead the study concentrated on examining the perceived importance of engagement, reasons and benefits, and needs to participate.

The results of the study conclude that the importance of participation is universally acknowledged. The importance is higher for members of instrumental associations, while members of expressive associations feel more helpless about exerting influence on decisions.

Inner needs such as the need to control or to belong, the necessity of others for pursuing goals, common goals and interests, the possibility to obtain new experience and knowledge and the social environment, are all reasons and benefits of participation shared by members of both types of association.

Compared to members of expressive associations, individuals who join instrumental associations put more emphasis on the need for change and possibility of its achievement to a greater extent, getting support and spreading their own ideology, making a career out of par-

ticipation, gaining power and prestige, trusting in the leader and confidence in the efficacy of organization, as well as a need to do something. Members of expressive associations more often refer to their personal problems as a motivator stimulating engagement, and emphasize the importance for them to relax and obtain inner peace, to get personal satisfaction and escape loneliness.

The hypotheses on the prominence of a motivation to control when engaging in associational activity in instrumental organizations, and of a motivation to belong when participating in expressive associations was proven within this research.

2. Social capital

Ego-networks, or relationships with persons important to an individual, were identified by the name-generating method. Ego-networks of association members across association type do not differ in size or density. Respondents named on average about 10 persons and the number of contacts between network members, independent of the respondent was on average 23.

However, networks differed in their composition. The number of association members was bigger, and the intensity of interaction with them was higher in networks of members of instrumental associations, with fewer kinship relations, while family and kin were more representative of the networks of expressive associations. Members of instrumental associations desired contact with network members to be more frequent, while expressive associations wished to have wider networks.

Generalized trust was not high, as 27.8 percent thought that most of the people can be trusted, but was higher than estimated in nationwide surveys - 18.0 percent according to World Values Survey, 2008 and 20.6 percent according to Generations and Values Survey in 2011 (Sumbadze, 2012).

The socialization effect of association membership on general-

ized trust was not established, as the length of membership in associations did not demonstrate any effect on the extent of generalized trust. Instead, indirectly, through comparing the estimations of generalized trust by respondents of the present survey with data obtained from nation-wide surveys, there is evidence to support the recruitment effect. It seems that those who already have a higher generalized trust join associations.

The effect of participation on social capital can be assumed to be demonstrated, as the involvement in voluntary associations is linked with the appearance of its members in ego-networks of the respondents, indirectly inferring trust. Sharing Fukuama's (1995) view that does not strictly separate interpersonal trust from generalized trust, we assume that incorporating association members in ego-networks is an effective strategy directed at an increase of social capital and encompassing both structural and cultural components. However, this was evident only in instrumental associations. More generally the study proved that the effect of membership is stronger and more encompassing in that type of association. This in part can be attributed to the fact that more respondents representing instrumental associations were employees of the same organization.

3. Obstacles to civic engagement and possible ways to increase engagement

Discussions allowed us to identify the main obstacles to engagement. At the same time they permitted us to identify ways to decrease them. Main obstacles can be grouped according to the levels: individual, societal, organizational and national.

Nihilism, passivity and a feeling of helplessness as well as a lack of time and energy were the main obstacles associated with the individual. A lack of feeling of ownership of the country, a negative attitude of society towards activists, a lack of solidarity or tradition of participation were hindrances associated with society. Mistrust towards lead-

ers, a lack of confidence in the effectiveness of organizations, a scarcity of information on voluntary associations and their activities, were identified at the organizational level as obstacles to participation. References to the political context included state policies that discouraged participation including instilling fear of punishment for participation and a lack of responsiveness from the authorities to dialogue with the population.

Ways to increase participation largely referred to addressing the obstacles identified. At the individual level, respondents discussed the necessity to create awareness in individuals that they need to participate, help them eliminate their fears and to promote self-development and persistence. Addressing the obstacles at the societal level included the necessity to change existing negative attitudes towards activists, and supporting and cultivating tolerance to different opinions. At the organizational level, solutions included setting realistic goals and publicizing results, engaging people in voluntary activities, and especially involving youth. At a national level the importance of creating and supporting civic engagement policies was emphasized.

4. Concluding remarks

During the period of this study, as well as during subsequent political events before and during the October 2012 Parliamentary elections, the paramount importance of political trust for participation became starkly evident. In this short period we witnessed a transformation of Georgian citizens from apathetic and nihilistic into active agents of change.

The appearance of a new political leader who was both trusted and perceived as having the potential to achieve change, encouraged public participation. This was reflected in mass rallies, demonstrations protesting the abuse in places of detention, acts of solidarity towards a dismissed Head of the National Exams Center, etc. All these actions resulted in a 61.3 percent voter turnout for the October 1, 2012 Parlia-

mentary elections. Expert observers could evoke the “re-birth of civic society” in Georgia.

Drastic changes in the political climate, and the readiness of new authorities to listen to the people encourages citizens to be active, but society should be alert not to return to passivity. Over the past two decades Georgian society witnessed several periods of popular action, inspired by trust in new leaders. Activation and trust never lasted long, however. Trust in a leader, if not supported by strengthened democratic institutions and the institutionalization of democratic procedures, is doomed to be short lived.

The possibility to predict the behavior of others is central for the functioning and well-being of individuals and society. It is an essential part of an ability to control. Prediction, to a considerable extent, rests on trust. Tradition also functions in a similar way to help predict others' behavior. The transformation caused by a transition from a traditional to a more modern society, where Georgia finds itself now, with many traditions no longer functional or shared by the younger generation, while generalized trust remains low has rendered the life of citizens more volatile and uncertain.

To address these key obstacles it is essential to increase social capital either through larger or numerous networks one is engaged in, or through increase of generalized or interpersonal trust to cushion the negative effects of uncertainty during transformation.

Participation in associations serves both public and private aims. Voluntary organizations constitute a framework for meeting and common action; they provide the possibility to influence important decisions and a context to enable individuals to create new ties, extend their social networks, as well as to provide more security and support systems. All this increases an individual's sense of control of the future.

The resources for creating a more vibrant civil society already exist in Georgia due to social and political contexts. Wide social networks are characteristic of the country- in studies carried out in the South Caucasus Georgians name the highest number of friends. Their high

interpersonal trust is reflected by the 92 percent who express trust towards their family members (CRRC, 2011). A tradition of nourishing social ties, the norms of reciprocity that transcend several generations is a solid basis on which to build participation and solidarity.

The prospects for greater participation seem more optimistic due to the changes of political power as well. New political forces exhibit the desire to dialogue with the population. Still, specific measures, policies and actions need to be designed and undertaken by state and voluntary associations to ensure greater civic engagement. These measures could be:

- Increasing political trust. Trust in leaders and confidence in state institutions eventually would lead to an increase of generalized trust and hence, according to the recruitment effect, to an increased involvement;
- Encouragement to participate through practicing wide public consultations on important national issues;
- Introducing topics focused on reciprocity, solidarity and a feeling of ownership of the country in school programs;
- Increasing efficacy of voluntary organizations;
- Setting realistic goals and publicizing achievements;
- Mobilizing citizens on a single, specific pertinent issues;
- Involving citizens using a “foot in the door” technique, gradually making them engage in civic activities;
- Ensuring media coverage of activities of civil society and the best practices of participation;
- Supporting positive attitude to active citizenship;
- Formulating and realizing policy specifically designed for the involvement of youth.

REFERENCES

- Almond, A. & Verba, S. (1963). *The Civic culture*. Princeton: Princeton University Press.
- Almond, G., and Verba, S. (1965). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little Brown.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Banfield, E.C. (1967). *The Moral Basis of a Backward Society*. New York, Free Press.
- Barbalet, J.M. (1996). Social emotions: confidence, trust and loyalty. *International Journal of Sociology and Social Policy*, Vol.16, No.9/10, 75-96.
- Barber, B. (1983). *The Logics and Limits of Trust*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.
- Bargh, J.A., Gollwitzer, P.M., Oettingen, G. (2010). Motivation. In: S.Fiske., D.T.Gilbert., & G.Lindsey (Eds.). *Handbook of Social Psychology*. 5-th ed. Hoboken, New Jersey: Wiley. pp.268-316.
- Baumeister, R.F. (1991). *Meanings of Life*. N.Y.: Guilford Press
- Baumeister, R.F., & Heatherton, T.F. (1996). Self-regulation failure: An overview. *Psychological Inquiry*, 7, 1-15.
- Baumeister, R.F., & Leary, M.R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachment as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.
- Bothwell, R.O. (1997). Indicators of a healthy civil society. In: J.Burbidge (ed.). *Beyond Prince and Merchant: Citizen Participation and the Rise of Civil Society*. N.Y.: Pact Publications, 249-262.
- Bourdieu, P. (1980). Cited from Lin (2008).

- Bowlby, J. (1969). *Attachment. Attachment and loss* (vol.1). N.Y.: Basic books
- Brehm, J.W. (1966). *A theory of Psychological Reactance*. N.Y.: Academic Press.
- Brewer, M. (1991). The Social self: On being the same and different at the same time. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 475-482.
- Burger, J.M. (1991). Control. In: V.J. Derlega., B.A. Winstead., & W.H. Jones (Eds.). *Personality: Contemporary Theory and Research*. Chicago: Nelson-Hall. 286-312.
- Burger, J.M., & Cooper, H.M. (1979). The desirability of control. *Motivation and Emotion*, 3, 381-393.
- Byrne, D. (1971). *The Attraction Paradigm*. N.Y.: Academic Press
- Castiglione, D. (2008). Social capital as a research programme. In: D. Castiglione., J.W. Van Deth., & G. Wolleb (Eds.). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: University Press 177-198.
- Chong, D. (1992). Reputation and cooperative behavior. *Social Science Information*, Vol.32, No4, 683-70.
- CRRC (2011a). *Caucasus Barometer*. www.crrccenters.org
- CRRC (2011b). *An Assessment of Social Capital in Georgia*. www.crrccenters.org
- Dahl, R.A. (1996). *Toward democracy: A journey. Reflections: 1940-1997 Volumes One and Two*. Berkeley: Institute of Government Studies Press. University of California, Berkeley.
- Dasgupta, P. (1988). Trust as a commodity. In: D. Gambetta (ed). *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Oxford: Basil Blackwell, pp.49-71.
- De Waal, Th. (2012). *Foreign Policy*. November, 13, 2012

- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1987). The support of autonomy and control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1024-1037.
- Deth, Van. J.W. (2008). Measuring social capital. In: D. Castiglione, J.W. Van Deth, & G. Wolleb (Eds.). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: University Press. 150-176
- Earle, T., & Cvetovitch, G.T. (1995). *Social Trust: Toward a Cosmopolitan Society*. New York: Praeger.
- Elliot, A.J., Fryer, J.W. (2008). The goal construct in psychology. In: J.Y. Shah and W.L. Gardner. *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press. pp. 235-250.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and Society*. N.Y.: Norton.
- Erikson, E. H. (1959). Identity and life cycle: Selected papers. *Psychological Issue Monographs*. N.Y.: International University Press.
- Freedom in the World (2011). www.freedomhouse.org
- Fukuyama, F. (1995). *Trust*. N.Y.: Simon & Shuster.
- Gambetta, D. (1988). Trust: Can we trust trust? In: Gambetta (Ed.). *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Oxford: Blackwell. 154-175.
- Geary, D.C. (1998). *Male, female: The Evolution of Human Sex Differences*. Washington: DC: American Psychological Association.
- Glass, D.C., & Singer, J.E. (1972). *Urban noise*. N.Y.: Academic Press.
- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78, 1360-1380.
- Hardin, R. (1993). The street-level epistemology of trust. In: *Politics and Society*, Vol. 21, No. 4, pp. 505-529.
- Hardin, R. (1993). The street level epistemology of trust. *Politics and Society*, Vol. 21, No. 4, 505-529.

- Heider, F. (1958). *The Psychology of Interpersonal Relations*. New York: Wiley.
- Hooghe, M (2008). Voluntary associations and socialization. In: D. Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds.). *The Handbook of Social Capital*. Oxford:University Press 568-593.
- Hotard, S.R., McFatter,R.M., McWhirter, R.M., & Stegall, M.E. (1989). Interactive effects of extraversion, neurotism, and social relationships on subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 321-331.
- ILO (2007). ILO ITUC CSI IGB 2007 Annual Survey of violations of trade union rights.
- Inglehart, R. (1997).). *Modernization and Postmodernization: Cultural, economic and political change in 43 societies*. Princeton.N.J.: Princeton University Press.
- Jones, W., Couch, L., & Scott,S. (1997). Trust and betrayal. In : R.Hogan., J.Johnson., S.Briggs (Eds). *Handbook of Personality Psychology*. San Diego, etc:Academic Press. 465-482.
- Kilpatrick, L.A., & Ellis,B.J. (2001). An evolutionary approach to self-esteem: Multiple domains and multiple functions. In M.Clark &G.Fletcher (Eds). *The Blackwell Handbook of Socia Psychology. Vol.2. Interpersonal processes*. pp.411-436. Oxford, UK. Blackwell.
- Kohut (1984). *How Does Analysis Cure?* N.Y.: International Universities Press.
- Kollock, P. (1994). The emergence of exchange structures: an experimental study of uncertainty, commitment and trust. *American Journal of Sociology*, Vol.100, No.2 313-345.
- Leary, M.R. & Cox, C.B. (2008). Belongingness Motivation. In J.Y.Shah & W.L. Gardner (Eds.). *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press. pp.27-40.
- Lee, R.M., & Robbins, S.B. (1995). Measuring Belongingness: The social connectedness and the social assurance scales. *Journal of Counselling Psychology*, Vol.42, No.2, 232-241

- Levi, M. (1966). Social and unsocial capital. *Politics and Society*, 24/1,45-55.
- Lin, N. (2008). A network theory of social capital. In: D.Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxfrud University Press. pp.50-69.
- Lutsevych, O. (2013).Chatham House briefing paper. *How to Finish Revolution: Civil Society and Democracy in Georgia, Moldova and Ukraine*. January.REP BP 2013/01.
- Maloney, W.A., & Rosteutsher, S. (2007). The associational universe in Europe. In: Maloney, W.A., & Rosteutsher, S. *Social Capital and Associations in European Democracies*. London & New York: Routledge.
- Maloney, W.A.(2008)Interest groups, social capital, and democratic politics. In:D.Castiglione., J.W.Van Deth ., & G.Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxfrud University Press. pp.327-348.
- NDI (2012). *Public Attitudes in Georgia: Results of a June, 2012 Survey*. www.ndi.org./Georgia.
- Newcomb, T.M. (1961). *The Acquaintance Process*. N.Y.: Holt.
- Newton, K. (1999). Social and political trust in established democracies. In: P.Norris (ed.). *Critical Citizens*. Oxford: Oxford University press. 169-187.
- Newton, K. (2008). Trust and politics. In:D.Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxfrud University Press. p. 241-272.
- Nodia, G. (2012). *The Crises of Democratization in Georgia*. Tbilisi: CIPPD.
- Paxton, P. (2002). Social capital and democracy: An Interdependent Relationship. *American Sociological Review*, 67/2,254-277.
- Putnam, R.D. (1993). *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.

- Putnam, R.D. (1995). Tuning in and tuning out: The strange disappearance of social capital in America. *Political Science and Politics*, December, 664-683
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Renewal of American Community*. New York: Simon and Shuster.
- Rosenblum (1998). *Membership and Morals: The Personal Uses of Pluralism in America*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rossteutscher, S. (2008). Social capital and civic engagement: a comparative perspective. In: D. Castiglione, Van Deth, J., & Wolleb, G. (Eds.). *Handbook of Social Capital*. pp.208-240.
- Rothstein, B., Stolle, D. (2008). Political institutions and generalized trust. D. Castiglione, Van Deth, J., & Wolleb, G. (Eds.). *Handbook of Social Capital*. pp.273-302.
- Rotter, J. (1971). Interpersonal trust, trustworthiness and gullibility. *American Psychologist*, 35, 1-7.
- Rotter, J.B. (1980). Interpersonal trust, trustworthiness, and gullibility. *American Psychologist*, 35, 651-665.
- Schill, Y., Toves, C., & Ramanaiyah, N. (1980). Interpersonal trust and copying with stress. *Psychological Reports*, 47, 1192.
- Seligman, M.E.P. (1975). *Helplessness*. San Francisco: Freeman.
- Seligman, M.E.P. (1975). *Helplessness: On Depression, Development and Death*. San Francisco: Freeman.
- Stark, R., & Bainbridge, W.S. (1985). *The Future of Religion: Secularization, Revival, and Cult Formation*. Berkeley: University of California Press.
- Stolle, D. (2001). Clubs and congregations: The benefits of joining association. In K. Cook (Ed.), *Trust in Society*. N.Y.: Russell Sage Foundation, 2002-244.

- Sumbade, N.(2009). *Georgia Before and After the August War*. Tbilisi. IPS
- Sumbadze, N. (2010a). *Civic Participation: Desired and Achieved*. Tbilisi.IPS
- Sumbadze, N. (2010b). Saakashvili in the public eye: what public opinion polls tell us. In: S.F.Jones (Ed.). *War and Revolution in Caucasus: Georgia Ablaze*. London and N.Y.: Routledge, pp. 92-104.
- Sumbadze, N. (2012). *Generations and Values*. Tbilisi. IPS
- Sztompka, P. (1999). *Trust: A Sociological Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taylor, Sh. E., & Sherman, D.K. (2008). Self-enhancement and self-Affirmation. In: J.Y.Shah and W.L. Gardner. *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press, pp.57-70.
- Thompson, S.C. (1981). A complex answer to a simple question: Will it hurt less if I can control it? *Psychological Bulletin*, 90, 89-101.
- Thompson, S.C. & Schlehofer, M.M. (2008). The many sides of control motivation. In : J.Y.Shah and W.L. Gardner (Eds.). *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press, pp.41-56.
- Tocqueville, A. (1848/1966). *Democracy in America*. N.Y. Harper Perennial
- Uslaner, E.M. Trust as a moral value. In:D.Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxfröd University Press. pp.101-121
- Van Bel D.T., Ijsselsteijn, W.A., & de Kort, Y.A.W. (2008). Interpersonal connectedness: Conceptualization and directions for a measurement instrument. *CHI 2008 Proceedings. Works in Progress*. April 5-10, Florence, Italy.
- Verba, Schlozman and Brady. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

- Warren, M.E. (2001). *Democracy and Association*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Welzel, Ch., Inglehart, R., & Deutsch. (2005). Social capital, voluntary associations and collective action: Which aspects of social capital have the greatest “civic” payoff? *Journal of civil Society, Vol.1, No2*. 121-146.
- Welzel, Ch., & Inglehart, R.(2008). The role of ordinary people in democratization. *Journal of Democracy*. Vol.19. 126-140.
- White, R. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, 66, 297-330.
- White, R. (1959). Motivation reconsidered: The concept of confidence. *Psychological Rreview*, 66, 297-330
- Wikipedia
- World Value Survey (2008).
- Zmerli,S., Newton, K., & Montero, J.R. (2007). Trust in people, confidence in political institutions, and satisfaction with democracy. In: J.Van Deth., J.R.Montero., A.Westholm (eds.). *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*. London: Routledge, pp. 35-65.

წინათქმა

პროექტის დაწყების შემდეგ საქართველოში საზოგადოებრივი ცხოვრება მნიშვნელოვნად შეიცვალა. გარკვეული ოდენობით ამ ცვლილებებმა მოგვცეს საშუალება შეგვემოწმებინა კვლევაში გაკეთებული მთელი რიგი დაშვებები, რისი გაკეთებაც ხშირად არ ხერხდება. ამგვარად გამოკვლევის დიზაინი, რომელიც 2010-2011 წელს იყო ჩამოყალიბებული, სწორედ ამ დროის რეალობას ასახავს; დასკვნებში კი ჩვენ გავითვალისწინეთ ის მკვეთრი ცვლილებები საჯარო სივრცეში, რომლებსაც ადგილი 2012 წლის ბოლოს ქონდათ.

პუბლიკაციის ავტორის გარდა, კვლევით ჯგუფში შედიოდნენ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის (თსუ) ასოცირებული პროფესორი – ანასტასია ქიტიაშვილი და ფსიქოლოგიის სამაგისტრო კურსის სტუდენტი – ნათია უბილავა. კვლევითი ჯგუფი მადლობას უხდის შვეიცარიის აკადემიურ კავკასიურ ქსელს (ASCN) კვლევის ჩატარების და მისი შედეგების სხვადასხვა საერთაშორისო კონფერენციებზე წარდგენის საშუალებისათვის. ქსელმა გაგვიწია კონსულტირება მისი ექსპერტების და ასევე მის მიერ ორგანიზებული სემინარების მეშვეობით. გაწეული დახმარებისათვის ჩვენ განსაკუთრებით გვსურს მადლობა გადავუხადოთ დენის დეფლონს, ფრაიბურგის უნივერსიტეტიდან და ქსელის თბილისის ოფისის თანამშრომელს თიკო ქადაგიძეს.

ჩვენ ასევე გვსურს მადლობა გადავუხადოთ დისკუსიების მონაწილეებს და გამოკითხვის რესპონდენტებს გულწრფელობის და დახარჯული დროის გამო.

პროექტი განხორციელებული იყო საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტის მიერ თსუ-ს ფსიქოლოგიის განყოფი-

ლებასთან მჭიდრო თანამშრომლობით. ჩვენ გვსურს მადლობა გადავუხადოთ ფოკუს ჯგუფების ფასილიტატორებს, საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტის მკვლევარს მაია მაისურაძეს, თსუ-ს ასოცირებულ პროფესორს თამარ მახარაძეს და ასისტენტ-პროფესორებს ეკატერინე ფირცხალავასა და ირინე ჟვანიას. ჩვენ ასევე მადლობას ვუხდით ინტერვიუერებს, სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტებს: ცირა ხასაიას, სოფიო მჭედლიშვილს, თამთა ნარიმანიშვილს, თათა ონიანს, ნუცა სალარაძეს და მერი სამსონიას.

ნანა სუმბაძე

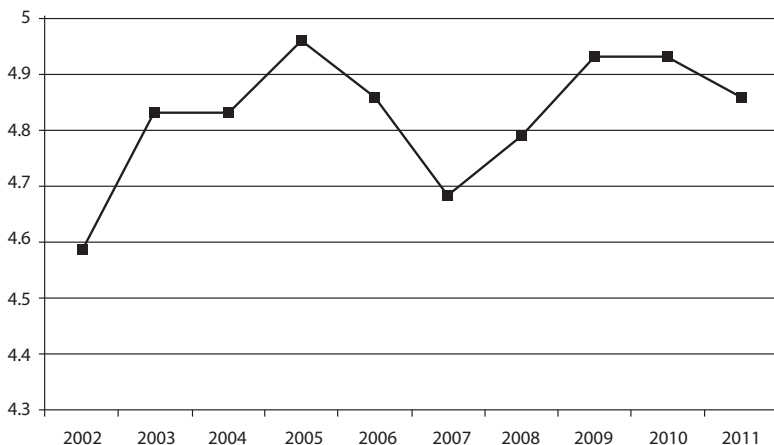
I. შესავალი

1. მონაწილეობის მნიშვნელობა დემოკრატიული განვითარებისათვის და ნებაყოფლობითი ასოციაციაციების ძირითადი მახასიათებლები

საბჭოთა კავშირის დაშლამ და საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის გამოცხადებამ მოსახლეობაში აღძრა ქვეყანაში დემოკრატიის მყისიერად დამყარების იმედი. მას შემდეგ უკვე 20 წელი გავიდა და 43 პროცენტს მიაჩნია, რომ საქართველოში დემოკრატია არ არის (NDI, 2012). ადგილობრივი და უცხოელი ექსპერტები (მაგ. Nodia, 2012) აანალიზებენ რა ამის მიზეზებს, არსებულ პოლიტიკურ სისტემას „პლურალისტურ ფეოდალიზმს“-აც კი (Ilia Roubanis ციტირებულია De Waal -ის მიერ, 2012) უწოდებენ. ფრიიდომ ჰაუზის ინდექსის მაჩვენებლები (Freedom in the World, 2011) უკანასკნელ ათწლეულში ქვეყანაში დემოკრატიის შემცირებაზე მიუთითებს.

ქვეყანაში არსებული დემოკრატიის დაბალი დონის მიზეზი მრავალია. ჭეშმარიტი დემოკრატია გულისხმობს ხალხის მიერ განხორციელებულ მმართველობას, რაც იმას ნიშნავს, რომ საჯარო პოლიტიკა უმრავლესობის პრიორიტეტით განისაზღვრება. ამდენად სამოქალაქო მონაწილეობა ლიბერალური დემოკრატიის ძირითად მახასიათებელს წარმოადგენს (Welzel & Inglehart, 2008). ქვეყნები, სადაც თვით-გამოხატვა მაღალია, ხასიათდებიან სოციალური და პოლიტიკური ცხოვრების მონაწილეობითი ხასიათით. მსოფლიო ღირებულებათა კვლევის მონაცემები წლების განმავლობაში თვით-გამოხატვის დემოკრატიასთან კავშირზე მიუთითებენ (Inglehart, 1997). თვით-გამოხატვა ხელს უწყობს დემოკრატიას, მაგრამ არა

პირიქით. დემოკრატია არ წარმოადგენს თვით-გამონატვის გაზრდის აუცილებელ პირობას. თვით-გამონატვა კი გადამწყვეტ როლს თამაშობს დემოკრატიის დამკვიდრებასა და ფუნქციონირებაში.

ნახ.1 დემოკრატიის დონე

დემოკრატიის დონის შკალის მნიშვნელობა: 1-უმალესი და 7 უმაღლესი

წყარო: Freedom in the World, 2011

ნებაყოფლობით ასოციაციებსა და ორგანიზაციებში გაწევრიანება ხელისუფლებაზე ზეგავლენის მოხდენის და საკუთარი ხმის მთავრობისთვის მიწოდების ყველაზე გავრცელებულ და ეფექტურ საშუალებას წარმოადგენს. ის, რომ ასოციაციები ხელს უწყობენ დემოკრატიის განვითარებას დადასტურებულ და მიღებულ ფაქტს წარმოადგენს (მაგ. de Tocqueville, 1848; Putnam, 1993, 2000; Welzel, Inglehart & Deutsch, 2005). ასოციაციები მონაწილეობის წყაროს წარმოადგენენ,

რადგან მათი მეშვეობით ხდება საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბება, საჯარო კომუნიკაციები და განხილვები. ისინი განაპირობებენ წარმომადგენლობითობას და შეუძლიათ წინააღმდეგობა გაუწიონ პოლიტიკის განხორციელებას. ამგვარად ნებაყოფლობითი ასოციაციების რაოდენობა და მრავალფეროვნება იძლევა ქვეყნის დემოკრატიულ ჯანმრთელობაზე მსჯელობის შესაძლებლობას. ასოციაციები მნიშვნელოვანია, რადგან ახდენენ პრობლემებისა და მოთხოვნების კონსოლიდაციას. მიზნის მისაღწევად კი აუცილებელია, რომ პრობლემები გაგონილ იქნენ მათ მიერ, ვინც იღებს გადაწყვეტილებებს და სწორედ ამისთვის არის საჭირო ასოციაციები (Rosenblum, 1998).

ინდივიდის დონეზე ჯგუფებში მონაწილეობა ქმნის სოციალურ კაპიტალს, ხელს უწყობს თანამშრომლობისა და სოლიდარობის განვითარებას, უფრო ეფექტურს ხდის ინფორმაციას და მნიშვნელოვნად განაპირობებს ისეთი პოლიტიკური უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებას, როგორცაა საჯარო გამოსვლა, მოლაპარაკება და კომპრომისი. მონაწილეობა ასევე ხელს უწყობს ადამიანებს შორის კავშირის დამყარებას და ეფექტურად ებრძვის გარიყულობას (Maloney, W.A., & Rosteutsher, S., 2007; Warren, 2001., Putnam 1993; Newton, 2008).

აღსანიშნავია, რომ ასოციაციების წევრობას დადებითი გარდა შეიძლება უარყოფითი შედეგებიც მოყვეს. მისი ნებისმიერი უპირატესობა დემოკრატიული პროცესების წინააღმდეგაც შეიძლება იქნეს გამოყენებული, ჯგუფებმა ასევე შეიძლება შექმნან „სხვების“ უარყოფითი ხატები (Maloney, W.A., & Rosteutsher, S., 2007).

ნებაყოფლობით ასოციაციებს განსაზღვრავენ, როგორც ინდივიდთა ჯგუფს, რომლებიც თანხმდებიან მიზნის მიღწე-

ვისთვის გარკვეული ერთეულის შექმნაზე (Wikipedia). ასოციაციები მოიცავს ინტერესთა ჯგუფებს, სოციალურ მოძრაობებს, პოლიტიკურ პარტიებს და პროფესიულ კავშირებს, ეკლესიებს და მრევლს, ურთიერთდახმარების ჯგუფებს, განსაკუთრებული ინტერესის ჯგუფებს და ფან-კლუბებს.

ასოციაციები ძირითადად ორი ტიპის აქტიობას ახორციელებენ, ფუნქციონალურ და ინსტრუმენტალურ. ფუნქციონირებაზე მიმართული აქტიობები, ე.ი. ქმედებები, რომლებმაც უნდა განაპირობონ ორგანიზაციის ფუნქციონირება, მოიცავს წევრების მოზიდვას, მატერიალური რესურსების მოპოვებას და ნებაყოფლობითობის პროპაგანდას; ინსტრუმენტული აქტიობები შეიძლება მიმართულნი იყვნენ პოლიტიკაზე ან კლიენტზე. სამოქალაქო გარემო შეიძლება დახასიათებულ იყოს ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების ორი თვისების – სიმჭიდროვისა და მრავალფეროვნების მიხედვით.

ასოციაციათა სიმჭიდროვე განისაზღვრება ასოციაციათა რაოდენობით მოსახლეობის გარკვეულ ოდენობასთან მიმართებაში. ასოციაციათა სიმჭიდროვეს შეიძლება ქონდეს მნიშვნელოვანი შედეგი დემოკრატიისთვის. ასე მაგალითად, დიდმა სიმჭიდროვემ შეიძლება უფრო ადვილი გახადოს გაწევრიანება, რადგან უფრო მარტივია შეხვედრაზე წასვლა, თუ ეს სახლთან ახლოს ხდება, ან გაზარდოს კონკურენცია ასოციაციებს შორის, ან სტიმული მისცეს ასოციაციებს, რომ გახდნენ უფრო მგრძობიარე მოსახლეობისათვის აქტუალური საკითხების მიმართ.

ასოციაციათა მრავალფეროვნება ორგანიზაციათა განსხვავებული ტიპების არსებობას ეხება. სიმჭიდროვე და მრავალფეროვნება „თავისუფალ მოძრაობას“ უჭერენ მხარს, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ერთი ასოციაციიდან მეორეში

გადასვლას, რაც მნიშვნელოვან და საჭირო მექანიზმს წარმოადგენს. ასოციაციათა დინამიკა, რაც „ფორმირებას, გაწვევრიანებას, გაყოფას და წევრობაზე უარის თქმას გულისხმობს, ისევე წარმოადგენს ასოციაციათა თავისუფლების შემადგენელ ნაწილს, როგორც იდენტიფიკაციის სიმტკიცე და მიკუთვნება“ (Rosenblum, 1998).

2. სოციალური კაპიტალი, ნდობა და ნებაყოფლობით ორგანიზაციაში გაერთიანების მოტივაცია

2.1. მნიშვნელობა და განსაზღვრება

მაღალი სოციალური კაპიტალი დემოკრატიის აუცილებელ მახასიათებელს წარმოადგენს. Putnam-ის (1993) მიხედვით, იმ შემთხვევაში, როდესაც ადამიანები მჭიდრო ბადეებში არიან ჩართული, იზიარებენ ორმხრიობის ნორმებს და ამჟღავნებენ ნდობის მაღალ დონეს, უფრო მეტია იმის ალბათობა, რომ ისინი უფრო ეფექტურად მოახდენენ ორგანიზებას და კოლექტიური ქმედებების განხორციელებას. Putnam-ი (2000) სოციალურ კაპიტალს განიხილავს ერთდროულად, როგორც კერძო და საჯარო სიკეთეს. ის მიუთითებს, რომ სოციალური კაპიტალი მომგებიანია საზოგადოების ნებისმიერი წევრისათვის, მიუხედავად იმისა, ის ფლობს თუ არა პირადად მას, რადგან საზოგადოებაში სადაც მაღალია სოციალური კაპიტალი, თვით ის ინდივიდებიც კი, რომლებიც მას არ ფლობენ იღებენ მისგან სარგებელს.

სოციალურ კაპიტალს განსაზღვრავენ, როგორც „სოციალური ორგანიზაციის თვისებებს, როგორცაა ნდობა, ნორმები და ბადეები, რომლებსაც შეუძლიათ საზოგადოების ეფექტურობის გაზრდა კოორდინირებული მოქმედებების ხელშეწყობის მეშვეობით“ (Putnam, 1993 გვ.167). სოციალური კაპიტალი, როგორც ნებისმიერი სხვა ტიპის კაპიტალი, ღირებულების მქონე რაიმე სახის რესურსებში ინვესტირებას გულისხმობს. ამ დაშვებაზე დაყრდნობით Lin - ი (2008.გვ.51) სოციალურ კაპიტალს განსაზღვრავს, როგორც „ადამიანის სოციალურ ბადეებში არსებულ რესურსებს, რომელთა ხელ-

მისაწვდომობა ან მობილიზაცია შესაძლებელია ბადეებში არსებული ურთიერთობების საშუალებით”.

სოციალური კაპიტალი ემსახურება ორ განსხვავებულ ფუნქციას – ინსტრუმენტულს და ექსპრესიულს (Lin, 2008). ინსტრუმენტულის მიზანს წარმოადგენს რესურსების მოპოვება და მიზნების მიღწევა, მაგ. ძალაუფლების, სიმდიდრის, რეპუტაციის. ექსპრესიულ მიზანს წარმოადგენს არსებული რესურსების მოპოვება და შენარჩუნება და მიმართულია შეჭიდულობის, სოლიდარობის და კეთილდღეობის შენარჩუნებაზე. სოციალური კაპიტალი ახდენს იმ ინსტრუმენტული და ექსპრესიული ელემენტების კომბინირებას, რომლებიც თანახლავს სოციალურ კავშირებს (Castiglione, 2008).

2.2. სოციალური კაპიტალის კომპონენტები

სოციალური კაპიტალს განიხილავენ, როგორც ორი კომპონენტის – სტრუქტურული და კულტურული/ატიტუდების შემცველს. საზოგადოდ მიღებული დაშვების თანახმად სოციალური კაპიტალი ბადეებს ეყრდნობა (Bourdieu , 1980; Putnam, 1993). სტრუქტურული კომპონენტი „ეხება ინდივიდის მდებარეობას ბადეებში, მიუხედავად იმისა ეს არის ფორმალური (სამუშაო გარემო, ნებაყოფლობითი ორგანიზაცია), თუ არაფორმალური (თანატოლები, მეგობრები, მეზობლები) (Hooghe, 2008). კულტურულ ასპექტებს წარმოადგენს ნდობა, სამოქალაქო ნორმები და ღირებულებები.

ბადეები: სოციალური კაპიტალის სტრუქტურული კომპონენტი

ინდივიდი სხვადასხვა ბადეების წევრია, ზოგიერთი მათგანი ერთმანეთს ფარავს. ბადეები შეიძლება იყოს ფორმალური ან არაფორმალური. უფრო ხშირად საუბრობენ ეგო-ბა-

დეებზე, ე.ი. ბადეებზე, რომლებიც შედგება პიროვნებისათვის მნიშვნელოვანი ადამიანებისაგან, პროფესიული ბადეებზე და სამეზობლო ბადეებზე. სოციალურ ბადეებს აქვთ მთელი რიგი სტრუქტურული მახასიათებლები – ზომა, სიმჭიდროვე და შემადგენლობა – კავშირების ან ურთიერთობების ტიპები. ბადეები შეიძლება იყოს დახურული ან ღია, ჰორიზონტალურად ან ვერტიკალურად ორგანიზებული.

ბადეების სტრუქტურასთან დაკავშირებული ფაქტორები

ზომა წარმოადგენს სოციალური ბადეებში დასახელებულ ერთეულთა რაოდენობას. ეგო-ბადეში კავშირების ზომა უფრო ხშირად ცვალებადობს 15-სა და 20 ერთეულს შორის.

სიმჭიდროვე წარმოადგენს იმ ხარისხს, რა ხარისხითაც ბადის წევრები ერთმანეთთან არიან დაკავშირებული. ეგო-ბადეებში ეს არის იმ ურთიერთობათა რაოდენობა, რომლებიც ბადის წევრებს აქვთ ერთმანეთთან ეგო-სგან დამოუკიდებლად.

შემადგენლობა გულისხმობს ბადეებში წარმოდგენილ ურთიერთობების ტიპებს. ეგო-ბადეები უფრო ხშირად შედგება ოჯახის წევრებისა და ნათესავების, მეგობრების, მეზობლების და თანამშრომლებისგან.

ურთიერთობის სხვადასხვა ტიპები შეადგენენ სოციალურ კაპიტალს. Granovetter-ი (1973) ერთმანეთისგან ანსხვავებს სუსტ და ძლიერ კავშირებს. სხვა მკვლევარები (Putnam, 2000, Lin, 2008) საუბრობენ მიმჯაჭველ, გამაერთიანებელ და დამაკავშირებელ კავშირებზე.

- მიმჯაჭველი (binding) კავშირები, გულისხმობს გაცვლისა და მომსახურების ორმხრიობას. ესენია ინტენსიური ურთიერთობები ახლო ნათესავებსა და მეგობრებს შორის.

- გამაერთიანებელი (bonding) კავშირები, წარმოადგენენ ურთიერთობებს „შენს მსგავს ადამიანებთან“ (Putnam, 2000) და უფრო ახასიათებს ბადეებს, რომლებიც შედგება სუსტი და ძლიერი კავშირებისაგან. მის შემადგენლობაში არიან ადამიანები, რომლებთანაც პიროვნებას აქვს ან არ აქვს პირდაპირი კონტაქტი, მაგრამ ვისთანაც აქვს საერთო ინტერესები ან მახასიათებლები.
- დამაკავშირებელი (bridging) ურთიერთობები წარმოადგენენ ურთიერთობებს იმ „ადამიანებთან, რომლებიც შენ არ გვანან“. კავშირი დამყარებულია იმ ადამიანებთან, ვისაც პიროვნების რესურსისგან განსხვავებული რესურსები გააჩნია.

სოციალური კაპიტალის საკმარისობა განისაზღვრება მოქმედების მიზნით და რესურსების სიმდიდრით. იმ შემთხვევაში, როდესაც მიმჯაჭველი და გამაერთიანებელი კავშირები არ არის საკმარისი მიზნის მისაღწევად, კეთდება მცდელობა დამყარდეს დამაკავშირებელი ურთიერთობები, იმისათვის რომ ხელმისაწვდომი გახდეს საჭირო რესურსები (Lin, 2008).

სოციალური ურთიერთობები, რომლებსგანაც შედგება ბადეები, განსხვავდებიან ინტენსიობის და ორმხრიობის მიხედვით. Lin-ი (2008) აღწერს სოციალური ურთიერთობების სამ შრეს.

- **შიდა შრე** ახლო ურთიერთობებისგან შედგება. ეს არის ძლიერი ურთიერთობები მჭიდრო ბადეში, რაც ნათესავებთან და ახლობლებთან ურთიერთობებს ახასიათებს. ამ ურთიერთობების კავშირები ინტენსიური და მიმჯაჭვებულია და გულისხმობენ გაცვლის ორმხრიობის ვალდებულებას.

- **საშუალო შრეს** უფრო ნაკლები ინტენსიობა და ორმხრიობა ახასიათებს. წევრები ერთმანეთს უზიარებენ ინფორმაციას და რესურსებს. ბადე ნაკლებ მჭიდროა, რადგან ყველა წევრს არ აქვს პირდაპირი ურთიერთობა ერთმანეთთან. ამდენად ბადე წარმოადგენს ძლიერი და სუსტი, პირდაპირი და არაპირდაპირი კავშირების ერთობას. კავშირები გამაერთიანებელია.
- **გარე შრეს** წევრებს აერთიანებთ საერთო იდენტურობა და წევრობა (მაგ. ეკლესია, კლუბის წევრობა). ბადის წევრებს შეიძლება არ ქონდეთ ერთმანეთთან პირდაპირი კავშირი. ურთიერთობები ძირითადად მიკუთვნების შეგრძნებას განაპირობებენ.

მიმჯაჭველი და გამაერთიანებელი ურთიერთობები ექსპრესიული მოქმედებების რესურსებისადმი ხელმისაწვდომობისთვის არის სასარგებლო. ინსტრუმენტული მიზნების დროს მაშინ, როდესაც შიდა შრეები სუსტია, ეს კავშირები შეიძლება უფრო მეტად იყოს შემზღვეველი, ვიდრე დამხმარე. ამ შემთხვევაში უფრო ეფექტური შეიძლება იყოს დამაკავშირებელი ურთიერთობები განსხვავებულ პიროვნებებთან. ურთიერთობების ინტენსიობა და ბადის სიმჭიდროვე კლებულობს ცენტრალურიდან პერიფერიული შრისკენ გადანაცვლებისას, რესურსები კი ამ დროს უფრო მრავალფეროვანი ხდება.

სოციალური კაპიტალის ვარგისიანობა.

სოციალური კაპიტალის ვარგისიანობის განსაზღვრისას ორი ფაქტორი გამოიკვეთება:

- მოქმედების მიზანი
- არსებული რესურსების სიმდიდრე

ექსპრესიული მიზნებისათვის, მიმჯაჭველი და განმარ-
თიანებელი კავშირები შეიძლება აუცილებელი და საკმარი-
სი იყოს, ხოლო ინსტრუმენტული მიზნებისათვის, რომლებიც
დამატებით რესურსებს მოითხოვენ, შეიძლება სუსტი ურ-
თიერთობების მეშვეობით დაკავშირება გახდეს აუცილებელი
(Lin, 2008).

სოციალურ ბადეებში მნიშვნელოვანი სხვების იდენტიფი-
ცირებისათვის გამოიყენება სახელების გენერირების ტექნი-
კა. იდენტიფიცირების კიდევ ერთ ტექნიკას – პოზიციის გენე-
რირების ტექნიკა წარმოადგენს. იგი ადამიანისგან მოითხოვს
დაასახელოს ის, ვინც მიესადაგება ყოველ დასახელებულ პო-
ზიციას იერარქიულ სტრუქტურაში.

ნდობა: სოციალური კაპიტალის კულტურული კომპონენტი

ნდობა სოციალური კაპიტალის მნიშვნელოვან კულტურულ
თვისებას წარმოადგენს. Sztompka (1999) ხაზს უსვავს
ნდობის მომავალზე ორიენტაციასა და მის ინტერპერსონალურ
ხასიათს. ნდობა ეხება ჩვენს მოლოდინებს სხვების ქმე-
დებებზე, როდესაც არსებობს სხვადასხვა მოქმედებების ალ-
ბათობა; არ არსებობს დარწმუნების მაღალი ხარისხი იმის
თაობაზე, თუ როგორ იმოქმედებს ადამიანი, როდესაც მოქმე-
დი თავისუფალია თავის ქმედებებში.

მომავალზე ორიენტაციისა და მოქმედის თავისუფლე-
ბის გარდა, ნდობის მნიშვნელოვან თვისებას მისი ინტერ-
პერსონალური ხასიათი წარმოადგენს. ჩვენ ვენდობით ან არ
ვენდობით პიროვნებებს ან ადამიანთა ჯგუფებს, რომლებიც
წარმოადგენენ გარკვეულ ინსტიტუციას, მაგრამ არ ვფიქ-
რობთ ნდობაზე მაშინ, როდესაც საქმე გვაქვს საგნებთან ან
ბუნებრივ მოვლენებთან. ამ ყველაფრის გათვალისწინებით,
ნდობა შეიძლება განსაზღვრულ იქნეს, როგორც „ფსონი სხვე-

ბის შესაძლო მომავალ მოქმედებაზე“ (Sztompka ,1999. p.25). ასე განსაზღვრული ნდობა შეიძლება განვიხილოთ, როგორც გარკვეული რისკების შემცველი (Kollock, 1994).

ტრადიციამ შეიძლება ჩაანაცვლოს ნდობა, ჩამოყალიბებულ რუტინას შეუძლია მომავლის გაურკვეველობის შემცირება. ტრადიციულ საზოგადოებებში ადამიანებმა ხშირად იციან, თუ რას უნდა ელოდნენ სხვებისგან.

ნდობის სხვადასხვა სახეს ანსხვავებენ, ჩვეულებრივ ეს ხდება ნდობის სამიზნის მიხედვით. უფრო ხშირად საუბარია ინტერპერსონალურ, გენერალიზებულ და პოლიტიკურ ნდობაზე.

- **ინტერპერსონალური ნდობა ან ურთიერთობების ნდობა** ეხება რწმენას განსაზღვრული პიროვნებების ან ჯგუფების მიმართ. განიხილავენ პარტიკულიზებულ ანუ ცოდნაზე დაფუძნებულ ნდობას.
- **გენერალიზებული ან სოციალური ნდობა** ეხება ნდობას მათ მიმართ, ვიზუც პიროვნებას არ აქვს სპეციფიური ინფორმაცია (Jones, Couch, & Scott, 1997; Sztompka, 1999). გენერალიზებული ნდობა ესმით, როგორც „ნდობა სხვებისადმი ან ზოგადად ადამიანებისადმი მათი სპეციფიური ქცევისაგან (მაგ.სანდლობა) ან პიროვნული მახასიათებლებისგან დამოუკიდებლად. სოციალური ნდობა წარმოადგენს „გენერალიზებულ მოლოდინს იმის თაობაზე, რომ სხვა ადამიანები ზოგადად სანდო და პატიოსნები არიან“ (Jones, Couch, & Scott, 1997. p.469). გენერალიზებული ნდობის დონე საკუთარ სანდობაზე არის დამოკიდებული (Rotter, 1971). სოციალური ნდობა საკმაოდ მდგრადია დროში, როგორც ინდივიდუალურ, ასევე აგრეგირებულ, ქვეყნის დონეზე.

Uslaner-ი (2008) ასევე განასხვავებს „სტრატეგიულ“ ნდობას, რომელიც სპეციფიური სხვის ან სხვების ცოდნას ემყარება, „მორალისტური“ ნდობისაგან, რაც მორალურ ცნებას წარმოადგენს და გულისხმობს იმას, რომ მოეპყრო სხვებს ისე, თითქოს ისინი იყვნენ სანდო (Uslaner, 2008. გვ.102) . მორალისტური ნდობა ემყარება მრწამს იმის თაობაზე, რომ უმრავლესობას ერთნაირი მორალური თვისებები აქვს. ის წარმოადგენს „მრწამს, რომ სხვები იზიარებენ შენს ძირეულ მორალურ ღირებულებებს და ამდენად მათ ისე უნდა მოექცე, როგორც შენ გსურს რომ გექცეოდნენ (Uslaner , 2008.გვ.103). სტრატეგიულ ნდობას შეუძლია ახსნას თანამშრომლობა იმ ადამიანებს შორის, ვინც ერთმანეთს იცნობს, მაშინ როდესაც მორალისტური ნდობა სამოქალაქო ჩართულობის ახსნის შესაძლებლობას იძლევა. მორალისტური ნდობა სტრატეგიულ ნდობაზე ბევრად უფრო მდგრადია, რადგან სამყაროსა და უცხო ადამიანების შესახებ დადებით წარმოდგენას ემყარება. იგი მოქმედებს, როგორც ფსიქოლოგიური დაცვა რისკთან დაკავშირებული შიშების წინააღმდეგ. ადამიანები, რომლებიც სხვების მიმართ დიდ ნდობას ამჟღავნებენ, ახდენენ რისკების შეუფასებლობას.

პოლიტიკური ნდობა პოლიტიკური ლიდერებისადმი ნდობასა და ინსტიტუტებისადმი რწმენას წარმოადგენს. Uslaner -ი (2008) მიიჩნევს, რომ ინსტიტუტებისადმი ნდობა უფრო სტრატეგიული, ვიდრე მორალისტური ხასიათის ნდობაა, რადგან იგი განხორციელებული ქცევის შესახებ ცოდნას ემყარება.

Newton-ის (2008) მიხედვით განსხვავება სოციალურ და პოლიტიკურ ნდობას შორის იმაში მდგომარეობს, რომ სოციალური ნდობა ჰორიზონტულია, რადგან ის სხვა მოქალაქეების მიმართ დამოკიდებულებას წარმოადგენს, ხოლო პოლიტიკური

ნდობა ვერტიკალურია, რადგან მოქალაქეებსა და პოლიტიკურ ლიდერებს შორის ურთიერთობას ეხება. Newton-ი აღწერს ნდობას პოლიტიკური სისტემის სამ დონეზე:

1. ხელისუფლება-პოლიტიკური ლიდერების შეფასება (პოლიტიკოსების მიმართ ნდობა, პარტიებთან იდენტიფიკაცია);
2. რეჟიმები-განხორციელებული ქცევა და სამთავრობო ინსტიტუტები (პარლამენტის, პოლიციის, სასამართლოს რწმენა);
3. საზოგადოება და ერი (ეროვნული სიამაყე, იდენტურობა).

Fukuyama –ს (1995) მიხედვით განსხვავება ურთიერთობითი ანუ პიროვნული ნდობისა და სოციალურ ნდობას შორის არ არის ძირეული, არამედ იცვლება თანდათანობით. ნდობის ეს ორი ტიპი შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც კონცენტრირებული წრეები, კონკრეტული ინტერპერსონალური ურთიერთობების ნდობის რადიუსით ცენტრში, რომელიც შემდეგ ვრცელდება უფრო აბსტრაქტულ ორიენტაციებზე სოციალური ობიექტების მიმართ. სოციალური კატეგორიები (მაგ.გენდერი, ასაკი, ეთნიკურობა, რელიგია), სოციალური როლები (მაგ. ექიმი, მასწავლებელი, მოსამართლე), სოციალური ჯგუფები (მაგ.ფეხბურთის გუნდი, სამუშაო ბრიგადა), ინსტიტუტები და ორგანიზაციები (მაგ.სკოლები, ეკლესია, პოლიცია)- ეს წრეებია, რომლებიც ამ თანმიმდევრობით ინტერპერსონალური წრის შემდეგ არიან განლაგებული.

ნდობა, განსაკუთრებით ინტერპერსონალური, გულისხმობს ინდივიდს, რომელიც ვილაცას ენდობა – მიმნდობს და პიროვნებას, რომელსაც ენდობიან. ნდობა უფრო შედარებით

თი, ვიდრე აბსოლუტური ხასიათისაა, რადგან ერთი ადამიანი მეორეს ენდობა გარკვეულ სფეროში, მაგ. მეგობარს, რომ იგი დახმარებას გაუწევს, პილოტს, რომ იგი კომპეტენტურია. მსგავსი შედარებითი ხასიათი აქვს ასევე ინსტიტუტებისა და ორგანიზაციების მიმართ ნდობას. ამ შემთხვევაშიც ნდობა ეყრდნობა გარკვეული ქცევის განხორციელების მოლოდინს ან მოლოდინს ქცევის გარკვეულ სფეროში განხორციელების თაობაზე. ასე მაგალითად ეკლესიას ენდობიან, თუ ის დახმარებას უწევს გაჭირვებულებს, სასამართლოს, თუ ის სამართლიანია.

გადაწყვეტილება იმის თაობაზე, შეიძლება თუ არა, რომ ადამიანს ენდო სამი ტიპის ფაქტორებს ეყრდნობა: ინდივიდს, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებას, პიროვნებას ვისაც უნდა ენდოს და კონტექსტს. ფაქტორთა ეს ჯგუფები ურთიერთდაკავშირებულია. ინდივიდის სანდოობა მნიშვნელოვანწილად განისაზღვრება შემფასებლის თვისებებითა და ურთიერთობის კონტექსტით. ფაქტორთა სამივე ჯგუფი მნიშვნელოვანია, მაგრამ შემფასებლის პიროვნული თვისებების წონა მაინც უფრო დიდია, რადგანაც სწორედ მის, როგორც პიროვნების ასევე ურთიერთობის კონტექსტის აღქმაზე არის დამოკიდებული შეფასება.

მიმნდობლობა. ადამიანები განსხვავდებიან მიმნდობლობის მიხედვით ანუ ოდენობით, რა ოდენობაზეც ისინი სხვებს ჩვეულებრივ ენდობიან. მთელი რიგი ფსიქოანალიტიკური თეორიები (Erikson, 1950 ; Bowlby, 1969) აღწერენ სიცოცხლის ადრეულ პერიოდში მშობლებთან ნდობით გაჯერებული ურთიერთობების ჩამოყალიბების მნიშვნელობასა და მის ზეგავლენაზე ზრდასრულობაში. Erikson-ი, (1959) აღწერს ადამიანის განვითარების რვა სტადიას. ყოველი მათგანი მოიცავს

ერთ ძირითად კონფლიქტს, რომელიც სოციალურ გარემოსთან ადაპტაციის საჭიროების გამო აღმოცენდება. კონფლიქტის გადაჭრის შედეგად ჩნდება კომპეტენციის შეგრძნება. Erikson-ი განიხილავს ნდობას, როგორც ჯანმრთელი პიროვნების ძირითად კომპონენტს და განვითარების პირველ სტადიას, რომელიც დაბადებიდან 18 თვემდე გრძელდება. კონფლიქტის გადაჭრა ნდობასა და უნდობლობას შორის ბავშვის დედასთან ურთიერთობაზე დამოკიდებული. პირველი კრიზისის წარმატებით გადაჭრა ზეგავლენას ახდენს პიროვნების მთელ განვითარებაზე, ქმნის რა ბავშვში შეგრძნებას, რომ სამყარო პროგნოზირებადი და უსაფრთხოა. კრიზისის წარუმატებელი გადაჭრის შედეგად პიროვნებას უნდობლობა და შფოთვა ეუფლება.

Bowlby-ს (1969) მიჯაჭვის თეორიის მიხედვით, 6-დან 30 თვის ასაკის ბავშვის მშობელთან ჩამოყალიბებული ურთიერთობის რაგვარობა (უსაფრთხო წინააღმდეგ საფრთხის შემცველისა) ზეგავლენას ახდენს მოზრდილობაში პიროვნების ურთიერთობების ჩამოყალიბებასა და მათ ხარისხზე. თუმცა შემდგომ ზრდასთან ერთად იხვეწება პიროვნების მიმდობლობა მისი მეგობრებთან, კლასელებთან, ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან და სხვებთან ურთიერთობის საფუძველზე.

ინდივიდუალური გამოცდილება ზემოქმედებს მიმდობლობაზე, თუმცა მის ფორმირებას ასევე ახდენს ჯგუფის კოლექტიური ან ისტორიული გამოცდილება. მიმდობლობა დადებით ღირებულებებთან არის დაკავშირებული. კვლევებმა ცხადყვეს, რომ მიმდობლი ადამიანები საკუთარ თავს აღიქვავენ და ასევე სხვების მიერ აღქმული არიან, როგორც უფრო ბედნიერი, ეთიკური და მიმზიდველი ადამიანები. რესურსე-

ბი, რომლებიც პიროვნების ხელთაა, როგორცაა ფული, განათლება, ჯანმრთელობა, სასიამოვნო გარეგნობა, ოჯახის მხარდაჭერა, ძალაუფლება, მეგობრები, პრესტიჟი, რელიგიური მრწამსები და სხვა ზრდიან პიროვნების მიმდობლობას, საკუთარ თავში დარწმუნების ზრდის მეშვეობით. ისინი, ვინც უფრო მეტ რესურს ფლობენ, მეტად მიმდობები არიან და უფრო მეტად არიან მზად წავიდნენ რისკზე. სოციალური ბადეების წევრობა ზრდის მიმდობლობას, ბადეები მოქმედებენ, როგორც „ნდობის სკოლა“: ნდობა ხშირად არის ორმხრივი, რაც ზრდის უსაფრთხოებისა და სოლიდარობის შეგრძნებას.

სანდობა. Sztompka-ს (1999) მიხედვით, პიროვნების სანდობა დამოკიდებულია რეპუტაციაზე, მის მიერ განხორციელებულ ქცევასა და თვალსაჩინო თვისებებზე.

რეპუტაცია წარსული ქცევების ნუსხას წარმოადგენს და ასახულია CV-ებში, დიპლომებში, ასოციაციების წევრობაში და სხვა. რეპუტაცია შეიძლება იყოს სპეციფიური და აქტიობის ერთ გარკვეულ სფეროს ეხებოდეს, მაგ. კარგი ექიმის ან სპორტსმენის რეპუტაცია. ის შეიძლება იყოს ზოგადი და ემყარებოდეს პიროვნების უნარს სხვადასხვა სფეროში. ის ასევე შეიძლება ერთი სფეროდან მეორეზეც გავრცელდეს, მაგ. კარგი სპორტსმენი დაინიშნოს მთავრობაში მაღალ თანამდებობაზე. როგორც ამაზე Dasgupta (1988) მიუთითებს, „რეპუტაცია მნიშვნელოვან რესურს წარმოადგენს“ იგი გარკვეულწილად ინვესტიციაა, რესურსი, რომელიც საშუალებას გვაძლევს სხვებისგან მივიღოთ ღირებული რესურსები, მათ შორის ნდობა და ყველაფერი რაც მას თან ახლავს. რეპუტაციის მოპოვებას დრო და ძალისხმევა სჭირდება. რეპუტაციის შენარჩუნებაც განსაკუთრებულ ძალისხმევას მოითხოვს და

გარკვეულწილად ზღუდავს ქცევის თავისუფლებას. როგორც ამაზე Chong-ი (1992) მიუთითებს, „ჩვენი ბიოგრაფიები ამგვარად ზღუდავენ ქმედებებს, რომლებსაც ჩვენ ვახორციელებთ“. რეპუტაციის მოპოვებისთვის საჭირო ძალისხმევისა და დროის საპირისპიროდ, მისი დაკარგვა შეიძლება წამიერად მოხდეს, ერთმა სერიოზულმა შეცდომამ ადვილად შეიძლება ის გაანადგუროს.

განხორციელებული ქცევა წარმოადგენს მეორე კატეგორიას, რასაც სანდოობა ეყრდნობა. ეს გულისხმობს პიროვნების მიერ ამჟამად განხორციელებულ ქცევებს და რეპუტაციისგან განსხვავებით არ ეყრდნობა წარსულში განხორციელებულ ქცევებს. იგი აწყობოზეა ორიენტირებული. ტესტები, კონკურსები, გამოსაცდელი პერიოდები, ეს ყველაფერი ქცევის ინდიკატორებია და სწორედ მათ ეყრდნობა სანდოობის განსაზღვრა.

თვალსაჩინო თვისებები წარმოადგენს მესამე კატეგორიას, რასაც სანდოობა ეყრდნობა. ეს პიროვნების გარეგანი, ხილვადი თვისებებია ან მისი ქონებაა, მაგ.ჩაცმულობა, სხეულის დისციპლინა, მანერები, სხეულის ენა, სახლი, ტანსაცმელი, სამკაულები.

ფორმები (მაგ. ექიმის, პოლიციელის) წარმოადგენენ ნდობის მანიშნებლებს. სხეულის დისციპლინა, რაც სისუფთავეს და ჯანსაღ სხეულს გულისხმობს, ზეგავლენას ახდენს იმაზე, თუ რამდენად სანდოდ აღიქმება პიროვნება. ის, ვინც მეტ კონტროლს ფლობს საკუთარ სხეულზე და კარგი მანერებით ხასიათდება, უგრო მეტად სარგებლობს ნდობით. სანდოობაზე ასევე ზეგავლენას ახდენს სახლი ან მანქანა, რომელსაც პიროვნება ფლობს.

პიროვნების სანდოდ აღქმაში მიღწეული სტატუსის ინდიკატორების გარდა, მიწერილი სტატუსის ინდიკატორებიც გადამწყვეტ როლს თამაშობენ. შეფასებები და ღირებულებები დაკავშირებულია ისეთ ხილვად თვისებებთან, როგორცაა რასა, ეთნიკურობა, გენდერი და ასაკი მნიშვნელოვანწილად კულტურით არის გაპირობებული და არსებული სტერეოტიპების სახით ოპერირებენ.

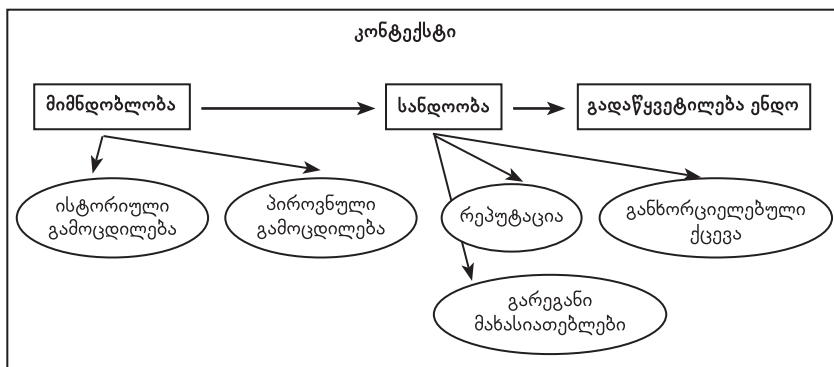
მიმდობის პიროვნული თვისებები და კონტექსტი ასევე ზეგავლენას ახდენენ შესაფასებლის მიღწეული თუ მიწერილი თვისებების გამოკვეთილობაზე, თუმცა ასევე მოქმედებს უფრო ზოგადი წესი, რომელიც ინტერპერსონალურ მოწონებას განაპირობებს (Newcomb, 1961; Byrne 1971). მრავალი ავტორის მიხედვით (e.g. Earle and Cvetvovich, 1995; Jones, Cousch & Scott, 1997) იგივე წესი მოქმედებს ნდობასთან დაკავშირებით. ეს წესი ეხება „მსგავსებას“. ჩვენ მოგვწონს და ვენდობით ადამიანებს, რომლებიც ჩვენი მსგავსნი არიან. თუ ნდობა ფსონის დადების მსგავსია, ჩვენ უნდა დავეთანხმეთ Hardin – ის (1993) მიერ გამოთქმულ განმარტებას, რომ უფრო ადვილია მსგავსი სხვების ქცევის პროგნოზირება.

კონტექსტი. ურთიერთობის უშუალო კონტექსტს, ისევე როგორც უფრო ფართე კულტურულ კონტექსტს ზეგავლენა აქვს იმაზე, ვენდობით თუ არა სხვას. ამდენად ნორმები, ღირებულებები და სოციალური ინსტიტუტები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ გადაწყვეტილების მიღებაში. თვით კულტურებიც კი შეიძლება დიფერენცირებულ იქნენ ნდობის ხარისხის მიხედვით. Sztompka (1999) საუბრობს მიმდობ კულტურაზე, როგორც ნორმებისა და ღირებულებების სისტემაზე, რომელიც განაპირობებს ნდობას და მისი ორმხრიობის რეგულირებას. ეს წესები შეიძლება იყოს ზოგადი და ეხებოდეს ცხოვრების სხვა-

დასხვა ასპექტებს, ან სპეციფიური და ეხებოდეს გარკვეულ სფეროებთან დაკავშირებულ მოლოდინებს.

ცხრილი 1

ნდობის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების დეტარმინანტები

ნდობის ღირებულება

Jones, Couch & Scott-ი (1997) მიუთითებენ, რომ ადამიანების გადარჩენა ძლიერ იყო დამოკიდებული მათი ერთად ყოფნის უნარზე. ერთად ყოფნა კი მხოლოდ ნდობის საფუძველზე იყო შესაძლებელი. ამდენად „ნდობა ადამიანის არსებობის კრიტიკულ მახასიათებლად არის მიჩნეული და აუცილებელია ადამიანური სისტემების ეფექტური ფუნქციონირებისათვის ყველა დონეზე: ინდივიდუალურზე, დიადურზე, ჯგუფურზე, ორგანიზაციულზე და სახელმწიფოებრივზე“ (Jones, Couch & Scott, 1997. გვ. 462).

მაგრამ ნდობის ღირებულება არ არის მხოლოდ დადებითი. მას შეიძლება უარყოფითი შედეგებიც მოყვეს. იგი დისფუნქციურია მაშინ, როდესაც არის ბრმა და არ უშვებს კრიტიკისა და ეჭვის შესაძლებლობას. ის უარყოფითია, როდესაც მისი მოქმედებაში მოყვანა არასწორი მიზნების მისაღწევად

ხდება. კრიმინალურ დაჯგუფებებს და მაფიას ხშირად ახასიათებთ დიდი ნდობა საკუთარი ჯგუფის წევრების მიმართ. დიდი ნდობის მსგავს უარყოფით შედეგებს აღწერს Banfield-ი (1967) ტერმინით „ამორალური ფამილიზმი-აქტიობების საკუთარი ოჯახის გარეთ ჰარმონიზაციის შეუძლებლობა.“ ამ შემთხვევებში სოციალური ნდობა მიმართულია საკუთარი ჯგუფის წევრებზე, გარე ჯგუფის წევრების გასარიყად. ამავე დროს უნდობლობას შეიძლება ქონდეს დადებითი შედეგები, რადგან „შეზღუდული ოდენობით, უნდობლობის კულტურას მოაქვს სოციალური ცვლილება“ (Sztompka, 1999. p.113).

ნდობის ფუნქცია და შედეგები

ნდობასა და უნდობლობას შორის სწორი არჩევანის გაკეთება ძალზე მნიშვნელოვანია, რადგან ფუნქციონალურია ენდო სანდო პიროვნებას და არ ენდო არასანდოს.

ზოგიერთი ავტორი ნდობას სოლიდარობის საფუძვლად მიიჩნევს. „ნდობა წარმოადგენს გამაერთიანებელ მექანიზმს, რომელიც ქმნის და ასაზრდოებს სოლიდარობას სოციალურ ურთიერთობებსა და სისტემებში“ (Barber, 1983. გვ.102). ნდობა აკმაყოფილებს მომავლის პროგნოზირების მოთხოვნილებას. ნდობის არ არსებობის შემთხვევაში მას სხვა მექანიზმები ცვლიან (Sztompka, 1999):

- პროვიდენციალიზმი – ბედზე დაყრდნობა, გარე ძალებზე ფოკუსირება;
- კორუფცია – პრობლემების გადაჭრის შესაძლებლობა სხვების მანიპულირების მეშვეობით;
- გაზვიადებული სიფხიზლე – სხვების კონტროლის მცდელობა;

- გადაჭარბებული სამართლებრივი განხილვები ან კონტრაქტების ზედმეტად დეტალიზირება;
- გეტოიზაცია – გარე სამყაროსგან იზოლაციის მიზნით შეუღწევადი საზღვრების აგება;
- პატერნალიზაცია – არეულობისა და შფოთვის სიტუაციაში ქარიზმატული ლიდერის გამოჩენა, რომელიც ასოცირდება წესრიგის დამყარებასთან და რომელიც ექცევა ბრმა ნდობის ფოკუსში.
- ექსტერნალიზაცია – ადგილობრივი პოლიტიკური ძალებისადმი დიდი უნდობლობის შემთხვევაში უცხო ქვეყნებისა ან საერთაშორისო ორგანოზაციების ბრმა იდეალიზირება.

უნდობლობა ქცევის სხვადასხვა ასპექტში ვლინდება: მაგ. გადაწყვეტილებაში ემიგრაციაში წასვლის თაობაზე, საზოგადოებრივი ცხოვრებისგან იზოლაციაში, გარკვეულწილად „შინაგან გადასახლებაში“. უნდობლობა ასევე აისახება ნებაყოფლობითი ორგანოზაციების საქმიანობებში მცირე მონაწილეობასა და არჩევნებზე მონაწილეობის არ მიღებაში, ასევე კოლექტიურ საპროტესტო აქციებსა და მიტინგებში.

ნდობის პრედიქტორები და ნდობის გაზრდის გზები

ნდობის საფუძვლების განხილვისას უნდა გაკეთდეს განსხვავება მიკრო და მაკრო დონის პრედიქტორებს შორის (Uslaner, 2008). მიკრო დონეზე ეს მოიცავს ოპტიმიზმისა და კონტროლის შეგრძნების მნიშვნელობას, განათლებას, ჯგუფურ იდენტურობას, წარმომავლობას და ადრეულ გამოცდილებას, ასევე საზოგადოებაში მომხდარ მნიშვნელოვან მოვლენებს. მაკრო დონეზე ავტორი განიხილავს საზოგადოებაში არსებულ ეკო-

ნომიურ უთანასწორობას, როგორც ყველაზე მნიშვნელოვან დეტერმინანტს, ასევე კულტურულ მემკვიდრეობას, ომისა და მშვიდობის ისტორიას, და მრავალფეროვნების დონეს.

მიკრო დონე:

- განათლება წარმოადგენს პიროვნულ რესურსს, რომელსაც განსაკუთრებული ზეგავლენა აქვს გენერალიზებულ ნდობაზე. კრიტიკული მიდგომა, რომელსაც განათლება ინდივიდში აპირობებს, მას საშუალებას აძლევს თავი დააღწიოს ბრმა ნდობას ან უკიდევანო უნდობლობას, რაც პოლიტიკურად პოლარიზებულ საზოგადოებებს ახასიათებს. ნდობის დასწავლა უპირველეს ყოვლისა იმპლიციტურად ოჯახში ხდება. მისი სწავლება სკოლის სასწავლო კურიკულუმში უნდა იყოს ჩართული. მისი დასწავლა ასევე ხდება მასწავლებლებსა და მოწაფეებს, და მოწაფეებს შორის ურთიერთობებში. უფრო ზოგადად ნდობის გამართლება უნდა მხარდაჭერილი და დაჯილდოებული, ხოლო მისი არ გამართლება დასჯილ უნდა იყოს საზოგადოების მიერ (Sztompka, 1999);
- ღირებულებები, რომლებიც ხაზს უსვავენ ნდობას, როგორცაა ღირსება და ერთგულება მხარდაჭერილ უნდა იქნენ, რათა შენარჩუნდეს განგრძობადობის შეგრძნება (Sztompka, 1999). ნდობასთან ასევე კავშირშია რელიგიური ღირებულებები, რომლებიც პატიოსნებისაკენ და ურთიერთსიყვარულისაკენ მოუწოდებენ (Gambetta, 1988b);
- ადრეულ ბავშვობაში ოჯახში მიღებული გამოცდილება ზეგავლენას ახდენს ნდობაზე. აშშ-ში ჩატარებული

ლონგიტუდური გამოკვლევის შედეგების მიხედვით, ის სტუდენტები, რომელთა მშობლებიც მიმდობები იყვნენ თვითონაც უფრო მეტად ენდობოდნენ სხვებს;

- ოპტიმიზმი;
- კონტროლის შეგრძნება;
- საზოგადოებაში მომხდარი მნიშვნელოვანი მოვლენები;
- სოციალურად წარმატებულ პიროვნებად ყოფნა. Newton-ი (2008) მიუთითებს ნდობის კავშირზე წარმატებასთან. უფრო მიმდობები არიან ადამიანები, რომლებსაც აქვთ ფული, განათლება, პრესტიჟი, რომლებიც უფრო ბედნიერად გრძნობენ თავს და მეტად არიან კმაყოფილი ცხოვრებით.

მაკრო დონე:

- ეკონომიკური თანასწორობა გენერალიზებული ნდობის ფორმირების ყველაზე მნიშვნელოვან ფაქტორად არის მიჩნეული. გენერალიზებული ნდობა მართალია არ არის დაკავშირებული ინდივიდუალურ შემოსავალთან, მაგრამ იგი მჭიდრო კავშირშია საზოგადოებაში რესურსების თანასწორ განაწილებასთან. გაზიარებული ოპტიმიზმი და თანასწორი განაწილება სხვადასხვა ჯგუფებს შორის ძლიერი კავშირების დამყარებას უწყობს ხელს;
- პოლიტიკური ნდობა. სამთავრობო დაწესებულებებს შორის სასამართლოს და პოლიციას შესწევს ძალა შექმნას სოციალური ნდობა, მაშინ როდესაც კორუმპირებული მთავრობა ანგრევს მას. იმ ადამიანთა წილი, ვინც მიიჩნ-

ნევს, რომ სხვები ნდობას იმსახურებენ ცვალებადობს 10 პროცენტიდან (ბრაზილია, მაკედონია, თურქეთი) 60 პროცენტამდე (ნიდერლანდები) (Rothstein and Stolle, 2008). ნდობა მაღალია იქ, სადაც ადმინისტრირება ეფექტური, სამართლიანი და მიუკერძოებელია;

გენერალიზებული ნდობისაგან განსხვავებით პოლიტიკური ნდობა დაკავშირებული არ არის პიროვნულ წარმატებებთან, თუმცა დაკავშირებულია პოლიტიკაში გამარჯვებასთან. ადგილი აქვს იმას, რასაც „სახლში თამაშის ეფექტს“ უწოდებენ, სხვა სიტყვებით, რომ ვთქვათ გამარჯვებული პარტიის მომხრეები მეტად ენდობიან ახალ ლიდერებს და ასევე მეტ ნდობას გამოხატავენ სამთავრობო ინსტიტუტების მიმართ (Newton, 2008);

შეიძლება ველოდოთ გენერალიზებული ნდობის გაზრდას საჯარო ინსტიტუტებისადმი რწმენის გაზრდის კვალდაკვალ. ძლიერი კავშირი სოციალურ ნდობასა და საჯარო ინსტიტუტებისადმი ნდობას შორის გამოჩნდა კვლევაში: *მოქალაქეობა, ჩართულობა და დემოკრატია* (Zmerli, Newton & Montero, 2007);

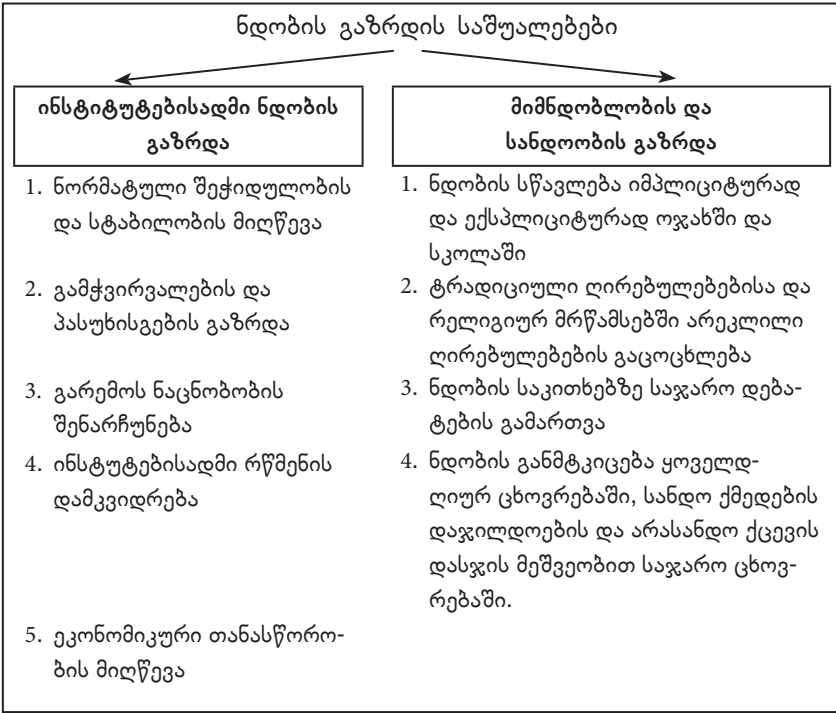
- ნორმატული შეჭიდულობა – ნორმების არსებობა და გააქტიურება (Sztompka, 1999);
- სოციალური წესრიგის სტაბილობა გულისხმობს იმას, რომ ჯგუფები და ასოციაციები აგრძელებენ ფუნქციონირებას. სოციალური ცვლილება წინააღმდეგობაში არ მოდის ნდობასთან მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ცვლილებები არ არის უეცარი, სწრაფი და არაპროგნოზირებადი. რადიკალური სოციალური ცვლილების შემთხვევაში კი, როდესაც ხდება ჯგუფე-

ბის ხელახალი ფორმირება და აქტივობების შეწყვეტა, როდესაც ჩვეული ქცევები და ჩვევები არ ფუნქციონირებენ, ადამიანში გაუცხოების და საფრთხის განცდა ისადაგურებს (Sztompka, 1999);

- სოციალური ორგანიზაციების გამჭვირვალება ეხება ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას ჯგუფების, ინსტიტუციებისა და ორგანიზაციების მოქმედებებზე (Sztompka , 1999);
- გარემოს ნაცნობობა ეხება იმას, თუ რამდენად ინარჩუნებს გარემო სტაბილობას და რამდენად ნაცნობი რჩება ის. ნაცნობობის გრძნობა ადამიანს უსაფრთხოების და პროგნოზირებადობის განცდას უქმნის (Sztompka , 1999);
- სხვა ადამიანების და ინსტიტუტების პასუხისგება (Sztompka , 1999).

და ბოლოს, Maloney (2008) სოციალურ და პოლიტიკურ ნდობას ეთნიკური, კულტურული, სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური პირობების ერთიანი, რთული სინდრომის განუყოფელ ნაწილად მიიჩნევს. ეს პირობები ერთმანეთისგან განუყოფელია და ამავდროულად ისინი ერთმანეთს უჭერენ მხარს. მისი თვალთახედვიდან რელიგია, შემოსავალი და შემოსავლის თანასწორობა, სოციალური ნდობა, სტაბილური დემოკრატია, ეკონომიკური განვითარება, კორუფციის სიმცირე და პოლიტიკური მხარდაჭერა ურთიერთგადაჯაჭვული და ურთიერთდამოკიდებულია.

ცხრილი 2 ნდობის გაზრდის საშუალებები

2.3. სოციალური კაპიტალის შედეგები

სოციალური კაპიტალი ძირითადად დადებით შედეგებთან არის დაკავშირებული. იგი გაგებულა, როგორც სოციალურ ბადეებში არსებული რესურსები. არსებობს იმის მოლოდინი, რომ რაც მეტი სოციალური კაპიტალია საზოგადოებაში და დიდია ორმხრიობის შესაძლებლობა, მით უფრო დიდია მისი პროდუქტულობა (Lin, 2008; Bothwell, 1997). სოციალური კაპიტალის დადებითი შედეგი იმით არის გაპირობებული, რომ მჭიდრო ბადეებში ინფორმაციის გაცვლა უფრო გაადვილებულია. ამგ-

ვარად სოციალური კაპიტალი აადვილებს ინდივიდებს შორის თანამშრომლობასა და კოორდინაციას (V.Dethe, 2008).

გენერალიზებული ნდობა ხელს უწყობს ჩვენს დაახლოებას განსხვავებულ ადამიანებთან, რადგან მიმნდობი ადამიანები უფრო შემწყნარებლები არიან ემიგრანტებისა და უმცირესობების მიმართ, ისინი უფრო მეტად უჭერენ მხარს თანასწორობას, ვიდრე ისინი, ვინც ნაკლებ ნდობას ამჟღავნებენ სხვების მიმართ. ემპირიულად დადასტურებულია, რომ გენერალიზებული ნდობა ასოცირებულია სამოქალაქო კონტრაქტების ამოქმედებებთან, ნაკლებ კორუფციასა და გადასახადებისგან ნაკლებად თავის არიდებასთან.

2. 4 სამოქალაქო ჩართულობა და სოციალური კაპიტალი

მოქალაქეთა მონაწილეობა დემოკრატიის საფუძვლად არის მიჩნეული. Verba, Schlozman and Brady-ი (1995) მიუთითებენ, რომ მონაწილეობა მოითხოვს, რომ მოქალაქეთა ხმები იყოს მკაფიო, ხმამაღალი და თანასწორი. ამის მიღწევა მოქალაქეთა ჯგუფებში გაერთიანების მეშვეობით არის შესაძლებელი. მიუხედავად იმისა, რომ რეალურად მოწყვლადი ჯგუფები ნაკლებად არიან წარმოდგენილი, თანასწორობა არ არის მიღწეული და სოციო-ეკონომიური მონაწილეობა არ არის თანაბარი, მაინც სჯობს, რომ ჯგუფები არსებობდნენ, ვიდრე არ არსებობდნენ (Maloney, 2008).

ასოციაციები წარმოადგენენ მონაწილეობის ჩარჩოს. ასოციაციების სამყარო შეიძლება დახასიათებულ იქნეს სიმჭიდროვის, ეფექტურობისა და მრავალფეროვნების მიხედვით (Maloney & Rothteutsche, 2007). სიმჭიდროვეს, ანუ ასოციაციათა რაოდენობას მოცემულ სივრცით ერთეულში, შეუძლია გაზარდოს მონაწილეობა, რადგან უფრო ადვილია სახლის

სიახლოვეს მყოფ ასოციაციებში გაწევრიანება. სიმჭიდროვე ასევე ქმნის უფრო მეტ კონკურენციას. ეფექტურობა, ანუ ადამიანთა მობილიზების შესაძლებლობა შეიძლება მონაწილეობის საზომად იქნეს გამოყენებული. მრავალფეროვნება ასოციაციის აქტიობის სფეროებს ეხება; ეს შეიძლება იყოს პოლიტიკური, თავისუფალი დროის, პროფესიული, რელიგიური, განსაკუთრებული ინტერესის ან სხვა.

ჯგუფებს სოციალური კაპიტალის გენერატორებად მიიჩნევენ და მართლაც ჯგუფების წვლილი დემოკრატიაში მნიშვნელოვანია. რაც უფრო „აქტიური, მჭიდრო და მრავალფეროვანია ასოციაციათა სამყარო, მით უფრო დიდია მათი სარგებელი დემოკრატიისათვის“ (Maloney, 2008. p.304). Dahl-ის (1996) მიხედვით „ჯგუფები კანონიერი და აუცილებელია დემოკრატიის სწორედ ფუნქციონირებისათვის. ჯგუფები დემოკრატიის სკოლად, მონაწილეობის გამწევე ძალად, მოქალაქეობრივი და დემოკრატიული ღირებულებების გენერატორებად არიან მიჩნეული“. Putnam-ი (1993) განიხილავს ასოციაციათა ორმხრივ ზეგავლენას – შინაგანს და გარეგანს. შინაგანი შედეგი ეხება წევრებში თანამშრომლობისა და სოლიდარობის განვითარებას, გარეგანი კი მის შედეგს საზოგადოებაზე. Warren-ი (2001) ეფექტის სამ ტიპზე საუბრობს, რომლებიც Putnam-ის მიერ განხილულ შინაგან და გარეგან ეფექტებსაც მოიცავს. ესენია განვითარების, საჯარო სფეროში და ინსტიტუციონალური.

განვითარების ეფექტები ხელს უწყობენ ინდივიდებში დემოკრატიული უნარების განვითარებას იმით, რომ აძლიერებენ ეფექტურობას ინფორმაციული ნაკადისა და ასევე პოლიტიკური და კრიტიკული ჩვევების გაზრდის მეშვეობით. საჯარო სფეროს ეფექტები ზეგავლენას ახდენენ საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბებაზე. ინსტიტუციური ეფექტე-

ბი ძირითდად ეხება რეპრეზენტაციას და რეზისტენტობას.

რომ შევაჯამოთ, ნებაყოფლობით ორგანიზაციებში მონაწილეობა დემოკრატიასთან არის დაკავშირებული, რადგან ის ზრდის ინდივიდის სოციალურ კაპიტალს, მის რესურსებსა და უნარებს და მას სტიმულს აძლევს პოლიტიკური მონაწილეობისათვის. სამქალაქო ჩართულობის ბადეები ეფექტურია ორმხრიობის ნორმების გასაძლიერებლად, კომუნიკაციის გასაადვილებლად და ინდივიდთა სანდოობის შესახებ ინფორმაციის ნაკადის გასაუმჯობესებლად.

Almond and Verba-ს (1965) მიხედვით, გენერალიზებული ნდობა პირდაპირ კავშირშია პიროვნების მიდრეკილებასთან ჩაერთოს პოლიტიკურ აქტიობებში. უფრო ზოგადი ტერმინებით, ნდობა სხვადასხვა სახის ასოციაციებში მონაწილეობას უწყობს ხელს, ზრდის ინტერპერსონალურ კავშირებს და სოციალურ კაპიტალს. შესაბამისად, უნდობლობა ამცირებს სოციალურ კაპიტალს და მას ადამიანი იზოლაციისკენ მიყავს. მონაცემები მიუთითებენ, რომ რაც მეტია დემოკრატია ქვეყანაში, მით უფრო მეტია სოციალური და პოლიტიკური ნდობა.

ღირებულებათა მსოფლიო გამოკითხვის (World Value Surveys) მრავალი წლის შედეგები მიუთითებენ განვითარებული დემოკრატიის ქვეყნებში არსებულ კავშირზე გენერალიზებულ ნდობასა და სამოქალაქო ჩართულობას შორის. ამ მოვლენის ასახსნელად ორი ძირითადი მიდგომა განიხილება – გაწევრიანების და სოციალიზაციის. პირველი მიდგომის მიხედვით ნდობა გაწევრიანების წინა პირობას და საფუძველს წარმოადგენს (Almond & Verba, 1963; Newton, 1999) და ასოციაციებში წევრიანდებიან მხოლოდ ისინი, ვისაც დიდი ნდობა აქვს სხვების მიმართ. მეორე მიდგომის მიხედვით ნდობა იზრდება ასოციაციაში გაწევრიანების შედეგად (Putnam, 2000). ამ

ორი მიდგომის გარდა, კიდევ ერთი ახდენს მათ გაერთიანებას და მიუთითებს, რომ ორივე დაშვება შეიძლება ერთდროულად მოქმედებდეს. კიდევ ერთი შეხედულების თანახმად არ არსებობს კავშირი გენერალიზებულ ნდობასა და სამოქალაქო ჩართულობას შორის.

Stolle-ეს (2001) გამოკვლევა მხარს უჭერს ნდობის თვითშერჩევის ჰიპოთეზას, უჩვენებს რა, რომ ასოციაციის ახალი წევრები არა-წევრებთან შედარებით უფრო მაღალ ნდობას ამჟღავნებენ, მაღალი ნდობის ადამიანები ბევრად უფრო მეტად ხდებიან ნებაყოფლობითი ასოციაციების წევრები. ა.შ.შ.-ში და დასავლეთის ქვეყნებში ჩატარებული გამოკითხვების იმ შედეგებში, რომლებიც გენერალიზებულ ნდობასა და სამოქალაქო ჩართულობას შორის კავშირზე მიუთითებენ, მიზეზობრიობა ნდობიდან ჩართულობისკენ არის მიმართული. თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ უმრავლეს შემთხვევებში სოციალური ბადეები „ნდობას არც მოიხმარენ და არც გენერირებენ“.

კავშირი ნდობასა და პოლიტიკურ აქტიობას შორის ძალზე სუსტია. ხშირ შემთხვევაში ნებაყოფლობითობა ეყრდნობა „ნდობას მსგავსი სხვების მიმართ“ – ჩვენ ნებაყოფლობით საქმიანობას ვახორციელებთ იმ ორგანიზაციებში, რომლის წევრებიც ჩვენი დამოკიდებულებების მსგავს დამოკიდებულებებს ამჟღავნებენ, მაგ. არიან იგივე რელიგიის მიმდევარნი და არ ვაქტიურობთ ასოციაციებში, რომლის წევრებსაც ჩვენ განსხვავებული დამოკიდებულებები აქვთ. ამდენად ასოციაციის წევრობა განსაზღვრული ადამიანებისადმი ნდობასთან და არა გენერალიზებულ ნდობასთან არის კავშირში (Uslaner, 2008).

ნებაყოფლობით აქტიობასა და სოციალურ ნდობას შორის კავშირის განხილვისას Newton-ი (2008) მიუთითებს, რომ

ეს კავშირი არ არის არც ძლიერი და არც კონსისტენტური. Uslander-ის (2002) მიხედვით „ნდობა არ წარმოადგენს დემოკრატიის არც წინა პირობას და არც მის შედეგს. დემოკრატიები არ ქმნიან ნდობას, მაგრამ არა-დემოკრატიებს შეუძლიათ მისი დანგრევა“:

Rothstein and Stolle (2008) მიუთითებენ სუსტი კავშირის არსებობაზე პოლიტიკურ ნდობას, ადამინების რწმენას პოლიტიკურ ინსტიტუტებში და სოციალურ ნდობას შორის. ამ თვალსაზრისის მიხედვით სოციალური კაპიტალი კარგად არის განვითარებული იქ, სადაც ადმინისტრაციული და საკანონმდებლო ინსტიტუტები მოქმედებენ მიკერძოების გარეშე, ახდენენ კანონის წინაშე თანასწორობის დემონსტრირებას, არიან ეფექტური და არ ახდენენ დისკრიმინაციას.

სოციო-ეკონომიკური და პოლიტიკური გარემოს ზეგავლენა, ჩანს განსაზღვრავს კავშირს გენერალიზებულ ნდობასა და სამოქალაქო ჩართულობას შორის. ღირებულებათა მსოფლიო გამოკითხვის შედეგები მიუთითებენ დასავლეთის ქვეყნებში დადებითი, ხოლო აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში უარყოფითი კავშირის არსებობაზე. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, აღმოსავლეთ ევროპაში ნებაყოფლობით ასოციაციებში უფრო მეტად დაბალი გენერალიზებული ნდობის მქონე ადამიანები ერთიანდებიან.

სამოქალაქო ჩართულობის კავშირი დემოკრატიასთან არ არის საყოველთაო. ზოგი ავტორი, მაგ. Hirschman-ი (1970) ამის მიზეზად ასახელებს ცვლილებებს პოლიტიკის ფორმულირების პროცესში. დღესდღეობით შედეგის მისაღწევად არ არის საჭირო მხარდამჭერთა მასები, რადგან წარმატება სულ უფრო ხშირად ერთეულთა მაღალ კვალიფიკაციაზე არის დამოკიდებული. ინტერესთა ბევრი ჯგუფი სულაც არ არის დე-

მოკრავიული – ლიდერები თვითონ ირჩევენ თავს და იქ ერთ-გულები ან დატოვების და არა, ხმის წესი ბატონობს. ასევე შესაძლოა ყველა პროცედურა იყოს დემოკრავიული, მაგრამ ჯგუფი წარმოადგენდეს საზოგადოების მხოლოდ ძალიან მცირე ნაწილს და ასევე ჯგუფის მიზნები შეიძლება იყოს არადემოკრავიული.

ორგანიზაციებში მონაწილეობამ შეიძლება სულაც არ გაზარდოს „პრო-სოციალური ლირებულებები“; მან შეიძლება კიდევ „არასოციალური“ კაპიტალი (Levi, 1966) შექმნას. მაგრამ იმდენად, რამდენადაც დასავლეთის ლიბერალური დემოკრავიების ქვეყნებში ბევრად მეტია ასოციაციები, რომლებიც ქმნიან სოციალურ და არა არასოციალურ კაპიტალს, სოციალური ლირებულებების გამავრცელებლად გვევლინებიან.

2.5 მონაწილეობის მოტივები

დემოკრავია წარმოუდგენელია მოქალაქეთა მონაწილეობის გარეშე. იმის გამო, რომ ბევრი მონაწილეობის არ მიღებას ამჯობინებს, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმის გაგება, თუ რატომ ხდება ეს (Rosstetscher, 2008). Verba, Schlozman & Brady (1995) არ-მონაწილეობის სამ ძირითად მიზეზზე მიუთითებენ: მოტივაციის ნაკლებობა (მათ არ სურთ), რესურსების ნაკლებობა (მათ არ შეუძლიათ) და ჩართვის ნაკლებობა (არა-ვინ არ სთხოვთ).

ტერმინი მოტივაცია, იხმარება იმ მიზეზების აღსაწერად, რომელთა საფუძველზეც ინდივიდი ერთ გარკვეულ პასუხს ირჩევს სხვის სანაცვლოდ, ანდა დიდი ინტენსიობითა ან სიხშირით ერთვება საქმიანობაში (Bargh, Gollwitzer, & Oettingen, 2010). ასე რომ, მოტივაცია მონაწილეობის აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს. როგორც ამაზე de Tocqueville-მა (1848)

მიუთითა მოტივები ხშირად საკუთარ თავზეა ფოკუსირებული, რაც იმას ნიშნავს, რომ მრავალ ორგანიზაციაში ადამიანი საკუთარი ინტერესების გამო წევრიანდება. გადაწყვეტილება გაწევრიანების თაობაზე მოტივაციით არის სტიმულირებული და შედეგების სასურველობასთან არის დაკავშირებული. ამდენად მოტივები საჭიროებებთან და სტიმულებთან არის დაკავშირებული და განისაზღვრება, როგორც „სტიმულთა კლასი, რომელიც ინდივიდს მომხიბლავად მიაჩნია“ (Bargh, Gollwitzer., & Oettingen, 2010. p.269).

კონტროლის და მიკუთვნების მოტივები სწორედ ის მოტივებია, რომლებიც მნიშვნელოვანწილად განაპირობებენ სამოქალაქო ჩართულობას.

კონტროლის მოტივაცია დაკავშირებულია მოთხოვნილებასთან, იყო დარწმუნებული მომავალზე. პიროვნული კონტროლი წარმოადგენს კოგნიციას – განსჯას იმის თაობაზე, რომ ადამიანს აქვს უნარი, რესურსები ან მოქმედებების შესაძლებლობები იმისათვის, რომ გაზარდოს დადებითი შედეგების ალბათობა ან შეძლოს უარყოფითი შედეგების თავიდან აცილება (Thompson & Schlehofer, 2008). ამგვარად პიროვნული კონტროლის ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს ის, რომ პიროვნება უფრო მეტად დარწმუნებული გახადოს მომავალი შედეგების თაობაზე. ამ გზით კონტროლის გრძნობა ამცირებს შფოთვასა და სტრესს. ზოგიერთი ავტორი (მაგ. White, 1959; Geary, 1998) მიუთითებს კონტროლის მოტივაციის თანდაყოლილ ბუნებაზე.

კონტროლის შეგრძნება ასევე უქმნის პიროვნებას შთაბეჭდილებას, რომ მას შეუძლია გარემოს შეცვლა და ამდენად აძლევს მას შესაძლებლობას საკუთარი თავი აღიქვას, როგორც ეფექტურად მოქმედი. ექსპერიმენტულად დადასტურ-

და, რომ რწმენაც კი იმის თაობაზე, რომ პიროვნებას შეუძლია კონტროლირება, ამცირებს გარემოს სტიმულების უარყოფით შედეგებს (Glass & Singer, 1972). კონტროლის შეუძლებლობის აღქმა უარყოფით ზეგავლენას ახდენს ადამიანზე და შეუძლია უსუსურობის განცდის გამოწვევა, რის შედეგადაც შესაძლებელია დეპრესიის განვითარება (Seligman, 1975). სიტუაციაზე კონტროლის დაკარგვის განცდა იწვევს მისი აღდგენის მცდელობას (Brehm, 1966).

აღსანიშნავია, რომ კონტროლის შედეგები შეიძლება ყოველთვის არ იყოს დადებითი; იმ შემთხვევაში, როდესაც დიდია წარუმეტებლობის ალბათობა ან როდესაც კონტროლის განხორციელება დიდ პიროვნულ რესურსებს – დროს, ფულს ან ყურადღებას მოითხოვს.

ადამიანები განსხვავდებიან კონტროლის სურვილის ოდენობის მიხედვით (Burger, 1991). ინდივიდუალური განსხვავებების გარდა, კონტექსტს ასევე შეუძლია განაპირობოს კონტროლის მოთხოვნილების მასშტაბი. კვლევები მიუთითებენ, რომ კონტროლის შესაძლებლობის არსებობის აღქმა უკვე ზრდის მოტივაციას. პიროვნული ჩართვა ასევე აძლიერებს კონტროლის შეგრძნებას (Thompson & Schlehofer, 2008) რასაც მონაწილეობის კიდევ უფრო მეტად გაზრდა შეუძლია.

მიკუთვნების მოთხოვნილება წარმოადგენს მეორე მნიშვნელოვან ფაქტორს, რომელიც განაპირობებს ნებაყოფლობით ორგანიზაციებში მონაწილეობას. ის უნივერსალური და თანდაყოლილი მოტივაციაა, რომელიც სახეზეა ყველა ნორმალურ ადამიანში და ყველა კულტურაში (Leary & Cox, 2008). მიკუთვნებას განიხილავენ, როგორც ფუნდამენტალურ მოთხოვნილებას, რომელიც ახდენს მიზანზე მიმართული აქტივობების სტიმულირებას მათი დაკმაყოფილების

მიზნით. Kohut-ი (1984) მიკუთვნებას საკუთარ თავთან დაკავშირებულ სამიდან ერთ-ერთ ძირითად მოთხოვნილებად მიიჩნევს. იგი მიუთითებს, რომ ადამიანები ამჟღავნებენ მოთხოვნილებას „იყვნენ ნაწილი“; თავი დააღწიონ მარტოობას და გაუცხოებას.

Baumeister და Leary-ის (1995) მიხედვით მიკუთვნების მოთხოვნილებას ორი ძირითადი მახასიათებელი გააჩნია: 1. ხშირი პიროვნული კონტაქტი და ურთიერთობა, 2. სტაბილობა, ყურადღება და კავშირის მომავალში გავრძელება.

მათი ჰიპოთეზის თანახმად ადამიანებს სჭირდებათ ურთიერთობათა გარკვეული რაოდენობა და რომ მოქმედებს გაჯერების და ჩანაცვლების პრინციპები. ინდივიდები, რომლებიც გრძნობენ, რომ საკმარისი რაოდენობის სოციალური ურთიერთობები აქვთ, ე.ი. ვისი მოთხოვნილებაც გაჯერებულია, ნაკლებად არიან დაინტერესებული ახალი ურთიერთობების დამყარებით, ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც გარკვეული ურთიერთობები მთავრდება ისინი ცდილობენ მათ ჩანაცვლებას. Leary და Cox-ი (2008) მიიჩნევენ, რომ ჩანაცვლება მიკუთვნების მოთხოვნილების ზოგად ხასიათზე მიუთითებს. სოციალური მედიის ფართო და სწრაფი გავრცელება მთელ მსოფლიოში მიკუთვნების მოთხოვნილების უნივერსალურ ხასიათზე მეტყველებს.

ჯგუფთან მიკუთვნებას გადარჩენითი ღირებულება გააჩნია, რადგან „ევოლუციის პერიოდში მცირე ჯგუფები იქცნენ ადამიანის სახეობის მიერ ჩამოყალიბებულ გადარჩენის ძირითად სტრატეგიად“ (Barchas, 1986.p.212). ჯგუფებს მრავალი ფუნქცია გააჩნიათ, მათში ხდება ინფორმაციის და რესურსების გაზიარება, ასევე შრომის განაწილება, დახმარების გაწევა სტრესისგან თავის დაღწევაში, რისკების შემცირებაში და სხვა ჯგუფებისაგან დაცვა (Hogan, et al., 1985).

გარე საფრთხეები ზრდიან ჯგუფის შეჭიდულობას. ემპირიული მონაცემები ასევე მიუთითებენ ჯგუფის შეჭიდულობის გაზრდაზე მაშინ, როდესაც წარმოიშვება რესურსების მოპოვების შესაძლებლობა (Rabbie & Horwitz, 1969).

მიკუთვნება დადებით ემოციებთან, ხოლო მისი ნაკლებობა კი უარყოფით შედეგებთან არის დაკავშირებული. ადამიანები მიკუთვნების ნაკლებობის შედეგების აღმოფხვრის მიზნით ხშირად მიმართვენ პროფესიონალებს. Baumaister და Leary (1995) მიუთითებენ, რომ კულტურები თავის წევრების სოციალურ ჩართვას, როგორც ჯილდოს, ხოლო გარიყვას, როგორც მკაცრ დასჯად იყენებენ. ემპირიული მონაცემები მიუთითებენ, რომ ჯგუფისადმი მიკუთვნება ამცირებს სტრესს, მაშინაც კი როდესაც სხვები არ უწევენ პიროვნებას დახმარებას (Cohen & Wills, 1985). სოციალური კავშირები ზრდის დახმარების მოტივაციას (Schoenrade, Batson, Brandt., & Loud, 1986). მიკუთვნება აადვილებს ფსიქო-თერაპიას. მონაცემები მიუთითებენ, რომ უფრო ადვილია სასურველი შედეგის მიღწევა ჯგუფური, ვიდრე ინდივიდუალური ფსიქოთერაპიის პირობებში (Lewin, 1951).

სუბიექტური კეთილდღეობა და ბედნიერება მჭიდროდ არის დაკავშირებული მიკუთვნებასთან და ექსტრავერსიასთან. ექსტრავერსია, როგორც პიროვნული მახასიათებელი მოიცავს ისეთ ფაქტორებს, როგორცაა სოციალური ჩართულობა და სოციაბელობა (Baumaister, 1991). ემპირიული მონაცემები მიუთითებენ, რომ ის ინტროვერტები, რომლებსაც კარგი ურთიერთობები აქვთ ექსტრავერტების დონის მსგავს ბედნიერების დონეს ამჟღავნებენ (Hotard, McFatter, McWhirter., & Stegall, 1989), რაც საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ სწორედ მიკუთვნების გრძნობა ანიჭებს ადამიანს ბედნიერებას.

მიკუთვნების დაუკმაყოფილებელ მოთხოვნილებას მთელი რიგი უარყოფითი შედეგების გამოწვევა შეუძლია, მათ შორის ჯანმრთელობის გაუარესება და ცუდი მორგება. ის ადამიანები, რომლებიც სოციალური მხარდაჭერის ნაკლებობას განიცდიან სხვებზე უფრო მეტი სტრესის, ფსიქიკური თუ ფიზიკური ავადმყოფობის, ან ქცევითი პრობლემების რისკის ქვეშ იმყოფებიან. ეს ქცევითი პრობლემები მოიცავს კრიმინალს, თვითმკვლელობას და საგზაო შემთხვევებს (Baumister & Leary, 1995). Lynch-ის (1979) მიხედვით ა.შ.შ.-ში სიკვდილიანობის მაჩვენებელი უფრო მაღალია განქორწინებულ, მარტოხელა ან ქვრივებთან. სოციალური იზოლაცია ბედნიერების ნაკლებობის განცდასთან არის დაკავშირებული.

Leary და Cox-ის (2008) მიხედვით კონფორმულობა, საკუთარი შეხედულებების და ქცევების სხვების შეხედულებებთან ჰარმონიზაცია – გარიყვასთან დაკავშირებულ საზრუნავებთან არის დაკავშირებული. ისინი მიუთითებენ, რომ ზოგჯერ ადამიანები უარს ამბობენ საკუთარ კეთილდღეობაზე და შეუძლიათ ტკივილიც კი მიაყენონ სხვებს იმისათვის, რომ მიღებულ იყვნენ და ეკუთვნოდნენ ჯგუფს.

ჩართულობას ასევე შეაქვს წვლილი მიკუთვნებაში. იმ სტუდენტებმა, რომლებიც უფრო მეტად იყვნენ ჩართული უნივერსიტეტის ყოველდღიურ აქტივობებში მიკუთვნების უფრო დიდი გრძობა გამოამჟღავნეს (Hoyle & Crawford, 1995).

ამგვარად მიკუთვნების მოთხოვნილება შეიძლება წარმოადგენდეს ასოციაციაში გაერთიანების უფრო ძლიერ სტიმულს, ვიდრე ორგანიზაციის აქტივობები და იდეოლოგია. ადამიანები ჯგუფებში (მაგ. პოლიტიკურ პარტიებში, სპორტულ ჯგუფებში) არა მხოლოდ ექსპლიციტური მიზნების მისაღწევად, არამედ ასევე ურთიერთობის შესაძლებლობის გამო

ერთიანდებიან. Stark-მა და Bainbridge -მა (1985) უჩვენეს, რომ რელიგიურ ჯგუფებში გაერთიანება უფრო მეტად იყო დამოკიდებული სოციალურ კავშირებზე, ვიდრე სოციალურ მრწამსებზე.

პიროვნული რესურსების – დროისა და ენერჯის ქონა მონაწილეობის კიდევ ერთ წინაპირობას წარმოადგენს.

ამგვარად ნებეყოფლობით გაერთიანებაში აქტიურობა დამოკიდებულია ინდივიდების მოტივაციასა და რესურსებზე, ასოციაციისა და მისი ლიდერის ნდობაზე და რწმენაზე, რომ მონაწილეობის მეშვეობით მიზნის მიღწევა შესაძლებელია. ამ ფაქტორების ფორმირება კი ხდება სოციო-კულტურული და პოლიტიკური კონტექსტისა და ინდივიდის კონტროლისა და მიკუთვნების მოთხოვნილების საფუძველზე.

3. ქვეყნის კონტექსტი

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ქვეყანაში არსებული სიტუაციისათვის შიში, შფოთვა და მოწყვლადობა იყო დამახასიათებელი. გარემო არასტაბილური იყო, ეკონომიკურად დუხჭირი, მაღალი იყო კრიმინალი, სახელმწიფო ინსტიტუტები კი ცუდად ფუნქციონირებდნენ. დიდი იყო პიროვნული საფრთხის განცდა. ასეთ შემთხვევებში აღქმებს შეუძლიათ გამოიწვიონ პიროვნული ცვლილება, დაასუსტონ ნებისმიერი მიზნის მიღწევის მოტივაცია. მათ შეუძლიათ შეაჩერონ მიზანმიმართული აქტიობები. ამგვარ საფრთხეებზე ერთ-ერთ შესაძლო რეაქციას საკუთარი რესურსების განმტკიცება და გაზრდა წარმოადგენს (Taylor & Sherman, 2008).

ბოლო ათწლეულის განმავლობაში მოსახლეობის დამოკიდებულებებზე მრავალმა მოვლენამ მოახდინა ზეგავლენა. 2003 წლის ნოემბერში საპარლამენტო არჩევნების გაყალბებით გამოწვეული ფართე საპროტესტო მოძრაობის შედეგად პრეზიდენტი შევარდნაძე გადადგა და ძალაუფლება ახალგაზრდა რეფორმატორების ხელში გადავიდა, რომლებსაც სათავეში მიხეილ სააკაშვილი ედგა. პრეზიდენტობის ოთხი წლის თავზე სააკაშვილი პირველი სერიოზული პოლიტიკური კრიზისის წინაშე აღმოჩნდა. 2007 წლის 7 ნოემბერს მოხდა შეჯახება პოლიციასა და მშვიდობიან მომიტინგეებს შორის. მანიფესტანტები მოითხოვდნენ სააკაშვილის გადადგომას, რასაც ხელისუფლებამ ძალის ჭარბი გამოყენებით უპასუხა. ამას მოყვა დამოუკიდებელ ტელეკომპანიაზე – „იმედი“ იერიში და მისი დახურვა. ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე გამოცხადდა საგანგებო მდგომარეობა, რომელიც 15 დღე გაგრძელდა. სააკაშვილი გადადგა, მაგრამ 2008 წლის 5 იანვარს ხელახლა იქნა არჩეული პრეზიდენტად. 2008 წლის აგვისტოში მოხდა

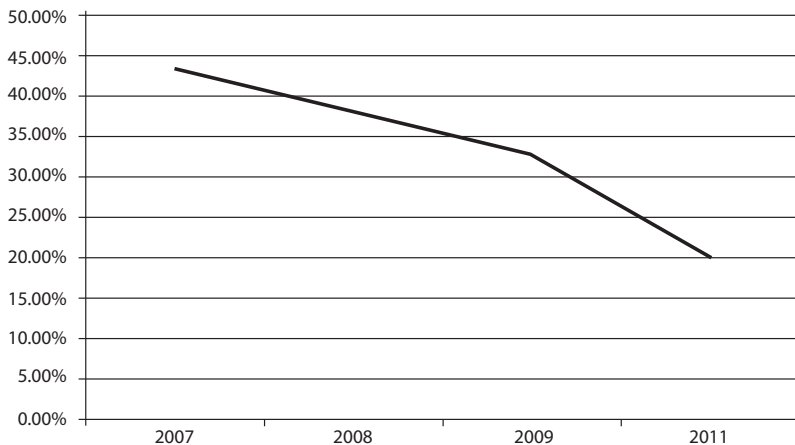
ხუთდღიანი ომი რუსეთსა და საქართველოს შორის, რასაც მოყვა ის, რომ საქართველოს ტერიტორიის 20 პროცენტი რუსეთის ჯარის მიერ არის ოკუპირებული. 2011 წლის 26 მაისს მთავრობის საწინააღმდეგო აქცია პოლიციის მიერ რეზინის ტყვიების გამოყენებით იქნა დარბეული. შეტაკების შედეგად დაიღუპა ოთხი ადამიანი და ბევრი დაშავდა. 2011 წლის ოქტომბერში მილიარდერმა, ბიძინა ივანიშვილმა განცხადება გააკეთა პოლიტიკურ ბრძოლაში ჩაბმის შესახებ. 2012 წლის 1 ოქტომბერს კი მისმა კოალიციამ – „ქართული ოცნება“ მოიგო საპარლამენტო არჩევნები, ხოლო სააკაშვილის პარტია – „ნაციონალური მოძრაობა“, ოპოზიციაში გადავიდა. ივანიშვილი ქვეყნის პრემიერ-მინისტრად იქნა არჩეული.

კვლევის სავსე სამუშაოები 2011 წლის იანვარ-თებერვალში ჩატარდა, ამდენად გამოკითხვის შედეგებში არ აისახა არჩევნების შედეგები.

3.1. ნდობა

მკვლევართა დაკვირვების თანახმად, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ ტრანსფორმაციის პროცესში აღინიშნებოდა ინტერპერსონალური ნდობის გაზრდა, რომელიც ისედაც ტრადიციულად მაღალი იყო საქართველოში. ნაცნობების მიმართ სოლიდარობისა და დახმარების გაზრდის გარეშე ბევრი უბრალოდ ვერ გადარჩებოდა. 2011 წელს მთელი ქვეყნის მასშტაბით ჩატარებულ წარმომადგენლობით გამოკითხვაში (CRRC) მოსახლეობის 44 პროცენტმა მიუთითა, რომ საკმაოდ ბევრ ადამიანთან გრძნობდა სიახლოვეს, 35 პროცენტმა მიუთითა, რომ ბევრი ადამიანის იმედი ქონდა და მხოლოდ 7 პროცენტმა აღნიშნა, რომ ხშირად გრძნობდა თავს გარიყულად.

საპირისპირო შედეგები იქნა მიღებული გენერალიზებული ნდობის შემთხვევაში. გამოკითხვის შედეგები სტაბილურად მიუთითებენ გენერალიზებული ნდობის დაბალ დონეზე და მის შემცირებაზე უკანასკნელ წლებში.

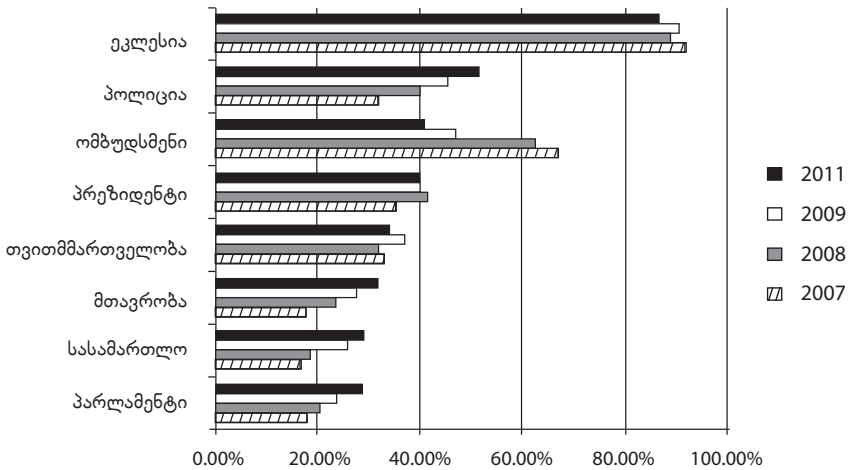

ნახ. 2

გენერალიზებული ნდობა

წყარო: სუმბაძე (2009, 2010a, 2012b)

პოლიტიკური ნდობა, რომელიც მოიცავს ნდობას პოლიტიკური ლიდერების მიმართ და რწმენას ისეთ სახელმწიფო ინსტიტუტებში, როგორცაა პარლამენტი, სასამართლო, მთავრობა, პრეზიდენტი დაბალია. საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია გაცილებით უფრო დიდი ნდობით სარგებლობს. ნდობა სახელმწიფო ინსტიტუტებისადმი ყველაზე დაბალი, ხოლო ეკლესიისა და ომბუდსმენისადმი ყველაზე მაღალი 2007 წელს იყო, სავარაუდოდ 7 ნოემბრის მოვლენების ზეგავლენით.

ნახ. 3

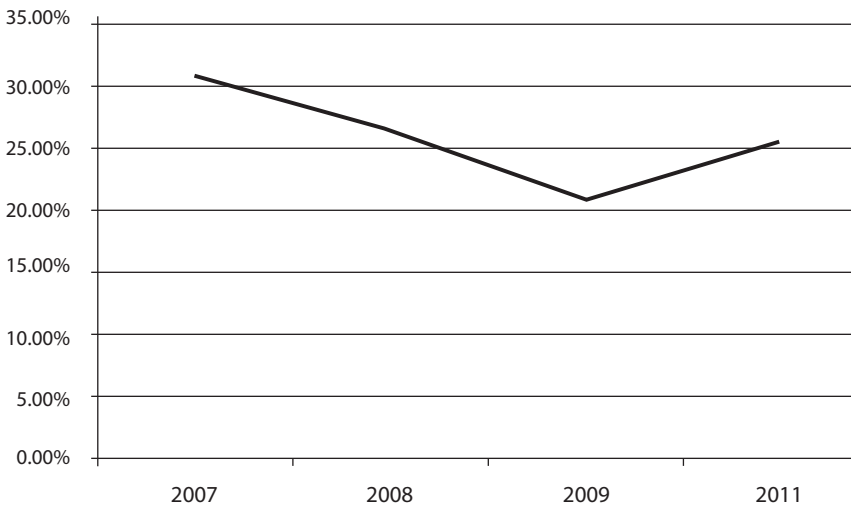
ნდობა ინსტიტუტებისადმი

წყარო: სუმბაძე (2009, 2010a, 2010b)

ერთგულების ნორმის მასშტაბი ცვალებადობდა სამიზნეებთან მიმართებაში. ყველაზე დიდ ერთგულებას ამჟღავნებდნენ ოჯახის წევრების მიმართ. 2011 წელს მოსახლეობის 52.2 პროცენტი დარწმუნებული იყო, რომ საჯაროდ, ნებისმიერ შემთხვევაში უნდა დაეცვა თავისი ოჯახის ინტერესები. 39.0 პროცენტს მიაჩნდა, რომ უნდა დაეცვა მეგობრის, და 29.4 პროცენტს პარტიის ლიდერის მოსაზრებები, მაშინაც კი, როდესაც მათ არ ეთანხმებოდა.

პოლიტიკური და გენერალიზებული ნდობის ნაკლებობამ, როგორც ჩანს განაპირობა ნდობის შემცველებების გამოჩენა, ისეთის როგორცაა პროვიდენციალიზმი (Sztompka, 1999). ბედზე დამოკიდებულება აისახა სათამაშო ავტომატების, კაზინოების და სპორტულ თამაშებზე ფსონების დადე-

ბის ფართედ გავრცელებაში. ნდობის სიმცირის ჩანაცვლების მაგალითია ასევე უსაფრხოების განმტკიცება ფანჯრებსა და კარებებზე რკინის გისოსების დაყენებით. ჩანაცვლების მაგალითებს წარმოადგენს ასევე გარე ძალებზე ძლიერი დამოკიდებულება და პატერნალისტური ლიდერის მოთხოვნილება. მოსახლეობის მიერ იმის აღქმა, რომ ქვეყანას შეუძლია დამოუკიდებელი გადაწყვეტილებების მიღება, შემცირდა. მათი რიცხვი ვინც მიიჩნევს, რომ საქართველოს მომავალი მთლიანად საქართველოს ხელთაა 2007 წლის შემდეგ ძლიერ შემცირდა. მან ოდნავ აიწია 2009 წელს, მაგრამ მაინც დაბალი დარჩა და არ აღემატება 25 პროცენტს.

ნახ.4

წყარო: სუმბაძე (2009, 2010a, 2012)

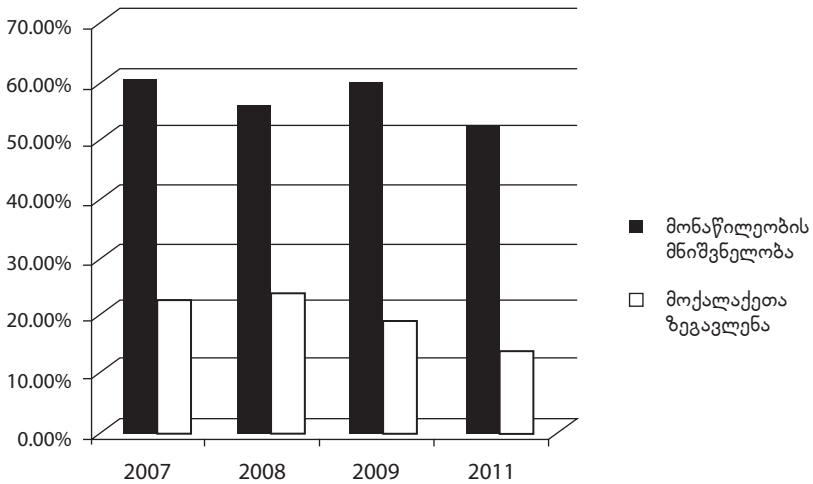
უნდობლობა გამოიხატა დატოვების და არა, ხმის სტრატეგიით. მოსახლეობის ერთი მეოთხედი ემიგრაციაში წავიდა,

ბევრი გაეცალა საზოგადოებრივ ცხოვრებას რაც აისახა 2008 და 2010 წლების არჩევნებში მოსახლეობის მცირე მონაწილეობაში.

3.2. მონაწილეობა

საქართველოში მოქალაქეთა მონაწილეობა მცირეა. ქვეყანა შეიძლება დახასიათებულ იქნეს, როგორც „დემოკრატი-აში უსასრულო გადასვლის მდგომარეობაში“ მყოფი, როგორც ბევრ პოსტსაბჭოთა ქვეყანას ხშირად უწოდებენ. საჯარო სივრცისთვის დამახასიათებელია უძლური მოქალაქეები, სახელმწიფო, რომელიც დომინირებს და საჯარო პოლიტიკის საკითხებზე დებატების ნაკლებობა (Lutsevych, 2013).

მიუხედავად იმისა, რომ მოქალაქეები მონაწილეობას დიდ ღირებულებას ანიჭებენ, იგი მაინც დაბალია. ძალზე დიდი უფსკრული არსებობს მონაწილეობის სურვილსა და მის შესაძლებლობის აღქმას შორის. მოსახლეობის უმრავლესობას მიაჩნია, რომ არ შეუძლია ზეგავლენა იქონიოს ქვეყნისათვის მწვენილოვანი გადაწყვეტილებების მიღებაზე. მონაწილეობის სურვილსა და შესაძლებლობას შორის უფსკრულის ზომა ბოლო წლებში ნაკლებად შეიცვალა და საშუალოდ 37.8 პროცენტს შეადგენს (38.3 პროცენტი 2001 წელს, 32.4 პროცენტი 2008 წელს, 40.7 პროცენტი 2009 წელს და 39.0 პროცენტი 2011 წელს).

ნახ.5

მონაწილეობის მნიშვნელობა და მოქალაქეების გაბავლენა
 გადაწყვეტილებების მიღებაზე

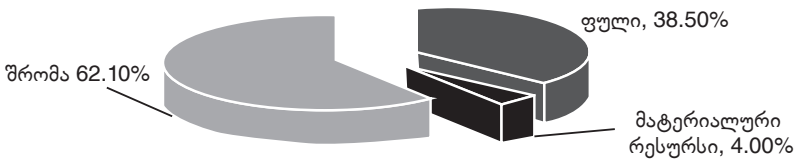
წყარო: (2009, 2010a, 2012).

კიდევ ერთი ნაპრალი არსებობს ნებაყოფლობით აქტი-
 ვობების ღირებულებასა და ასოციაციებში წევრობას შორის.
 41 პროცენტს ნებაყოფლობით აქტივობებში ჩართვა კარგი
 მოქალაქის მნიშვნელოვან მახასიათებლად მიაჩნია (CRRC,
 2011), მაგრამ იმავე წელს სხვა გამოკითხვის მიხედვით მხო-
 ლოდ 8.6 პროცენტმა (ამაში არ შედიოდა მრევლი) მიუთითა,
 რომ იყო ნებაყოფლობითი ორგანიზაციის წევრი. მრევლის
 წევრობაზე მიუთითა ბევრად უფრო მეტმა ადამიანმა, კერ-
 ძოდ 39.7 პროცენტმა (სუმბაძე, 2012).

ასევე მცირე იყო ჩართულობა საჯარო საქმიანობაში, გა-
 მოკითხვამდე 6 თვის პერიოდში მხოლოდ 4 პროცენტი დაეს-
 წრო შეხვედრას განსაკუთრებული ინტერესის ან სპორტულ
 კლუბში, 17.0 პროცენტი დაესწრო კრებას და 17.0 პროცენტმა

შეასრულა გარკვეული სამუშაო ნებაყოფლობით საწყისებზე (CRRC, 2011).

2009 წლის განმავლობაში 16 პროცენტმა ნებაყოფლობით გაიღო წვლილი საზოგადო საქმისათვის ფულის, სამუშაოს ან მატერიალური რესურსის სახით.

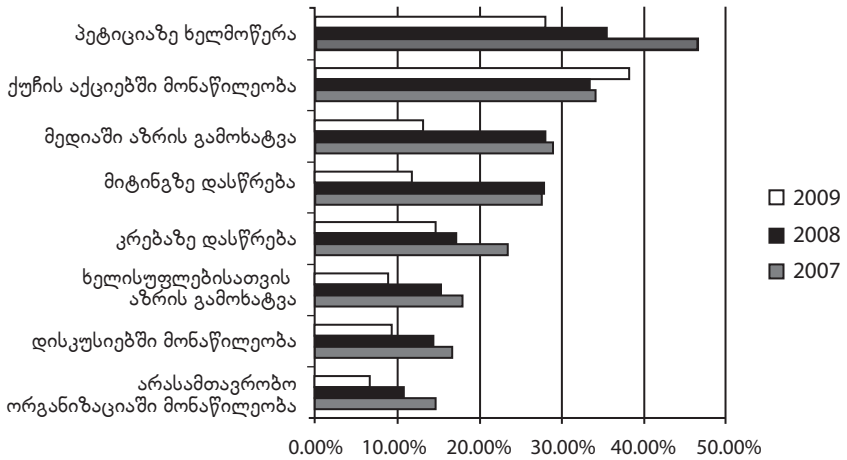
ნახ.6

ბალეზული ნებაყოფლობითი წვლილის სახე

წყარო: სუმბაძე (2010a)

სამუშაო, რომელსაც რესპონდენტები ასრულებდნენ უფრო ხშირად მეგობრების (38.5 პროცენტი), ეკლესიის (31.6 პროცენტი), ან სახელმწიფოს მიერ იყო ორგანიზებული (16.7 პროცენტი). ძალიან მცირე ოდენობამ (2.9 პროცენტმა) მიიღო მონაწილეობა არასამთავრობო ორგანიზაციისა ან პოლიტიკური პარტიის საქმიანობაში ნებაყოფლობით.

აპათიისა და ნიჰილიზმის ზოგადი ტენდენცია კარგად ჩანს 2007-2009 წლების მონაცემებში, რომლებიც უფლებების დარღვევის შემთხვევაში სხვადასხვა მოქმედებების განხორციელების მზაობას ეხება.

ნახ. 7

უფლებების დარღვევის შემთხვევაში მოქმედების მზაობა

წყარო: სუმბაძე (2009, 2010a, 2012)

3.3. ასოციაციები

საქართველოში ასოციაციების მცირე სიმჭიდროვეა და მწირია მათი მრავალფეროვნება. ქვეყანაში ძალზე ადვილია ასოციაციის დაფუძნება. 1997 წლის 26 ივნისს მიღებული სამოქალაქო კოდექსი ახდენს ამ სფეროს რეგულირებას. კანონის მიხედვით არაკომერციული იურიდიული პირი შეიძლება დაფუძნებული იქნეს ორიდან ერთ-ერთი სახით. ესენია: კავშირი – წევრობაზე დაფუძნებული ასოციაცია მინიმუმ ხუთი წევრით, ან ფონდი – სადაც დამფუძნებლები აყალიბებენ ფონდს რაიმე ჯგუფის ან ფართე საზოგადოების სასარგებლოდ. პოლიტიკური პარტიების ფუნქციონირება რეგულირდება საქართველოს კანონით პოლიტიკური პარტიების შესახებ. კანონის მიხედვით

რეგისტრაციისათვის საჭიროა 1000 ადამიანის ხელმოწერა და პარტიის წესდება. პოლიტიკური პარტიების შექმნა ოთხმოციანი წლების ბოლოს, გორბაჩოვის „პერესტროიკის“ პერიოდთან დაიწყო და პირველი მრავლპარტიული არჩევნები 1990 წლის ოქტომბერს გაიმართა. პარტიების ფორმირების პროცესი საკმაოდ სწრაფად განვითარდა და დღეისთვის საქართველოში 209 პარტია არის რეგისტრირებული. პარტიების ფორმირება უფრო მეტად ეფუძნებოდა ურთიერთ ნდობას, ვიდრე საერთო იდეოლოგიას. წევრობა უფრო მეტად თითქოს იმ ქაოსისა და გაურკვევლობისგან დაცვას ემსახურებოდა, რაც საბჭოთა კავშირის რღვევას მოყვა. ამგვარად ლიდერის პიროვნებისადმი ნდობა წარმოადგენდა პარტიაში გაწევრიანების ძირითად კრიტერიუმს. წევრების მიმართაც არსებობდა ლიდერისადმი ერთგულების მოთხოვნა. პოლიტიკური პარტიების განვითარებამ დროთა განმავლობაში ნაკლებ აუცილებელი გახადა ლიდერისადმი ნდობა, მაგრამ ერთგულება ისევ დარჩა ძირითად მოთხოვნად.

პოლიტიკური პარტიები ცარიელ ადგილზე არ შექმნილან. სამოქალაქო აქტიობის გენერირება მოხდა არასამთავრობო ორგანიზაციების მეშვეობით, რასაც დასავლეთის გულუხვი მხარდაჭერა ედო საფუძვლად. არასამთავრობო ორგანიზაციების განვითარება 1985 წელს, „პერესტროიკის“ შედეგად დაიწყო. სამოქალაქო სექტორში მიღებულმა გამოცდილებამ და მენეჯმენტის ჩვევებმა მტკიცე საფუძველი შეუქმნეს პოლიტიკური პარტიების აქტივისტებს. მრავალმა მათგანმა კი შემდეგ პოლიტიკურ სფეროში გადაინაცვლა.

პროფკავშირებსა და პროფესიულ გაერთიანებებს ქვეყანაში ყველაზე ხანგრძლივი უწყვეტი ისტორია აქვთ. ეს ორგანიზაციები ფუნქციონირებდნენ საბჭოთა პერიოდში, თუმცა

პროფკავშირები უფრო მეტად ემსახურებოდნენ ოფიციალური პოლიტიკის გამოხატვას, ვიდრე დასაქმებულთა ინტერესების დაცვას. დღესდღეობით პროფკავშირების ზეგავლენა ქვეყანაში უმნიშვნელოა და ისინი ავტორიტეტით არ სარგებლობენ. მათი უმრავლესობა საბჭოთა პერიოდის პროფკავშირების მემკვიდრეა. ძირითადი პროფკავშირი, საქართველოს პროფესიულ კავშირთა გაერთიანება, 27 სექტორული კავშირისგან შედგება. მოქმედი შრომის კოდექსი ადგილობრივი და საერთაშორისო ექსპერტების მიერ მიჩნეულია არაადეკვატურად და დასაქმებულთა უფლებების დარღვევის დაკანონებად (ILO, 2007).

პროფესიულ გაერთიანებებს ასევე ხანგრძლივი ისტორია აქვთ საქართველოში. პროფკავშირების მსგავსად პოსტ - საბჭოთა პერიოდში ისინი დასუსტდნენ და დაკარგეს თავისი ქონების მნიშვნელოვანი ნაწილი. საბჭოთა პერიოდში შემოქმედებითი კავშირები (მწერალთა, კომპოზიტორთა, მხატვართა კავშირები) ძირითადად მწირი რესურსების განაწილებით იყვნენ დაკეცებული, ისეთის როგორიც იყო საგზურები დასასვენებელ სახლებში, სამუშაო მასალები და სტუდიები. შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებიც კავშირებში იყვნენ გაერთიანებული. ისინი დახმარებას უწევდნენ თავის წევრებს, აძლევდნენ რა მათ სპეციალურ საწარმოებში მუშაობის და დასასვენებელ სახლებში დასვენების შესაძლებლობას. მრავალი პროფესიული კავშირი დღესაც ფუნქციონირებს, ასევე ბევრი კავშირი შეიქმნა უკანასკნელი წლების განმავლობაში. მათი ფუნქციები ზოგჯერ ემთხვევა პროფკავშირების ფუნქციებს, რადგან ისინიც ცდილობენ საკუთარი წევრების უფლებების დაცვას, მაგრამ მათ ასევე აკისრიათ პროფესიული ინფორმაციის გავრცელების და პროფესიული კავშირების დამყარების ფუნქცია.

განსაკუთრებული ინტერესის კლუბები და ფან -კლუბები ძალზე მომრავლდა ბოლო დროს. ისინი იქმნება საერთო ინტერესების გარშემო. ბევრი მათგანი სპორტის ან სხვადასხვა სპორტული კლუბების გარშემოა შექმნილი, მაგ. რეალ მადრიდის, ბარსელონას ან მანჩესტერ იუნაითიდის ფან -კლუბები. არის თავისუფალი დროის აქტივობებთან, წიგნებთან ან პიროვნებებთან დაკავშირებული კლუბები. განსაკუთრებული ინტერესის კლუბები საერთო ინტერესის გარშემო არიან გაერთიანებული და იძლევიან ინტერესის გაზიარების და კოლექტიურად დაკმაყოფილების შესაძლებლობას. ზოგი მათგანი ახალი შექმნილია, ზოგის ისტორია კი ათეულობით წელს ითვლის (მაგ. მთამსვლელთა კლუბი).

საბჭოთა პერიოდში რელიგიური აქტივობები არ იყო წახალისებული. დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის პერიოდში რელიგიის მნიშვნელობა ძალზე გაიზარდა, განსაკუთრებით ახალგაზრდებში. მას შემდეგ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ზეგავლენა განუხრელად იზრდება და დღეს დამოუკიდებლობიდან ორი ათწლეულის შემდეგ, ყველა გამოკითხვა უჩვენებს, რომ მოსახლეობის ყველაზე დიდი ნაწილი (88 პროცენტი), სწორედ ეკლესიას ენდობა (მაგ. CRRC, 2011; სუმბაძე 2009, 2010, 2012). 2011 წლის კავკასიური ბარომეტრის მონაცემების მიხედვით მოსახლეობის 41 პროცენტი რელიგიას მიიჩნევს ძალზე და 50 პროცენტი საკმაოდ მნიშვნელოვნად, 40 პროცენტი წირვას თვეში ერთხელ მაინც ესწრება, 58 პროცენტს თავი ძალიან ან საკმაოდ რელიგიურად მიაჩნია (CRRC, 2011).

მრევლის წევრობა საკმაოდ ჩვეული მოვლენაა. წევრობა არაფორმალური ხასიათისაა, მოძღვარი ძირითად ავტორიტეტს წარმოადგენს და მრევლის წევრები თავს ვალდებულად

გრძნობენ მოიქცნენ მისი რჩევის მიხედვით. 73.1 პროცენტი დაეთანხმა მოსაზრებას, რომ მრევლის წევრმა უნდა მისდიოს მოძღვარის რჩევას (სუმბაძე, 2012). ზოგიერთ ეკლესიას რამოდენიმე მრევლი ყავს.

4. საკვლევი საკითხები და კვლევის დიზაინი

ეკონომიკური სიდუხჭირისა და საფრთხის განცდის ფონზე, ნებაყოფლობითი ასოციაციების შექმნის ახლად გაჩენილმა შესაძლებლობებმა ინდივიდებს სხვადასხვა ასოციაციების წევრობისკენ უბიძგეს. მიგვაჩნია, რომ ასოციაციაში გაწევრიანების ძირითად მოტივაციას კონტროლისა და მიკუთვნების სურვილი წარმოადგენდა. ნებაყოფლობითი ასოციაციის წევრობა შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც მორგების ეფექტური სტრატეგია, რომელიც ზრდის თვითკონტროლისა და მიკუთვნების გრძნობას.

ადამიანები, ვისაც მაღალი ქონდა კონტროლის მოტივაცია ინსტრუმენტულ, ხოლო ისინი ვისაც მაღალი ქონდა მიკუთვნების მოტივაცია უფრო მეტად ექსპრესიულ ასოციაციაში ერთიანდებოდნენ.

ჩვენ ნდობას განვიხილავთ, როგორ მონაწილეობის ძირითად პირობას. ჩვენ შევეცადეთ მოგვეჩინა იდენტიფიკაცია და შეგვეფასებინა კავშირი ნდობასა და სამოქალაქო ჩართულობას შორის ორი გავრცელებული მიდგომის შემოწმების საფუძველზე – გაწევრიანების და სოციალიზაციის. Fukoyama-ს (1995) მიერ ნდობის, როგორც პიროვნულიდან გენერალიზებულიისკენ გარდამავალზე გაგებიდან გამომდინარე და ქვეყნის მონაცემებზე დაყრდნობით, რომლებიც გენერალიზებული ნდობის დაბალ დონეზე მიუთითებენ, ჩვენ გავაკეთეთ დაშვება ასოციაციის წევრობის პიროვნულ ნდობაზე ზეგავლენის თაობაზე, კერძოდ ჩვენ მოველოდით, რომ წევრობის ხანგრძლიობის შედეგი იქნებოდა ორგანიზაციის წევრების ეგობადეებში ჩართვა და ამ გზით მოხდებოდა ნდობით აღჭურვილი პირების რაოდენობის და შესაბამისად სოციალური კაპიტალის გაზრდა. ჩანს არასტაბილური სიტუაცია ქმნიდა ინტერ-

პერსონალური ნდობის გაფართოების საჭიროებას და ახდენდა უცნობებთან ურთიერთობის დამყარების სტიმულირებას; ეს ზრდიდა კონტროლის შეგრძნებას კონკურენტულ და საფრთხის შემცველ გარემოში. ნებაყოფლობით ორგანიზაციებში გაწევრიანების ახალი შესაძლებლობები, მათი მზარდი სიმჭიდროვე და მრავალფეროვნება იძლეოდა ურთიერთობების დამყარების შესაძლებლობის საშუალებას.

ზემოთ ჩამოყალიბებული დაშვებებისა და ჰიპოთეზების შემოწმების გარდა, კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ასოციაციებში გაერთიანების ძირითადი ფაქტორების – მიზნების, სარგებლის, კმაყოფილების და გაწევრინების ბარიერების აღწერა. კვლევამ შესაძლებლობა მოგვცა მოგვეჩინა ასოციაციებში გაწევრიანების პროცესის, იქ წარმოებული აქტიობების და გაწევრიანების ხელშემწყობი გზების იდენტიფიცირება.

კვლევა ხარისხობრივ და რაოდენობრივი ნაწილებისაგან შედგება. ხარისხობრივი ნაწილის ჩარჩოში შესწავლილ იყო საზოგადოების აქტიური და პასიური წევრების აღქმები ჯგუფური დისკუსიების მეშვეობით. რაოდენობრივი კვლევის ნაწილში პირისპირ ინტერვიუები იქნა აღებული ორი ტიპის – ინსტრუმენტული და ექსპრესიული ასოციაციების წევრებისგან.

პოლიტიკური პარტიები, პროფკავშირები და პროფესიული საზოგადოებები ინსტრუმენტალურ ასოციაციებს წარმოადგენენ. მათ ფუნქციას პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ და პროფესიულ სფეროში ცვლილებათა ადვოკატირება წარმოადგენს. განსაკუთრებული ინტერესის კლუბები და რელიგიური გაერთიანებები იძლევიან ექსპრესიული ფუნქციის განხორციელების შესაძლებლობას, რაც გულისხმობს გაზიარებას, თვითრეალიზაციას და თვითგანვითარებას.

კვლევის მიზანს წარმოადგენდა აერეკლა ინსტრუმენტული და ექსპრესიული ასოციაციების მრავალფეროვნება. ამდენად, სხვადასხვა ტიპის პროფესიული ასოციაციები და სხვადასხვა პოლიტიკური პარტიები, განსაკუთრებული ინტერესის და სპორტული კლუბები იქნა შერჩეული შესასწავლად. რელიგიური პრაქტიკიდან გამომდინარე განსხვავების თავიდან აცილების მიზნით, მხოლოდ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მრევლი იყო შესწავლილი. სავსე სამუშაოები ჩატარდა თბილისში, რადგან სწორედ აქ არის კონცენტრირებული ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების უმრავლესობა.

კვლევის ძირითადი მიზნები შემდეგნაირად შეიძლება იქნეს ფორმულირებული:

1. ჰიპოთეზის შემოწმება იმის თაობაზე, რომ კონტროლის მოტივაცია უფრო გამოკვეთილია, როგორც ინსტრუმენტულ ასოციაციაში, ხოლო მიკუთვნების მოტივაცია, როგორც ექსპრესიულ ასოციაციაში გაწევრიანების მიზეზი;
2. სამოქალაქო მონაწილეობის ზეგავლენის დადგენა ნდობაზე და შესაბამისად სოციალურ კაპიტალზე. გენერალიზებულ ნდობაზე მონაწილეობის სოციალიზაციის ეფექტის შემოწმება; დაშვების შემოწმება იმის თაობაზე, რომ სოციალური კაპიტალი იზრდება ასოციაციის წევრების ნდობის აღჭურვილ და ამის შედეგად მათი ეგო-ბადეში ჩართვით;
3. ასოციაციებში გაწევრიანების მიზეზებისა და პროცედურების, სარგებლის და წევრობით კმაყოფილების, გაწევრიანების ბარიერების და მონაწილეობის გაზრდის გზების აღწერა.

II. ძირითადი შედეგები

1. მეთოდოლოგია

საზოგადოების აქტიური და პასიური წევრების აღქმა შესწავლილ იყო ჯგუფური დისკუსიის მეშვეობით. კვლევის ხარისხობრივი ნაწილის მიზანს წარმოადგენდა ასოციაციაში გაწევრიანების მიზეზების, სარგებლის, მონაწილეობის ბარიერების და ამ ბარიერების გადალახვის საშუალებების აღწერა. აღწერილი ფუნქციის გარდა, დისკუსიის შედეგები გამოყენებულ იყო კვლევის რაოდენობრივი ნაწილის კითხვარის შესაქმნელად. დისკუსიები გაიმართა 2011 წლის 25 იანვრიდან 28 იანვრამდე.

რვა ჯგუფურ დისკუსიაში სულ სამოცდაათმა ადამიანმა მიიღო მონაწილეობა. ესენი იყვნენ პოლიტიკური პარტიების, პროფესიული კავშირების და ასოციაციების, განსაკუთრებული ინტერესის კლუბების წევრები, მრეწველი, სტუდენტები და ის მოქალაქეები, რომლებიც არ იყვნენ რაიმე ასოციაციის წევრები.

ცხრილი 3

ჯგუფური დისკუსიის მონაწილეთა მახასიათებლები

No	ჯგუფი	ჯგუფების რაოდენობა	მონაწილეთა რაოდენობა		
			კაცები	ქალები	სულ
1	პოლიტიკური პარტიის წევრები	2	11	6	17
2	პროფესიული კავშირების და ასოციაციის წევრები	1	3	4	7

3	განსაკუთრებული ინტერესის კლუბების წევრები	1	8	2	10
4	საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მრევლი	1	6	5	11
5	სტუდენტები	1	6	2	8
6	მოქალაქეები, რომლებიც არ არიან რაიმე ასოციაციის წევრები (პირობითად პასიური მოქალაქეები)	2	10	7	17
	სულ	8	44	26	70

ქვემოთ ჯგუფური დისკუსიის შედეგები შემდეგ თემებად არის დაჯგუფებული:

- ასოციაციაში გაერთიანების მიზეზები და გზები;
- გაერთიანების აქტიობები, წევრობის სარგებელი და შედეგები;
- მონაწილეობის დაბალი დონის განმპირობებელი მიზეზები;
- მონაწილეობის გაზრდის გზები.

2. ასოციაციაში გაერთიანების მიზეზები

დისკუსიის ყველა მონაწილემ დაასახელა ასოციაციაში გაერთიანების რამოდენიმე მსგავსი მოტივი, თუმცა ორივე ტიპის ორგანიზაციის წევრთა მიერ ასევე დასახელებული იქნა მთელი რიგი სპეციფიური მიზეზები. ეს მოტივები ეხებოდა შინაგან მოთხოვნილებებს, ასოციაციის მიმზიდველობას, საერთო ინტერესებს, სხვების საჭიროებას დასახული მიზნის მისაღწევად. გაერთიანების მიზეზების გარდა მონაწილეებმა ასევე განიხილეს მონაწილეობის მიზნები. ეს იყო საკუთარ თავზე ან ქვეყანაზე მიმართული ხელშესახები თუ არა ხელშესახები მიზნები.

მოტივაცია

მე-სთან დაკავშირებული მოტივები

შინაგანი მოთხოვნილება

შინაგან მოთხოვნილებებზე ყველა საუბრობდა, თუმცა უფრო მეტად ამაზე ყურადღებას მრევლის წევრები ამახვილებდნენ. ისინი აღნიშნავდნენ სიცარიელის, უკმარისობის, უკმაყოფილების და ასევე უსუსურობის გრძნობას, ჭეშმარიტების და ღმერთის ძიების მოთხოვნილებას.

როდესაც პირველი შვილი გამიჩნდა მე თავი უსუსურად ვიგრძენი. (მრევლის წევრი ქალი)

პარტიის წევრებმა დაასახელეს საკუთარი ნების და თვითრეალიზაციის გამოხატვის სურვილი.

მე ჯარში ვმსახურობდი და არჩევნების დროს ჩვენ გვითხრეს: „ხომ იცით ვის უნდა მისცეთ ხმა“. მე დავინტერესდი, რატომ არ მაძლევდნენ უფლებას გამომეხატა საკუთარი ნება.

ჩემი მეგობრები ქრისტიან-დემოკრატიულ პარტიაში იყვნენ, ამიტომ მე წავედი მათ ოფისში და გავწევრიანდი. (პარტიის წევრი კაცი)

პარტია იძლევა თვითრეალიზაციის საშუალებას. ბევრმა ადამიანმა გამოხატა საკუთარი პოზიცია პარტიული დებატების დროს, ამით პარტიის წევრებმა ისინი უკეთ გაიცნეს, რამაც მათ პარტიულ იერარქიაში დაწინაურების საშუალება მისცა. (პარტიის წევრი ქალი)

საერთო ინტერესი

საერთო ინტერესი არის ნებისმიერ ასოციაციაში გაწევრიანების აშკარა მიზეზი, მაგრამ განსაკუთრებით გამოკვეთილი ის პროფესიულ ასოციაციების და განსაკუთრებული ინტერესების მქონე კლუბების წევრებთან არის.

უბედურება და იმედგაცრუება

ბევრმა აღნიშნა, რომ უბედურებას, საყვარელი ადამიანის სიკვდილი, ან ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ მოვლენებს ხშირად მიყავთ ადამიანები ეკლესიაში.

ჩემი აზრით მიზეზი ხშირად უბედურებაშია და ეს უბედურება ზოგჯერ ღვთის წყალობაა. რაღაც იხსნება შენში და ხვდები, რომ ეს თავშესაფარია. (მრევლის წევრი ქალი)

ცხოვრებაში იმედგაცრუება და ხელისუფლების წევრთა მიმართ უარყოფითი დამოკიდებულება სახელდებოდა პოლიტიკური პარტიების წევრების მიერ. პარტიის ერთ-ერთმა წევრმა აღნიშნა, რომ სამწუხაროდ საქართველოში ადამიანების ძირითადად რაღაცის წინააღმდეგ იბრძვიან და არა რაღაცისათვის.

გაერთიანების მოტივი სამწუხაროდ არის ის, რომ იყო ვილაციის წინააღმდეგ და არა რაიმე მიზნისთვის გაერთიანება. (პარტიის წევრი ქალი)

ცვლილების საჭიროება

ქვეყანაში ცვლილებების განხორციელება აღნიშნული იყო, როგორც წამყვანი მოტივაცია ინსტრუმენტულ ასოციაციებში გაწევრიანებისათვის.

2007 წელს როდესაც დაიწყო აქციები, მე მათში ვმონაწილეობდი და მალევე მივხვდი, რომ შეუძლებელი იყო მიზნის მიღწევა ქუჩიდან და რომ პროტესტს სხვა სახე უნდა მიეღო. ამ დროს გამოჩნდა ქრისტიანულ-დემოკრატიული პარტია და მეც გავწევრიანდი. (პარტიის წევრი ქალი)

მე არ ვფიქრობდი პოლიტიკაში ჩართვას, მაგრამ 2008 წლის შემდეგ მე გადავწყვიტე მეპოვნა პარტია, რომელიც ორიენტირებული იქნებოდა არსებული ხელისუფლების მშვიდობიანი გზით შეცვლაზე მოკლე ვადაში. ამ დროს ჩამოყალიბდა პარტია „დემოკრატიული საქართველო“ და მე მასში გავწევრიანდი. (პარტიის წევრი კაცი)

მონაწილეები ასევე საუბრობდნენ საკუთარ სურვილზე მიეღოთ მონაწილეობა ცვლილებებში.

მე პარტიაში გავერთიანდი იმისათვის, რომ წვლილი შემეტანა ცვლილებებში. მე არავითარი ამბიცია არ მაქვს გავხდე პოლიტიკური ფიგურა, მაგრამ მინდა სულ მცირე წვლილი მაინც შევიტანო – დავდო ერთი აგური. (პარტიის წევრი ქალი)

უფლებების დაცვის საჭიროება

უფლებების დაცვის საკითხი დასმული იყო ორივე ტიპის ასოციაციის წევრების მიერ.

მე ვიყავი დიდი ბიზნეს ორგანიზაციის დირექტორი, და როდესაც წავაწყდი იმ სირთულეებს, რასაც ბიზნესი აწყდება, მე პარტია დავაფუძნე ბიზნესის უფლებების დასაცავად (პარტიის წევრი ქალი).

ადამიანები პროფკავშირებში მოდიან იმ შემთხვევაში თუ ხედავენ, რომ პროფკავშირებს შეუძლიათ მათი უფლებების დაცვა და შეუძლიათ მათთვის საინტერესო რამის შეთავაზება. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი).

მიზნის მისაღწევად სხვების საჭიროება და საკუთარი იდეოლოგიის გავრცელების მოთხოვნილება

სხვები საჭირო არიან, როგორც მიზნის მისაღწევად, ასევე საკუთარი ღირებულებების გაზიარებასა და გავრცელებისათვის.

აზრი იმის შესახებ, რომ სპორტი ცივილიზებული წესით ყოფილიყო მხარდაჭერილი წამოვიდა ხალხისგან, რომელიც ესწრებოდა სტადიონებზე თამაშებს. ჩვენ მხარს ვუჭერთ გუნდს სიმღერით, ტაშით და ამ იდეოლოგიის სპორტის მოყვარულებში გავრცელებით. (ფან კლუბის წევრი კაცი)

სხვები საჭირონი არიან მიზნის მისაღწევად და ასევე გასაზიარებლად.

ადამიანს შეიძლება ქონდეს ინტერესი, რომლის დაკმაყოფილებაც მარტო შეუძლებელია. (განსაკუთრებული ინტერესის მქონე ადამიანთა კლუბის წევრი მამაკაცი)

თუ მე ისეთი რამე მომწონს, რაც ჩემს გარშემო არავის მოსწონს, მე ამით დაინტერესებულ ადამიანების ძებნას ჩემი წრის მიღმა ვიწყებ. (განსაკუთრებული ინტერესის მქონე ადამიანთა კლუბის წევრი კაცი)

მე როკ-კლუბის წევრი ვარ და ჩვენ ყველას გვსურს სხვებს გავუზიაროთ ის კონცეფცია, რაც როკს უდევს საფუძვლად, კერძოდ პროტესტი. (განსაკუთრებული ინტერესის მქონე ადამიანთა კლუბის წევრი კაცი)

ორგანიზაციასთან დააკავშირებული მოტივები

ორგანიზაციის მომხიბლველობა

ტოლერანტობა, ურთიერთგაგების ატმოსფერო, კონკრეტული, ნათელი და მიღწევადი მიზნებისა და სტარტეჯიის ქონა განხილულ იქნა, როგორც გაწევრიანების მნიშვნელოვანი ფაქტორები.

ჩემი აზრები შეიძლება არ იყოს მისაღები, მაგრამ ამისათვის არ უნდა ჩამქოლონ. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ასევე აღნიშნული იყო ორგანიზაციის ზომის მნიშვნელობა. უპირატესობა ენიჭებოდა მცირე ზომის ასოციაციებს, სავარაუდოდ პიროვნული ურთიერთობების წარმართვის მეტი სიადვილის გამო.

ორგანიზაციისა და მისი ლიდერისადმი ნდობა

ორგანიზაციის ლიდერულბეხესა და მის პატიოსნებაში რწმენა ძირეულია ასოციაციაში გაერთიანებისათვის.

ნებაყოფლობთ ორგანიზაციაში ადამიანი არ არის დარწმუნებული იმაში, რომ მისი წვლილი სწორედ იქნება გამოყე-

ნებული, მაშინ როდესაც თუ რაიმეს ვაკეთებ ეკლესიაში, მე ბოლომდე დარწმუნებული ვარ, რომ ჩემი წვლილი მიზნობრივად იქნება გამოყენებული. (მრევლის წევრი ქალი)

ლიდერის მოწონება მნიშვნელოვან ფაქტორად არის აღქმული.

მომგებიანია იდგე ცნობილი და პატივცემული ადამიანის გვერდით. (პარტიის წევრი კაცი)

სოციალური გარემო

სოციალური გარემო აღიარებული იყო, როგორც გაერთიანების მნიშვნელოვანი დეტერმინანტი, მაგრამ მისი მნიშვნელობა ყველაზე მეტად პოლიტიკურ პარტიებთან მიმართებაში იყო გამოკვეთილი.

საქართველოში პარტიები ჯერ-ჯერობით არ არიან საკმარისად განვითარებული. ჩვეულებრივ ადამიანი პარტიის წევრი ხდება იმიტომ, რომ იქ მისი მეგობრები არიან და ბევრს იცნობს პარტიაში. ეს ასე მუშაობს საქართველოში. ეს სამხრეთული მენტალიტეტის ტიპური მაგალითია. (პარტიის წევრი კაცი)

პარტიის წევრობა პოლიტიკური ორიენტაციით არ არის გაპირობებული; 80 პროცენტი პარტიაში ერთიანდება იმის გამო, რომ მოსწონს ლიდერი და პარტიის წევრები. (პარტიის წევრი კაცი)

მრევლის წევრებმა ასევე მიუთითეს სოციალურ გარემოს მნიშვნელობაზე. მათ აღნიშნეს, რომ მრევლში გაერთიანდნენ იმის გამო, რომ მათ გარშემო ბევრი იყო მორწმუნე ან რომ მათ გაერთიანება ოჯახის წევრებმა ან მეგობრებმა სთხოვეს.

მიზეზთა ერთობლიობა

ზოგმა რესპონდენტმა აღნიშნა, რომ არა ერთი ცალკეული ფაქტორი, არამედ მათი ერთანობა განსაზღვრავს იმას, გახდება თუ არა ადამიანი ასოციაციის წევრი.

ალბათ არსებობს არა ერთი, არამედ ერთად მოქმედი რამოდენიმე ფაქტორი, რომლებიც განსაზღვრავენ პარტიაში გაწევრიანებას. ასეთია, მაგალითად მსგავსი იდეოლოგია, ცხოვრებისეული მიზნები და ურთიერთობა პარტიის წევრებთან. (პარტიის წევრი კაცი)

საერთო ინტერესები და მიზნები ცალსახად წარმოადგენენ ასოციაციაში გაერთიანების ძირითად მიზეზებს. გარდა ამისა არის მიზეზები, რომლებიც პირობითად შეიძლება განვიხილოთ, როგორც მე-ზე ან ორგანიზაციაზე ფოკუსირებული. მე-ზე ორიენტირებულია ცვლილების, თვით-რეალიზაცია და თვით-გამოხატვის მოთხოვნილება, უსუსურობის შეგრძნება, უბედურება და იმედგაცრუება, რაც აშკარად უკავშირდება უსაფრთხოების მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას. მოტივთა კიდევ ერთი ჯგუფი ორგანიზაციის მომხიბლავობასთან არის დაკავშირებული, რაც განსხვავებული აზრისადმი ტოლერანტობაში, სამართლიანობაში, გამჭვირვალებასა და ორგანიზაციის მცირე ზომაში გამოიხატება. ასევე დიდი მნიშვნელობა ლიდერის სანდოობას ენიჭება. ლიდერის და ორგანიზაციის წევრების ნაცნობობა ხშირად გადაწყვეტია მასში გაერთიანებისათვის.

3. სარგებელი

3.1. ხელშესახები სარგებელი

ცხადია, რომ ადამიანი მაშინ ხდება ასოციაციის წევრი, როდესაც ეს მისთვის მომგებიანია. უპირატესობები, რომელსაც წევრობა იძლევა განსხვავებულია, შეიძლება იყოს მეტად ან ნაკლებად ხელშესახები, საკუთარ თავზე მიმართული, სოციალურად ორიენტირებული ან ალტრუისტული.

ხელშესახებ უპირატესობებში იგულისხმება ფინანსური დაინტერესება, რაც ინსტრუმენტული ასოციაციების მთელი რიგი წევრების მიერ იყო დასახელებული; დასაქმებისა და სერვისებისადმი მეტი ხელმისაწვდომობა, სამსახურეობრივი წინსვლის ან საკუთარი პრობლემების გადაჭრის შესაძლებლობა, რაც პროფესიულ ასოციაციათა წევრების მიერ იყო აღნიშნული.

მმართველ პარტიაში ბევრი იმისთვის ერთიანდება, რომ თუნდაც უმნიშვნელო თანამდებობა მოიპოვოს და ამას სიღარიბის გამო აკეთებს. (პარტიის წევრი კაცი)

ერთ-ერთმა მონაწილემ პარტიაში იძულებით გაერთიანებაზეც კი ისაუბრა.

მმართველ პარტიაში გაერთიანება შეიძლება იძულებითიც იყოს ან კომპრომისის შედეგი იყოს. (პარტიის წევრი კაცი)

მიზნების მიღწევის შესაძლებლობა

წევრობის სარგებელი და შედეგები მჭიდროდ არის დაკავშირებული ასოციაციაში გაერთიანებასთან. ძირითად მოგებად განხილვის მონაწილეთა მიერ დანახული იყო მიზნის

მიღწევის შესაძლებლობა. ეს ეხებოდა საქართველოში მიმდინარე სოციო-პოლიტიკურ ტრანსფორმაციას და მოქალაქეთა სურვილს, ზეგავლენა მოეხდინათ გადაწყვეტილების მიღებაზე პოლიტიკური პარტიებისა, თუ პროფესიული ასოციაციების მეშვეობით.

პარტიებს და სხვა ნებაყოფლობით ასოციაციებს შეუძლიათ ზეგავლენის მოხდენა საზოგადოებასა და ხელისუფლებაზე, მაშინ როდესაც ინდივიდუალურ დონეზე ამის გაკეთება ძალზე რთულია. (პარტიის წევრი კაცი)

პროტესტები უფრო ეფექტურია მაშინ, როდესაც ბევრი ადამიანი იღებს მასში მონაწილეობას. პროფესიული კავშირების ეფექტურობა მათ ზომავთა დამოკიდებული. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

როდესაც თქვენ გსურთ საკითზე ზეგავლენის მოხდენა, ამის გაკეთება უფრო ადვილია პროფესიული ორგანიზაციის მეშვეობით (პროფესიული ასოციაციის კაცი წევრი).

დაცვა

ვფიქრობ ადამიანი დღეს უფრო დაცულია, იმ შემთხვევაში თუ ის პოლიტიკური პარტიის წევრია. (პარტიის წევრი კაცი)

კარიერული წინსვლა და ძალაუფლების მოპოვება

პროფესიული დახმარების მიღება ან სამუშაოს შოვნა ძალაუფლების მოპოვების შესაძლებლობასთან ერთად, წევრობასთან დაკავშირებულ უპირატესობად იქნა დასახელებული.

როდესაც გსურს ზეგავლენის მოხდენა, მაგრამ მარტო ხარ, ბევრად უფრო მცირე ძალაუფლება გაქვს. მოსაზრებების

გატანას უფრო მეტი ხალხი ჭირდება. (პროფესიული ასოციაციის წევრი კაცი)

3.2. ნაკლებად ხელშესახები სარგებელი

წევრები, ეს განსაკუთრებით ექსპრესიულ ასოციაციების წევრებს ეხებათ, გაწევრიანების ნაკლებად ხელშესახებ უპირატესობებს განიხილავდნენ. ისინი საუბრობდნენ მიკუთვნების გრძნობაზე, სხვებთან ერთობაზე და მიუთითებდნენ, რომ ასოციაციაში გაწევრიანების შედეგად გაიზარდა მათი თვით-შეფასება.

მიკუთვნების შეგრძნება

ემოციურად რასაკვირველია გაქვს მიკუთვნების შეგრძნება. შენ იმ ადამიანებთან ხარ, ვინც შენსავით ფიქრობს. ეს ძალიან სასიამოვნო შეგრძნებაა. (პროფესიული ასოციაციის წევრი კაცი)

ღმერთის გარეშე ადამიანი მარტოა, თუნდაც მთელი სამყარო მის გარშემო იყოს. ადამინი მარტოა, თუ ღმერთთან მისასვლელი გზა არ აქვს. მრევლი ერთიანი ორგანიზმია, რომელიც იზიარებს ბედნიერებასაც და უბედურებასაც და ჩვენ ნელ-ნელა ერთად ვიზრდებით. (მრევლის წევრი ქალი)

ზოგიერთთან უფრო ახლოს ვარ, მაგრამ ყველა ერთმანეთთან არის დაკავშირებული, თუ ვინმე - თუ ვინც ის ვისაც პირადად არ იცნობ არ არის, შენ იწყებ ფიქრს „ნეტავ სად არის, რატომ არ მოვიდა?“ (მრევლის წევრი ქალი)

თვით-განვითარება

გაერთიანების წევრობა იძლევა თვითრეალიზაციის შესაძლებლობას.

ემოციური თვითრეალიზაცია, რომელსაც საქრთველოს ეროვნული სპორტული გუნდების კოლექტიური და ორგანიზებული მხარდაჭერით მიიღწევა მნიშვნელოვან სარგებელს წარმოადგენს. ადამიანი ივსება ენერჯით და გარშემო სასიამოვნო ატმოსფერო იქმნება, რაც გადამდებია. (ფან კლუბის წევრი კაცი)

წევრობა ასევე ხელს უწყობს თვითგანვითარებას და საკუთარი თავის უკეთ შეცნობას.

როდესაც მთაში მიდიხარ, მაქსიმუმ სამი დღის შემდეგ შენ საკუთარი თავის წინაშე შიშვლდები, უფრო მეტს იგებ შენ შესახებ და სულიერად იზრდები. მთაში სწავლობ ტკივილს, ნებისყოფას, მეგობრის და კაცობრიობის სიყვარულს. (განსაკუთრებული ინტერესების მქონე ადამიანთა კლუბის წევრი)

ადამინი ცდილობს საკუთარი თავი წარმოადგინოს ახალი რაკურსით და ეს მას საკუთარი თავის პოვნაში ეხმარება. (განსაკუთრებული ინტერესის მქონე ადამიანთა კლუბის წევრი)

შინაგანი სიმშვიდე

სიმშვიდის მოპოვება, ბედნიერების შეგრძნება, სულიერი მხარდაჭერა, ისევე როგორც მათთვის მნიშვნელოვან კითხვებზე პასუხების მიღება, მნიშვნელოვან უპირატესობად მიაჩნიათ მრევლის წევრებს.

მე ეკლესიაში ვიპოვნე ყველაფერი ის, რასაც ცხოვრებაში ვეძებდი. (მრევლის წევრი ქალი)

დადებითი ცვლილება განწყობაში დანახული იყო განსაკუთრებული ინტერესების მქონე ადამიანთა კლუბის წევრების მიერ. წევრები საუბრობდნენ სიამოვნებაზე, კმაყოფი-

ლებაზე, აქტიურ რელაქსაციაზე, ემოციურ განტვირთვაზე, სტრესის შემცირებასა და დეპრესიასთან გამკლავებაზე.

საერთო ინტერესებზე ერთად მუშობა იძლევა კმაყოფილებას და რელაქსაციას მძიმე სამუშაო დღის შემდეგ. (განსაკუთრებული ინტერესების მქონე ადმიანთა კლუბის წევრი)

სხვების გაგება

მე-ზე ზეგავლენის გარდა მრევლის წევრები ასევე საუბრობდნენ იმ ზეგავლენაზე, რაც წევრობას მათ ურთიერთობებზე ქონდა, ისეთ სარგებელზე, როგორცაა სხვების პატივისცემის დასწავლა და ურთიერთგაგების მიღწევა.

ჩვენს ეკლესიაში სიმშვიდე და ურთიერთგაგება სუფევს. ჩვენ, მრევლს მეგობრული ურთიერთობა გვაქვს ერთმანეთთან და მე ვერ წარმომიდგენია რა შეიძლება იყოს ამაზე უკეთესი. (მრევლის წევრი ქალი)

ინფორმაციის გაზიარება

ორივე ტიპის ასოციაციის წევრებმა აღნიშნეს ინფორმაციის, ცოდნის მიღება და გაზიარება, როგორც სარგებელი, რომელსაც ასოციაციის წევრობა იძლევა.

მე და ჩემ მეგობრებს ქალაქის ისტორია გვინტერესებს, ისე რომ ჩვენ ერთმანეთს ვუზიარებთ ჩვენს შეხედულებებს და ცოდნას. ამგვარად ჩვენ ვუზიარებთ ჩვენს ცოდნას მათ, ვინც ჩვენსავით ფიქრობს, რაც ძალზე სასიამოვნო გამოცდილებაა. (განსაკუთრებული ინტერესების მქონე ადმიანთა კლუბის წევრი)

მე ეკლესიაში დიდი ხანია დავდივარ. მე ვკითხულობდი რელიგიურ ლიტერატურას, მაგრამ ეხლა მე მას განსხვავე-

ბულად ვკითხულობ. მე ზოგი ადგილები ზეპირად ვიცოდი, მაგრამ ნაკლებად მესმოდა ის რასაც ვკითხულობდი. ეხლა მე ყველაფერი მესმის და ვიცი რატომ ვკითხულობ. (მრევლის წევრი ქალი)

პრესტიჟი

ნაკლებად ხელშესახებ უპირატესობად დასახელებულ იქნა პრესტიჟი, რომელსაც პროფესიული ასოციაციების წევრობა იძლევა.

მნიშვნელოვანია იყო საქართველოს მხატვართა კავშირის წევრი, თუ ვსურს შენი ნამუშევრების გამოფენა. წევრობა ნიშნავს, რომ შენ გალიარებენ როგორც პროფესიონალს. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

4. ნებაყოფლობითი ორგანიზაციის წევრობის უარყოფითი შედეგები

სტუდენტთა ჯგუფმა დაასახელა ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების წევრობის ორი უარყოფითი შედეგი – ინტელექტუალურ საკუთრებაზე უფლების დაკარგვა და საკუთარი შეხედულების თავისუფლად გამოხატვის შესაძლებლობის შეზღუდვა.

ნებაყოფლობით ასოციაციის წევრობასთან მთელი რიგი უპირატესობებია დაკავშირებული. მათი ხასიათი და მნიშვნელობა, სხვა ნაკლებ გაცნობიერებულ და ხელმოსაჭიდ უპირატესობებთან ერთად ადამიანს ასოციაციაში გაერთიანებისაკენ უბიძგებენ.

გაწევრიანების ყველაზე აშკარა მიზეზს იმ მიზნების მიღწევა წარმოადგენს, რომელთა დამოუკიდებლად მიღწევა ძნელი ან შეუძლებელია. წევრობასთან დაკავშირებული სარგებელი შეიძლება იყოს მეტად ან ნაკლებად ხელშესახები. სარგებელს შორის გამოირჩევა საკუთარი მიზნების მიღწევის შესაძლებლობა, პოლიტიკური თუ სოციალური ცვლილების მიღწევა, კარიერული წინსვლა, პროფესიული წარმატება, ერთობლივი აქტიობისაგან მიღებული სიამოვნება, ინფორმაციის თუ ცოდნის მიღება, უსაფრთხოების გზრდა, წმინდა ტექსტების გაგება თუ მარტოობისაგან თავის დაღწევა. ამასთან ერთად წევრობა აკმაყოფილებს მიკუთვნების მოთხოვნილებას, ზრდის სხვებთან სიახლოვეს, ხელს უწყობს შინაგანი სიმშვიდის მიღწევას, თვითრეალიზაციას და პიროვნულ განვითარებას, საკუთარი თავისა და სხვების უკეთ გაგებას.

5. ორგანიზაციის აქტიობები

დისკუსიის მონაწილეებმა ჩამოთვალეს ის აქტიობები, რომლებსაც ისინი ორგანიზაციებში ახორციელებენ. ეს აქტიობები ერთმანეთისგან მნიშვნელოვნად განსხვავდება ორგანიზაციების მიხედვით. პოლიტიკურ პარტიებში დიდი დრო ეთმობა სემინარებს, პარტიის პროგრამების წერას და სხვადასხვა პრობლემების ანალიზს. დიდი ძალისხმევაა მიმართული ორგანიზაციის განვითარებაზე, რეგიონებში პარტიის ოფისების გახსნაზე და საერთაშორისო კონტაქტების დამყარებაზე. პარტიები მუშაობენ სხვადასხვა ჯგუფების მხარდაჭერის მოსაპოვებლად, დიდ დროს უთმობენ პოლიტიკურ დებატებს და პოლიტიკოსებთან მოლაპარაკებებს. მმართველი პარტიის წარმომადგენელმა აგრეთვე აღნიშნეს აქტიობები, რომლებიც მიმართულია მოსახლეობის სოციალური პრობლემების მოგვარებაზე.

პროფესიული ასოციაციები მხარდაჭერას უწევენ თავის წევრებს, ამარაგებენ მათ საინფორმაციო და საგანმანათლებლო მასალებით, აწყობენ სემინარებს. მრევლის წევრები კითხულობენ რელიგიურ ტექსტებს და მათ მოძღვართან ერთად განიხილავენ. მოძღვრები ასევე უთმობენ დროს მრევლის წევრების მიერ დასმული კითხვების გაცემას.

ჩვენს ეკლესიაში კიდია ყუთი, რომელშიც ჩვენ ვყრით შეკითხვებს. დრო და დრო მოძღვარი ხსნის ყუთს და პასუხობს შეკითხვებს. (მრევლის წევრი ქალი)

კლუბის წევრების აქტიობები უფრო მრავალფეროვანია და უფრო აქტიობის სფეროზეა დამოკიდებული. მათი უმრავლესობა ეხება გამოცდილების გაზიარებას და მათი ინტერესის საკითხის გარშემო საუბარს. თუმცა ისინი ასევე უფრო

კონკრეტულ ქმედებსაც ახორციელებენ. ასე მაგალითად, სპორტის მოყვარულთა კლუბი აქტიურად გულშემატკივრობს ეროვნული ნაკრებების თამაშებს.

ჩვენ ვწერთ ლექსებს და შეძახილებს და მათ თამაშის დროს წარნმოვადგენთ. ჩვენ თამაშის დროს საერთოდ არ ვჯდებით, ვდგევართ და მთელი თამაშის განმავლობაში ხმამალლა ვგულშემატკივრობთ გუნდს. (ფან კლუბის წევრი კაცი)

თბილისის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის კლუბი ადგენს საპროტესტო წერილებს და ორგანიზაციას უკეთებს საპროტესტო აქციებს. იგი ასევე ავრცელებს ინფორმაციას ქალაქის ისტორიის შესახებ.

ჩვენ თბილისის კულტურული მემკვიდრეობა ბრილიანტად მიგვაჩნია, ბევრს კი, განსაკუთრებით მთავრობის წევრებს ის შუშა გონიათ. ჩვენ გვსურს ვაჩვენოთ, რომ ის ბრილიანტია და მას ისე უნდა მოექცე, როგორც ბრილიანტს. (განსაკუთრებული ინტერესების მქონე ადამიანთა კლუბის წევრი კაცი)

ასოციაციებში განხორციელებული აქტივობები ცხადია განსხვავდებიან ორგანიზაციის სახის მიხედვით. პოლიტიკური პარტიები ძირითადად დაკავებული არიან პარტიის გაძლიერებით – წევრთა მოზიდვით და ორგანიზაციული განვითარებით. პროფესიული ასოციაციების აქტივობები უკავშირდება წევრების განათლებას, მათ ინფორმაციულ თუ იურიდიულ მხარდაჭერას. მრევლი ძირითად დროს წმინდა ტექსტების კითხვას და მათ განმარტებას უთმობს. განსაკუთრებული ინტერესების კლუბების აქტივობები კი ამ ინტერესების დაკმაყოფილების შესაძლებლობებსა და ინფორმაციის გაზიარებასთან არის დაკავშირებული.

6. მონაწილეობის დაბალი დონის მიზეზები

ნებაყოფლობითი ორგანიზაციის წევრებმა მონაწილეობის სიმცირის მრავალი მიზეზი დაასახელეს. მათ შორის პიროვნებასთან და ეკონომიკურ, სოციალურ და პოლიტიკურ გარემოსთან დაკავშირებული.

პიროვნებასთან დაკავშირებული მიზეზები

ნიჰილიზმი, პასიურობა და უსუსურობის განცდა

პიროვნული მახასიათებლები, ისეთი როგორცაა პასიურობა და სიზარმაცე, ხშირად იყო დასახელებული მონაწილეობის სიმცირის მიზეზად.

ტახტზე წევზარ და გგონია, რომ ყველაფერი კარგად არის და არც არაფერი გაინტერესებს. (სტუდენტი კაცი)

დისკუსიის მონაწილეები ხშირად ახსენებდნენ ნიჰილიზმს, ინტერესის არ ქონას და უსუსურობის გრძნობას.

ადამიანები ვერ იჯერებენ, რომ შეძლებენ თავის ქმედებებით რაიმეს შეცვლას. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი კაცი)

მე არ ვარ მოტივირებული გავწევრიანდე რაიმე ორგანიზაციაში. ისეთი გრძნობა მაქვს, თითქოს რაღაც სპექტაკლში ვმონაწილეობ. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი კაცი)

როდესაც ჩემს გარშემო რაიმე უსამართლობას ვხედავ, ისეთი გრძნობა მეუფლება, რომ მე ვერაფერს გავხდები. (სტუდენტი ქალი)

ინიციატივის ნაკლებობა

დისკუსიის ბევრმა მონაწილემ აღნიშნა ინიციატივის ნაკლებობა და ამის სხვადასხვა მიზეზი დაასახელა – საზოგადო-

ების შეუწყნარებლობა, საბჭოური მემკვიდრეობა და მოსახლეობის ხელისუფლებაზე დიდი ზომით დამოკიდებულება.

საზოგადოებაში აღინიშნება ინიციატივის ნაკლებობა, იმიტომ რომ, ადამიანის მიერ ინიციატივის გამომჟღავნება საზოგადოების გაღიზიანებას იწვევს. (პროფესიული ასოციაციის წევრი მამკაცი)

ინიციატივა დასჯადია. სამი თაობისათვის აზროვნება აკრძალული იყო. საზოგადოება ტრავმირებულია და გამოჯამრთელებას საჭიროებს. (პროფესიული ასოციაციის ქალი წევრი)

მიზეზი პოსტ-საბჭოური ტრავმაა. გაერთიანება ჩემში ეჭვს იწვევს. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი მამკაცი)

ძალაუფლებაში მყოფი ადამიანები გვართმევენ ინიციატივას. ინიციატივის დაკარგვა კი თავისუფლების დაკარგვას ნიშნავს. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი მამკაცი)

მონაწილეები ასევე საუბრობდნენ მოსახლეობის ხელისუფლებაზე ზედმეტად დამოკიდებულების შესახებ.

სამწუხაროა, რომ საზოგადოება ასე დამოკიდებულია ხელისუფლებაზე: ხალხი მზად არ არის, რომ გამოვიდეს, გაერთიანდეს და მოითხოვოს საკუთარი უფლებების დაცვა. (პროფესიული ასოციაციის მამკაცი წევრი)

იმის მოლოდინი, რომ შენს გასაკეთებელს სხვა გააკეთებს

პასიურობის ერთ-ერთ მიზეზად დასახელებული იქნა იმის მოლოდინი, რომ შენს გასაკეთებელს სხვა გააკეთებს.

ჩვენს საზოგადოებაში სამწუხაროდ ყველა იმას ელოდება, რომ რომელიმე პოლიტიკური ლიდერი გააკეთებს შენს გა-

საკეთებელ საქმეს. სამოქალაქო საზოგადოება ძალზე სუსტია და მე არ ვიზიარებ მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ პოლიტიკოსები არაფერს აკეთებენ. ეს რას ნიშნავს? პოლიტიკოსებიც იგივე საზოგადოებოს წევრები არიან და თუ ჩვენ არაფერს ვაკეთებთ, არავინ, არც პოლიტიკური პარტია და არც პოლიტიკოსი არ გააკეთებს ჩვენ გასაკეთებელ საქმეს. (პარტიის წევრი ქალი)

საქართველოში ხალხი ელოდება როდის გააკეთებს ვინმე იმას, რაც მან თვითონ უნდა გააკეთოს. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი კაცი)

შიში

დისკუსიების მონაწილეებმა აღნიშნეს ხელისუფლების მიერ შექმნილი შიშის ატმოსფერო და ასევე შიში, რომელსაც ორგანიზაციის წევრობა მათში წარმოშობდა.

სამარცხვინოა, როდესაც ქართველები ამბობენ, რომ რაღაცას შიშის გამო არ აკეთებენ. (პარტიის წევრი კაცი)

როდესაც ადამიანებს აკავებენ საპროტესტო გამოსვლებში მონაწილეობის გამო, ისინი იწყებენ ფიქრს, რომ თვითონვე უნდა მიხედონ საკუთარ თავს და რომ მათ არავინ დაეხმარება. ეს არის იმის მიზეზი, რომ ყველა თავს არიდებს აქტიურ მონაწილეობას. არავის უნდა ზედმეტი პრობლემები. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი კაცი)

დისკუსიის წევრებმა ასევე ისაუბრეს სხვა ხასიათის შიშზე, კერძოდ კი საკუთარ სივრცეში სხვების შეჭრის შიშზე ნებაყოფლობით ორგანიზაციაში გაწევრიანების შემთხვევაში და ასევე ორგანიზაციის წევრების მიერ ძალაუფლების მოპოვებისა და ამ ძალაუფლებით სიამოვნებით გამოწვეულ შიშზე.

თუ შენ ერთიანდები იდეოლოგიაზე დაფუძნებულ ასოციაციაში, ასოციაციის წევრები დროთა განმავლობაში აუცილებლად შემოიჭრებიან შენს პიროვნულ სივრცეში. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი ქალი)

მე შემოქმედებითი ჯგუფის წევრი ვიყავი. ეს ჩემთვის და ჩემი მეგობრებისათვის ძალიან საინტერესო პერიოდი იყო. შეიქმნა მიკრო-სამყარო, რომელშიც ვარე სამყაროს, საზოგადოების, პლანეტის და კულტურის ყველა პრობლემა იყო არეკლილი. ამ გამოცდილებამ მეც და ჩემი მეგობრებიც ძალიან შეგვაშინა. ჩვენ ჩვენს თავში დავინახეთ ის, რაც არ მოგვწონდა. როდესაც ჯგუფი იკრიბება, მისი ძალაუფლების გაზრდის სურვილი ილვიძებს, რაც მე ძალზე საშიშად მიმაჩნია. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი კაცი)

რესურსების სიმცირე

მონაწილეებმა აღნიშნეს აზროვნების თავისუფლების ნაკლებობა, როგორც მონაწილეობის შემაფერხებელი ფაქტორი.

არ არის აზროვნების თავისუფლება, სწორედ ამის გამო ვერ ხედავენ პოლიტიკური პარტიების საჭიროებას. (პოლიტიკური პარტიის წევრი კაცი)

განათლების სიმცირე და იმის არ ცოდნა, თუ რა გზით შეიძლება იქნეს მიღწეული მიზანი, მონაწილეობის სიმცირის ერთ-ერთ მიზეზად იყო დასახელებული.

განათლების დეფიციტია. ამის გამო ადამიანები ვერ ახერხებენ საკუთარი მოსაზრებების ლოლიკურ არგუმენტებზე დაყრდნობას. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ეკონომიკური სიდუხჭირე

ეკონომიკური სიდუხჭირე ხშირად იყო დასახელებული მონაწილეობის სიმცირის მიზეზად. დისკუსიის წევრები მიუთითებდნენ, რომ მთელი დრო და ენერჯია ეკონომიკურ გადარჩენას ემსახურებოდა და სხვა აქტივობებისათვის დრო არ რჩებოდა.

ხალხი ყოველდღიური პრობლემების გადაჭრით არის დაკავებული და დრო აღარ რჩება საზოგადოებრივი აქტივობებისათვის. (მრევლის წევრი კაცი).

როდესაც ათასი რამ გაწუხებს, თუ შენი ცოლი მშვირია, არ გახვალ გარეთ ხეების დასარგავად. შენ დაკავებული იქნები ოჯახის პრობლემების გადაჭრით იმისათვის, რომ ცხოვრება გაიუმჯობესო. (მამაკაცი სტუდენტი)

ადამიანებს იმდენი რამე აწუხებთ, რომ მათ არ რჩებათ არც დრო და არც ენერჯია რაიმე სხვა გააკეთონ. (პროფკავშირების წევრი ქალი)

მიკუთვნების მოთხოვნების გააქვრება

ბევრი მონაწილე საუბრობდა იმაზე, რომ არ ქონდა მონაწილეობის სურვილი და თავს ისედაც კომფორტულად გრძნობდა. ამ მოსაზრებას გამოხატავდნენ დისკუსიის ის მონაწილეები, რომლებიც არ იყვნენ რაიმე გაერთიანების წევრები. ისინი საუბრობდნენ იმაზე, რომ საკმარისი რაოდენობის მეგობრები ყავდათ, რაც სრულად აკმაყოფილებდა მათ ურთიერთობის და გაზიარების მოთხოვნებს, ისე რომ სხვა აქტივობებისათვის მათ დრო არ რჩებოდათ. დისკუსიის მონაწილენი ხაზს უსვავდნენ იმ დადებით მხარეებს, რაც მათი აზრით ქონდა ჩაურთველობას.

ქართულ საზოგადოებაში ხალხს მრავალი ურთიერთობა აქვს, ამიტომ ასოციაციებში გაერთიანების მოთხოვნილება დიდი არ არის. აქ არაფორმალური ურთიერთობები უფრო მნიშვნელოვანია. (ასოციაციის არა-წევრი მამკაცი)

მე მეგობრები მყავს, მათაც ყავთ მეგობრები, ისე რომ ჩვენ ერთი წრე გვაქვს. ეს საკმარისია. ეს უკვე ნებაყოფლობითი გაერთიანებაა. (ასოციაციის არა-წევრი მამკაცი)

გამოხატვის თავისუფლების შენარჩუნება

ზოგიერთმა მონაწილემ ჩართულობის სიმცირის დადებით მხარეზე გაამახვილა ყურადღება, მათ შორის მოსაზრებების პლურალიზმსა და დამოუკიდებლობაზე.

მე საზოგადოების ფრაგმენტირება დადებით მოვლენად მიმაჩნია. საქართველოში ასეთი ტრადიცია არსებობდა – ჯერ ხდებოდა ჯგუფის ჩამოყალიბება და შემდეგ მისი საქმიანობის შინაარსის ძიება. საზოგადოება უფრო ჯანმრთელი იქნება, თუ მეტი დიფერენციაცია მოხდება და მეტი სუბ-კულტურა ჩამოყალიბდება; ადამიანები ჯერ გადაწყვეტენ იმას, თუ რა არის მათთვის ღირებული და მხოლოდ შემდეგ ჩამოაყალიბებენ ჯგუფს. (ასოციაციის არა-წევრი მამკაცი)

მირჩევნია თავისუფლად გამოვხატო ჩემი მოსაზრება, არ მქონდეს პასუხისმგებლობა ორგანიზაციის ან პოლიტიკური პარტიის მიმართ, რომ მათი შეხედულება გამოვხატო. (სტუდენტი ქალი)

გარემოსთან დაკავშირებული მიზეზები

სოციალური სიცარიელე

ერთობისა და სოლიდარობს სიმცირე დასახელებულ იქნა, როგორც მონაწილეობის დამაბრკოლებელი პირობა. ჯგუფის წევრებმა ამის არა ერთი მიზეზი დაასახელეს – გაერთიანების მიზნის არ არსებობა, მოქალაქეობის შეგრძნების არ ქონა, უპასუხისმგებლობა.

ჩვენ გვაკლია სოლიდარობის გრძნობა. დევნილმა ქალმა თავი მოიკლა და მხოლოდ 20 ადამიანი გამოვიდა ქუჩაში პროტესტის ნიშნად. ამ ტიპის საზოგადოება ერთობისთვის მზად არ არის. (პროფესიული ასოციაციის წევრი მამაკაცი)

ერთ-ერთმა მონაწილემ ხაზი გაერთიანების მიზნის არ არსებობას გაუსვა.

ახლა არ აქვს მნიშვნელობა კავშირის წევრობას, იმიტომ რომ პირადი კონტაქტები უფრო მნიშვნელოვანია და კავშირი აღარ არის მხატვარსა და მთავრობას შორის შუამავალი. კონტრაქტებზე ხელმოწერა და გამოფენების მოწყობა ხდება პირადი ნაცნობობის საფუძველზე, ისე რომ კავშირის წევრობა აღარ არის საჭირო პროფესიული წარმატებისათვის. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ბევრმა მონაწილემ ხაზი გაუსვა მოქალაქეობის გრძნობის მნიშვნელობას გაწევრიანებისათვის.

საბჭოთა პერიოდში ქართველებმა დაკარგეს გრძნობა, რომ ქვეყნის პატრონები არიან. ამ გრძნობის გარეშე კი მოქალაქე ვერ იქნები აქტიური. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ჩართვა მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როდესაც თავს მესაკუთრედ გრძნობ, გაქვს შეგრძნება, რომ ეს ქვეყანა შენია. (ასოციაციის არა-წევრი ქალი)

საზოგადოება არ არის მზად იმისათვის, რომ ქვეყანა თავის საკუთრებად აღიქვას. ეს უნდა ისწავლებოდეს. (ასოციაციის არა-წევრი ქალი)

ჯგუფის ზოგიერთი წევრის შეხედულებით კუთვნილების გრძნობის არ ქონა მჭიდროდ იყო დაკავშირებული უპასუხისმგებლობის გრძნობასთან და პირადი სივრცის შეგრძნებასთან, როგორც ასოციაციის არა-წევრმა მამკაცმა აღნიშნა:

მონაწილეობის სიმცირე საზღვრების შედეგია, როდესაც ადამიანი მანქანაში ზის, მისი სამყარო მანქანით მთავრდება; გარეთ სხვა სამყაროა. ადამიანი ალებს ფანჯარას და ნავაგს აგდება სხვა სამყაროში. ეს ემყარება იდეოლოგიას, რომ „ჩემი სივრცე ღობესთან ერთად მთავრდება.“ (ასოციაციის არა-წევრი მამკაცი)

ადამიანი შეიძლება რაღაცას აკეთებდეს სახლში, მაგრამ ამ სახლებს საზღვრები აქვთ. ადამიანები გამოდიან გარეთ საჯარო სივრცეში, და თუ რაიმე ისე არ არის ამ საჯარო სივრცეში მან რაღაც უნდა გააკეთოს მდგომარეობის გამოსასწორებლად. (განსაკუთრებულ ინტერესთა კლუბის წევრი მამკაცი)

მე მხოლოდ ის უნდა დავიცვა რაც ჩემია, ჩემს საზღვრებში არსებული ქონება და ყოველმა ჩვენგანმა ჩვენი საქმე უნდა ვაკეთოთ. (სტუდენტი ქალი)

სოლიდარობის სიმცირის ერთ-ერთ მიზეზად საზოგადო-

ების წევრებს შორის დიალოგის არ არსებობა იქნა დასახელებული.

ეს არის საზოგადოება დიალოგის გარეშე. ახალგაზრდა თაობას არ სურს საუბარი მამების თაობასთან; ხელისუფლება არ არის დაინტერესებული საუბრით მოქალაქეებთან. ლიბერალებს არ სურთ დიალოგი კონსერვატორებთან. ასე რომ საზოგადოება გახლეჩილი და პოლარიზებულია. (ასოციაციის არა-წევრი მამაკაცი)

არასტაბილობა ხელს უწყობს პასიურობას.

დღეს დარგავ ხეს და ხვალ ის შეიძლება მოჭრან და იქ სახლი ააშენონ. (მამაკაცი სტუდენტი)

ინფორმაციის სიმცირე

მონაწილეებმა დაასახელეს მონაწილეობის შესაძლებლობებისა და ზოგადად ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის შესახებ არსებული ინფორმაციის სიმცირე.

გვიქრობ საქართველოში ხალხი ინფორმაციულ ვაკუუმში იმყოფება. ხალხმა, განსაკუთრებით რეგიონებში არ იცის სიმართლე. (პარტიის წევრი მამაკაცი)

შეთავაზებათა სიმცირე

ზოგმა აღნიშნა, რომ არ არის ასოციაციის წევრი იმიტომ, რომ მას წევრობა არავინ შესთავაზა.

უნდობლობა

ხელისუფლებისადმი უნდობლობას სხვებისადმი – პოლიტიკოსების, ლიდერების და ნებაყოფლობით ორგანიზაციებისადმი უნდობლობას იწვევს.

ორგანიზაციებს არ აქვთ ჩამოყალიბებული მიზნები. ადამიანებს არ აქვთ იმის განცდა, რომ სხვა წევრებიც იგივეს ფიქრობენ, რასაც ისინი. იმისათვის, რომ გაწევრიანდეს ადამიანი უნდა ენდობოდეს თავის თანამოქალაქეებს. (ასოციაციის არა-წევრი მამაკაცი)

ადამიანები ბევრს ლაპარაკობენ, მაგრამ შედეგი მცირეა. (პროფკავშირების წევრი ქალი)

ორგანიზაციისადმი უნდობლობა აისახება ადამიანის ეჭვში, რომ მისი წვლილი საზოგადოების საკეთილდღეოდ არ იქნება გამოყენებული. (მამაკაცი სტუდენტი)

ადამიანი არ არის დარწმუნებული იმაში, რომ ის რასაც ის გააკეთებს სწორი მიმართულებით იქნება გამოყენებული. (მრევლის წევრი მამაკაცი)

უნდობლობას ამყარებენ არაეფექტური ნებაყოფლობითი ორგანიზაციები და ცვლილების მიღწევის შესაძლებლობის სიმცირე.

ჩვენ მრავალი ორგანიზაციის გაჩენის მოწმენი გავხდით, რომლებიც ქვიშის პირამიდებივით ჩამოიშალნენ და გაქრნენ, ჩვენ კი იმედგაცრუებული დაგვტოვეს. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

იქმნება ჯგუფი, რომელსაც მიზნები აქვს, რაღაცას აკეთებს, მაგრამ დრო გადის და ის იშლება. (ასოციაციის არაწევრი ქალი)

ქვეყნის დამოუკიდებლობამდე არქიტექტორთა კავშირი ძალიან აქტიური იყო. ცხარე დისკუსიები იმართებოდა იმის თაობაზე თუ სად უნდა დადგმოლიყო ძეგლები, განხილვები ეხებოდა შენობებს და ქალაქების დაგეგმარე-

ბას. ახლა კავშირში ამ საკითხების განხილვა აღარ ხდება, რადგან კავშირი ვერავითარ ზეგავლენას ვერ ახდენს რეალურ გადაწყვეტილებებზე. ასე რომ შემცირდა კავშირში გაწევრიანების მსურველთა რაოდენობა. (პროფესიული კავშირის წევრი მამაკაცი)

შედეგების მიღების შეუძლებლობა პასიურობას ბადებს.

როდესაც რაღაცას ვაკეთებ მე შედეგის ნახვა მინდა. თუ შედეგს ვერ ვხედავ ჩემი მოტივაცია მცირდება. (პროფესიული ასოციაციის მამაკაცი წევრი)

ყოველ ნაბიჯს უნდა მოყვეს რაიმე შედეგი, წინააღმდეგ შემთხვევაში ადამიანი პასიური ხდება. (განსაკუთრებული ინტერესის მქონე წევრთა კლუბის ქალი წევრი)

ხელმძღვანელობის არაეფექტურობა

ბევრი მიიჩნევს, რომ მოსახლეობის პასიურობა ხელმძღვანელობის არაეფექტურობით და მათ მიმართ იმედგაცრუებით არის გამოწვეული.

ასოციაცია პასიურია, როდესაც ლიდერი ვერ მართავს საკუთარ წევრებს. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

უკვე 20 წელია, რაც ხალხი იმედგაცრუებულია ლიდერებში. ლიდერები მუდმივად იცვლიან თავის შეხედულებებს. (პროფესიული ასოციაციის წევრი მამაკაცი)

მე ასოციაციაში გაწევრიანება შემომთავაზეს, მაგრამ მე არ მომეწონენ ხელმძღვანელები. (ასოციაციის არა-წევრი ქალი)

ხელისუფლების დამოკიდებულება

სიტუაცია დიდწილად ხელისუფლების წევრების დამოკიდებულებითა და მოქმედებებით არის გაპირობებული.

ხელისუფლებას არ უნდა დემოკრატია. ისინი უშვებენ ცოტა თვითმმართველობას, ცოტა მედიის თავისუფლებას, ცოტა პარტიების თავისუფლებას იმისათვის, რომ მიიღონ დასავლეთის დახმარება. ჩვენ არც ვაზი გვაქვს და არც ნავთობი, ისე რომ გადარჩენისათვის და ხელფასების გადასახდელად ხელისუფლებამ უნდა დაუშვას დემოკრატია რაღაც ხარისხით, რომ მიიღოს ფული და შეინარჩუნოს ძალაუფლება. (მამაკაცი მრევლის წევრი)

უნდა მოტივირებული იყო, რაიმე გააკეთო შენი ქვეყნისათვის, მაგრამ როდესაც სახელმწიფო უგულვებელყოფს ადამიანებს და მათზე არ ზრუნავს, შენ კარგავ მოტივაციას. (პროფკავშირების წევრი ქალი)

ხელისუფლებასთან დიალოგის რეჟიმში არ ყოფნა.

ჩვენ „დიალოგში არ ყოფნის“ რეჟიმში ვიმყოფებით, რადგან ხელისუფლებას არ სურს დიალოგი. (ასოციაციის არა-წევრი მამაკაცი)

სამოქალაქო ტრადიციის სიმცირე და საბჭოური მემკვიდრეობა

არ არსებობს კლუბებში გაერთიანების ტრადიცია. ჩვენი თაობა სკეპტიკურად ეკიდება ნებაყოფლობით ორგანიზაციებს. (ასოციაციის არა-წევრი მამაკაცი)

უფროსი ასაკის ფოკუს ჯგუფის წევრები ძალზე ხშირად საუბრობდნენ საბჭოურ მემკვიდრეობაზე.

ჩვენ დროს არავინ არაფერს გვეკითხებოდა. ყველაფერი ზემოდან მოდიოდა. ჩვენ ყველამ ვიცით რას წარმოადგენდა კომუნიზმი. (პროფკავშირის მამაკაცი წევრი)

საბჭოთა პერიოდში ადამიანები იძულებულნი იყვნენ გაერთიანებულიყვნენ ნებაყოფლობით ორგანიზაციებში, მაგრამ მათთვის საინტერესო საკითხებზე მხოლოდ სამზარეულოში შეეძლოთ ლაპარაკი. ისე რომ ნებაყოფლობითი გაერთიანების ან რაიმეს კეთების ტრადიცია ვერ ჩამოყალიბდა. (ასოციაციის არა-წევრი მამაკაცი)

ისინი, ვინც საბჭოთა პერიოდში გავიზარდეთ ავტორიტეტებზე ვართ დამოკიდებული. ჩვენ მორიდებით გამოვთქვავთ ჩვენს სურვილებს და გვიჭირს ჩვენი სურვილების გახმოვანება. ჩვენ ველარაფერი შეგვცვლის. (პროფესიული ასოციაციის ქალი წევრი)

დისკუსიის წევრები განსაკუთრებული აქტივობით გამოირჩეოდნენ სამოქალაქო აქტივობის დაბალი დონის მიზეზების დასახელებისას. ეს განსაკუთრებით შეეხებოდათ სტუდენტების და არა-წევრების ჯგუფებს. დასახელებული იყო მიზეზები, რომლებიც პიროვნებას შეეხებოდა და მიზეზები, რომლებიც პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ პირობებს ეხებოდა. მაგრამ, საკუთარ გრძნობებზე საუბრის დროსაც კი დისკუსიის წევრები თითქმის ყოველთვის ეხებოდნენ კონტექსტუალურ ფაქტორებს, რომლებიც ამ გრძნობების უკან მოიაზრებოდნენ. პასიურობა, უიმედობა და უსუსურობის შეგრძნება ასოციაციების არაეფექტურობის აღქმასთან და სახელმწიფო პოლიტიკასთან იყო დაკავშირებული. მრავალმა მონაწილემ დაასახელა მოქალაქეთა აქტივობის ჩახშობის მიზნით ხელისუფლების მიერ შიშის სინდრომის შექმნის

მცდელობა. დისკუსიის წევრებმა ასევე დეტალურად განიხილეს უნდობლობა, როგორც პასიურობის ძირითადი მიზეზი. უნდობლობა ეხებოდა ლიდერებს, ორგანიზაციის მართვას და მის ეფექტურობას. სხვადასვა ტიპის – განათლების, ჯანმრთელობის, დროისა და ენერჯის ნაკლებობა ასევე დასახელებულ იქნენ, როგორც მონაწილეობის ბარიერები.

რამოდენიმე მონაწილემ აღნიშნა, რომ მეგობართა ფართე წრის არსებობა ხელს უშლიდა სამოქალაქო ჩართულობას, რადგან მიკუთვნების მოთხოვნილება იყო გაჯერებული, ხოლო პიროვნული რესურსები ამოწურული. ასევე რამოდენიმემ აღნიშნა არ-მონაწილეობის დადებითი მხარე – შესაძლებლობა გამონატო საკუთარი და არა ჯგუფის აზრი.

7. მონაწილეობის გაზრდის გზები

პიროვნებასთან დაკავშირებული გზები

თვით-განვითარება

შიშისაგან და შეზღუდვებისგან განთავისუფლება, ალტერნატიული და მტკიცე ნება მონაწილეობის გაზრდის წარმატებულ სტრატეგიებად იქნენ დასახელებული.

მთავარია, გათავისუფლდე შეზღუდვებისაგან. (პროფ-კავშირების წევრი მამაკაცი)

საკუთარი თავის შეცვლით არის საჭირო დაწყება, რადგან არავინ არის იდეალური ან ასი პროცენტით ალტერნატი. (პოლიტიკური პარტიის წევრი მამაკაცი)

მტკიცე ნება

ჩვენ უნდა გავაგრძელოთ ცდა, მაშინაც კი როდესაც ჩვენ აქტიობას შედეგი არ მოაქვს. (მამაკაცი მრევლის წევრი)

დამოკიდებულების შეცვლა

მონაწილეობის გაზრდის საშუალებები მჭიდროდ არის დაკავშირებული მონაწილეობის სიმცირის აღქმულ მიზეზებთან. დისკუსიის ბევრმა წევრმა დაასახელა მონაწილეობისადმი დამოკიდებულების შეცვლა და ჩართვის მნიშვნელობისადმი ცნობიერების გაზრდა, რადგან სწორედ ტრადიციის არ ქონა იყო დასახელებული მონაწილეობის სიმცირის მიზეზად. განათლება, როგორც ზოგადი ასევე სამოქალაქო, ჩათვლილ იყო მონაწილეობის გაზრდის ეფექტურ საშუალებად და მონაწილეობის იარაღების დასასწავლად. რესპონდენტებმა ხაზი

გაუსვავს სკოლაში სამოქალაქო განათლების მიღების აუცილებლობას.

ცნობიერება უნდა შეიცვალოს იმისათვის, რომ შეიცვალოს საზოგადოება. (მამაკაცი სტუდენტი)

არასამთავრობო ორგანიზაციები უნდა თემებში მუშაობდნენ და ადამიანებს უნდა ასწავლიდნენ საკუთარი უფლებების დაცვას. (პოლიტიკური პარტიის წევრი ქალი)

ლიდერებისადმი დამოკიდებულების შეცვლა

ეფექტური ლიდერობა და პოლიტიკური ლიდერებისადმი ნდობის ჩამოყალიბება დასახელებულ იქნა, როგორც ჩართულობის გაზრდის საშუალება. ამავდროულად ერთ-ერთმა მონაწილემ ლიდერებისადმი ილუზიების გაქრობა დაასახელა საზოგადოების განვითარების დადებით მომენტად.

ახლა ახალი და კარგი პროცესი მიმდინარეობს. სოციალურ ბადეებში ხდება ინტერესთა ჯგუფების ფორმირება, რომლებიც ფულით არ არიან გამავრებული. სახეზეა „ენტუზიაზმის მენეჯმენტი“. სწორედ ახლა დადგა ლიდერებისადმი ილუზიების გაქარწყლების და მოქალაქეობის ფორმირების დრო. ჩვენ, როგორც პასუხისმგებლობის მქონე მოქალაქეები ვიწყებთ ჯგუფებით დაინტერესებას. (ჯან კლუბის მამაკაცი წევრი)

გარემოსთან დაკავშირებული გზები

მონაწილეობის რეკლამირება

სატელევიზიო გადაცემები, რომანები და მოთხრობები შეიძლება რეკლამირებისა და მოქალაქეთა მობილიზების ეფექტურ საშუალებად იქნეს გამოყენებული.

მედია უნდა წარმოადგინოს ჩართულობის წარმატებული მაგალითები. (სტუდენტი ქალი)

მან ასევე უნდა გაავრცელოს ინფორმაცია.

ხალხს უნდა მიაწოდონ ინფორმაცია. მედია ამას არ აკეთებს. (მრევლის მამაკაცი წევრი)

მიზნების მიღწევა და დემონსტრირება

ორგანიზაციების მიერ წარმატებების მიღწევა და მათი ჩვენება ადამიანების გააქტიურებისა და ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების მიმართ ნდობის შექმნის მნიშვნელოვან პირობად იყო მიჩნეული.

ჩვენ უნდა ნელა დავიწყოთ, მცირე, კონკრეტული საქმეების კეთებით და უნდა ვაჩვენოთ ხალხს მიღებული შედეგები. (პროფესიული ასოციაციის წევრი მამაკაცი)

ცვლილებები ყოველთვის ხდება და ჩვენ ყველანი ვმონაწილეობთ მათში. ჩვენ ყველას შეგვიძლია გავაკეთოთ ისეთი რამ, რაც დადებით მაგალითად გამოდგება სხვებისათვის. (ნებაყოფლობითი ასოციაციის არა-წევრი მამაკაცი)

ხალხის მობილიზება

თემის მობილიზება დასახლებულ იყო მონაწილეობის გაზრდის მნიშვნელოვან საშუალებად. დისკუსიის მონაწილეებმა ამის მიღწევის რამოდენიმე გზა ჩამოთვალეს, თუმცა აღნიშნეს, რომ ეს საკმაოდ ძნელ ამოცანას წარმოადგენდა. უპირველეს მიზნად კი ხალხში მონაწილეობისადმი ინტერესის გაღვიძება დასახელდა.

მე არ ვიცი ეს როგორ უნდა მოხდეს, მაგრამ მნიშვნელოვანია ინტერესის გაღვიძება. (პოლიტიკური პარტიის წევრი მამაკაცი)

ადამიანი უნდა დაინტერესდეს მონაწილეობით – თუ არ ვიქნები დაინტერესებული, რატომ გავაკეთებ რამეს? (პოლიტიკური პარტიის წევრი ქალი)

მთავარია ადამიანს მონადომო რამის გაკეთება. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ახალგაზრდების ჩართვა

საბჭოური მემკვიდრეობა ხშირად, განსაკუთრებით უფროსი თაობის მიერ იყო მოხსენიებული მონაწილეობის ბარიერად. რესპონდენტები საუბრობდნენ საჭოთა პერიოდში აღზრდილ ადამიანებსა და მის შემდგომ თაობას შორის არსებულ უფსკრულზე.

ჩვენი საზოგადოება ორად არის გაყოფილი – ისინი ვინც საბჭოთა პერიოდში აღიზარდნენ და ახალი თაობა. ძველი თაობის შეცვლა შეუძლებელია. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ზემოთქმულიდან გამომდინარე ბევრმა აღნიშნა, რომ უმჯობესი იქნებოდა ახალგაზრდებზე კონცენტრირება და მათი ჩართულობის გაზრდის ცდა.

სტუდენტებმა იციან, როგორ უნდა იმოქმედონ: მათ იციან როგორ დაამყარონ კონტაქტები. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

განსხვავებული აზრის პატივისცემა და ატანა

სხვისი შეხედულების პატივისცემის ჩვენება და განსხვავებული აზრისადმი ტოლერანტობა ბევრის მიერ იქნა დასახელებული, როგორც გაერთიანების ხელშემწყობი პირობა. რამოდენიმე მონაწილემ მიუთითა, რომ ამ მიმართულებით

არსებობდა დადებითი ტენდენციები, თუმცა ისინი ჯერ ბოლომდე გამონატული არ არის.

როდესაც ადამიანი დაინახავს, რომ მის მოსაზრებას ანგარიშს უწევენ, ის გააქტიურდება. (პოლიტიკური პარტიის წევრი მამაკაცი)

როდესაც საზოგადოება რაღაც საკითხის გარშემო ერთიანდება, როდესაც ჩემი მოსაზრება შეიძლება მიუღებელი იყოს, მაგრამ მე ამისთვის არავინ ჩამქოლავს, მაშინ დაიწყებენ კავშირები ფუნქციონირებას. (პროფესიული ასოციაციის წევრი ქალი)

ცხადია, რომ მონაწილეობის გაზრდის გზები სარკისებურად არეკლავდნენ მონაწილეობის ბარიერების ჩამონათვალს. ამდენად, ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის შეცვლა – ეკონომიკური კეთილდღეობის გაზრდა და არსებული სახელმწიფო პოლიტიკის შეცვლა პოლიტიკით, რომელიც მხარს ჩართულობას დაუჭერდა, იქნა ჩართულობის გაზრდის ეფექტურ საშუალებებად დასახელებული. ჯგუფის წევრებმა ასევე აღნიშნეს ორგანიზაციების ეფექტურობის გაზრდის, კონკრეტული, მიღწევადი მიზნების დასახვის და მიღწევების ხალხისათვის გაცნობის აუცილებლობა. მონაწილეები დარწმუნებული იყვნენ, რომ ეს ზომები გაზრდიდნენ ნდობას ორგანიზაციების მიმართ და ამის შედეგად მონაწილეობას.

რაოდენობრივი კვლევის დროს ჩატარებულმა დისკუსიებმა ცხადყვეს მონაწილეთა ინტერესი სამოქალაქო ჩართულობის მიმართ. მონაწილეები აქტიურად იყვნენ ჩართული დისკუსიებში, ძირითადად ამჟღავნებდნენ ტოლერანტობას განსხვავებული აზრის მიმართ, გამონატავდნენ სურვილს გაეგრძელებინათ ურთიერთობა დისკუსიის ჯგუფის წევრებთან და მიეღოთ ინფორმაცია კვლევის საბოლოო შედეგებზე.

დიკუსიის მონაწილენი იზიარებდნენ აზრს სამოქალაქო აქტიობის მნიშვნელობაზე ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისათვის. ჯგუფებში ძალზე ხშირად დგებოდა საკითხი ლიდერებისა და ასოციაციებისადმი ძირითადად პოლიტიკურ ჭრილში ნდობის თაობაზე, როგორც მონაწილეობის წინა პირობაზე. რწმენა, რომ საკუთარი რესურსები და ძალისხმევა არ იქნება არასწორად გამოყენებული, მრევლის წევრობის ყველაზე მომხიბლველ მახასიათებლად იქნა დასახელებული.

გარემო, რომელიც ხასიათდება სოციო-ეკონომიკური პირობებით გამოწვეული პიროვნული რესურსების სიმცირით, სახელმწიფო პოლიტიკა და ხელისუფლების დამოკიდებულება მოქალაქეთა ჩართულობის მიმართ, მონაწილეობის დაბალი დონის ძირითად მიზეზებად იქნა დასახელებული. შესაბამისად, პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება, პოლიტიკური ნდობის, ინდივიდუალური და ორგანიზაციული შესაძლებლობების გაზრდა, კონკრეტული ორგანიზაციების მიერ შედეგზე ორიენტირებული მიზნების დასახვა, მათი მიღწევა და მოსახლეობისათვის გაცნობა და ხალხის მნიშვნელოვანი საკითხების გარშემო მობილიზება განხილულ იქნა, როგორ სამოქალაქო ჩართულობის გაზრდის ეფექტური საშუალებები.

ცხრილი 4

კვლევის ხარისხობრივი ნაწილის შეჯამება

ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრები	ექსპრესიული ასოციაციების წევრები
ასოციაციაში გაწევრიანების მიზეზები	
შინაგანი მოთხოვნილება	
საერთო ინტერესი	
სხვების საჭიროება დასახული მიზნის მისაღწევად	
ლიდერისადმი ნდობა	
სოციალური გარემო	
ორგანიზაციის ეფექტურობა	
ქვეყანაში ცვლილებების აუცილებლობა	პირადი ხასიათის უარყოფითი მოვლენები: ახლობლის გარდაცვალება, უბედურება, ავადმყოფობა და სხვა
საკუთარი იდეოლოგიის გავრცელების სურვილი	
წევრობის სარგებელი	
მიზნების მიღწევის შესაძლებლობა	
უსაფრთხოება	
მიკუთვნების გრძნობა	
გრძნობების, ინფორმაციის და ცოდნის გაზიარება	
კარიერა და პრესტიჟი	პიროვნული ზრდა
ძალაუფლება	სხვების გაგება
	შინაგანი სიმშვიდის მოპოვება
მონაწილეობის დაბალი დონის მიზეზები	
ნიჰილიზმი, პასიურობა და უსუსურობა	
ინიციატივის სიმცირე	
იმის მოლოდინი, რომ სხვა გააკეთებენ შენს საქმეს	
გაჯერება; ურთიერთობების საკმარისი რაოდენობის ქონა	
პიროვნული რესურსების სიმცირე: ეკონომიკური სიდუხჭირით გამოწვეული დროისა და ენერჯის სიმცირე	

ნებაყოფლობით ორგანიზაციებზე და აქტივობებზე ინფორმაციის სიმცირე	
სოლიდარობის სიმცირე	
მონაწილეობის ტრადიციის სიმცირე და საბჭოური მემკვიდრეობა	
მოსახლეობის უარყოფითი დამოკიდებულება საზოგადოების აქტიური წევრების მიმართ	
ხელისუფლებასა და მოსახლეობას შორის დიალოგის სიმცირე	
მონაწილეობის წინააღმდეგ მიმართული სახელმწიფო პოლიტიკა; შიშის დამკვიდრება მონაწილეობასთან დაკავშირებით;	
ცვლილების მიღწევის შეუძლებლობის განცდა	
ორგანიზაციისადმი უნდობლობა	
ლიდერებისადმი უნდობლობა	
იმის შეგრძნების არ ქონა, რომ ქვეყანა შენ გეკუთვნის და სამოქალაქო ცნობიერების ნაკლებობა	
მონაწილეობის გაზრდის საშუალებები	
მონაწილეობის მოთხოვნილების შექმნა	
თვით-განვითარება	
განსხვავებული აზრის მოთმენის მხარდაჭერა	
დაბეჯითებით სვლა მიზნის მისაღწევად	
მონაწილეობისადმი დამოკიდებულების შეცვლა, მონაწილეობის პროპაგანდირება	
მობილიზაცია და მოსახლეობის ნებაყოფლობით აქტივობებში ჩართვა	
რეალისტური მიზნების დასახვა და შედეგების ჩვენება	
სახელმწიფოს მიერ მონაწილეობის მხარდამჭერი პოლიტიკის გატარება	
ახალგაზრდობის ჩართვა	
შიშისგან გათავისუფლება	

III. ძირითადი შედეგები: რაოდენობრივი მონაცემები

1. გამოკითხვის მიზნები და მეთოდოლოგია

რაოდენობრივი კვლევის ძირითად მიზნებს წარმოადგენდა:

- მონაწილეობის დეტერმინანტების შეფასება;
- ჰიპოთეზის შემოწმება იმის თაობაზე, რომ კონტროლის მოთხოვნილება უფრო მეტად არის გამოკვეთილი ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებთან, ხოლო მიკუთვნების მოთხოვნილება ექსპრესიული ასოციაციის წევრებთან;
- ეგო-ბადეების აღწერა და სამოქალაქო ჩართულობის ზეგავლენის დადგენა ნდობაზე და შესაბამისად სოციალურ კაპიტალზე, ანუ დაშვების შემოწმება იმის თაობაზე, რომ სოციალური კაპიტალის გაზრდა ხდება ნებაყოფლობითი ასოციაციის წევრების ეგო-ბადეებში განთავსების მეშვეობით.

პირისპირ ინტერვიუები ჩატარდა სპეციალურად კვლევისთვის შექმნილი კითხვარის მეშვეობით, რომელიც 44 კითხვისაგან შედგებოდა. კითხვების დიდი ნაწილი ფორმულირებული იყო ფოკუს ჯგუფებში დისკუსიების შედეგების მიხედვით. კითხვარი ასევე შეიცავდა მთელ რიგ სტანდარტულ საზომებს, გამოყენებულს ღირებულებათა მსოფლიო გამოკითხვასა და ფსიქოლოგიურ კვლევებში.

კონტროლის მოთხოვნილება გაზომილი იყო Burger და Cooper-ის (1979) კონტროლის სურვილის შკალის მეშვეობით. შკალა ზომავს ინდივიდუალურ განსხვავებებს სასიცოცხ-

ლო მოვლენების კონტროლის ზოგად სურვილში. მიკუთვნების მოთხოვნილება გაზომილი იყო სოციალური კავშირისა და სოციალური დარწმუნების შკალების შემოკლებული ვერსიის მეშვეობით (Lee & Robbins, 1995). გენერალიზებული ნდობა და ოპტიმიზმი გაზომილი იყო სტანდარტული, ერთ-პუნქტიანი საზომების მეშვეობით. მატერიალისტური/პოსტ-მატერიალისტური ღირებულებითი ორიენტაციის გასაზომად გამოყენებული იყო მსოფლიო ღირებულებათა გამოკითხვის სტანდარტული ინსტრუმენტი (Wenzel & Inglehart, 2008). ეგობადეების აღწერა მოხდა სახელების გენერირების მეთოდით. იდენტიფიცირებული იყო ბადეებში დასახელებულ პირებთან არსებული ურთიერთობის ტიპი და ხანგრძლიობა, მათი ასოციაციაში წევრობა და ბადის წევრებს შორის კომუნიკაცია.

საველე სამუშაოები განახორციელეს თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის გამოყენებითი სოციალური ფსიქოლოგიის სამაგისტრო კურსის სტუდენტებმა 2011 წლის 21 ივლისიდან 2012 წლის 24 იანვრამდე.

გამოკითხული იყო ოთხი სახის ასოციაციის 150-150 წევრი, სულ 600 პიროვნება. ეს იყო 1.ორი ინსტრუმენტული ასოციაცია: პოლიტიკური პარტიები და პროფესიული ასოციაციები, 2.ორი ექსპრესიული ასოციაცია: განსაკუთრებული ინტერესების მქონე ადამიანთა კლუბები და მრევლი. პირისპირ ინტერვიუები აღებული იყო რესპონდენტთა სამსახურებში ან სახლებში. სტატისტიკური ანალიზი განხორციელდა ორგანიზაციულ დონეზე, ტესტში შედარებულია ინსტრუმენტული და ექსპრესიული ასოციაციების წევრთა მონაცემები, თუმცა დანართ 1-ში ასევე წარმოდგენილია მონაცემები ოთხივე სახის ორგანიზაციისათვის ცალ-ცალკე.

2. დემოგრაფიული მონაცემები

600 რესპონდენტიდან 44.3. პროცენტს კაცები და 55.7 პეროცენტს ქალები შეადგენდნენ. რესპონდენტთა საშუალო ასაკი ორგანიზაციებს შორის განსხვავდებოდა. ყველაზე ახალგაზრდები განსაკუთრებული ინტერესის კლუბების წევრები იყვნენ ($M=24.8$; $SD=8.6$), შემდეგ პოლიტიკური პარტიის ($M=34.9$; $SD=14.0$) და მრევლის ($M=36.4$; $SD=4.5$) წევრები. პროფესიული ასოციაციების წევრები უფრო მეტად ($M=42.0$; $SD=16.3$) წარმოადგენდნენ უფროს თაობას.

რესპონდენტთა განათლების სტატუსი მაღალი იყო. პარტიის წევრების 98 პროცენტს, პროფესიულ ასოციაციათა წევრების 98.3 პროცენტს, კლუბების წევრთა 96.7 პროცენტს და მრევლის 94.0 პროცენტს ქონდა საშუალოზე უფრო მაღალი განათლება. თითქმის ყველა (95.3 პროცენტი) მართლმადიდებელი იყო. გამოკითხულთა უმრავლესობამ (92.2 პროცენტი) დაადასტურა მისთვის რელიგიის დიდი მნიშვნელობა. გამოკითხულთა ნახევარზე ნაკლები (37.9 პროცენტი) იყო დაქორწინებული.

ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრთა უფრო დიდი ნაწილი (78.6 პროცენტი) მსახურობდა, შედარებით ექსპრესიული ასოციაციის წევრებთან (54.7 პროცენტი).

3. რესპონდენტთა პიროვნული მახასიათებლები და დამოკიდებულებები

რესპონდენტთა უმრავლესობამ გამოხატა ცხოვრებით კმაყოფილება. 58.4 პროცენტმა აღნიშნა, რომ ძირითადად და 32.3 პროცენტმა რომ გარკვეულ წილად კმაყოფილი იყო ცხოვრებით. უმრავლესობა ასევე ოპტიმისტურად იყო განწყობილი.

ყობილი. 79.7 პროცენტი მოელოდა, რომ საქმეები ისე წაუვიდოდ, როგორც ეს მას თვითონ სურდა. ამ მიმართებით ჯგუფები ერთმანეთისგან არ განსხვავდებოდნენ. თუმცა ისინი განსხვავდებოდნენ საკუთარ თავში რწმენასთან მიმართებაში (*Chi-Square* 25.55; *df* 2; $p < .001$). ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები უფრო მეტად იყვნენ თვითდაჯერებული (68.6 პროცენტი), შედარებით ექსპრესიული ასოციაციების წევრებთან (50.7 პროცენტი).

ორივე ტიპის ასოციაციის წევრები ფიქრობენ, რომ ბევრით შრომას საბოლოოდ წარმატება მოაქვს ($M=91.2$; $SD=8.8$) და ის თუ რას მიაღწევს ადამიანი ცხოვრებაში უფრო მასზეა დამოკიდებული, ვიდრე სხვებზე ან სიტუაციაზე ($M=85.3$; $SD=14.7$).

4. სამოქალაქო ჩართულობის დეტერმინანტები

სამოქალაქო ჩართულობას მრავალი ფაქტორი განაპირობებს, მათ შორის: ჩართულობის მნიშვნელობის აღქმა, კონტროლისა და მიკუთვნების მოტივაცია, ისეთი მიზნების ქონა, რომელთა მიღწევაც კოლექტიურ ქმედებას მოითხოვს, მონაწილეობის სარგებელის აღქმა, მონაწილეობის ხელისშემწყობი გარემო, (მაგ. ლიდერისადმი ნდობა და რწმენა ორგანიზაციის ეფექტურობაში), რწმენა ცვლილების მიღწევის შესაძლებლობაშია, რწმენა სახელმწიფო ინსტიტუტებისადმი, ჩართვის შესაძლებლობების არსებობა (მაგ. პიროვნული რესურსების – დროისა და ენერჯის ქონა), ქვეყანაში არსებული ორგანიზაციების სიმჭიდროვე და მრავალფეროვნება, ინფორმაცია ასოციაციების შესახებ და /ან მოწვევა მონაწილეობაზე.

მონაწილეობის მნიშვნელობის აღქმა

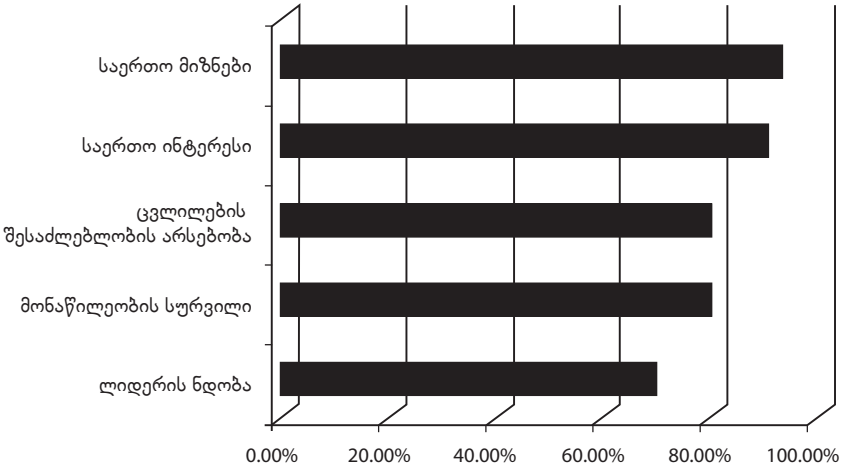
უმრავლესობამ მიუთითა მონაწილეობის მნიშვნელობაზე. მონაწილეობა დანახული იყო, როგორც საქართველოს წინაშე არსებული პრობლემების გადაჭრის აუცილებელი პირობა. ასე ფიქრობდა ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრთა ბევრად უფრო დიდი ნაწილი (86.0 პროცენტი) ექსპრესიული ასოციაციების წევრებთან (63.0 პროცენტი) შედარებით (*Chi-Square* 45.36; *df* 2; $p < .001$). შესაბამისად, ექსპრესიული ასოციაციის წევრები (38.0 პროცენტი) ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრებთან შედარებით (26.1 პროცენტი) თავს უფრო უსუსურად გრძნობდნენ ზეგავლენა მოეხდინათ ხელისუფლების გადაწყვეტილებებზე (*Chi-Square* 18.10; *df* 2; $p < .001$).

ორივე ტიპის ასოციაციის წევრები (66.0 პროცენტი) მიიჩნევდა, რომ ქვეყნის პრეზიდენტი უნდა მოქმედებებს ხალხის სურვილების მიხედვით და არა იმის მიხედვით, თუ რა მიაჩნია მას მართებულად. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები უფრო კრიტიკულად იყვნენ განწყობილი ხელისუფლების მიმართ და მეტად უჭერდნენ მხარს ხალხის მონაწილეობას საჯარო ცხოვრებაში. ინსტრუმენტული ასოციაციების უფრო დიდ ნაწილს მიაჩნდა, რომ საქართველო არ იყო განვითარების სწორ გზაზე (46.7 პროცენტი 25.2 პროცენტის წინააღმდეგ; *Chi-Square* 43.04; *df* 2; $p < .001$). ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრთა 59.3 პროცენტს და ექსპრესიულ ასოციაციათა 46.9 პროცენტს მიაჩნდა, რომ ხელისუფლება არ ითვალისწინებდა მოქალაქეთა შეხედულებებს (*Chi-Square* 27.28; *df* 2; $p < .001$).

ასოციაციებში გაერთიანების მიზეზები

გადაწყვეტილება ასოციაციაში გაწევრიანების შესახებ გაცნობიერებულ მოქმედებას წარმოადგენს. რესპონდენტებს

მოეთხოვებოდათ მიეთითებინათ იმ მიზეზებზე, რომლებმაც განაპირობეს მათი გაწევრიანება. ყველაზე ხშირად შერჩეულ იქნა ორგანიზაციის მიზნების გაზიარება, საერთო ინტერესი და ახალი ინფორმაციის მიღება.

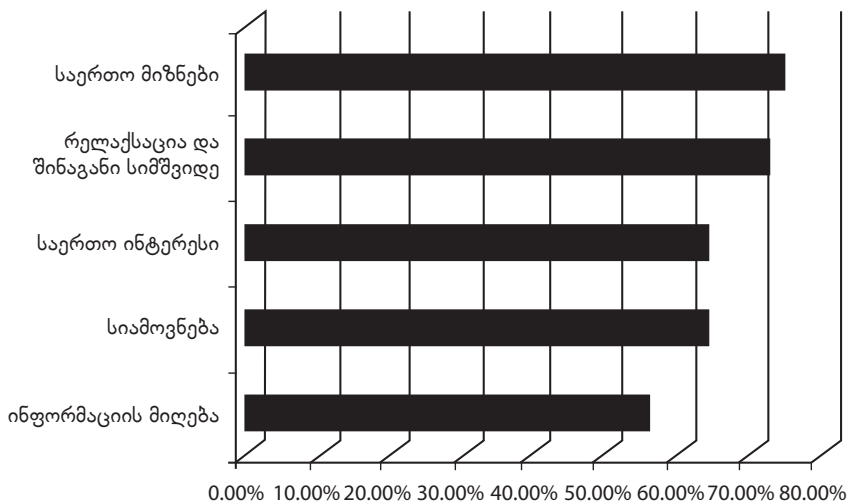

ნახ.8

ინსტრუმენტულ ასოციაციებში გაერთიანების გავრცელებული მიზეზები

23 მიზეზზე პასუხების ანალიზმა ცხადყო განსხვავება ინსტრუმენტულ და ექსპრესიულ ასოციაციებს წევრებს შორის. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები გაწევრიანების უფრო მეტ მიზეზზე მიუთითებდნენ. მხოლოდ ექვსი მიზეზი – თვითრეალიზაცია, სიამოვნების მიღება, რელაქსაცია, ჯანსაღი ცხოვრების სტილი, ის რომ, გახდეს ცნობილი და მარტოობისგან თავის დაღწევა იქნა შერჩეული ექსპრესიული ასოციაციების წევრთა უფრო დიდი ოდენობის მიერ.

იმ სამ მიზეზს შორის, რომელიც ყველაზე ხშირად იყო შერჩეული, ორს ექსპრესიული და ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები ერთნაირი სიხშირით ირჩევდნენ, ესენი იყო საერთო მიზნები და ინტერესები. მესამე ყველაზე ხშირად დასახელებული მიზეზი განსხვავდებოდა ასოციაციის ტიპის მიხედვით. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები არჩევანს აკეთებდნენ ცვლილების აუცილებლობაზე და მისი მიღწევის შესაძლებლობაზე, ხოლო ექსპრესიული ასოციაციების წევრები რელაქსაციასა და შინაგან სიმშვიდეზე.

ნახ.9

ემსპრეიულ ასოციაციებში გაერთიანების
გაპრცელეებული მიზეზები

ცხრილი 5

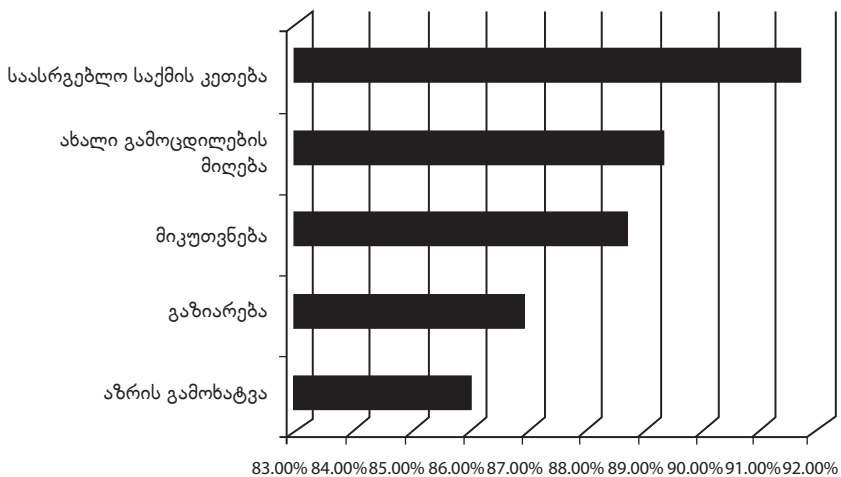
	გაწევრიანების მიზეზები	ინსტრუმენტული ასოციაციები %	ექსპრესიული ასოციაციები %	სულ %	ჯგუფებს შორის განსხვავება <i>Chi-Square, df, p</i>
1	საერთო მიზნები	94.0	73.6	83.8	64.44, 4, <.001
2	საერთო ინტერესები	91.3	60.1	75.7	85.02, 4, <.001
3	სურვილი მქონოდა მეტი ინფორმაცია	72.0	50.3	61.2	50.71, 4, <.001
4	მიმელო გამოცდილება	77.6	42.7	60.1	97.02, 4, <.05
5	ჩავრთულიყავი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში	80.3	36.7	58.5	150.21, 4, <.001
6	გაზიარების სურვილის გამო	71.7	43.7	57.7	59.73, 4, <.001
7	მწამდა, რომ აუცილებელი იყო ცვლილება და რომ მისი მიღწევა შესაძლებელი იყო	80.7	33.1	56.9	64.03, 4, <.001
8	საკუთარი და სხვების ინტერესების დასაცავად	84.7	27.4	56.1	219.58, 4, <.001
9	თვითრეალიზაციისათვის	66.3	35.9	51.2	83.55, 4, <.001
10	იმისათვის, რომ გამეცნო საჭირო ხალხი	64.5	37.3	50.9	65.18, 4, <.001

11	მწამლა რა, რომ ორგანიზაციის ლიდერი მნიშვნელოვანი მიზნებისათვის იბრძოლებდა	70.5	20.0	45.2	169.43,4 ,<.001
12	სიამოვნების მისაღებად	31.0	54.7	42.9	38.2,,4,<.001
13	რელაქსაციისა და შინაგანი სიმშვიდის მისაღწევად	15.8	67.0	41.5	175.81,4,<.001
14	ქვეყანაში არსებული ვითარების შესაცვლელად	64.7	14.0	39.3	204.01, 4,<.001
15	ცხოვრების ჯანსაღი სტილის განხორციელების შესაძლებლობის გამო	33.1	40.8	37.0	n.s.
16	მხარდაჭერის მისაღებად	51.5	22.3	36.9	64.49,4,<.001
17	კარიერაში წარმატების მიღწევისთვის	47.2	17.4	32.3	116.61,4,<.001
18	პრესტიჟის გამო	49.5	15.1	32.3	135.08, 4,<.001
19	ჯგუფისადმი მიკუთვნების გამო	29.1	27.3	28.2	20.61,4,<.001
20	იმისათვის, რომ თავი უსაფრთხოდ მეგრძნო	26.4	25.1	25.8	13.22, 4, <.05
21	იმისათვის, რომ გავმხდარიყავი ცნობილი	17.8	22.0	19.9	46.15, 4,<.001

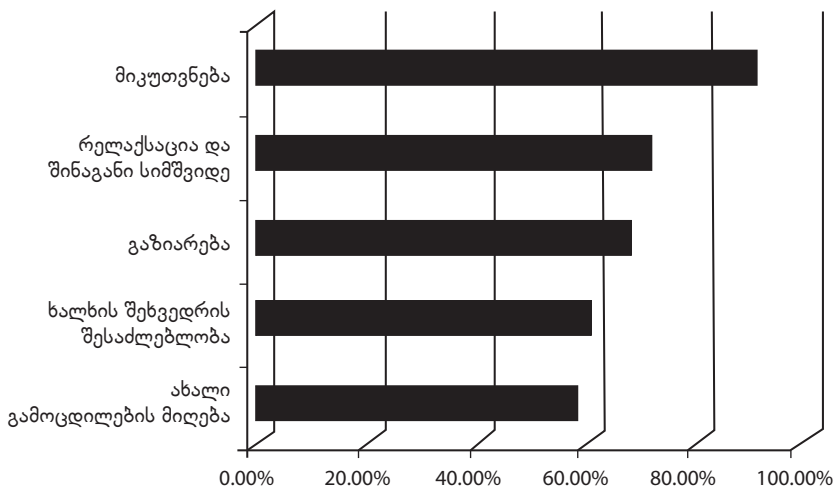
22	მატერიალური სარგებელის მიღებისათვის	22.7	2.7	12.7	90.70, 4,<.001
23	მარტოობისგან თავის დასაღწე- ვად	5.7	16.4	11.0	26.49,4,<.001
24	დროის გატარე- ბის მიზნით	11.7	9.7	10.7	n.s.
25	ძალაუფლების მოსაპოვებლად	13.0	3.0	8.0	52.30,4,<.001

წევრობის მომხიბლაობა

გადაწყვეტილება გაწევრიანების შესახებ, ასევე არის დამოკიდებული ორგანიზაციის მიმზიდველობაზე. მსგავსად მიზეზებისა, ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების უფრო დიდმა ნაწილმა მიუთითა სარგებელზე, რომელიც მათ გაწევრიანებამ მოუტანა. შეგრძნება, რომ ხარ ჯგუფის წევრი, გაზიარების და ახალი გამოცდილების მიღების შესაძლებლობა იყო ორივე ჯგუფის მიერ ხუთ ყველაზე ხშირად დასახელებულ სარგებელს შორის. განსხვავება ორგანიზაციის ტიპებს შორის კი აღმოჩნდა ერთის გარდა – უსაფრთხოების განცდა ყველა დანარჩენ, შესაფასებლად ჩამოთვლილ სარგებელში. ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრებისათვის ყველაზე მეტად მომხიბლავი სასარგებლო საქმის კეთებისგან მიღებული კმაყოფილება, ახალი გამოცდილების მიღების შესაძლებლობა და ჯგუფის წევრობა იყო. ექსპრესიული ასოციაციის წევრებისათვის კი, ჯგუფის წევრობა და გაზიარება, რელაქსაცია და შინაგანი სიმშვიდის მოპოვება.

ნახ. 10
ინსტრუმენტული ასოციაციის ყველაზე მიზიდველი თვისებები

ნახ. 11
ექსპრესიული ასოციაციის ყველაზე მიზიდველი თვისებები

ცხრილი 6

წევრობის სარგებლის რანჰირება.
 პასუხები ვეთანხმები და მთლიანად ვეთანხმები

რანჰი		ინსტრუმენ- ტული ასოციაციები %	ექსპრესი- ული ასოციაციები %	სულ %	განსხვავება <i>Chi-Square,</i> <i>df, p</i>
1	შეგრძნება, რომ ჯგუფის წევრი ხარ	88.7	82.3	85.5	36.7,4,<.001
2	გაზიარების შესაძლებლობა	86.9	68.6	77.7	35.8,4, <.001
3	ახალი გამოცდი- ლების მიღების შესაძლებლობა	89.3	57.0	73.2	84.5,4,<.001
4	შეგრძნება, რომ სასარგებლო საქმეს აკეთებ	91.7	52.0	71.8	128.5,4,<.001
5	საინტერესო ადამიანებთან ურთიერთობის შესაძლებლობა	83.3	59.3	71.3	531.1,4,<.001
6	აზრის გამოხატ- ვის შესაძლებ- ლობა	86.0	54.7	70.3	83.2,4,<.001
7	თვითრეალიზა- ციის შესაძლებ- ლობა	77.7	49.5	63.6	69.5,4,<.001
8	მრწამსი იმის თაობაზე, რომ ორგანიზაციას შეუძლია ზეგავ- ლენა მოახლი- ნოს ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებზე	79.3	38.0	58.7	136.2,4,<.001

9	მიზნების მიღწევის შესაძლებლობა	69.0	44.8	56.9	54.8,4,<.001
10	რელაქსაციის და შინაგანი სიმშვიდის მიღწევის შესაძლებლობა	27.2	71.0	49.2	118.3,4,<.001
11	შეგრძნება, რომ მნიშვნელოვანი პიროვნება ხარ	52.0	40.5	46.2	32.3,4,<.001
12	შეგრძნება, რომ შეგიძლია ზეგავლენა მოახდინო ორგანიზაციაზე	63.9	21.0	42.4	164.2,4,<.001
13	უსაფრთხოების განცდა	41.3	42.0	41.6	n.s.
14	კარიერული წინსვლა	58.1	17.0	37.5	158.9,4,<.001
15	შესაძლებლობა გახდეს ცნობილი	37.3	10.3	23.8	99.2,4,<.001
16	მარტოობისგან თავის დაღწევის შესაძლებლობა	15.5	25.1	20.3	19.9,4,<.05
17	შეგრძნება, რომ ფლობ ძალაუფლებას	20.2	8.7	14.4	73.9,4,<.001

„კონტროლისა“ და „მიკუთვნების“ მოტივაცია

მოთხოვნილება ან მოტივაცია, ნებისმიერი მოქმედების საფუძველს წარმოადგენს. მოტივაცია განსაზღვრავს იმას „თუ მოცემულ სიტუაციაში ადამიანი რატომ ირჩევს გარკვეულ ქცევას ან რატომ პასუხობს ის უფრო ენერგიულად, ანდა რატომ იძლევა უფრო ხშირად ამდაგვარ პასუხს“ (Barg.,

Collwitzer., & Oettingen, 2010. p.268). მოტივებს განსაზღვრავენ, „როგორც სტიმულთა იმ კლასს, რომელსაც ინდივიდი მომხიბლავად მიიჩნევს.“

მოტივაცია შინაგან მდგომარეობას წარმოადგენს, რომელიც ოპერირებს, როგორც ცნობიერ ასევე არაცნობიერ დონეზე. იგი მიმართავს ადამიანის მოქმედებებს იმისათვის, რომ მიღწეულ იქნეს სასურველი მიზანი ან თავიდან იქნეს აცილებული არასასურველი შედეგი. ასე რომ ერთი და იგივე მიზნები შეიძლება მიახლოების ან თავიდან აცილების ტერმინებით იქნენ ფორმულირებული (Elliot., & Fryer, 2008). ასე მაგალითად, პოლიტიკური პარტიის საარჩევნო კამპანიამ შეიძლება ფოკუსირება მოახდინოს გარკვეული ჯგუფების კეთილდღეობის გაზრდაზე ან არსებული ხელისუფლების მოშორებაზე.

სამოქალაქო ჩართვის აქტივაცია ხდება ორი ძირითადი მოტივის მეშვეობით, ესენია „კონტროლის“ და „მიკუთვნების“ მოტივები. კვლევის ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენდა ჰიპოთეზის შემოწმება იმის თაობაზე, რომ კონტროლის მოტივაციის მაღალი დონის მქონე პირები ინსტრუმენტულ, ხოლო მიკუთვნების მოტივაციის მაღალი დონის მქონე პირები ექსპრესიულ ასოციაციებში ერთიანდებოდნენ, მიუხედავად იმისა, რომ ორივე ტიპის ასოციაციაში გაწევრიანების გადაწყვეტილებაში ორივე მოტივაცია მონაწილეობდა.

კონტროლის მოტივაცია

კონტროლის მოტივაცია ასახულია ისეთ კონსტრუქტებში, როგორცაა თვითეფექტურობა (Bandura, 1977), კონტროლი (Heider, 1958), ქმედითუნარიანობა (Deci & Ryan, 1987), თვითკონტროლი (Baumeister & Heatherton, 1996) უსუსურობა (Seligman, 1975).

პიროვნული კონტროლი განისაზღვრება, როგორც „კოგნიცია – განსჯა, რომ ადამიანს აქვს უნარი, რესურსები ან შესაძლებლობები განახორციელოს მოქმედება, რომელიც გაზრდის სასურველი შედეგების მიღწევის ან უარყოფითი შედეგებისგან თავის აცილების ალბათობას“ (Thompson & Schlehofer, 2008, გვ.42). კონტროლი ადაპტაციას უწყობს ხელს და ისეთ დადებით შედეგებთან არის დაკავშირებული, როგორცაა კეთილდღეობა, სტრესთან მორგების უნარი, ქცევის გაუმჯობესება (Thompson & Schlehofer, 2008). ადამიანები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან კონტროლის სურვილის ოდენობის მიხედვით. ემპირიული მონაცემები მიუთითებენ, რომ ისინი ვისაც მაღალი მაჩვენებელი აქვს კონტროლის სასურველობის შკალაზე (Burger & Cooper, 1979) უფრო აქტიურები არიან, უფრო დაბეჯითებით იღწვიან მიზნის მისაღწევად, უფრო ადვილად იღებენ გადაწყვეტილებებს, უკეთ ასრულებენ რთულ დავალებებს და მეტად იღწვიან ლიდერობისთვის. მაგრამ ზოგჯერ კონტროლის არ ქონა შეიძლება ასევე მომგებიანი იყოს. ეს შეიძლება იყოს მაშინ, როდესაც სიტუაცია სინანულის და დადანაშაულების მომცველია, ან როდესაც კონტროლის მცდელობა წარუმეტებლობით სრულდება. კონტროლი შეიძლება არ იყოს სასურველი მაშინ, როდესაც შედეგი მნიშვნელოვანია, ხოლო წარმატების მიღწევის შესაძლებლობა კი მცირე (Thompson & Schlehofer, 2008).

კონტროლის სურვილი თანდაყოლილია, თუმცა მასზე გამოცდილებაც ახდენს ზეგავლენას (White, 1959). ჩართვა ზრდის კონტროლის შეგრძნებას.

კონტროლის სურვილის შკალის მონაცემებზე ჩატარებულიმა დისპერსიულმა ანალიზმა მიუთითა განსხვავებაზე კონტროლის მოტივაციის მაჩვენებლებში ინსტრუმენტულ

და ექსპრესიულ ასოციაციათა წევრებს შორის ($F_{33.36}; d f_1; p < .001$). ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების მაჩვენებელი იყო უფრო მაღალი ($M=65.23; SD=8.40$), ვიდრე ექსპრესიული ასოციაციის წევრების მაჩვენებლები ($M=61.31; SD=8.22$).

მიკუთვნების მოტივაცია

ობიექტური გამორჩეულობის თეორიის მიხედვით, პიროვნების სოცალურ იდენტურობას ორი მოტივი - მიკუთვნების მოთხოვნილება და მოთხოვნილება იყოს სხვებისგან განსხვავებული, სხვა სიტყვებით, რომ ვთქვათ ასიმილაციისა და დიფერენციაციის მოტივები ასაზრდოებს (Brewer, 1991).

მიკუთვნების მოთხოვნილება, როგორც უკვე აღვნიშნეთ უნივერსალური და თანდაყოლილია და იგი სახეზეა ნებისმიერი კულტურის წარმომადგენელ ყველა ინდივიდში (Leary & Cox, 2008). ურთიერთობის დამყარება და გაღრმავება დადებით ემოციებთან არის დაკავშირებული. მიკუთვნების გრძნობის ნაკლებობა კი სტრესთან, დეპრესიასა და ჯანმრთელობის პრობლემებთან არის ასოცირებული.

მკვლევართა ერთი ნაწილი (მაგ. Baumeister & Leary, 1995) მიკუთვნებას განიხილავს, როგორც ერთ, ზოგად მოტივს, რომელიც სხვადასხვა ურთიერთობას მოიცავს, სხვა ავტორები კი სხვადასხვა ტიპის, ცალკეული ურთიერთობების ქონის მოთხოვნილებაზე მიუთითებენ. Leary და Cox-ი, (2008) კომპრომისულ მოსაზრებას გამოხატავენ, მიიჩნევენ რა, რომ ადამიანებს გააჩნიათ მიკუთვნების ზოგადი მოთხოვნილება და ასევე მოტივაცია ქონდეთ გარკვეული ტიპის მოთხოვნილებები.

კომპიუტერული კომუნიკაციის პოპულარობაც დიდი ოდენობით მიკუთვნების მოთხოვნილებას ეყრდნობა (Van Bel., Ijsselstein., & de Kort, 2008). ურთიერთობების დამყარება და შენარჩუნება დროსა და ენერჯიას მოითხოვს და დიდწი-

ლად ადამიანის ხელთ არსებულ რესურსებზეა დამოკიდებული. რესურსების შეზღუდული ბუნების გამო შესაძლებელია ამ მოთხოვნების გაჯერება. მიკუთვნების კომპენსატორული ხასიათის თაობაზე არსებული მონაცემები არაერთგვაროვანია, ისე რომ ცხადი არ არის, ხდება თუ არა ერთი ტიპის ურთიერთობის ნაკლებობის სხვა ტიპის ურთიერთობით კომპენსირება.

Kilpatrick-ი და Ellis-ი (2001) განიხილავენ ხუთი ტიპის ერთობას, რომელსაც შეიძლება ადამიანი მიეკუთვნებოდეს:

1. ჯგუფები მაკრო-დონეზე, როგორცაა ტომები, სოფლები, თემი, ერები. წევრებს შეიძლება არ ქონდეთ პირდაპირი კონტაქტი, მაგრამ ისინი ახდენენ საკუთარი თავის ამ ჯგუფებთან იდენტიფიცირებას. ეს ჯგუფები გარკვეულ უპირატესობებს სთავაზობენ საკუთარ წევრებს, მაგ. რესურსების ხელმისაწვდომობას ან სხვა ჯგუფებისგან დაცვას;
2. ინსტრუმენტული კოალიციები – ადამიანები ერთად მუშაობენ გარკვეული მიზნების მისაღწევად. ასეთია სამუშაო ჯგუფები, კომიტეტები, სამოქალაქო ორგანიზაციები, კავშირები და სხვა;
3. ურთიერთობები შეუღლებისათვის;
4. ნათესაური ურთიერთობები;
5. მეგობრული ურთიერთობები.

მიკუთვნების მოტივაციის გასაზომად ორი შკალის – სოციალური დარწმუნებულობის და სოციალური კავშირების, მოდიფიცირებული ვერსია იქნა გამოყენებული (Lee & Robbins, 1995). სოციალური დარწმუნებულობის შკალა ზომავს

იმას, თუ რამდენად ეყრდნობა ინდივიდი სხვებს, ხოლო სოციალური კავშირების შკალა ზომავს ემოციურ დისტანციას ანუ კავშირს ინდივიდსა და სხვებს შორის. კვლევისათვის ამ შკალებიდან შერჩეულ იქნა ექვსი დებულება, რომელთაც ქონდათ ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ერთად ყოფნის, აფილაციისა და კავშირის ფაქტორებზე.

დისპერსიულმა ანალიზმა ცხადყო ინსტრუმენტალურ და ექსპრესიულ ასოციაციების წევრთა შორის განსხვავება მიკუთვნების მოთხოვნილების ოდენობაში ($F 26.38; df 1; p < .001$). ექსპრესიული ასოციაციის წევრთა მაჩვენებლები მნიშვნელოვნად აღემატებოდა ინსტრუმენტულ ასოციაციების წევრების მაჩვენებლებს ($M=14.37; SD=3.28$).

მონაცემები გვაძლევენ საშუალებას დავასკვნათ, რომ ორივე, კონტროლისა და მიკუთვნების მოთხოვნილება სახეზეა როგორც ინსტრუმენტული, ასევე ექსპრესიული ასოციაციების წევრებთან და ამასთან კონტროლის მოთხოვნილება უფრო გამოკვეთილია ინსტრუმენტულ, ხოლო მიკუთვნების მოტივაცია ექსპრესიული ასოციაციის წევრებთან. ამდენად, ჩვენი მოლოდინი გამართლა იმის თაობაზე, რომ ინსტრუმენტულ ასოციაციებში მეტი იქნებოდა იმ ადამიანთა ოდენობა, ვისაც ექნებოდა კონტროლის, ხოლო ექსპრესიულ ასოციაციებში კი მიკუთვნების მაღალი მოთხოვნილება.

გამოკითხვის ყველა მონაწილემ ხაზი გაუსვა მონაწილეობის მნიშვნელობას. მონაწილეობას უფრო დიდ მნიშვნელობას ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები ანიჭებენ. ისინი ასევე უფრო კრიტიკულად არიან განწყობილი ხელისუფლების მიმართ და არსებულ სიტუაციასაც უფრო კრიტიკულად აფასებენ, ვიდრე ამას ექსპრესიული ასოციაციის წევრები აკეთებენ.

ორივე ტიპის ორგანიზაციების წარმომადგენლებისათვის ასოციაციაში გაწევრიანებას განაპირობებს ისეთი მიზეზები, როგორცაა საერთო ინტერესი, საერთო მიზნები, ინფორმაციის, ახალი გამოცდილების მიღების შესაძლებლობა, მიკუთვნების გრძნობა, უსაფრთხოების განცდა და დროის გატარება. ამ საერთო მიზეზების გარდა არსებობს კიდევ განსხვავებული მიზეზები.

ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები, ექსპრესიულ ასოციაციის წევრებთან შედარებით გაწევრიანების უფრო მეტ მიზეზს ასახელებენ და მეტ წევრობაში მომხიბლობას ხედავენ. ესენია:

- 1. ცვლილების საჭიროება და მათი განხორციელების შესაძლებლობა, რაც მოიცავს საკუთარი და სხვების ინტერესების დაცვას, ქვეყანაში სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შეცვლას, სასარგებლო საქმის კეთებას;**
- 2. ხელშესახები პიროვნული სარგებელის მიღება, ისეთი როგორცაა თვით-რეალიზაცია, საკუთარი აზრის გამოთქმის შესაძლებლობას, იმის განცდას, რომ მნიშვნელოვანი პიროვნება ხარ, საჭირო და საინტერესო ადამიანების გაცნობას, მხარდაჭერის მიღებას, კარიერაში წინსვლას და პრესტიჟს, მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და ძალაუფლების მოპოვებას;**
- 3. მონაწილეობის მოთხოვნილება;**
- 4. პოლიტიკური ლიდერის შესაძლებლობებში რწმენა.**

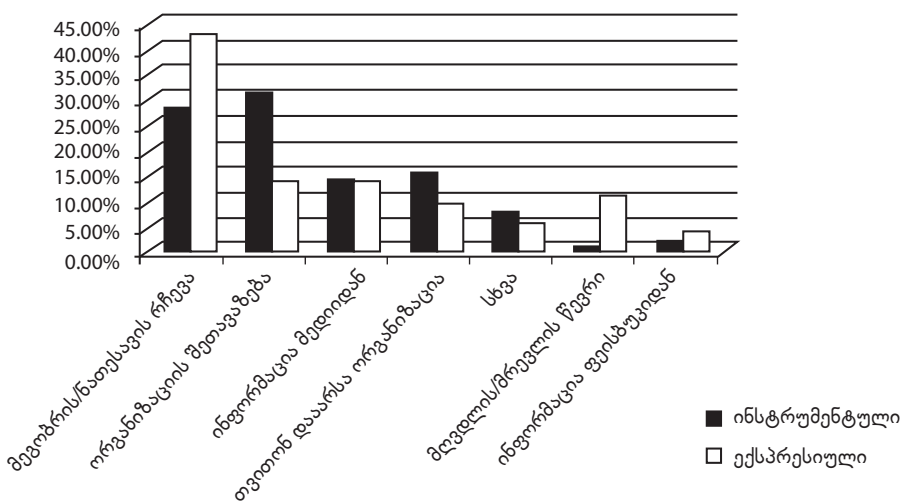
ექსპერსიული ასოციაციის წევრებისთვის მნიშვნელოვან მიზნებს წარმოადგენს:

1. რელაქსაციის და შინაგანი სიმშვიდის მიღწევის შესაძლებლობა;
2. სიამოვნების მიღება;
3. მარტოობისგან თავის დაღწევა;
4. ის, რომ გახდეს ცნობილი.

ასოციაციის წევრები განსხვავდებიან კონტროლისა და მიკუთვნების მოთხოვნილების ოდენობის მიხედვით. იმის გამო, რომ კონტროლისა და მიკუთვნების შკალები აქამდე საქართველოში არ ყოფილა გამოყენებული, ჩვენ არ გვაქვს შედეგების განზოგადების შესაძლებლობა და მხოლოდ ორგანიზაციათა ორი ტიპის მონაცემების შედარება შეგვიძლია. შედარებამ დაადასტურა ჩვენი ჰიპოთეზა იმის თაობაზე, რომ ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებს აქვთ კონტროლის, ხოლო ექსპერსიული ასოციაციის წევრებს კი მიკუთვნების უფრო დიდი მოთხოვნილება.

5. ასოციაციაში გაწევრიანების გზები

როგორც ეს Verba, Schlozman და Brady-მ (1995) აღნიშნეს, შეთავაზება მონაწილეობის მნიშვნელოვან წინა პირობას წარმოადგენს. გამოკითხვის მონაწილეებმა დაასახელეს ის გზები, რომელთა მეშვეობითაც ისინი ორგანიზაციაში გაწევრიანდნენ. ყველაზე ხშირად მიუთითებდნენ სხვა ადამიანების მნიშვნელობაზე, მაგ. მეგობრის ან ნათესავის რჩევაზე. საკუთარი ბადის წევრების რჩევის გამო გაწევრიანება უფრო ხშირად იყო დასახელებული ექსპრესიული ასოციაციების წევრების მიერ. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები უფრო ხშირად ასახელებდნენ ასოციაციის წევრისგან მიღებულ შეთავაზებას.

ნახ. 12

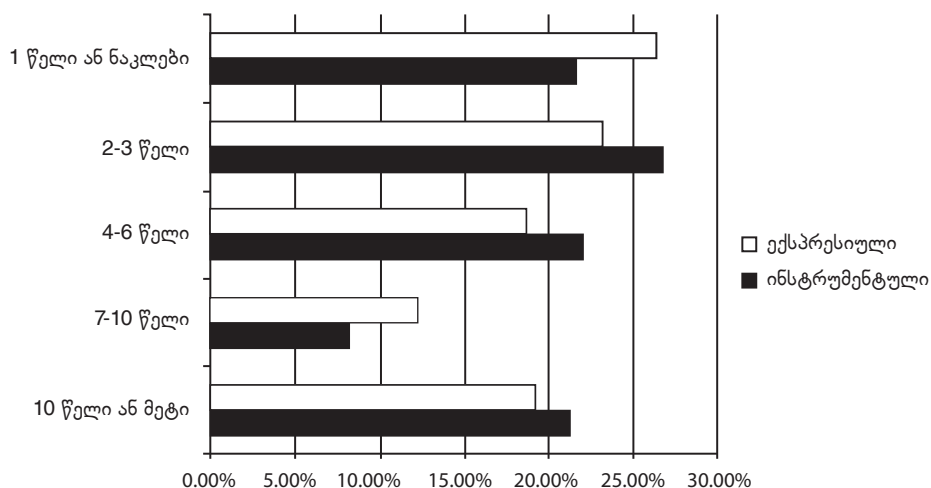
ასოციაციაში გაწევრიანების გზები

მოტივაციისა და რესურსების გარდა, ასოციაციის წევრობა მნიშვნელოვანწილად გაერთიანებაში გაწევრიანების

შეთავაზებით არის გაპირობებული. რესპონდენტთა უმრავლესობა ნაცნობისგან ან ახლობლისგან მიღებულ რეკომენდაციას ან შეთავაზებაზე მიუთითებდა. ამდენად გაწევრიანების სოციალური მხარე ძალზე მნიშვნელოვანია, თუმცა ნაკლები ოდენობით, გაწევრიანებისათვის ასევე მნიშვნელოვანია მედია საშუალებებით მიღებული ინფორმაცია. ექსპრესიული ასოციაციის წევრები მასში უფრო ხშირად მეგობრისა ან ნათესავის რჩევით, ხოლო ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები კი ასოციაციის წევრისგან მიღებული შეთავაზებით წევრიანდებიან.

6. წევრობის ხანგრძლიობა, წევრობით კმაყოფილება და დასაქმება

რესპონდენტთა დაახლოებით ნახევარის (49.0 პროცენტი), როგორც ასოციაციის წევრის სტაჟი სამ წელს არ აღემატებოდა, 30.7 პროცენტის 4 – 10 წელს, ხოლო 20.3 პროცენტი კი 10 წელზე მეტი იყო ასოციაციის წევრი.

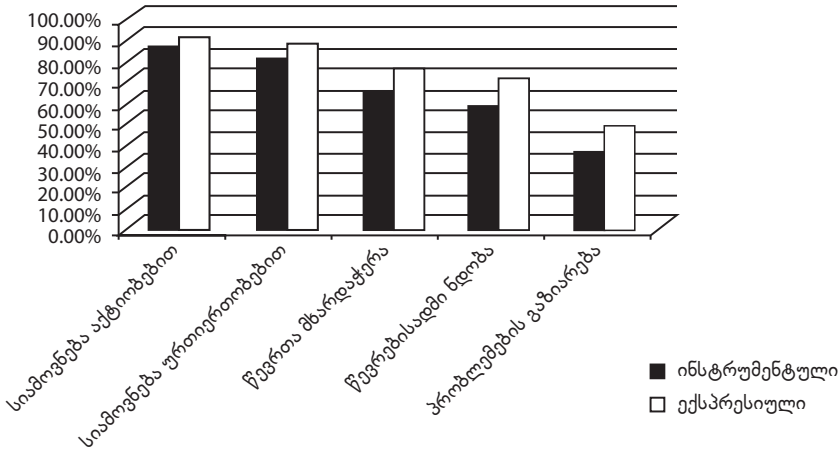

ნახ. 13

წევრობის ხანგრძლიობა

წევრობის ხანგრძლიობა დაკავშირებულია კმაყოფილებასთან, რადგან ნაკლებ მოსალოდნელია, რომ ისინი ვინც უკმაყოფილოა დიდხანს დარჩნენ ორგანიზაციის წევრებად. გამოკითხულთა უმღავლესობამ (89.8 პროცენტი) გამოხატა კმაყოფილება ასოციაციის წევრობით. რესპონდენტებს მოეთხოვებოდათ ორგანიზაციაში არსებული სოციალური კლიმატის

ხუთი მტკიცების მიხედვით შეფასება. კითხვარში წარმოდგენილი ხუთივე ასპექტის მიხედვით – აქტიობებით, ასოციაციის წევრებთან ურთიერთობით სიამოვნება, რწმენა წევრთა მხარდაჭერაში, ნდობა წევრების მიმართ და მათთვის საკუთარი პრობლემების გაზიარების შესაძლებლობა, კმაყოფილება უფრო დიდი იყო ექსპრესიული ასოციაციების წევრებთან.

ნახ. 14

ორგანიზაციის სოციალური კლიმატით კმაყოფილება

ასოციაციის ტიპებს შორის დიდი იყო განსხვავება ასოციაციაში დასაქმებულ რესპონდენტების რაოდენობაში. იმ რესპონდენტთა 60.3 პროცენტი, ვინც ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრი იყო, იქვე მუშაობდა, მაშინ როდესაც ექსპრესიულ ასოციაციებში ასეთი სულ 12.4 პროცენტი იყო (*Chi-Square 148.8; df 1; p<.001*).

რომ შევაჯამოთ, ორივე ტიპის ასოციაციის რესპონდენტთა თითქმის ნახრვარი ასოციაციის წევრი სამი წელი ან სამ

წელზე ნაკლები იყო. უმრავლესობა კმაყოფილი იყო წევრობით, მაგრამ ექსპრესიული ასოციაციის წევრები ბევრად უფრო დადებითად აფასებდნენ ორგანიზაციის სოციალური კლიმატის ყველა ჩამოთვლილ ასპექტს. ინსტრუმენტული ასოციაციის ბევრად უფრო მეტი წევრი იყო დასაქმებული ასოციაციაში.

7. სოციალური კაპიტალი

სოციალური კაპიტალი დემოკრატიის აუცილებელ ელემენტად არის მიჩნეული და განისაზღვრება, როგორც „ინდივიდებს შორის კავშირი – სოციალური ბადეები და მასთან დაკავშირებული ორმხრიობის და ნდობის ნორმები (Putnam, 2000.გვ.19). როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, განიხილავენ სოციალური კაპიტალის ორ ასპექტს – სტრუქტურულს და კულტურულს. სოციალური ბადეები სტრუქტურულ, ხოლო გენერალიზებული ნდობა, საზოგადოებრივი ნორმები და ღირებულებები კულტურულ ასპექტს წარმოადგენენ.

7.1. სტრუქტურული ასპექტი: სოციალური ბადეები

ყოველი ადამიანი მრავალი ბადის – ნათესაურის, პროფესიულის, სამეზობლო თუ სხვა წევრია. ეგო-ბადე წარმოადგენს ბადეს, რომელიც ინდივიდისათვის მნიშვნელოვანი პიროვნებებისაგან შედგება, მიუხედავად იმისა თუ რა ტიპის ურთიერთობა აკავშირებს მათთან – ოჯახის წევრობა, მეგობრობა, თანამშრომლობა თუ სხვა.

რესპონდენტებს მოეთხოვებოდათ დაესახელებინათ თხუთმეტამდე ადამიანი, ვისაც ისინი მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ და შეეფასებინათ მათთან ურთიერთობა ისეთი თვისებების მიხედვით, როგორიცაა ურთიერთობის ტიპი, პირისპირ და სატელეფონო კონტაქტის სიხშირე, შეხვედრების ადგილი, დასახელებული პირის სქესი, უფრო ახლო ან ხშირი კონტაქტის სურვილი, საჭიროების შემთხვევაში ურთიერთდახმარების მზაობა, ურთიერთობის ხანგრძლიობა, პიროვნების იგივე ასოციაციაში წევრობა. ასოციაციის წევრის დასახელების შემთხვევაში რესპონდენტებს ასევე უნდა აღენიშნათ გახდა

თუ არა მოცემული პიროვნება მისთვის მნიშვნელოვანი ასოციაციაში გაწევრიანების შემდეგ.

ზომა, ურთიერთობების ტიპი და სიმჭიდროვე

ჯგუფები ერთმანეთისგან არ განსხვავდებიან ბადეში დასახელებული ინდივიდების რაოდენობის მიხედვით. რესპონდენტების მიერ საშუალოდ 9.6 პიროვნება იყო დასახელებული (SD= 4.4). ოჯახის წევრებსა და ნათესავებს ორივე ტიპის ასოციაციის წევრების ბადეებში ყველაზე დიდი ადგილი უკავიათ. შემდეგ ყველაზე ხშირად მეგობრები და ასოციაციის წევრები არიან დასახელებული.

ცხრილი 7

შრტიმერთობების ტიპები ეგო-ბადეებში

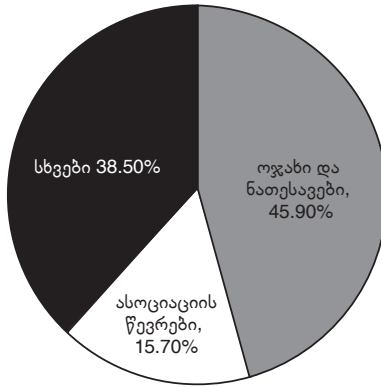
	ინსტრუმენტული	ექსპრესიული	სულ
ოჯახის წევრი ან ნათესავი	43.4	49.6	46.5
მეგობარი	29.6	34.5	32.1
გაერთიანების წევრი	17.1	8.5	12.8
თანამშრომელი, ბიზნეს-პარტნიორი	4.5	3.3	3.9
მეზობელი	2.8	1.8	2.3
სხვა	1.6	1.2	1.4
შეყვარებული	1.0	1.0	1.0
სულ	100	100	100

ეგო-ბადეების უფრო ცხადი სურათის მისაღებად ჩვენ რამოდენიმე კატეგორია – მეგობრები, მეზობლები, ბიზნეს პარტნიორები, სიყვარულის ობიექტები და სხვები ერთ კატეგორიაში გავაერთიანეთ და მას ვუწოდეთ სხვები. ამის შედეგად მიღებულ ურთიერთობათა სამი ჯგუფის – ოჯახის

წევრები და ნათესავები, ასოციაციის წევრები და სხვები, შედარებამ ასოციაციის ტიპებს შორის განსხვავება გვიჩვენა ორ კატეგორიაში, ოჯახის წევრები და ნათესავები ($F 9.00$; $df.1$ $p<.005$), და ასევე ასოციაციის წევრები ($F 26.59$; $df.1$ $p<.001$).

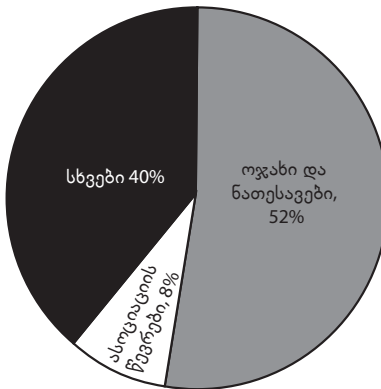
ნათესავების წილი უფრო დიდია ექსპრესიულ ასოციაციის (52.6 პროცენტი), ვიდრე ინსტრუმენტული ასოციაციის (45.9 პროცენტი) წევრების ბალებში, მაშინ როდესაც ასოციაციის წევრები უფრო მეტად არიან წარმოდგენილი ინსტრუმენტული ასოციაციის (15.7 პროცენტი), ვიდრე ექსპრესიული ასოციაციის (7.8 პროცენტი) წევრთა ბალებში. ჯგუფები ერთმანეთისგან არ განსხვავდებიან კატეგორიის – სხვა მიხედვით. ურთიერობების ეს ჯგუფი 39.6 პროცენტს შეადგენს ექსპრესიული და 38.5 პროცენტს ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების ბალებში.

ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები არა თუ უფრო მეტად არიან წარმოდგენილი ეგო-ბალებში, არამედ ასევე უფრო მეტი მათგანი გახდა რესპონდენტებისათვის მნიშვნელოვანი ასოციაციაში გაწევრიანების შემდეგ. ამაზე მიუთითებს ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრების 51.7 პროცენტი და ექსპრესიული ასოციაციებოს 23.2 პროცენტი ($Chi-Square 1.51$, $df1$; $p<.001$).

ნახ.15

ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების ეგო-ბადების შემადგენლობა

ნახ.16

მეშპრესიული ასოციაციის წევრების ეგო-ბადების შემადგენლობა

სიმჭიდროვე განისაზღვრება იმ ურთიერთობების რაოდენობით, რაც ბადის წევრებს ერთმანეთთან რესპონდენტისგან დამოუკიდებლად აქვთ. ამ მხრივ სხვადასხვა ტიპის ასოცი-

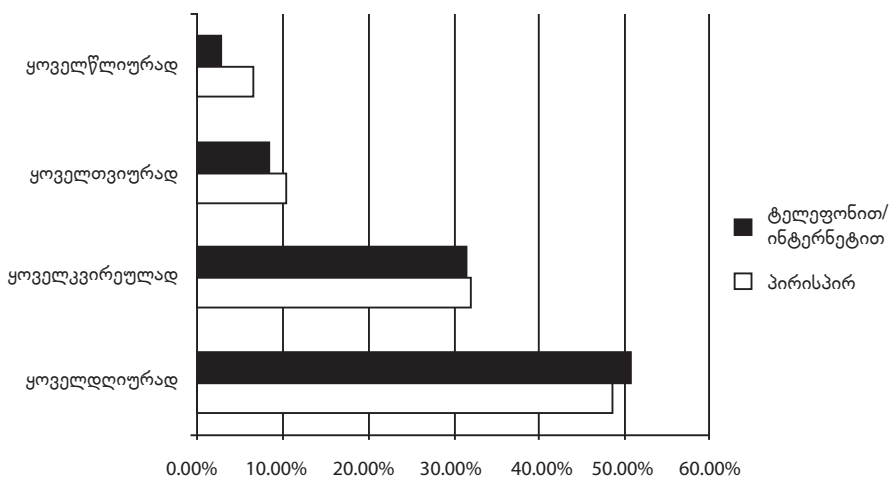
აციის წევრები ერთმანეთისგან არ განსხვავდებიან. ბადეში კონტაქტების საშუალო რაოდენობა შეადგენს 22.8-ს (SD25.5).

ასოციაციის წევრობის ზეგავლენა ეგო – ბადეებზე

ასოციაციის წევრობის ზეგავლენა ეგო-ბადეებზე უფრო მეტად არის გამოკვეთილი ინსტრუმენტული ორგანიზაციების შემთხვევაში. ორი ტიპის ორგანიზაციის წევრები თანაბარი რაოდენობით იყვნენ წარმოდგენილი კვლევაში. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებმა უფრო მეტი წევრი (493) დაასახელეს ეგო-ბადეში, ექსპრესიული ასოციაციის წევრებთან შედარებით, რომლებმაც მხოლოდ 247 ასოციაციის წევრი დაასახელეს. ამასთან ინსტრუმენტულ ასოციაციათა წევრების მიერ დასახელებული პირების 65.3 პროცენტი, ხოლო ექსპრესიულ ასოციაციათა წევრების მიერ დასახელებული 47.4 პროცენტი რესპონდენტებისათვის მნიშვნელოვანი ასოციაციაში გაწევრიანების შემდეგ გახდა.

კომუნიკაცია ბადის წევრებთან

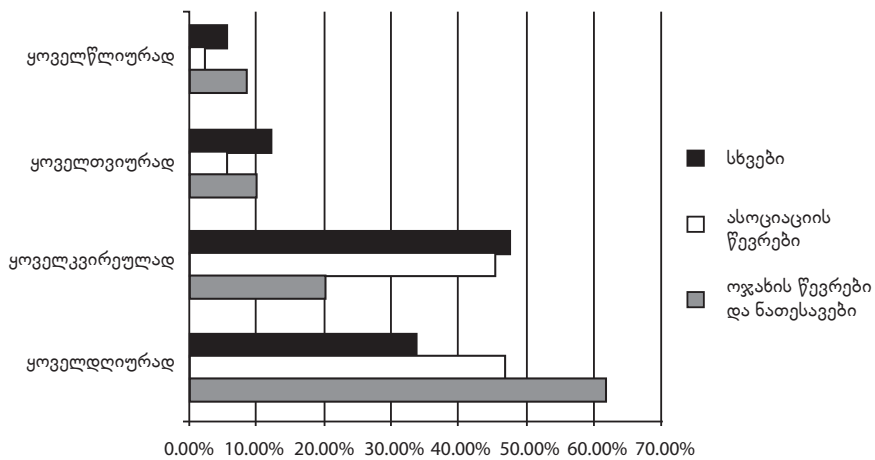
ეგო-ბადის წევრების დაახლოებით ნახევართან პირები პირისპირ და ტელეფონით ყოველდღიურად, ხოლო კიდევ ერთ მესამედთან ყოველკვირეულად ურთიერთობდნენ.

ნახ.17

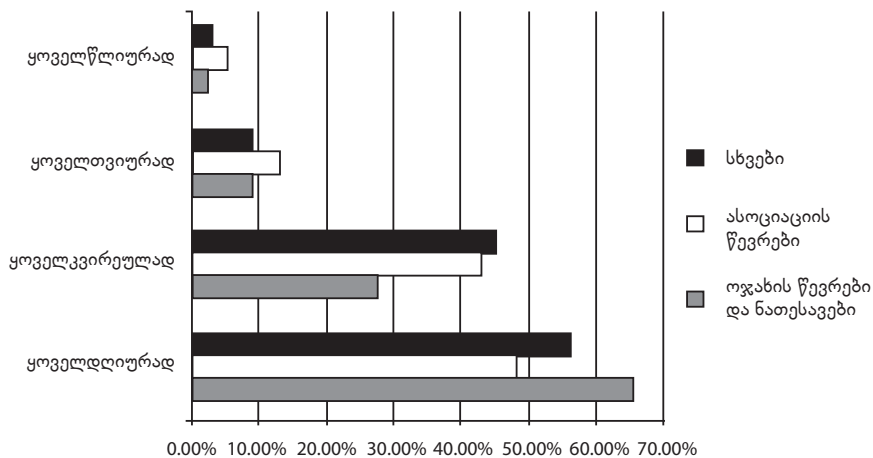
ურთიერთობის სიხშირე ეგო-ბადის წევრებთან

გასაკვირი არ არის, რომ ყველაზე ხშირად რესპონდენტები ოჯახის წევრებთან და ნათესავებთან ურთიერთობენ. 61.9 პროცენტი ამას ყოველდღიურად პირისპირ, ხოლო 55.9 პროცენტი ტელეფონით ან ინტერნეტით აკეთებს. ასოციაციის წევრებთან ყველაზე მეტი რესპონდენტი ყოველდღიურად ურთიერთობს (46.7 პროცენტი პირისპირ და 41.3 პროცენტი ტელეფონით ან ინტერნეტით). ყველაზე ხშირად სხვებთან პირისპირ ყოველკვირეულად ურთიერთობენ (47.3 პროცენტი), ხოლო ტელეფონით და ინტერნეტით ყოველდღიურად (48.0 პრიცენტი).

ნახ. 18

პირისპირ ურთიერთობების სიხშირე ბაღის წვრებათან

ნახ.19

სატელეფონო ურთიერთობისა და ინტერნეტით კომუნიკაციის სიხშირე ბაღის წვრებათან

ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრებს ექსპრესიული ასოციაციის წევრებზე უფრო ხშირი ურთიერთობა აქვთ ასოციაციის წევრებთან. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრთა 59.3 პროცენტი ერთმანეთთან ყოველდღიურად ურთიერთობს, მაშინ როდესაც ექსპრესიული ასოციაციის წევრები უფრო ხშირად (70.5 პროცენტი) ასოციაციის წევრებთან კვირაში ერთხელ ურთიერთობენ. მსგავსია სატელეფონო და ინტერნეტ კომუნიკაცია. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები უფრო ხშირად ორგანიზაციის წევრებს ყოველდღიურად (53.1 პროცენტი), ხოლო ექსპრესიული ასოციაციის წევრები ყოველკვირეულად (44.9 პროცენტი) უკავშირდებიან. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრთა შეხვედრის ადგილს ყველაზე ხშირად (89.0 პროცენტი) ოფისი, ხოლო ექსპრესიული ასოციაციის წევრთა შეხვედრის ადგილს ეკლესია და კლუბი (85.4 პროცენტი) წარმოადგენს.

ცხრილი 8

ასოციაციის წევრებთან კომუნიკაციის სიხშირე

	სიხშირე	ინსტრუმენტული ასოციაციები	
		პირისპირ	ტელეფონი/ ინტერნეტი
1	ყოველდღიურად	59.3	53.1
2	კვირაში ერთხელ ან რამდენჯერმე	32.8	32.7
3	თვეში ერთხელ ან რამდენჯერმე	5.3	7.3
4	წელიწადში ერთხელ ან უფრო იშვიათად	2.6	4.9
5	არ არის კომუნიკაცია		2.0
	სულ	100	100

რესპონდენტები ყველაზე ხშირად მეგობრებთან, მეზობლებთან, ბიზნეს პარტნიორებთან, შეყვარებულებთან და სხვებთან კვირაში ერთხელ ურთიერთობდნენ (ინსტრუმენტული ასოციაციების 44.1 პროცენტი და ექსპრესიული ასოციაციების 51.1 პროცენტი). უფრო ხშირად ამას ერთმანეთის სახლში ქონდა ადგილი (ინსტრუმენტული ასოციაციების 50.4 პროცენტი და ექსპრესიული ასოციაციების 50.0 პროცენტი). მათთან სატელეფონო კავშირი კი უფრო ხშირად ყოველდღე ქონდათ (ინსტრუმენტული ასოციაციების 48.9 პროცენტი და ექსპრესიული ასოციაციების 47.0 პროცენტი).

ეგო-ბადეებში ქალები უფრო ხშირად იყვნენ დასახელებული, როგორც ინსტრუმენტული (53.3 პროცენტი), ასევე ექსპრესიული ასოციაციების (52.8 პროცენტი) წევრების მიერ.

ამგვარად ზომისა და სიმჭიდროვის მიხედვით ინსტრუმენტული და ექსპრესიული ასოციაციის წევრების ეგო-ბადეები ერთმანეთისგან არ განსვავდება. განსხვავებულია ბადეების შემადგენლობა და ურთიერთობის პეტერნი. ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების უფრო მეტი წევრები არიან წარმოდგენილი ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრების ეგო-ბადეებში, მათი ურთიერთობაც უფრო მეტი ინტენსივობით ხასიათდება ექსპრესიული ასოციაციების წევრების ურთიერთობასთან შედარებით. ასოციაციის წევრობის ხანგრძლიობის ეფექტიც უფრო მეტად ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრებთან არის გამოხატული, რადგან გაწევრიანების შემდეგ მათი უფრო დიდი ნაწილისთვის გახდნენ ასოციაციის წევრები უფრო მნიშვნელოვანი.

7.2. კულტურული ასპექტები

გენერალიზებული ნდობა, ორმხრიობის ნორმები და ღირებულებები სოციალური კაპიტალის კულტურულ კომპონენტებს წარმოადგენენ.

გენერალიზებული ნდობა

ნდობა ზოგადად ეხება პიროვნების მოლოდინებს სხვისი ქცევის თაობაზე. ის სამყაროს არაპროგნოზირებადობის შემცირების საშუალებად არის მიჩნეული (Sztompka, 1999). გენერალიზებულ ნდობას ანსხვავებენ ურთიერთობების ნდობისაგან, რადგან იგი ეხება ნდობას არა გარკვეული პიროვნების ან ადამიანთა ჯგუფის, არამედ ზოგადად ადამიანების მიმართ (Jones, Couch, & Scott, 1987). როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, Fukuyama-ს (1995) მიხედვით განსხვავება ურთიერთობების ანუ პიროვნულ ნდობასა და გენერალიზებულ, ანუ სოციალურ ნდობას შორის არ არის ძირეული, არამედ თანდათანობით ცვალებადობს და ნდობის ეს ორი ტიპი, შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც კონცენტრირებული წრეები, ცენტრში განლაგებული წრით, სადაც კონკრეტული ინტერპერსონალური ურთიერთობებია განლაგებული, ხოლო პერიფერიისკენ კი განლაგებულია ნდობა სოციალური ობიექტების მიმართ.

მრავალ გამოკვლევაში (მაგ. ღირებულებათა მსოფლიო გამოკითხვები) დადგინდა იქნა კავშირი გენერალიზებულ ნდობასა და სამოქალაქო ჩართულობას შორის. ამ კავშირის ახსნა ხდებოდა გაწევრიანების ან სოციალიზაციის ეფექტის მეშვეობით. გაწევრიანების შეხედულების მიხედვით, ნდობა სამოქალაქო ჩართულობის წინა პირობას და საფუძველს წარმოადგენს (Almond & Verba, 1963; Newton, 1999) და ნება-

ყოფლობით ორგანიზაციაში მხოლოდ მაღალი ნდობის მქონე ადამიანები წევრიანდებიან. მეორე შეხედულება ეყრდნობა სოციალიზაციას და მიუთითებს, რომ ნდობა სწორედ ასოციაციაში აქტიობის შედეგს წარმოადგენს (Putnam,2000).

კვლევამ გვიჩვენა, რომ გენერალიზებული ანუ სოციალური ნდობა არ განსხვავდება ასოციაციის ტიპებს შორის, ნდობა ორივე ჯგუფში დაბალია და მხოლოდ 27.8 პროცენტს შეადგენს. ამგვარად ორივე ჯგუფის წევრთა ერთ მესამედზე ნაკლებს მიაჩნია, რომ „ადამიანთა უმრავლესობა ნდობას იმსახურებს“. აღსანიშნავია, რომ მიღებული შედეგი აღემატება ქვეყნის რეპრეზენტატიულ გამოკითხვაში მიღებულ პასუხებს იგივე კითხვაზე (სუმბაძე, 2012), რაც 20.6 პროცენტს შეადგენდა. გარკვეული სიფრთხილით, მაგრამ მაინც შესაძლებელია დავასკვნათ, რომ ასოციაციაში წევრიანდებიან ადამიანები, რომლებიც ზოგადად უცნობი ადამიანების მიმართ ნდობას გამოხატავენ. ნდობაზე სოციალიზაციის ეფექტის შესამოწმებლად, ჩვენ გამოვთვალეთ ასოციაციის წევრობის ხანგრძლიობის ზეგავლენა ნდობაზე. წევრობის ხანგრძლიობა არ აღმოჩნდა მნიშვნელოვანი, ამდენად სოციალიზაციის ეფექტი გენერალიზებულ ნდობაზე არ დადასტურდა.

ჩვენ გამოვთქვით მოსაზრება სხვა მექანიზმის არსებობაზე, რომლის მეშვეობითაც სამოქალაქო ჩართულობა იწვევდა სოციალური კაპიტალის გაზრდას. წევრობას შეუძლია გაზარდოს ინტერპერსონალური ნდობა ორგანიზაციის ზოგიერთი წევრის მიმართ და თუ დავუშვებთ, რომ ეგო-ზადის არა-ნათესავი წევრები ის ადამიანები არიან, ვისაც რესპონდენტი ენდობა, ბადეში ასოციაციის წევრების გამოჩენა შეიძლება ნდობის და შესაბამისად სოციალური კაპიტალის გაზრდის ნიშნად იქნეს მიჩნეული. გამოკითხვის შედეგების ანალიზმა

ცხადყო ასოციაციის წევრობის ხანგრძლიობის ზემოქმედება ეგო-ბადის შემადგენლობაზე ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებთან – ბადეში ასოციაციის წევრების რიცხვი იზრდება 1.2-დან ($SD=2.5$) 3.7-მდე ($SD=4.1$) გაწევრიანების სტაჟის ერთიდან სამ წლამდე გაზრდის შემთხვევაში. ექსპრესიული ასოციაციების წევრების ეგო-ბადეებზე წევრობის ხანგრძლიობის ზემოქმედების ეფექტი არ აღინიშნა.

ურთიერთობებით კმაყოფილება და სოციალური მხარდაჭერა

გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი ჩანს კმაყოფილია ურთიერთობებით, რადგან ინსტრუმენტული ასოციაციების 51.9 პროცენტმა და ექსპრესიული ასოციაციების 52.6 პროცენტმა არ გამოხატა სურვილი ქონოდა უფრო ახლო ურთიერთობები ბადის წევრებთან, მაგრამ, ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრებს ოდნავ უფრო მეტად (49.6 პროცენტი), ვიდრე ექსპრესიული ასოციაციის წევრებს (46.3 პროცენტი) სურდათ, რომ კონტაქტი უფრო ხშირი ყოფილიყო. რესპონდენტებმა ასევე გამოხატეს სურვილი, რომ ქონოდათ უფრო ფართე ბადეები. ეს სურვილი უფრო მეტად ქონდათ ექსპრესიული (73.4 პროცენტი), ვიდრე ინსტრუმენტული (64.2 პროცენტი) ასოციაციის წევრებს. ექსპრესიული ასოციაციის წევრებს ასევე უფრო მაღალი მაჩვენებელი ქონდათ იზოლაციის შკალაზე ($M11.3$; $SD2.5$), ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებთან შედარებით ($M10.2$; $SD2.5$) ($F 26.38$; $df1$; $p<.001$).

რესპონდენტებმა დიდი რწმენა გამოხატეს ბადის წევრების მხარდაჭერაში. უდიდესი უმრავლესობა (ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების 91.7 პროცენტი და ექსპრესიული ასოციაციის წევრების 94.5 პროცენტი) დარწმუნებულია, რომ ეგო-ბადის წევრი ყველაფერს გააკეთებს მისთვის. რესპონდენტები კიდევ უფრო მეტად არიან დარწმუნებული (რო-

გორც ინსტრუმენტული ასევე ექსპრესიული ასოციაციის წევრების 97.8 პროცენტი), საკუთარ მზაობაში დახმარება გაუწიონ ეგო-ბადის წევრს.

ასოციაციების წევრთა უმრავლესობას (ინსტრუმენტულის 76.6 პროცენტი და ექსპრესიულის 78.3 პროცენტი) აქვს გახსნილი ფეისბუქი. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებს იქ უფრო მეტი მეგობარი ყავთ – მაგ. 70.4 პროცენტმა მიუთითა, რომ 150-ზე მეტი მეგობარი ყავს, მაშინ როდესაც ექსპრესიული ასოციაციის წევრთა 59.2 პროცენტმა დაასახელა 150-ზე მეტი მეგობარი. თუმცა აღსანიშნავია, რომ ექსპრესიული ასოციაციის წევრები უფრო მეტ დროს უთმობენ ფეისბუქს. მათი 23.2 პროცენტი ფეისბუქს დღეში 3 საათზე მეტს უთმობს, როდესაც ამდენ დროს ფეისბუქს უთმობს ინსტრუმენტულ ასოციაციის წევრთა მხოლოდ 19.2 პროცენტი.

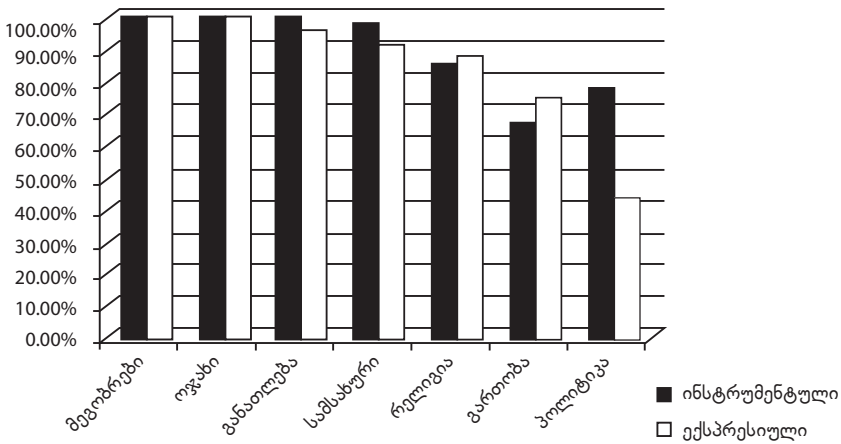
ღირებულებითი ორიენტაციები

ქვეყნის მოდერნიზაციის დონის საზომად ხშირად იყენებენ მოსახლეობის პოსტ-მატერიალისტურ ღირებულებით ორიენტაციას.

გამოკითხვის ინსტრუმენტი შეიცავდა მატერიალისტური/პოსტ-მატერიალისტური ღირებულებითი ორიენტაციის სტანდარტულ საზომს, რომელიც გამოყენებულია ღირებულებათა მსოფლიო გამოკითხვაში (Wenzel & Inglehart, 2008). ინსტრუმენტი 4 მტკიცებისაგან შედგება. აქედან 2 მტკიცება, „ქვეყანაში წესრიგის დაცვა“ და „ფასების ზრდასთან ბრძოლა“ აღწერს მატერიალისტურ, ხოლო დანარჩენი ორი – „აღამიანებისათვის საშუალების მიცემა ზეგავლენა მოახდინონ მთავრობის“ და „სიტყვის თავისუფლების დაცვა“ პოსტ-მატერიალისტურ ღირებულებას აღწერს. რესპონდენტებს მოეთხოვებათ ორჯერ აირჩიონ სასურველი პასუხი. ასოციაციის

წევრები ერთმანეთისგან განსხვავდებოდნენ ღირებულებით ორიენტაციაში (*Chi-Square* 33.46; *df* 2; $p < .001$). მიუხედავად იმისა, რომ გამოკითხულთა უმრავლესობამ (ინსტრუმენტული ასოციაციების 50.3 პროცენტი და ექსპრესიული ასოციაციების 65.7 პროცენტი) შერეული ორიენტაცია აირჩია. არჩია რა ერთი მატერიალისტური (უფრო ხშირად „ქვეყანაში წესრიგის დაცვა“) და ერთი პოსტ-მატერიალისტური (უფრო ხშირად „სიტყვის თავისუფლება“; ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრთა უფრო დიდმა ნაწილმა (38.0 პროცენტი), ექსპრესიული ასოციაციის წევრებთან შედარებით (17.0 პროცენტი) პოსტ-მატერიალისტური ღირებულებები შეარჩია.

აქტიობა ნებაყოფლობით ასოციაციებში, განსაკუთრებით ინსტრუმენტულში, ხშირად ცხოვრების სხვადასხვა ასპექტებზე ცვლილებების მოხდენის სურვილით არის გაპირობებული. გამოკითხვაში გაზომილ იყო რესპონდენტთა დამოკიდებულება ცხოვრების სხვადასხვა ასპექტების მიმართ. მეგობრები, ოჯახი და განათლება ცხოვრების ყველაზე მნიშვნელოვან მხარეებად იქნა მიჩნეული. ჯგუფები არ განსხვავდებოდნენ შეფასებებში. მათი დამოკიდებულება მრავალი ასპექტის მიმართ მსგავსი იყო. განსხვავება დაფიქსირდა მხოლოდ პოლიტიკასა და სამუშაოსთან მიმართებაში. ორივე უფრო მნიშვნელოვნად იყო შეფასებული ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების მიერ.

ნახ.20

სტრუქტურის სხვადასხვა ასპექტების მნიშვნელობა

გენერალიზებული ნდობა შედარებით დაბალია – 30 პროცენტზე ნაკლები, მაგრამ უფრო მაღალია, ვიდრე საქართველოს მოსახლეობის გამოკითხვის შედეგად მიღებული მაჩვენებელი. ეს წარმოადგენს ნდობაზე გაწევრიანების ეფექტის არა-პირდაპირ მაჩვენებელს, რაც სხვა ავტორების ბოლო დროინდელ კვლევებში არის დადასტურებული. უფრო პირდაპირი გაზომვის მიხედვით, სოციალიზაციის ეფექტი ნდობაზე არ დადასტურდა. დადასტურდა ორგანიზაციაში ყოფნის ხანგრძლიობის ეფექტი სოციალურ კაპიტალზე, ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრების ეგო-ბადეში ასოციაციის წევრების გამოჩენით.

რესპონდენტები ზოგადად კმაყოფილი იყვნენ ურთერთობების ხარისხით, რადგან არ გამოხატავდნენ ეგო-ბადეები წევრების ნახევართან უფრო მეტად დაახლოების ან კონტაქტის მეტად ქონის სურვილს. თუმცა რესპონდენტები ღია იყვნენ ახალი ურთიერთობებისათვის. ბევრ რესპონდენტს,

განსაკუთრებით ექსპრესიული ასოციაციის წევრებს სურდათ ქონოდათ უფრო ფართე ბადე. ბადის წევრებს შორის ინტერპერსონალური ნდობა საკმაოდ მაღალია. ორმხრიობა აქ ნორმას წარმოადგენს, ყოველ შემთხვევაში ატიტუდის დონეზე. უმრავლესობა დარწმუნებულია, რომ საჭიროების შემთხვევაში ბადის წევრი ყველაფერს გააკეთებს მისთვის, ისევე როგორც ის გააკეთებს ყველაფერს ბადის წევრის დასახმარებლად.

ცხრილი 9

კვლევის რაოდენობრივი ნაწილის ძირითადი შედეგები

ინსტრუმენტული ასოციაციების წევრები	ექსპრესიული ასოციაციების წევრები
სამოქალაქო ჩართულობის დეტერმინანტები	
მონაწილეობა	
მონაწილეობისათვის მეტი მნიშვნელობის მინიჭება	უსუსურობის უფრო მეტი განცდა მონაწილეობის შესაძლებლობებთან მიმართებაში
უფრო კრიტიკული დამოკიდებულება ხელისუფლების მიმართ	
ასოციაციაში გაწევრიანების მიზეზები	
საერთო მიზნები და ინტერესები	
ახალი გამოცდილებისა და ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობა	
ჯგუფისადმი მიკუთვნების მოთხოვნილება	
უსაფრთხოების მოთხოვნილება	
დროის გაყვანის შესაძლებლობა	
ცვლილების აუცილებლობა და მისი განხორციელების შესაძლებლობის აღქმა, მონაწილეობის სურვილის ქონა	რელაქსაცია და შინაგანი სიმშვიდის მოპოვება

ნაკლებად ხელმოსაკიდი სარგებელი – თვითგამოხატვა, მხარდაჭერის მიღება და სხვა.	სიამოვნების მიღება
მონაწილეობის მოთხოვნილება	მარტოობისგან თავის დაღწევა
პოლიტიკური ნდობა- ლიდერისადმი და ორგანიზაციისადმი ნდობა	შესაძლებლობა გახდეს ცნობილი
მოტივაცია	
კონტროლისა და მიკუთვნების მოტივაცია	
კონტროლის მოტივაცია უფრო მაღალია	მიკუთვნების მოტივაცია უფრო მაღალია
ასოციაციაციაში გაწევრიანების გზები	
ორგანიზაციის წევრის შემოთავაზება	მეგობრის ან ნათესავის რჩევა
სოციალური კაპიტალი –სოციალური ბადეები	
ბადეების ზომა და სიმჭიდროვე მსგავსია	
უფრო მეტი ქალია დასახელებული	
ძირითადად კმაყოფილი არიან ეგო-ბადის წევრებთან ურთიერთობებით	
ასოციაციის წევრთა უფრო დიდი წილი	ოჯახისა და ნათესავების უფრო დიდი წილი
უფრო ინტენსიური კონტაქტები ასოციაციის წევრებთან	უფრო დიდი სურვილი ქონდეთ უფრო დიდი ბადე
უფრო ხშირი კონტაქტების სურვილი ბადის წევრებთან	
სოციალური კაპიტალი – კულტურული ასპექტები	
გენერალიზებული ნდობა მსგავსი და დაბალია	
წევრობის ხანგრძლიობას ზეგავლენა არ აქვს გენერალიზებულ ნდობაზე: ჰიპოთეზა სოციალიზაციის ეფექტის შესახებ არ დადასტურდა	
ინტერპერსონალური ნდობა მაღალია, ორმხრიობის ნორმა მოქმედებს	
კმაყოფილება	
მაღალი კმაყოფილება ასოციაციის წევრობასთან დაკავშირებით	

<p>წევრობის ხანგრძლიობის ზეგავლენა დადასტურდა ასოციაციის წევრების წილზე ბადეში</p>	<p>სოციალური კლიმატის ასპექტები უფრო დადებითად არის შეფასებული: სიამოვნება აქტიობებით, ასოციაციის წევრებთან ურთიერთობა, წევრების მხარდაჭერის რწმენა, წევრებისადმი ნდობა და პრობლემების გაზიარება</p>
<p>ღირებულებები</p>	
<p>ძირითადად შერეული ორიენტაცია მატერიალისტურ/პოსტ-მატერიალისტურ ღირებულებებზე: ყველაზე ხშირად შერჩეულია გამომხატვის თავისუფლება და უსაფრთხოება</p>	
<p>უფრო მეტი წევრები ემხრობიან პოსტ-მატერიალისტურ ღირებულებებს</p>	
<p>ცხოვრების ასპექტებიდან უმრავლესობა უპირატესობას მეგობრებს ანიჭებს</p>	
	<p>ოჯახი, განათლება, სამსახური, პოლიტიკა და საჯარო ცხოვრება უფრო მეტად არის აღიარებული მნიშვნელოვნად</p>

IV. დასკვნები

მოსახლეობის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობის დაბალი დონე საქართველოში დემოკრატიის ერთ-ერთ სუსტ წერტილად არის აღიარებული. გამოკითხვები მოქალაქეთა მიერ მონაწილეობის დიდი მნიშვნელობის აღქმასა და მის განხორციელების შესაძლებლობას შორის არსებულ ნაპრალებზე მიუთითებენ. კვლევის მიზანს ამ ნაპრალის არსებობის მიზეზების ახსნა წარმოადგენდა, კონკრეტულად კი:

1. მონაწილეობის დეტერმინანტებისა და სარგებელის დადგენა;
2. ჰიპოთეზის შემოწმება ინსტრუმენტულ ასოციაციაში გაწევრიანებისათვის კონტროლის მოთხოვნილების, ხოლო ექსპრესიულ ასოციაციებში მიკუთვნების მოთხოვნილების გამოკვეთილობის შესახებ;
3. ასოციაციის წევრთა სოციალური კაპიტალის აღწერა;
4. ასოციაციის წევრობის სოციალიზაციის ეფექტის დადგენა გენერალიზებულ ნდობაზე;
5. სამოქალაქო ჩართულობას ხელისშემშლელი პირობების და მათი დაძლევის გზების იდენტიფიკაცია.

1. მონაწილეობის დეტერმინანტები

სამოქალაქო მონაწილეობა მთელი რიგი ფაქტორებით არის გაპირობებული. ეს ფაქტორები, როგორც ინდივიდთან ასევე ნებაყოფლობით ორგანიზაციებთან არის დაკავშირებული. მათი შემადგენელი ნაწილების გამოკვეთილობას კი პოლიტიკური, სოციო-ეკონომიკური და კულტურული კონტექსტი განსაზღვრავს.

ცხრილი 10

მონაწილეობის დეტერმინანტები

პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური და კულტურული კონტექსტი	
ინდივიდი	ორგანიზაცია
მონაწილეობის მნიშვნელობის აღქმა	მონაწილეობის სარგებელი
კონტროლისა და მიკუთვნების მოთხოვნილება	ლიდერისადმი ნდობა
მიზანი, რომლის მიღწევა მართოდნელი ან შეუძლებელია	ორგანიზაციის ეფექტურობა
რწმენა ცვლილების და მიზნის მიღწევის შესაძლებლობაში	ასოციაციის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა
პიროვნული რესურსების არსებობა	სოციალური გარემო გაწევრიანების ეფექტური ხერხები

მონაწილეობის ყველა დეტერმინანტის შესწავლა სცილდება მოცემული კვლევის ფარგლებს. კვლევა კონცენტრირებული იყო ჩართულობის მნიშვნელობის, მის მიზეზების და სარგებელის, ასევე ჩართვის მოთხოვნილების შესწავლაზე.

კვლევის შედეგებმა ცხადყვეს, რომ მონაწილეობის მნიშვნელობა საყოველთაოდ არის აღიარებული. მას უფრო მეტად ინსტრუმენტული, ვიდრე ექსპრესიული ასოციაციის წევრები აფასებენ. ექსპრესიული ასოციაციის წევრები თავს უფრო მეტად უსუსურად გრძნობენ რაიმე გავლენა მოხდინონ გადაწყვეტილებების მიღებაზე.

შინაგანი მოთხოვნილებანი, როგორცაა კონტროლისა და მიკუთვნების მოთხოვნილება, მიზნების მისაღწევად სხვების საჭიროება, საერთო მიზმენები და ინტერესები, ახალი გამოც-

დილებისა და ცოდნის შეძენის შესაძლებლობა, სოციალური გარემო – ეს ყველაფერი ის მიზეზები და სარგებელია, რომლებზეც ორივე ტიპის გაერთიანების წევრები მიუთითებენ.

ექსპრესიული ასოციაციის წევრებთან შედარებით, ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრები უფრო მეტ მნიშვნელობას ანიჭებენ ცვლილების აუცილებლობას და მის განხორციელების შესაძლებლობას, მხარდაჭერის მიღებას და საკუთარი იდეოლოგიის გავრცელების შესაძლებლობას, კარიერულ მიღწევას, ძალაუფლების მოპოვებას და პრესტიჟს, ლიდერის ნდობას და რწმენას ორგანიზაციის ეფექტურობაში, ასევე ჩართვის მოთხოვნილებას. ექსპრესიული ასოციაციის წევრები უფრო ხშირად მიუთითებენ პირად პრობლემებზე, როგორც ორგანიზაციაში გაწევრიანების მოტივზე, ხაზს უსვავენ წევრობით გაპირობებულ შესაძლებლობაზე მოდუნდნენ და მიაღწიონ შინაგან სიმშვიდეს, მიიღონ კმაყოფილება და თავი დააღწიონ მარტოობას.

კვლევაში დადასტურდა ჰიპოთეზა კონტროლის მოთხოვნილების წამყვანი როლის შესახებ ინსტრუმენტულ, ხოლო მიკუთვბნების მოთხოვნილების ექსპრესიულ ასოციაციაში გაწევრიანებისათვის.

2. სოციალური კაპიტალი

ეგო-ბადეები ანუ ინდივიდებისათვის მნიშვნელოვანი ადამიანები სახელის გენერირების ტექნიკის გამოყენებით იქნენ იდენტიფიცირებული. ასოციაციების წევრთა ეგო-ბადეები ასოციაციის ტიპის მიხედვით ერთმანეთისგან არ განსხვავდებიან ზომისა და სიმჭიდროვის მიხედვით. რესპონდენტებმა საშუალოდ 10 ადამიანი დაასახელეს და ბადის წევრებს შორის კონტაქტების სიხშირე რესპონდენტისგან დამოუკიდებლად საშუალოდ 23-ს შეადგენდა.

ბადეები განსხვავდებოდნენ ურთიერთობების მიხედვით. ასოციაციის წევრები უფრო მეტად იყვნენ წარმოდგენილი და ასევე მათ შორის კონტაქტი იყო უფრო ინტენსიური ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებთან, შესაბამისად მათ ბადეებში უფრო მცირე იყო ოჯახის წევრებისა და ნათესავების წილი. ოჯახის წევრები და ნათესავები კი უფრო მეტად იყვნენ წარმოდგენილი ექსპრესიული ასოციაციის წევრთა ბადეებში. ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებმა გამოხატეს ბადის წევრებთან უფრო მეტი კონტაქტის, ხოლო ექსპრესიული ასოციაციის წევრებმა კი უფრო ფართე ბადეების ქონის სურვილი.

გენერალიზებული ნდობა არ არის მაღალი. მხოლოდ 27.8 პროცენტს მიაჩნია, რომ ადამიანთა უმრავლესობა ნდობას იმსახურებს, თუმცა ეს მონაცემი აღემატება საქართველოს მოსახლეობის გამოკითხვის შედეგებს. გენერალიზებული ნდობა 2008 წელს ღირებულებების მსოფლიო გამოკითხვის მიხედვით საქართველოში იყო 18.0 პროცენტი, ხოლო 2011 წელს თაობათა და ღირებულებათა კვლევის მიხედვით 20.6 პროცენტი (სუმბაძე, 2012).

გენერალიზებულ ნდობაზე ასოციაციის წევრობის სოციალიზაციის ეფექტი არ დადასტურდა. წევრობის ხანგრ-

ძლიობა არ აისახა გენერალიზებული ნდობის ოდენობაზე. არაპირდაპირი გზით, გენერალიზებულ ნდობაზე კვლევისას მიღებული შედეგების, საქართველოს მოსახლეობის გამოკითხვით მიღებულ შედეგებთან შედარებით გამოჩნდა გაწვერიანების ეფექტი. ჩანს, ასოციაციის წევრობას გენერალიზებული ნდობის მაღალი დონის მქონე პირები ირჩევენ.

ზემოთქმულის მიუხედავად, კვლევამ დაადასტურა მონაწილეობის ზეგავლენა სოციალურ კაპიტალზე, რადგან ნებაყოფლობითი ასოციაციის წევრობის ხანგრძლიობა და კავშირებული აღმოჩნდა ასოციაციის წევრების ეგო-ბადეებში გამოჩენასთან, რაც არაპირდაპირი გზით მიუთითებს ამ პირებისადმი ნდობის გამოცხადებაზე. ვიზიარებთ რა, Fukuama-ს (1995) შეხედულებას, რომელიც მკვეთრად არ მიჯნავს ინტერპერსონალურ ნდობას გენერალიზებული ნდობისაგან, ვფიქრობთ, რომ ასოციაციის წევრების ეგო-ბადეებში ჩართვა წარმოადგენს ეფექტურ სტრატეგიას, მიმართულს სოციალური კაპიტალის გაზრდაზე, რომელიც მოიცავს სოციალური კაპიტალის ორივე – სტრუქტურულ და კულტურულ კომპონენტებს. თუმცა აღსანიშნავია, რომ ასოციაციის წევრების ეგო-ბადეებში ჩართვას ადგილი ქონდა მხოლოდ ინსტრუმენტული ასოციაციის წევრებთან. უფრო ზოგადად კვლევამ გვიჩვენა, რომ წევრობის ზეგავლენა უფრო მნიშვნელოვანი და მეტისმომცველი ინსტრუმენტული ასოციაციების შემთხვევაშია. ეს ნაწილობრივ აიხსნება იმით, რომ ინსტრუმენტული ასოციაციის უფრო მეტი წევრი იყო დასაქმებული ასოციაციაში.

3. სამოქალაქო ჩართულობის ხელისშემშლელი პირობები და მონაწილეობის გაზრდის შესაძლო გზები

დისკუსიებმა საშუალება მოგვცეს მოგვეხდინა ჩართულობის ძირითადი ხელისშემშლელი პირობების იდენტიფიკაცია, ისევე როგორც იმ გზების, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელია მათი უარყოფითი ზეგავლენის შემცირება. ძირითადი ბარიერები შეიძლება განხილულ იქნენ ოთხი დონის – ინდივიდუალური, საზოგადოებრივი, ორგანიზაციული და სახელმწიფოებრივის მიხედვით.

ნიჰილიზმი, პასიურობა და უსუსურობის განცდა, ასევე დროისა და ენერჯის ნაკლებობა წარმოადგენდნენ ინდივიდთან დაკავშირებულ ბარიერებს. იმის განცდის არ ქონა, რომ ეს ქვეყანა მისია, საზოგადოების უარყოფითი დამოკიდებულება საზოგადოებრივი აქტიობის მიმართ, სოლიდარობის და მონაწილეობის ტრადიციის სიმცირე წარმოადგენდნენ საზოგადოებასთან დაკავშირებულ ხელისშემშლელ პირობებს. ლიდერებისადმი უნდობლობა, ორგანიზაციის ეფექტურობის რწმენის სიმცირე, ინფორმაციის ნაკლებობა ნებაყოფლობითი ასოციაციების და მათი აქტიობების შესახებ, იდენტიფიცირებულ იყვნენ ბარიერებად ორგანიზაციულ დონეზე. პოლიტიკურ კონტექსტთან მიმართებაში დასახელებულ იყო მონაწილეობის შეზღუდვაზე მიმართული სახელმწიფო პოლიტიკა, ისეთის როგორიცაა მონაწილეობისათვის დასჯის შიშის დამკვიდრება, და ხელისუფლების მხრიდან მოსახლეობასთან დიალოგის სურვილის არ ქონა.

მონაწილეობის გაზრდის გზები ძირითადად დასახელებული ბარიერების შემცირებას ეხებოდა. ინდივიდუალურ დონეზე რესპონდენტებმა მიუთითეს მონაწილეობის აუცილებლობის შესახებ ცნობიერების შეცვლის საჭიროებაზე, შიშის

გადალახვის, თვითგანვითარებისა და მიზანმიმართულობის აუცილებლობაზე. საზოგადოების დონეზე ბარიერების შემცირების მექანიზმებად დასახელებულ იყო აქტიური პირების მიმართ არსებული უარყოფითი დამოკიდებულების შეცვლა, განსხვავებული აზრის ატანისა და მხარდაჭერის კულტივირება. ორგანიზაციულ დონეზე დასახელებულ იქნა რეალისტური მიზნების დასახვა და მიღებული შედეგების გავრცელება, ადამიანების, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდობის ნებაყოფლობით საქმიანობაში ჩართვა. სახელმწიფოებრივ დონეზე ხაზგასმული იყო სამოქალაქო ჩართულობის ხელშემწყობი პოლიტიკის ჩამოყალიბება და გატარება.

4. შემაჯამებელი შენიშვნები

კვლევის პერიოდში, ისევე როგორც მის შემდგომ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინა და შემდგომ პერიოდში გამოიკვეთა პოლიტიკური ნდობის მნიშვნელობა მონაწილეობისათვის. ამ მოკლე ხნის განმავლობაში ჩვენ საქართველოს მოსახლეობის აპატიური და ნიჰილისტურად განწყობილისგან, ცვლილების მოქმედ პირებად ტრანსფორმაციის მოწმენი გავხდით.

ახალი პოლიტიკური ლიდერის გამოჩენამ, რომელიც სარგებლობდა ნდობით და ამავდროულად ცვლილების განხორციელების შემძლე იყო აღქმული, სტიმული მისცა სამოქალაქო მონაწილეობას. ეს აისახა მასიურ მანიფესტაციებში, საპრობლემებში წამების წინააღმდეგ გამართულ დემონსტრაციებში, ეროვნული საგამოცდო ცენტრის ხელმძღვანელის გათავისუფლებასთან დაკავშირებულ სოლიდარობასა და სხვა ქცევებში. ამ ყველაფრის შედეგი იყო 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში მოსახლეობის მონაწილეობის მაღალი დონე – მასში ამომრჩევლთა 61.3 პროცენტმა მიიღო მონაწილეობა. ამ ყველაფერმა საშუალება მისცა ექსპერტებს არსებული მდგომარეობა აღეწერათ, როგორც „სამოქალაქო საზოგადოების ხელახლა დაბადება“.

ძირეული ცვლილებები პოლიტიკურ კლიმატში და ახალი ხელისუფლების მზაობა მოუსმინოს ხალხს, სტიმულს აძლევს მოსახლეობას გახდეს უფრო აქტიური. მთავარია, რომ ამ დადებითმა კლიმატმა არ გამოიწვიოს მოსახლეობის მოდუნება. უკანასკნელი ორი ათწლეულის განმავლობაში საქართველოს მოსახლეობა ახალი ლიდერისადმი ნდობით სტიმულირებული სამოქალაქო აქტიუბის რამოდენიმე პერიოდის მოწმე იყო. მაგრამ აქტიურობა და ნდობა არც ერთხელ არ გავრძელდა

დიდხანს. ლიდერისადმი ნდობა განწირულია, თუ ის ძლიერი დემოკრატიული ინსტიტუტებით და ინსტიტუციონიზებული დემოკრატიული პროცედურებით არ არის მხარდაჭერილი.

სხვების ქცევის წინასწარმეტყველების შესაძლებლობა ცენტრალურია ინდივიდისა და საზოგადოების ფუნქციონირებისა და კეთილდღეობისათვის. იგი კონტროლის შესაძლებლობის ძირითად კომპონენტს წარმოადგენს. პროგნოზირება მნიშვნელოვან წილად ნდობას ემყარება. ტრადიცია ნდობის მსგავსად მოქმედებს და გვეხმარება სხვისი ქცევის პროგნოზირებაში. ქვეყნის ტრადიციულიდან თანამედროვე საზოგადოებისაკენ გადასვლით გამოწვეულმა ტრანსფორმაციამ, მაშინ როდესაც მრავალი ტრადიცია აღარ მოქმედებს და არ არის ახალგაზრდების მიერ გაზიარებული, და როდესაც გენერალიზებული ნდობა დაბალია, ცხოვრება უფრო არასტაბილური და გაურკვეველი გახადა.

ამ ძირითადი ბარიერების გადასალახავად აუცილებელია სოციალური კაპიტალის გაზრდა, რაც შეიძლება განხორციელდეს ბადეების ზომისა და რაოდენობის, ანდა გენერალიზებული ან ინტერპერსონალური ნდობის გაზრდით. ამ გზით შესაძლებელი გახდება ტრანსფორმაციის პერიოდში გაურკვევლობის უარყოფითი ზემოქმედების შერბილება.

ასოციაციებში მონაწილეობა, როგორც საზოგადოებრივ ასევე კერძო მიზნებს ემსახურება. ნებაყოფლობითი ორგანიზაციები შეხვედრების და ერთობლივი მოქმედებების განხორციელების შესაძლებლობას იძლევიან; ისინი ასევე იძლევიან მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებებზე ზემოქმედების მოხდენის შესაძლებლობას; ახალი ურთიერთობების შექმნის, სოციალური ბადეების გაზრდის კონტექსტს წარმოადგენენ; გარკვეულწილად უზრუნველყოფენ უსაფრთხოებას და მხარ-

დაჭერას. ეს ყველაფერი კი ადამიანში ზრდის მომავლის კონტროლირების შეგვრძნებას.

ქვეყნის სოციალური და პოლიტიკური კონტექსტიდან გამომდინარე შეიძლება ვილპარაკოთ საქართველოში. სამოქალაქო საზოგადოების გაძლიერების რესურსების არსებობაზე. ქვეყნისათვის დამახასიათებელია ფართე სოციალური ბადეები – სამხრეთ კავკასიაში ჩატარებული კვლევების მიხედვით, ქართველები მეგობართა ყველაზე დიდ რაოდენობას ასახელებენ. მაღალი ინტერპერსონალური ნდობა ასახულია იმ ფაქტში, რომ მოსახლეობის 92.0 პროცენტი ნდობას უცხადებს ოჯახის წევრებს (CRRC, 2011). ის მნიშვნელობა, რომელიც ურთიერთობებს ენიჭება, ორმხრიობის ნორმების პატივისცემა, რომლებიც ზოგჯერ რამოდენიმე თაობასაც კი სცილდება, მონაწილეობისა და სოლიდარობის მყარ საფუძველს წარმოადგენს.

მონაწილეობის გაზრდის შესაძლებლობები ასევე უფრო ოპტიმისტურად გამოიყურება ძალაუფლების ცვლილების გამო. ახალი პოლიტიკური ძალა ამჟღავნებს მზაობას დიალოგისთვის. მიუხედავად ამისა, განსაკუთრებული ზომები, პოლიტიკა და ქმედებები უნდა იქნეს განხორციელებული სახელმწიფოსა და ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების მიერ, რათა გარანტირებულ იქნეს მოსახლეობის უფრო მეტი სამოქალაქო ჩართულობა. ეს შესაძლებელია შემდეგი ზომების გატარებით მოხდეს:

- პოლიტიკური ნდობის გაზრდა. ლიდერებისადმი ნდობა და სახელმწიფო ინსტიტუტებისადმი რწმენა დროთა განმავლობაში გამოიწვევს გენერალიზებული ნდობის გაზრდას და გაზრდის ჩართვას გაწევრიანების ეფექტის პროგნოზის შესაბამისად;

- მონაწილეობის მხარდაჭერა ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან საკითხებზე ფართე საჯარო კონსულტაციების გამართვის გზით.
- სასკოლო პროგრამებში ორმხრიობის ნორმების, სოლიდარობის და ქვეყნის კუთვნილებად განცდის სწავლება;
- ნებაყოფლობითი ორგანიზაციების ეფექტურობის გაზრდა;
- რეალისტური მიზნების დასახვა და მიღწევათა გასაჯაროება;
- მოქალაქეთა მობილიზება ერთ ცალკე აღებულ მნიშვნელოვან საკითხზე;
- მოქალაქეთა ჩართვა „კარებში ფეხის“ ტექნიკის გამოყენებით, მათი აქტიობაში თანდათანობით ჩართვის მეშვეობით;
- სამოქალაქო საზოგადოების აქტიობების და საუკეთესო პრაქტიკის მედია საშუალებებით გაშუქება;
- აქტიური ადამიანებისადმი დადებითი დამოკიდებულების დამკვიდრება;
- ახალგაზრდობის ჩართულობაზე მიმართული პოლიტიკის ფორმულირება და განხორციელება.

ბიბლიოგრაფია

- სუმბაძე, ნ. (2009). საქართველო აგვისტოს ომამდე და ომის შემდეგ. თბილისი. საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტი
- სუმბაძე, ნ. (2010). მონაწილეობა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში: სასურველი და რეალიზებული. თბილისი. საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტი
- სუმბაძე, ნ. (2012a). თაობები და ღირებულებები.. თბილისი. საზოგადოებრივი პოლიტიკის ინსტიტუტი
- Almond, A. & Verba, S. (1963). *The Civic culture*. Princeton: Princeton University Press.
- Almond, G., and Verba, S. (1965). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little Brown.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Banfield, E.C. (1967). *The Moral Basis of a Backward Society*. New York, Free Press.
- Barbalet, J.M. (1996). Social emotions: confidence, trust and loyalty. *International Journal of Sociology and Social Policy*, Vol.16, No.9/10, 75-96.
- Barber, B (1983). *The Logics and Limits of Trust*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.
- Bargh, J.A., Gollwitzer, P.M., Oettingen, G. (2010). Motivation. In: S.Fiske., D.T.Gilbert., & G.Lindsey (Eds.). *Handbook of Social Psychology*. 5-th ed. Hoboken, New Jersey: Wiley. pp.268-316.
- Baumeister, R.F. (1991). *Meanings of Life*. N.Y.: Guilford Press
- Baumeister, R.F., & Heatherton, T.F. (1996). Self-regulation failure: An overview. *Psychological Inquiry*, 7, 1-15.

- Baumeister, R.F., & Leary, M.R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachment as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.
- Bothwell, R.O. (1997). Indicators of a healthy civil society. In: J. Burbidge (ed.). *Beyond Prince and Merchant: Citizen Participation and the Rise of Civil Society*. N.Y.: Pact Publications, 249-262.
- Bourdieu, P. (1980). Cited from Lin (2008).
- Bowlby, J. (1969). *Attachment. Attachment and loss* (vol.1). N.Y.: Basic books
- Brehm, J.W. (1966). *A theory of Psychological Reactance*. N.Y.: Academic Press.
- Brewer, M. (1991). The Social self: On being the same and different at the same time. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 475-482.
- Burger, J.M. (1991). Control. In: V.J. Derlega., B.A. Winstead., & W.H. Jones (Eds.). *Personality: Contemporary Theory and Research*. Chicago: Nelson-Hall. 286-312.
- Burger, J.M., & Cooper, H.M. (1979). The desirability of control. *Motivation and Emotion*, 3, 381-393.
- Byrne, D. (1971). *The Attraction Paradigm*. N.Y.: Academic Press
- Castiglione, D. (2008). Social capital as a research programme. In: D. Castiglione., J.W. Van Deth., & G. Wolleb (Eds.). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: University Press 177-198.
- Chong, D. (1992). Reputation and cooperative behavior. *Social Science Information*, Vol.32, No4, 683-70.
- CRRC (2011a). *Caucasus Barometer*. www.crrccenters.org
- CRRC (2011b). *An Assessment of Social Capital in Georgia*. www.crrccenters.org

- Dahl, R.A. (1996). *Toward democracy: A journey. Reflections: 1940-1997 Volumes One and Two*. Berkley:Institute of Government Studies Press. University of California, Berkley.
- Dasgupta, P. (1988). Trust as a commodity. In : D.Gambetta (ed). *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Oxford: Basil Blackwell, pp.49-71.
- De Waal, Th. (2012). *Foreign Policy*. November, 13, 2012
- Deci, E.L., & Ryan,R.M. (1987). The support of autonomy and control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1024-1037.
- Deth, Van. J.W. (2008). Measuring social capital. In:D.Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds.). *The Handbook of Social Capital*. Oxford:University Press.150-176
- Earle, T., & Cvetvovich,G.T. (1995). *Social Trust: Toward a Cosmopolitan Society*. New York: Praeger.
- Elliot, A.J., Fryer,J.W. (2008).The goal construct in psychology. In : J.Y.Shah and W.L. Gardner. *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press. pp.235-250.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and Society*. N.Y.: Norton.
- Erikson, E. H. (1959). Identity and life cycle: Selected papers. *Psychological Issue Monographs*. N.Y.: International University Press.
- Freedom in the World (2011). www.freedomhouse.org
- Fukuyama,F. (1995). *Trust*. N.Y.: Simon & Shuster.
- Gambetta, D. (1988). Trust: Can we trust trust? In : Gambetta (Ed.). *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Oxford:Blackwell. 154-175.
- Geary, D.C. (1998). *Male, female: The Evolution of Human Sex Differences*. Washington:DC:American Psychological Association.

- Glass, D.C., & Singer, J.E. (1972). *Urban noise*. N.Y.: Academic Press.
- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociolology*, 78, 1360-1380.
- Hardin, R. (1993). The street-level epistemology of trust. In: *Politics and Society*, Vol.21, No.4, pp.505-529.
- Hardin, R. (1993). The street level epistemology of trust. *Politics and Society*, Vol.21, No.4, 505-529.
- Heider, F. (1958). *The Psychology of Interpersonal Relations*. New York: Wiley.
- Hooghe, M (2008). Voluntary associations and socialization. In:D. Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds.). *The Handbook of Social Capital*. Oxford:University Press 568-593.
- Hotard, S.R., McFatter,R.M., McWhirter, R.M., & Stegall, M.E. (1989). Interactive effects of extraversion, neurotism, and social relationships on subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 321-331.
- ILO (2007). ILO ITUC CSI IGB 2007 Annual Survey of violations of trade union rights.
- Inglehart, R. (1997).). *Modernization and Postmodernization: Cultural, economic and political change in 43 societies*. Princeton.N.J.: Princeton University Press.
- Jones, W., Couch, L., & Scott,S. (1997). Trust and betrayal. In : R.Hogan., J.Johnson., S.Briggs (Eds). *Handbook of Personality Psychology*. San Diego, etc:Academic Press. 465-482.
- Kilpatrick, L.A., & Ellis,B.J. (2001). An evolutionary approach to self-esteem: Multiple domains and multiple functions. In M.Clark &G.Fletcher (Eds). *The Blackwell Handbook of Socia Psychology. Vol.2. Interpersonal processes*. pp.411-436. Oxford, UK. Blackwell.
- Kohut (1984). *How Does Analysis Cure?* N.Y.: International Universities Press.
- Kollock, P. (1994). The emergence of exchange structures: an experi-

- mental study of uncertainty, commitment and trust. *American Journal of Sociology*, Vol.100, No.2 313-345.
- Leary, M.R. & Cox, C.B. (2008). Belongingness Motivation. In J.Y.Shah & W.L. Gardner (Eds.). *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press. pp.27-40.
- Lee, R.M., & Robbins, S.B. (1995). Measuring Belongingness: The social connectedness and the social assurance scales. *Journal of Counselling Psychology*, Vol.42, No.2, 232-241
- Levi, M. (1966). Social and unsocial capital. *Politics and Society*. 24/1.45-55.
- Lin, N. (2008). A network theory of social capital. In: D.Castiglione., J.W.Van Deth., & G.Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxfröd University Press. pp.50-69.
- Lutsevych, O. (2013).Chatham House briefing paper. *How to Finish Revolution: Civil Society and Democracy in Georgia, Moldova and Ukraine*. January.REP BP 2013/01.
- Maloney, W.A., & Rosteutsher, S. (2007). The associational universe in Europe. In: Maloney, W.A., & Rosteutsher, S. *Social Capital and Associations in European Democracies*. London & New York: Routledge.
- Maloney, W.A.(2008)Interest groups, social capital, and democratic politics. In:D.Castiglione., J.W.Van Deth ., & G.Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxfröd University Press. pp.327-348.
- NDI (2012). *Public Attitudes in Georgia: Results of a June, 2012 Survey*. www.ndi.org/Georgia.
- Newcomb, T.M. (1961). *The Acquaintance Process*. N.Y.: Holt.
- Newton, K. (1999). Social and political trust in established democracies. In: P.Norris (ed.). *Critical Citizens*. Oxford: Oxford University press. 169-187.

- Newton, K. (2008). Trust and politics. In: D. Castiglione., J.W. Van Deth., & G. Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxford University Press. p. 241-272.
- Nodia, G. (2012). *The Crises of Democratization in Georgia*. Tbilisi: CIPPD.
- Paxton, P. (2002). Social capital and democracy: An Interdependent Relationship. *American Sociological Review*, 67/2.254-277.
- Putnam, R.D. (1993). *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Putnam, R.D. (1995). Tuning in and tuning out: The strange disappearance of social capital in America. *Political Science and Politics*, December, 664-683
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Renewal of American Community*. New York: Simon and Shuster.
- Rosenblum (1998). *Membership and Morals: The Personal Uses of Pluralism in America*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rossteutscher, S. (2008). Social capital and civic engagement: a comparative perspective. In: D. Castiglione., Van Deth, J., & Wolleb, G. (Eds.). *Handbook of Social Capital*. pp.208-240.
- Rothstein, B., Stolle, D. (2008). Political institutions and generalized trust. D. Castiglione., Van Deth, J., & Wolleb, G. (Eds.). *Handbook of Social Capital*. pp.273-302.
- Rotter, J. (1971). Interpersonal trust, trustworthiness and gullibility. *American Psychologist*, 35, 1-7.
- Rotter, J.B. (1980). Interpersonal trust, trustworthiness, and gullibility. *American Psychologist*, 35, 651-665.
- Schill, Y., Toves, C., & Ramanaiah, N. (1980). Interpersonal trust and copying with stress. *Psychological Reports*, 47, 1192.

- Seligman, M.E.P. (1975). *Helplessness*. San Francisco: Freeman.
- Seligman, M.E.P. (1975). *Helplessness: On Depression, Development and Death*. San Francisco: Freeman.
- Stark,R., & Bainbridge, W.S. (1985). *The Future of Religion: Secularization, Revival, and Cult Formation*. Berkley: University of California Press.
- Stolle, D. (2001). Clubs and congregations: The benefits of joining association. In K.Cook (Ed.), *Trust in Society*. N.Y.: Russel Sage Foundation, 2002-244.
- Sumbade, N.(2009). *Georgia Before and After the August War*. Tbilisi. IPS
- Sumbadze, N. (2010a). *Civic Participation: Desired and Achieved*. Tbilisi.IPS
- Sumbadze, N. (2010b). Saakashvili in the public eye: what public opinion polls tell us. In: S.F.Jones (Ed.). *War and Revolution in Caucasus: Georgia Ablaze*. London and N.Y.: Routledge, pp. 92-104.
- Sumbadze, N. (2012). *Generations and Values*. Tbilisi. IPS
- Sztompka, P. (1999). *Trust: A Sociological Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taylor, Sh. E., & Sherman, D.K. (2008). Self-enhancement and self-Affirmation. In: J.Y.Shah and W.L. Gardner. *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press, pp.57-70.
- Thompson, S.C. (1981). A complex answer to a simple question: Will it hurt less if I can control it? *Psychological Bulletin*, 90, 89-101.
- Thompson, S.C. & Schlehofer, M.M. (2008). The many sides of control motivation. In : J.Y.Shah and W.L. Gardner (Eds.). *Handbook of Motivation Science*. N.Y.: The Guilford Press, pp.41-56.
- Tocqueville, A. (1848/1966). *Democracy in America*. N.Y. Harper Perennial

- Uslaner, E.M. Trust as a moral value. In: D. Castiglione., J.W. Van Deth., & G. Wolleb (Eds). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxford University Press. pp.101-121
- Van Bel D.T., Ijsselsteijn, W.A., & de Kort, Y.A.W. (2008). Interpersonal connectedness: Conceptualization and directions for a measurement instrument. *CHI 2008 Proceedings. Works in Progress*. April 5-10, Florence, Italy.
- Verba, Scholzman and Brady. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Warren, M.E. (2001). *Democracy and Association*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Welzel, Ch., Inglehart, R., & Deutsch. (2005). Social capital, voluntary associations and collective action: Which aspects of social capital have the greatest "civic" payoff? *Journal of Civil Society, Vol.1, No2*. 121-146.
- Welzel, Ch., & Inglehart, R. (2008). The role of ordinary people in democratization. *Journal of Democracy*. Vol.19. 126-140.
- White, R. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, 66, 297-330.
- White, R. (1959). Motivation reconsidered: The concept of confidence. *Psychological Review*, 66, 297-330
- Wikipedia
- World Value Survey (2008).
- Zmerli, S., Newton, K., & Montero, J.R. (2007). Trust in people, confidence in political institutions, and satisfaction with democracy. In: J. Van Deth., J.R. Montero., A. Westholm (eds.). *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*. London: Routledge, pp. 35-65.

Annex 1: TECHNICAL REPORT

დანართი 1: ტექნიკური ანბარიში

Field work: July, 21,2011-January, 24, 2012

საველე სამუშაოების თარიღი: 2011 წლის 21 ივნისი – 2012 წლის 24 იანვარი

At the end of the tables the difference between the responses of the members of instrumental and expressive associations is presented ცხრილის ბოლოში მითითებულია ინსტრუმენტული და ექსპრესიული გაერთიანებების წევრების პასუხებს შორის განსხვავება

In Tables:

ცხრილებში:

1. Political parties	1. პოლიტიკური პარტიები
2. Professional Associations	2. პროფესიული გაერთიანებები
3. Special interest and fan clubs	3. მოყვარულთა კლუბები
4. Congregations	4. ეკლესიის მრევლი

Demographic data

დემოგრაფიული მონაცემები

Q1. Sex of the respondent %

სქესი %

	Sex სქესი	1	2	3	4	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Male მამრობითი	53.3	36.0	62.0	38.0	44.7	43.7	44.3

2	Female მდედრო- ბითი	46.7	64.0	26.0	74.0	55.3	56.3	55.7
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q.2. Age

ასაკი

	1	2	3	4	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
M	34.9	42.0	24.8	36.4	37.5	30.6	34.5
SD	14	16.3	8.60	4.5	15.6	14.2	15.4
Min.	16	17	18	18	17	18	16
Max.	70	77	56	78	77	78	78

Q3. Education status %

განათლება %

	Education განათლება	1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Basic (5-9 grades) საბაზო (5-9 კლასი)	0	0	0	0.7	0	0.3	0.2
2	High (10-12 grades) საშუალო (10-12 კლასი)	1.9	1.6	3.4	5.3	1.4	4.4	2.8
3	Technical/vocational ტექნიკური/პროფე- სიული	0.7	1.3	1.3	10.7	1.0	6.0	3.5
4	Student სტუდენტი	10.7	6.0	55.3	23.3	8.3	39.3	23.8
5	Unfinished Univer- sity არასრული უმაღ- ლესი	80.7	74.0	34.7	54.7	77.3	44.7	61.0

6	Post-graduate, Doctoral degree ასპირანტურა/დოქტორანტურა/სამეცნიერო ხარისხი	6	18.0	5.3	5.3	12.0	5.3	8.7
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q4. Religious denomination %

აღმსარებლობა %

	Religious denomination აღმსარებლობა	1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Geo.orthodox მართლმადიდებელი	94.6	98.0	90.0	98.7	96.3	94.3	95.3
2	Gregorian გრიგორიანი	0.7	0	0	0.6	0.3	0.3	0.3
3	Catholic კათოლიკე	0.7	0	0	0.7	0.4	0.4	0.3
4	Muslim მაჰმადიანი	0	0	0	0	0	0	0
5	Jehovah witt. იეღოვას მოწმე	0	0	0	0	0	0	0
6	Other სხვა	0	0.7	1.3	0	0.3	0.7	0.5
7	Atheist არ ვარ მორწმუნე	4.0	1.3	8.7	0	2.7	4.3	3.6
	Other სხვა	0	0	0	0	0	0	0
	Total	100	100	100	100	100	100	100

Q5. How important is religion for you? %

რამდენად მნიშვნელოვანია რელიგია თქვენთვის %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Very important ძალზე მნიშვნე- ლოვანია	61.3	41.3	46.0	84.0	51.3	65.0	58.2
2	Important მნიშვნელოვანია	30.0	51.3	39.3	15.3	40.7	27.3	34.0
3	Fairly important ოდნავ მნიშვნე- ლოვანია	0	0	0	0	0	0	0
4	Not important არ არის მნიშე- ნელოვანი	6.7	7.4	11.4	0.7	7.0	6.0	6.5
5	Not important at all საერთოდ არ არის მნიშვნე- ლოვანი	2.0	0	3.3		1.0	1.7	1.3
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q6. Marital status %

ოჯახური მდგომარეობა %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Married დაქორწინებული	32.7	46.0	18.8	46.7	39.3	32.8	36.1
2	Co-habiting ერთად ვცხოვ- რობთ, მაგრამ ოფიციალურად არ ვართ დაქორწინე- ბული	3.3	2.0	1.3	0.7	2.7	1.0	1.8

3	Single უცოლო/გაუთხო- ვარი	57.3	37.3	78.6	48.0	47.3	63.2	55.3
4	Divorced გაცილებული	4.7	7.3	1.3	2.0	6.0	1.7	3.8
5	Separated ცალკე ვცხოვრობთ, თუმცა ოფიცია- ლურად არ ვართ განქორწინებული	0.7	0	0	0	0.4	0	0.2
6	Widow ქვრივი	1.3	7.4	0	2.6	4.3	1.3	2.8
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q7. Number of the family members

ოჯახის წევრების რაოდენობა

	1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
M	4.3	4.1	4.4	4.5	4.2	4.4	4.3
SD	1.6	1.6	1.41	1.70	1.6	1.5	1.6
Min.	1	1	1	1	1.0	1.0	1
Max.	12	10	9	15	12	15	15

Q8. Do you have children %

გყავთ თუ არა შვილები %

		1	2	3	4			Total სულ
1	Yes დიახ	40.0	56.0	19.3	46.7	48.0	33.0	40.5
2	No არა	60.0	44.0	80.7	53.3	52.0	67.0	59.5
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

If yes, Number of children (from 243 having children)

თუ კი, რამდენი (243 რესპონდენტს ყავს შვილი)

	1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
M	2.2	1.9	1.0	1.0	2.0	2.1	2.0
SD	1.0	.64	.09	.00	0.8	0.9	0.8
Min.	1	1	1	1	1.0	1.0	1
Max.	6	3	2	1	6.0	6.0	6

Q9. Are you employed? %

შემოსავლის მისაღებად თუ აკეთებთ რამეს ამჟამად? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Yes დიახ	68.0	89.3	50.7	58.7	78.6	54.7	66.6
2	No არა	32.0	10.7	49.3	41.3	21.4	45.3	33.4
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q10. If yes, how many hours a week do your work? %

თუ კი, კვირაში საშუალოდ რამდენი საათი ხართ დაკავებული სამსახურში? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	<5	5	1.6	6.6	4.5	3.1	5.5	4.1
2	6-12	8	4.7	14.5	8.0	6.1	11.0	8.1
3	13-22	14	7.8	15.7	9.1	10.5	12.2	11.2
4	23-30	8	4.7	10.5	8.0	6.1	9.1	7.4
5	30-40	31	27.8	22.4	28.4	29.2	25.6	27.7
6	40>	34	53.4	30.3	42.0	45.0	36.6	41.5
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q11. For those unemployed: How long have you been unemployed? %

მათ ვინც უმუშევარია: რამდენი ხანია რაც არ მუშაობთ? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Several months რამდენიმე თვე	15.6	14.3	19.4	5.1	15.3	13.0	13.7
2	1-2 years 1-2 წელი	22.2	35.7	8.3	6.7	25.4	7.6	13.2
3	3-5 years 3-5 წელი	22.2	0	0	8.5	16.9	3.8	7.9
4	6-10 years 6-10 წელი	13.3	0	0	8.5	10.2	3.8	5.8
5	10 years and more 10 წელი და მეტი	8.9	14.3	0	8.5	10.2	3.9	5.8
6	Never worked არასდროს მიმუშავია	17.8	35.7	72.3	62.7	22.0	67.9	53.6
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q12. Why you do not work? %

რატომ არ მუშაობთ? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრ.	Total სულ
1	Looking for, but cannot find ვეძებ, მაგრამ ვერ ვპოულობ	33.3	35.7	30.1	24.1	33.9	27.5	29.5

2	Cannot find, but I am not actively looking for ვერ ვპოულობ, თუმცა აქტიურად არც ვეძებ	15.6	0	15.1	6.9	11.9	11.5	11.6
3	I am a student ვარ სტუდენტი	11.1	50.0	46.6	41.4	20.3	44.3	36.8
4	I am a pensioner ვარ პენსიონერი	6.7	7.1	0	10.3	6.8	4.6	5.3
5	Due to health problems ჯანმრთელობა არ მაძლევს მუშაობის საშუალებას	2.2	0	0	5.2	1.7	2.3	2.1
6	Do not want/need/have no time არ მსურს/არ მჭირდება, დრო არ მაქვს	31.1	7.2	8.2	12.1	25.4	9.8	14.7
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

2. PUBLIC ACTIVITIES

საზოგადოებრივი საქმიანობა

Q13. Member of which voluntary organization are you? %

რომელი ნებაყოფლობითი გაერთიანების წევრი ხართ? %

		1	2	3	4
1	Political Party პოლიტიკური პარტია	100			
2	Trade Union/Prof. association პროფკავშირის/პროფ. გაერთიანება		100		
3	Special interest and fan club მოყვარულთა კლუბის წევრი				100
4	Congregation member ეკლესიის მრევლი			100	
	Total სულ	100	100	100	100

Q14. How long have you been the member of the association? %

რამდენი ხანია რაც აღნიშნული გაერთიანების წევრი ხართ? %

		1	2	3	4	Instrumental ინსტრუ- მენტული	Expres- sive ექსპრე- სიული	Total სულ
1	1 year or less 1 წელი ან ნაკ- ლები	26.7	16.7	44.7	8.0	21.7	26.3	24.0
2	2-3 years 2-3 წელი	28.7	24.7	28.7	18.0	26.7	23.3	25.0
3	4-6 years 4-6 წელი	21.3	22.7	14.7	22.7	22.0	18.7	20.3

4	7-10 years 7-10 წელი	9.3	7.3	5.3	19.3	8.3	12.4	10.4
5	10 years or more 10 წელ- ზე მეტი	14.0	28.6	6.6	32.0	21.3	19.3	20.3
	Total სხვა	100	100	100	100	100	100	100

Q15. Do you hold any position in the organization? %

გიკავიათ თუ არა ამჟამად ამ გაერთიანებაში რაიმე თანამდებობა? %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Exp. ექსპრ.	Total სულ
1	No არა	39.3	40.0	79.3	96.0	39.7	87.6	63.6
2	Yes დიახ	60.7	60.0	20.7	4.0	60.3	12.4	36.4
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square 148.8; df1; p<.001

Q16. How have you become a member of an association? %

როგორ გახდით გაერთიანების წევრი? %

		1	2	3	4	Instru- mental ინსტ- რუმენ- ტული	Expres- sive ექსპრე- სიული	Total სულ
1	I established it მე ვიყავი თვითონ მისი ჩამოყალიბების ინიციატორი	13.4	18.0	16.7	2.7	15.7	9.7	12.7
2	By friend's/kin's advise მეგობრის/ნათე- სავის რჩევით	33.6	23.3	42.0	44.0	28.4	43.0	35.7
3	Having informa- tion went there მივიღე ინფორ- მაცია ტელევიზი- იდან/მიტინგიდან და თვითონ მივედი	21.5	8.0	5.3	22.7	14.7	14.0	14.4
4	Was offered by member of orga- nization მივიღე შემოთა- ვაზება გაერთი- ანების წევრი- საგან	24.2	38.7	24.7	22.0	31.4	23.4	27.4

5	Got information from social network მივიღე ინფორმაცია ფეისბუქის ან სხვა სოციალური ქსელიდან	2.7	1.3	8.7	0	2.0	4.3	3.2
6	Other სხვა	4.6	10.7	2.6	8.6	7.8	5.6	6.6
	Total	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square 69.0; df6; $p < .001$

Q.17 Why have you decided to join association?

რატომ გადაწყვიტეთ გაერთიებაში გაწევრიანება?

Answers agree and fully agree %

პასუხები ვეთანხმები და სრულიად ვეთანხმები %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Ex-pres. ექსპ	Total სულ	Chi-Sq.; df4;p
1	Wanted to change situation in the country მსურდა შემეცვალა ქვეყანაში არსებული მდგომარეობა	80.7	48.6	31.3	9.3	64.7	14.0	39.3	204.0 <.001

2	Believed that change was necessary and possible მწამდა, რომ აუცილებელი იყო ცვლილება და რომ მისი მიღწევა შესაძლებელი იყო	90.0	71.3	32.0	34.2	80.7	33.1	56.9	164.0 <.001
3	To get support იმისთვის, რომ მიმელო მხარდაჭერა	48.3	54.7	18.7	26.0	51.5	22.3	36.9	64.5 <.001
4	To feel secure იმისთვის, რომ თავი უსაფრთხოდ მეგრძნო	17.7	35.2	6.7	43.7	26.4	25.1	25.8	13.2 <.05
5	To get power იმისთვის, რომ მომეპოვებინა ძალაუფლება	11.4	14.7	12.1	2.0	13.0	3.0	8.0	52.3 <.001
6	To get material gain იმისთვის, რომ მიმელო მატერიალური სარგებელი	12.0	33.3	3.3	2.0	22.7	2.7	12.7	90.7 <.001
7	For career advancement იმისთვის, რომ მიმეღწია წარმატებისთვის კარიერაში	38.3	56.0	30.9	8.7	47.2	17.4	32.3	116.6 <.001

8	To have more information იმისთვის, რომ მეონოდა მეტი ინფორმაცია	62.0	82.0	32.0	37.3	72.0	50.3	61.2	50.7 <.001
9	To know useful people იმისთვის, რომ გამეცნო და ურთიერთობა მეონოდა საჭირო ხალხთან	57.7	71.3	52.6	22.0	64.5	37.3	50.9	65.2 <.001
10	To defend own and others' interests იმისთვის, რომ დამეცვა ჩემი და სხვების ინტერესები	90.7	78.6	34.3	20.7	84.7	27.4	56.1	219.6 <.001
11	Because I shared the goals of the association იმის გამო, რომ ვიზიარებდი გაერთიანების მიზნებს	96.7	91.2	74.6	72.5	94.0	73.6	83.8	64.4 <.001
12	Due to common interests საერთო ინტერესის გამო	89.9	92.6	67.8	52.4	91.3	60.1	75.7	85.0 <.001

13	For self-realization თვით-რეალიზაციის მოთხოვნების გამო	64.0	68.7	55.7	16.1	66.3	35.9	51.2	83.5 <.001
14	To become known სურვილის გამო, გავმხდარიყავი ცნობილი	18.1	17.4	31.3	12.7	17.8	22.0	19.9	46.2 <.001
15	Due to belief that the leader of the organization will pursue important goals იმის გამო, რომ მჯეროდა რომ გაერთიანების ლიდერი განასოციელებდა ჩემთვის მნიშვნელოვან მიზნებს	72.5	70.5	27.3	12.6	70.5	20.0	45.2	169.4 <.001
16	For sharing გაზიარების სურვილის გამო	68.7	74.7	48.7	38.6	71.7	43.7	57.7	59.7 <.001

17	For possibility to lead a healthy lifestyle ჯანმრთელი ცხოვრების სტილის განხორციელების შესაძლებლობის გამო	30.9	35.4	39.6	42.0	33.1	40.8	37.0	n.s
18	For getting experience გამოცდილების მიღების გამო	67.3	88.0	57.3	28.0	77.6	42.7	60.1	97.0 <.001
19	For career prestige პრესტიჟის გამო	40.3	58.7	29.5	6.0	49.5	15.1	32.3	135.1 <.001
20	For desire to get involved in public life საზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩართვის სურვილის გამო	80.0	80.7	58.0	14.4	80.3	36.7	58.5	150.2 <.001
21	Due to the need to belong to some group სურვილის გამო ვყოფილიყავი რაიმე ჯგუფის წევრი	24.2	34.0	40.7	14.0	29.1	27.3	28.2	20.6 <.01

22	For getting pleasure სიამოვნების მისაღებად	20.1	41.9	75.0	34.6	31.0	54.7	42.9	38.2 <.001
23	For relaxing and attaining inner peace განტვირთ- ვისა და შინაგანი სიმშვიდის მოსაპოვებ- ლად	10.8	20.7	52.7	81.4	15.8	67.0	41.5	175.8 <.001
24	To escape loneliness მარტოობის- გან თავის დასაღწევად	2.7	8.6	7.4	25.5	5.7	16.4	11.0	26.5 <.001
25	To fill the time დროის დასა- კავებლად	7.3	16.0	14.1	5.3	11.7	9.7	10.7	6.8 n.s

Ranking of main reasons for joining political party (According to Q17)

პოლიტიკურ პარტიაში გაწევრიანების ძირითადი მიზეზების რანჟირება (კითხვა 17-ის მიხედვით)

Rank რან- გი	No of answer option პასუ- ხის No	Reason მიზეზი	%
1	1	Sharing the goals of the organization ვიზიარებელი გაერთიანების მიზნებს	96.7
2	8	To defend own and others' interests დამეცვა ჩემი და სხვების ინტერესები	90.7

3	7	Believing in need of change and its possibility აუცილებელი იყო ცვლილება და რომ მისი მიღწევა შესაძლებელი იყო	90.0
4	2	Due to common interests საერთო ინტერესების გამო	89.9
5	14	To change situation in the country მსურდა შეემეცვალა ქვეყანაში არსებული მდგომარეობა	80.7
6	5	For desire to get involved in public life საზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩართვის სურვილის გამო	80.0
7	11	Due to belief that the leader of the organization will pursue important goals იმის გამო, რომ მჯეროდა რომ გაერთიანების ლიდერი განახორციელებდა ჩემთვის მნიშვნელოვან მიზნებს	72.5
8	6	For sharing გაზიარების სურვილის გამო	68.7
9	4	For getting experience გამოცდილების მიღების შესაძლებლობის გამო	67.3
10	3	To have more information იმისათვის, რომ მქონოდა მეტი ინფორმაცია	62.0

Ranking of main reasons for joining professional associations (According to Q17)

პროფესიულ გაერთიანებაში გაწევრიანების ძირითადი მიზეზების რანჟირება (კითხვა 17-ის მიხედვით)

Rank რანგი	No of answer option პასუხის No	Reason მიზეზი	%
1	1	Sharing the goals of the organization ვიზიარებდი გაერთიანების მიზნებს	91.2
2	2	Due to common interest საერთო ინტერესების გამო	92.6

3	4	For getting experience გამოცდილების მიღების შესაძლებლობის გამო	88.0
4	3	To have more information იმისათვის, რომ მქონოდა მეტი ინფორმაცია	82.0
5	5	For desire to get involved in public life საზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩართვის სურვილის გამო	80.7
6	8	To defend own and others' interests დამცევა ჩემი და სხვების ინტერესები	78.6
7	6	For sharing გაზიარების სურვილის გამო	74.7
8	10	To know useful people იმისათვის, რომ გამეცნო და ურთიერთობა მქონოდა საჭირო ხალხთან	71.3
9	7	believing in need of change and its possibility აუცილებელი იყო ცვლილება და რომ მისი მიღწევა შესაძლებელი იყო	71.3
10	11	Due to belief that the leader of the organization will pursue important goals იმის გამო, რომ მჯეროდა რომ გაერთიანე- ბის ლიდერი განახორციელებდა ჩემთვის მნიშვნელოვან მიზნებს	70.5

Ranking of main reasons for joining special interest clubs (According to Q17)

**მოყვარულთა გაერთიანებაში გაწევრიანების ძირითადი მიზე-
ზების რანჟირება (კითხვა 17-ის მიხედვით)**

Rank რან- გი	No of answer option პასუხის No	Reason მიზეზი	%
1	12	For getting pleasure სიამოვნების მისაღებად	75.0
2	1	Sharing the goals of the organization ვიზიარებდი გაერთიანების მიზნებს	74.6

3	2	Due to common interests საერთო ინტერესების გამო	67.8
4	5	For desire to get involved in public life საზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩართვის სურვილის გამო	58.0
5	4	For getting experience გამოცდილების მიღების შესაძლებლობის გამო	57.3
6	9	For self-realization თვითრეალიზაციისთვის	55.7
7	13	For relaxing and attaining inner peace განტვირთვისა და შინაგანი სიმშვიდის მოსაპოვებლად	52.7
8	10	To know useful people იმისათვის, რომ გამეცნო და ურთიერთობა მქონოდა საჭირო ხალხთან	52.6
9	6	For sharing გაზიარების სურვილის გამო	48.7
10	19	Due to the need to belong to some group სურვილის გამო ვყოფილიყავი რაიმე ჯგუფის წევრი	40.7

Ranking of main reasons for joining congregation (According to Q17)

მრევლის წევრად გახდომის ძირითადი მიზეზების რანჟირება (კითხვა 17-ის მიხედვით)

Rank რანგი	No of answer option პასუ- ხის No	Reason მიზეზი	%
1	13	For relaxing and attaining inner peace განტვირთვისა და შინაგანი სიმშვიდის მოსა- პოვებლად	81.4
2	1	Sharing the goals of the organization ვიზიარებდი გაერთიანების მიზნებს	72.5

3	2	Due to common interests საერთო ინტერესების გამო	52.4
4	20	To feel secure იმისათვის, რომ თავი უსაფრთხოდ მეგრძნო	43.7
5	15	For possibility to lead a healthy life-style ჯანმრთელი ცხოვრების სტილის განხორციელების შესაძლებლობის გამო	42.0
6	6	For sharing გაზიარების სურვილის გამო	38.6
7	3	To have more information მეტი ინფორმაციის მიღებისთვის	37.3
8	12	For getting pleasure სიამოვნების მისაღებად	34.6
9	7	belief in need of change and its possibility აუცილებელი იყო ცვლილება და რომ მისი მიღწევა შესაძლებელი იყო	34.2
10	4	For getting experience გამოცდილების მიღების გამო	28.0

Q18. Are you satisfied with membership in the organization? %

ხართ თუ არა კმაყოფილი იმით, რომ ხართ გაერთიანების წევრი? %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Exp. ექსპრ.	Total სულ
1	No არა	0.7	1.3	0.7	0	1.0	0.3	0.7
2	To some degree მეტ-ნაკლებად	8.7	8.0	18.9	2.7	8.4	10.7	9.5
3	Yes დიახ	90.6	90.7	80.4	97.3	90.6	88.9	89.8
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q19.How much membership of the organization provides you with the following:

Rating scale:

1.Does not provide at all; 2.Does not provide; 3.Provides to some extent; 4.provides; 5. Fully provides

რამდენად გაძლევთ გაერთიანებაში მონაწილეობა:

1. საერთოდ არ მაძლევს; 2. არ მაძლევს; 3. მეტ-ნაკლებად მაძლევს; 4. მაძლევს; 5. სრულად მაძლევს.

Answers agree and fully agree %

პასუხები ვეთანხმები და სრულიად ვეთანხმები %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Exp. ექსპრ.	Total სულ	Chi- Squ. df=4;p
1	Possibility for self-realization თვითრეალიზაციის შესაძლებლობას	80.0	75.3	52.0	47.0	77.7	49.5	63.6	69.5; <.001
2	Feeling of being the member of the group of nice people შეგრძნებას, რომ სასიამოვნო ადამიანთა ჯგუფის წევრი ხართ	90.0	87.3	84.0	80.7	88.7	82.3	85.5	36.7; <.001

3	Possibility to share გაზიარების შესაძლებლობას	84.6	89.3	72.7	64.4	86.9	68.6	77.7	35.8; <.001
4	Feeling, that one is doing useful work შეგრძნებას, რომ საზოგადოებისთვის საჭირო საქმეს აკეთებთ	92.0	91.3	56.0	48.0	91.7	52.0	71.8	128.5 <.001
5	Feeling of being an important person შეგრძნებას, რომ მნიშვნელოვანი ადამიანი ხართ	52.7	51.4	38.6	42.3	52.0	40.5	46.2	32.3; <.001
6	Feeling of being secure შეგრძნებას, რომ დაცული ხართ	36.2	46.3	19.3	64.6	41.3	42.0	41.6	n.s.
7	Feeling of being powerful ძალაუფლების შეგრძნებას	15.4	25.0	6.0	11.4	20.2	8.7	14.4	73.9; <.001

8	Possibility to express opinion შეხედულებების გამოხატვის შესაძლებლობას	85.3	86.6	54.0	45.4	86.0	54.7	70.3	83.2; <.001
9	Possibility to achieve the goals დასახული მიზნების მიღწევის შესაძლებლობას	67.3	70.6	52.0	37.5	69.0	44.8	56.9	54.8; <.001
10	Possibility to relax and attain inner peace განტვირთვისა და შინაგანი სიმშვიდის მოპოვების შესაძლებლობას	25.0	29.3	50.7	91.3	27.2	71.0	49.2	118.3; <.001
11	Possibility to escape loneliness მარტოობისგან თავის დაღწევის შესაძლებლობას	13.6	17.4	15.4	34.9	15.5	25.1	20.3	19.9 <.05

12	Possibility to meet interesting people საინტერესო ადამიანების გაცნობის შესაძლებლობას	84.7	82.0	75.3	43.4	83.3	59.3	71.3	531.1; <.001
14	Possibility to get a new experience ახალი გამოცდილების მიღების შესაძლებლობას	90.7	88.0	74.0	30.0	89.3	57.0	73.2	84.5; <.001
15	Belief, that organization can influence the events in the country რწმენას, რომ თქვენ გაერთიანებას შეუძლია ზეგავლენა მოახდინოს ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებზე	88.0	70.7	26.0	50.0	79.3	38.0	58.7	136.2; <.001

16	Possibility in career achievement კარიერაში მიღწევის შესაძლებლობას	59.1	53.1	25.3	8.7	58.1	17.0	37.5	158.9; <.001
17	Feeling that one has an impact on organization შეგრძნებას, რომ შეგიძლიათ ზეგავლენა მოახდინოთ გაერთიანების საქმიანობაზე	65.1	62.7	35.3	6.7	63.9	21.0	42.4	164.2; <.001
18	Possibility to become famous შესაძლებლობას გახდეთ ცნობილი	50.7	24.0	20.0	.7	37.3	10.3	23.8	99.2; <.001

Q20. How many hours a week are you occupied in the association? %

კვირაში დაახლოებით რამდენ საათს უთმობთ გაერთიანებასთან დაკავშირებულ საქმიანობას? %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Exp. ექსპრ.	Total სულ
1	Sometimes almost no time ზოგჯერ საერთოდ არ ვუთმობ დროს	4.7	3.4	13.3	12.8	4.0	13.0	8.6
2	1 hour or less 1 საათამდე	0	10.1	6.8	8.1	5.1	7.4	6.2
3	1-3 hours 1-3 საათს	6.1	9.4	29.3	33.6	7.7	31.4	19.6
4	4-7 hours 4-7საათს	15.5	8.7	26.0	29.4	12.1	27.8	20.0
5	8-10 hours 8-10 საათს	7.4	6.0	9.3	6.0	6.8	7.7	7.2
6	11-15 hours 11-15 საათს	6.2	0.7	9.3	4.7	3.4	7.0	5.2
7	15 hours or more 15 საათზე მეტს	60.1	61.7	6.0	5.4	60.9	5.7	33.2
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi Square 2.17;df6;p<.001

Q21. To what degree do you agree with the following?

Rating scale: 1.Do not agree at all; 2.Do not agree; 3.Somewhat agree; 4.Agree; 5.Fully agree

რამდენად ეთანხმებით ქვემოთ მოყვანილ მტკიცებებს? შეფასების შკალა: 1. სრულიად არ ვეთანხმები; 2. არ ვეთანხ-

მები; 3. ვეთანხმები საშუალოდ; 4. ვეთანხმები; 5. მთლიანად ვეთანხმები

Answers agree and fully agree %

პასუხები ვეთანხმები და სრულიად ვეთანხმები %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Exp. ექსპრ.	Total სულ	Difference Inst/ expres- sive Chi- Square; df;p
1	In asso- ciation we often discus our prob- lems გაერთი- ანებაში ხშირად ვსაუბ- რობთ ერთ- მანეთის პრობლე- მებზე	64.0	60.4	33.3	39.4	62.2	36.3	49.3	62.14;4; <.001
2	I trust the major- ity of the members of association ვენდობი გაერთი- ანების წევრების უმრავლესობას	86.0	86.7	58.7	58.0	86.3	58.3	72.3	70.9;4; <.001

3	I am convinced that in case of need I will get the support of the members of association საჭიროების შემთხვევაში, დარწმუნებული ვარ რომ მივიღებ დახმარებას გაერთიანების წევრებისგან	84.7	84.7	58.4	71.3	84.6	64.9	74.8	56.6; 4; <.001
4	I enjoy my relationship with members of association მსიამოვნებს გაერთიანების წევრებთან ურთიერთობა	93.3	93.2	81.4	84.7	94.4	83.0	88.7	33.5; 4; <.001
5	I enjoy my activities in association გაერთიანებაში საქმიანობა სიამოვნებას მანიჭებს	91.3	94.0	85.3	92.0	92.7	88.7	90.6	n.s

1. SOCIAL NETWORKS

სოციალური კავშირები

Q22.N1. Number of named persons by relationships %

დასახელებული პირების რაოდენობა ურთიერთობების მიხედვით %

	1	2	3	4	Instru- mental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
Family/Kin ოჯახის წევრი ან ნათესავი	41.9	45.1	41.2	57.5	43.4	49.6	46.5
Members of associa- tion გაერთიანების წევრი	16.8	17.5	8.2	8.8	17.1	8.5	12.8
Neighbor მეზობელი	3.3	2.3	0.5	3.0	2.8	1.8	2.3
Friend მეგობარი	32.8	26.0	45.6	24.1	29.6	34.5	32.1
Co-worker, business partner თანამშრომელი, ბიზნეს-პარტნიორი	2.3	7.0	2.6	3.9	4.5	3.3	3.9
Target of romantic love შეყვარებული	1.2	0.7	1.2	0.8	1.0	1.0	1.0
Other სხვა	1.7	1.4	0.4	1.9	1.6	1.2	1.4
Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q22.N1. Number of named persons by relationships percent

Number of named persons by relationships recoded into 3 types %

დასახელებული პირების რაოდენობა ურთიერთობების მიხედვით ხელახალი კოდირების შედეგად %

	1	2	3	4	Instru- mental ინსტ- რუმენ- ტული	Expressive ექსპრე- სიული	Total სულ
Family/Kin ოჯახის წევრი ან ნათესავი	43.1	48.6	44.1	61.1	45.9	52.6	49.3
Members of association გაერთიანების წევრი	15.6	15.8	7.5	8.0	15.7	7.8	11.7
Other members სხვა წევრები	41.3	35.6	48.4	30.9	38.4	39.6	39.0
Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Number of named persons by relationships recoded into three types. Mean scores and Standard deviation

დასახელებული პირების რაოდენობა ურთიერთობების მიხედვით, ხელახლა კოდირებული. საშუალო მაჩვენებელი და სტანდარტული გადახრა

	Relationship to target person დამოკიდებულება მო- ცემულ პიროვნებასთან	1 M;SD	2 M;SD	3 M;SD	4 M;SD	Instr. ინსტრ. M;SD	Expres. ექსპრეს. M;SD	Total სულ M;SD	Difference ANOVA F;df;p
1	Family member or kin ოჯახის წევრი ან ნათესავი	4.3;2.8	4.1;2.8	3.8;2.4	5.7;3.8	4.2;2.8	4.8;3.3	4.5;3.1	5.9;1; <.05
2	Member of the associa- tion გაერთიანების წევრი	1.7;2.1	1.5;2.6	0.8;1.8	0.9;1.8	1.6;2.4	0.8;1.8	1.2;2.1	22.1;1; <.001
3	All other ყველა სხვა	4.1;2.9	3.4;3.1	4.7;3.5	3.4;3.4	3.8;3.0	4.0;3.5	3.9;3.2	n.s
	Total სულ	10.1;4.3	9.0;4.6	9.3;3.2	10.0;4.5	9.6;4.5	9.6;4.3	9.6;4.4	n.s

Q22. N2 How often do you interact face to face with target persons %

რა სიხშირით ურთიერთობთ ამ პიროვნებასთან პირისპირ? %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	50.8	46.4	48.6
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	31.9	37.0	34.5
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	10.6	10.0	10.3
4	Once an year or less ყოველწლიურად	6.7	6.6	6.6
	Total სულ	100	100	100

Frequency of face to face interaction with family members or kin %

ოჯახის წევრებთან ან ნათესავებთან პირისპირ ურთიერთობის სიხშირე %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	60.9	62.8	61.9
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	20.3	19.4	19.8
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	10.8	8.7	9.7
4	Once an year or less ყოველწლიურად	8.0	9.1	8.6
	Total /სულ	100	100	100

Frequency of face to face interaction with members of association %

ასოციაციის წევრებთან პირისპირ ურთიერთობის სიხშირე %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	59.3	21.3	46.7
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	32.8	70.5	45.3
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	5.3	6.6	5.7
4	Once an year or less ყოველწლიურად	2.6	1.6	2.3
	Total სულ	100	100	100

Frequency of face to face interaction with all others %

ყველა სხვასთან პირისპირ ურთიერთობის სიხშირე %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	36.0	32.2	34.0
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	44.1	51.1	47.7
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	12.8	12.2	12.5
4	Once an year or less ყოველწლიურად	7.1	4.5	5.8
	Total სულ	100	100	100

Chi-Square 15.78; df3;p<.005

Q22. N3 How often do you interact with target persons by phone/ internet? %

რა სიხშირით ურთიერთობთ ამ პიროვნებასთან ტელეფონით/ ინტერნეტით? %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	54.8	46.8	50.8
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	30.8	32.3	31.6
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	5.9	10.5	8.2
4	Once an year or less ყოველწლიურად	2.8	2.5	2.6
5	Do not communicate at all საერთოდ არ ვურთიერთობ	5.7	7.9	6.8
	Total სულ	100	100	100

How often do you interact with family members and kin by phone/ internet? %

რა სიხშირით ურთიერთობთ ოჯახის წევრებთან ან ნათესავებთან ტელეფონით/ინტერნეტით? %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	60.8	51.7	55.9
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	22.5	24.9	23.7
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	5.6	9.7	7.8

4	Once an year or less ყოველწლიურად	1.8	1.9	1.8
5	Do not communicate at all (n2.9) საერთოდ არ ვურთიერთობ	9.3	11.8	10.8
	Total სულ	100	100	100

Chi-Square 30.33;df4; p<.001

How often do you interact with the members of the association by phone/internet? %

რა სიხშირით ურთიერთობთ ასოციაციის წევრებთან ტელეფონით/ინტერნეტით? %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	53.1	17.3	41.3
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	32.7	44.9	36.7
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	7.3	19.8	11.4
4	Once an year or less ყოველწლიურად	4.9	4.9	4.9
5	Do not communicate at all (n2.9) საერთოდ არ ვურთიერთობ	2.0	13.1	5.7
	Total სულ	100	100	100

Chi-Square 114793;df4; p<.001

How often do you interact with all others by phone/internet? %

რა სიხშირით ურთიერთობთ სხვებთან ტელეფონით/ინტერნეტით? %

	Frequency სიხშირე	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	Daily ყოველდღიურად	48.9	47.0	48.0
2	Once or several times a week ყოველკვირეულად	39.3	38.4	38.8
3	Once or several times a month ყოველთვიურად	5.7	9.7	7.7
4	Once an year or less ყოველწლიურად	2.8	2.7	2.8
5	Do not communicate at all (n2.9) საერთოდ არ ვურთიერთობ	3.3	2.2	2.7
	Total სულ	100	100	100

Q22.N.4. Where do you usually meet? %

უფრო ხშირად სად ხვდებით ერთმანეთს? %

	Venue ადგილმდებარეობა	Instrumental ინსტრუმენ- ტული	Expressive ექსპრესი- ული	Total სულ
1	At work or association სამსახურში ან გაერთიანებაში	28.0	22.0	25.0
2	In the neighborhood (street, shop, school) უბანში (ქუჩაში, მაღაზიაში, სკოლაში)	2.7	4.1	3.4
3	At café/restaurant კაფეში/რესტორანში	6.3	3.5	4.9
4	At home ერთმანეთის სახლში	42.1	42.4	42.2
5	Live together ერთად ვცხოვრობთ	20.9	28.0	24.5
	Total სულ	100	100	100

Chi-square 82.79,4, $p > .001$

Where do you usually meet family members/kin? %

უფრო ხშირად სად ხვდებით ოჯახის წევრებს/ნათესავებს? %

	Venue ადგილმდებარეობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expres- sive ექსპრესიული	Total სულ
1	At work or association სამსახურში ან გაერთიანებაში	2.9	1.9	2.4
2	In the neighborhood (street, shop, school) უბანში (ქუჩაში, მაღაზიაში, სკო- ლაში)	0.4	1.3	0.9
3	At café/restaurant კაფეში/რესტორანში	1.4	0.5	0.8
4	At home ერთმანეთის სახლში	47.5	40.9	44.0
5	Live together ერთად ვცხოვრობთ	47.8	55.4	51.9
	Total სულ	100	100	100

Where do you usually meet members of the association? %

უფრო ხშირად სად ხვდებით ასოციაციის წევრებს? %

	Venue ადგილმდებარეობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expres- sive ექსპრესიული	Total სულ
1	At work or association სამსახურში ან გაერთიანებაში	89.0	85.4	87.8
2	In the neighborhood (street, shop, school) უბანში (ქუჩაში, მაღაზიაში, სკოლაში)	0.9	0.4	0.7
3	At café/restaurant კაფეში/რესტორანში	1.0	0.4	0.8

4	At home ერთმანეთის სახლში	9.1	13.4	10.6
5	Live together ერთად ვცხოვრობთ	0	0.4	0.1
	Total/სულ	100	100	100

Where do you usually meet all the others? %

უფრო ხშირად სად ხვდებით ყველა სხვას? %

	Venue ადგილმდებარეობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	At work or association სამსახურში ან გაერთიანებაში	29.4	33.0	31.2
2	In the neighborhood (street, shop, school) უბანში (ქუჩაში, მაღაზიაში, სკოლაში)	6.0	8.2	7.1
3	At café/restaurant კაფეში/რესტორანში	14.1	7.6	10.8
4	At home ერთმანეთის სახლში	50.0	50.0	50.1
5	Live together ერთად ვცხოვრობთ	0.5	1.2	0.8
	Total/სულ	100	100	100

Chi-square 15.68,3;p>.05

Q22.N.5. Sex of the target person %

სამიზნე პიროვნების სქესი %

	Sex სქესი	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Male მამრობითი	46.4	47.2	46.8

2	Female მდედრობითი	53.6	52.8	52.9
	Total/სულ	100	100	100

Q22.N6. Would you like to have closer relationship to the target person? %

გსურთ თუ არა გქონდეთ უფრო ახლო ურთიერთობა ამ პიროვნებასთან? %

	Desire to have closer relationship უფრო ახლო ურთიერთობის სურვილი	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	41.5	45.6	43.5
2	No არა	51.9	52.6	52.3
3	Does not apply (e.g.child) არ შეესაბამება (მცირეწლოვანია)	6.6	1.8	4.2
	Total/სულ	100	100	100

Q22. N7. Would you like to have more frequent contact to the target person? %

გსურთ თუ არა გქონდეთ უფრო ხშირი კონტაქტი ამ პიროვნებასთან? %

	Desire to have more frequent contact უფრო ხშირი კონტაქტის სურვილი	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	49.6	46.3	47.9
2	No არა	45.7	52.2	48.9

3	Does not apply (e.g.child) არ შეესაბამება (მცირეწლოვანია)	4.7	1.5	3.1
	Total/სულ	100	100	100

Q22.N8. Do you think that in case of need the target person will do everything for you? %

როგორ ფიქრობთ, საჭიროების შემთხვევაში ეს პიროვნება ყველაფერს გააკეთებს თუ არა თქვენს დასახმარებლად? %

	Readiness of assistance from target სხვისი მხრიდან დახმარების მზაობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expres- sive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	91.7	94.5	93.1
2	No არა	0.4	1.5	1.0
3	Does not apply (e.g.child) არ შეესაბამება (მცირეწლოვანია)	7.9	4.0	5.9
	Total/სულ	100	100	100

Q22. N9. Do you think that in case of need you will do everything for the target person? %

როგორ ფიქრობთ, საჭიროების შემთხვევაში თქვენ ყველაფერს გააკეთებთ ამ პიროვნების დასახმარებლად? %

	Readiness of assistance of target თქვენი მხრიდან დახმარების მზაობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	97.8	97.8	97.8
2	No არა	0.3	1.5	0.9

3	Does not apply (e.g.child) არ შეესაბამება (მცირეწლოვანია)	1.9	0.7	1.3
	Total/სულ	100	100	100

Q22.N11. Is the target person also the member of the association you are ? %

არის თუ არა ასევე ეს პიროვნება იმ გაერთიანების წევრი, რომლის წევრიც თქვენ ხართ? %

	Membership ასოციაციის წევრობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	7.8	18.5	13.2
2	No არა	92.2	81.5	86.8
	Total/სულ	100	100	100

Q22.N12. Has this person gained importance for you after you became member of the association? %

ეს პიროვნება თქვენთვის მნიშვნელოვანი თქვენი გაერთიანებაში გაწევრიანების შემდეგ გახდა? %

	Importance მნიშვნელობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	16.4	6.2	11.2
2	No არა	83.6	93.8	88.8
	Total/სულ	100	100	100

Q22.N12. Has this person gained importance for you after you became member of the association? %

ეს პიროვნება თქვენთვის მნიშვნელოვანი თქვენი გაერთიანებაში გაწევრიანების შემდეგ გახდა? მათგან ვინც დაასახელა

ასოციაციის წევრი, სულ 1548 პიროვნება, 875 ინსტრუმენტული და 673 ექსპრესიული ასოციაციის წევრი. %

	Importance მნიშვნელობა	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
1	Yes დიახ	51.7	23.2	39.3
2	No არა	48.3	76.8	60.7
	Total სულ	100	100	100

(Chi-Square 1.51,df1;p<.001)

Q23. Would you like to have a wider network of close persons? %

გსურთ თუ არა, რომ გქონდეთ ახლობლების უფრო ფართო წრე? %

	Desote to have wider network ბადის გა- ფართოების სურვილი	1	2	3	4	Instru- mental ინსტ- რუმენ- ტული	Expres- sive ექსპრე- სიული	Total სულ
1	Yes დიახ	75.3	53.3	73.3	72.0	64.2	73.5	68.5
2	No არა	14.7	38.0	16.0	19.3	27.0	17.0	22.0
3	Difficult to say მიჭირს პასუ- ხის გაცემა	10.0	8.7	10.7	8.7	8.8	9.5	9.5
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-square 6.66,2;p>.05

Q25.Are you a member of a social network? %

ხართ თუ არა გაერთიანებული რომელიმე სოციალურ ქსელში? %

	Membership in social network სოციალური ქსელის წევრობა	1	2	3	4	Instru- mental ინსტ- რუმენ- ტული	Expres- sive ექსპ- რესი- ული	Total სულ
1	Yes დიახ	80.5	72.7	90.7	66.0	76.6	78.3	77.5
2	No არა	19.5	27.3	9.3	34.0	23.4	21.7	22.5
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q26.If yes, how many friends do you have? %

თუ კი, რამდენი მეგობარი გყავთ იქ? %

		1	2	3	4	Instru- mental ინსტ- რუმენ- ტული	Expres- sive ექსპ- რესი- ული	Total სულ
1	Up to 10 10 - მდე	2.5	3.5	2.9	5.2	3.0	3.9	3.5
2	11-30	1.7	6.2	0	5.2	4.3	2.2	2.8
3	30-70	5.0	14.2	5.9	17.4	9.4	10.7	10.0
4	70-150	10.1	15.9	17.7	33.0	12.9	24.0	18.4
5	More than 150 150 - ზე მეტი	80.7	60.2	73.5	39.2	70.4	59.2	65.3
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q27. How many hours a day do you devote to social networks?

დღეში დაახლოებით რამდენ დროს უთმობთ სოციალურ ქსელს?

		1	2	3	4	Instru- mental ინსტ- რუმენ- ტული	Expres- sive ექსპრე- სიული	Total სულ
1	Sometimes al- most no time ზოგჯერ საერ- თოდ დროს არ ვუთმობს	17.5	23.9	16.2	34.0	20.5	23.6	22.1
2	1 hour or less 1 საათამდე	15.9	38.0	12.4	25.8	26.2	18.0	22.1
3	1-3 hours 1-3 საათს	38.3	28.3	41.9	25.8	34.1	35.2	34.6
4	4-6 hours 4-6საათს	20.0	7.1	26.5	10.3	13.5	19.7	16.7
5	7-10 hours 7-10საათს	0.8	1.8	1.5	4.1	1.3	2.6	1.9
6	More than 10 hours 10 საათზე მეტს	7.5	0.9	1.5	0	4.4	0.9	2.6
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

4. PERSONAL CHARACTERISTICS

პიროვნული მახასიათებლები

Q28. Please rate to what degree the following applies to you. Control Motivation Scale

გთხოვთ შეაფასოთ, თუ რამდენად შეგესატყვისებათ ქვემოთ ჩამოთვლილი მტკიცებები. კონტროლის მოტივაციის შკალა

	1	2	3	4	Instrumental ინსტრუმენტული	Expressive ექსპრესიული	Total სულ
M	66.7	63.8	63.6	59.0	65.23	61.31	63.27
SD	6.9	9.4	8.0	8.1	8.40	8.22	8.53
Min.	50	38	35	38	38.0	35.0	35.0
Max.	84	90	83	84	90.0	84.0	90.0

ANOVA: $F_{33.36}; df_{1}; <.001;$

Q29. Generally speaking, what do you think, most of the people can be trusted or one cannot be too careful when dealing with others? %

როგორ ფიქრობთ, საერთო ჯამში ადამიანების უმრავლესობა ნდობას იმსახურებს, თუ სხვებთან ურთიერთობისას ადამიანს უფრო სიფრთხილე მართებს? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Can be trusted ნდობას იმსახურებს	24.7	34.7	30.7	21.3	29.7	26.0	27.8
2	One should be careful უფრო სიფრთხილე მართებს	75.3	65.3	69.3	78.7	70.3	74.0	72.2
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q30.What do you expect more, that everything will happen as you wish or what you wish will not happen? %

რას უფრო ელით, რომ ცხოვრებაში ყველაფერი ძირითადად ისე წაგივით, როგორც თქვენ გინდათ, თუ ის რაც თქვენ გსურთ უფრო არ მოხდება %

		1	2	3	4			Total სულ
1	Will happen as you wish ძირითადად ისე წაგივით, როგორც თქვენ გინდათ	84.6	80.3	77.9	76.5	82.3	77.2	79.7
2	What you wish will not happen ის რაც თქვენ გსურთ უფრო არ მოხდება	16.4	19.7	22.1	23.5	17.7	22.8	20.3
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q31.To what degree the following applies to you?

Feeling of isolation (5 item scale)

იზოლაციის შეგრძნება (5 პუნქტიანი შკალა)

	1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
M	10.5	10.0	11.1	11.4	10.2	11.3	10.8
SD	2.2	2.5	2.8	2.1	2.4	2.5	2.5
Min.	5	5	5	5	5	5	5
Max.	16	17.	19	18	17	19	19

ANOVA: $F_{26.38;df1};p<.001$

Q32.Are you satisfied with your life? %

ძირითადად, კმაყოფილი ხართ თუ არა ცხოვრებით? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Mostly satisfied ძირითადად კმაყოფილი ვარ	56.4	67.3	52.0	58.0	61.9	55.0	58.4
2	Satisfied to a certain degree არც კმა- ყოფილი ვარ და არც უკმაყოფი- ლო	32.2	26.0	35.3	38.3	29.1	35.3	32.3
3	Not satisfied არ ვარ კმა- ყოფილი	11.4	6.7	12.7	6.7	9.0	9.7	9.3
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q33.To what degree are you confident in yourself? %

თქვენ საკუთარ თავში ხართ? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Fairly confident საკმაოდ დარწმუ- ნებული	73.2	64.0	60.7	40.7	68.6	50.7	59.6

2	Moderately Confident საშუალოდ დარწმუნებული	26.8	36.0	36.6	56.0	31.4	46.3	38.9
3	Not confident at all სულ არ ხართ დარწმუნებული			21.7	3.3	0	3.0	1.5
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square 25.55; $df_2; p < .001$

Q34. Belonging motivation Scale values:

მიკუთვნების მოტივაციის შკალა:

	1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
M	14.8	13.9	14.8	15.7	14.37	15.26	14.81
SD	2.73	3.71	3.16	2.75	3.28	2.99	3.17
Min.	6	6	6	8	6	6	6
Max.	20	26	23	22	26	23	26

ANOVA: $F_{26.38}; df_1; p < .001$

5. ATTITUDES AND VALUES

დამოკიდებულებები და ღირებულებები

Q35. Do you agree with the statement that hard work eventually brings success? %

ეთანხმებით თუ არა მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ თავდადებულ მუშაობას საბოლოოდ აუცილებლად წარმატება მოაქვს? %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Agree ვეთანხმები	92.0	94.0	89.3	89.3	93.0	89.3	91.2
2	Disagree არ ვეთანხმები	8.0	6.0	10.7	10.7	7	10.7	8.8
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q36. What do you think, the problems facing Georgia could only be solved with active participation of population or could be solved without participation? %

თქვენი აზრით, საქართველოს წინაშე მდგარი პრობლემების გადაჭრა მხოლოდ მოქალაქეთა აქტიური მონაწილეობით არის შესაძლებელი, თუ ეს მათი მონაწილეობის გარეშეც მოხერხდება? %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Only with participation მხოლოდ მონაწილეობით	87.3	84.7	72.7	53.3	86.0	63.0	74.5

2	Without participation მონაწილეობის გარეშეც მოხერხდება	5.3	6.7	8.0	10.7	6.00	9.3	7.7
3	Difficult to say მიჭირს პასუხის გაცემა	7.4	8.6	19.3	36.0	8.00	27.7	17.8
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square:45.36; df2 ;p<.001

Q37.What do you think, can a person like you influence the decisions of the government? %

როგორ ფიქრობთ, შეუძლია თუ არა თქვენნაირ ადამიანს ზეგავლენა მოახდინოს მთავრობის გადაწყვეტილებებზე? %

		1	2	3	4	Inst. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Yes დიახ	59.7	35.3	42.7	19.3	47.5	31.0	39.2
2	No არა	19.5	32.7	24.0	52.0	26.1	38.0	32.1
3	Difficult to say მიჭირს პასუხის გაცემა	20.8	32.0	33.3	28.7	26.4	31.0	28.7
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square: 18.10; df2; p<.001

Q38.Can you estimate, how much the authorities consider public opinion ? %

თქვენი აზრით, რამდენად უსმენს და ითვალისწინებს ხალხის აზრს ხელისუფლება? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Almost does not consider თითქმის არ ითვალისწინებს	74.0	44.7	52.0	41.9	59.3	46.9	53.2
2	Mostly considers ძირითადად ითვალისწინებს	20.0	19.3	11.0	14.2	19.7	12.6	16.2
3	Difficult to say მიჭირს პასუხის გაცემა	6.0	36.0	37.0	43.9	21.0	40.5	30.6
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square:27.28; df2; p<.001

Q39. In your opinion is Georgia on the right path of development? %

თქვენი აზრით, საქართველო ზოგადად განვითარების სწორ გზას ადგას თუ არა? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	On the right path სწორ გზას ადგას	26.7	32.7	28.4	26.7	29.7	27.5	28.6
2	Not on the rights path არასწორ გზას ადგას	57.3	36.0	27.0	23.3	46.7	25.2	36.0
3	Difficult to say მიჭირს პასუხის გაცემა	16.0	31.3	44.6	50.0	23.6	47.3	35.4
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square: 43.04; df2 ;p<.001

Q40. What do you consider more important, that the president of the country listen and do what people want or do what he considers is good for the country, despite the fact people like it or not? %

რა უფრო მნიშვნელოვნად მიგაჩნიათ, ქვეყნის პრეზიდენტი უსმენდეს და აკეთებდეს იმას, რასაც ხალხი მისგან მოითხოვს თუ აკეთებდეს იმას, რაც, მისი აზრით, წარმატებას მოუტანს ქვეყანას, მიუხედავად იმისა, მოსწონს ეს ხალხს თუ არა? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Do what people want რასაც ხალხი მისგან მოითხოვს	69.8	61.2	63.4	69.4	65.5	66.4	66.0
2	Do what he considers right აკეთებდეს იმას, რაც, მისი აზრით, წარმატებას მო- უტანს ქვეყანას	30.2	38.8	36.6	30.6	34.5	33.6	34.0
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Q41 and Q42. What do you consider most important? (One choice from two Materialistic and one from two Post-Materialistic values) %

Q41 და Q42. რა მიგაჩნიათ ყველაზე მნიშვნელოვნად? (თითო არჩევანი ორი მატერიალისტური და ორი პოსტ-მატერიალისტური ღირებულებიდან) %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	Materialistic მატერიალისტური	11.3	12.0	12.7	22.0	11.7	17.3	14.5

2	Post material- istic პოსტ მატერი- ალისტური	45.3	30.7	20.7	13.3	38.0	17.0	27.5
3	Mixed შერეული	43.4	57.3	66.6	64.7	50.3	65.7	58.0
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Chi-Square 33.46;df2;p<.001;

Q43.How important do you consider the following aspects of life? %

**რამდენად მნიშვნელოვანია თქვენთვის ცხოვრების ქვემოთ ჩა-
მოთვლილი მხარეები? %**

Answers: important and very important

პასუხები: მნიშვნელოვანია და ძალიან მნიშვნელოვანია

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრეს.	Total სულ	Dif. Inst. &expr Chi- Sq, df=3;p
1	Family ოჯახი	99.3	98.3	98.7	95.3	99.3	99.0	99.2	n.s.
2	Friends მეგობრები	88.7	100	98.6	99.3	99.7	99.3	99.0	8.74; <.05
3	Work სამსახური	94.0	98.7	92.0	88.0	97.3	90.6	93.0	21.39; <.001
4	Entertain- ment თავისუფა- ლი დროის გატარება	67.1	68.6	81.3	63.9	67.9	72.8	70.3	n.s.
5	Religion რელიგია	87.8	85.4	77.2	98.7	86.5	87.9	87.3	9.92; <.05

6	Politics and public life პოლიტიკა და საზ. ცხოვრება	94.6	62.0	51.0	37.6	78.2	44.3	61.2	75.93; <001
7	Education განათლება	100.0	98.7	96.7	94.0	99.4	95.3	87.2	10.42; <001

Rank order of important aspects of life %

ცხოვრების მნიშვნელოვანი მხარეების რანჟირება %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expr. ექსპრეს.	Total სულ	Dif. Inst. &expr Chi-Sq, df=3;p
1	Friends მეგობრები	88.7	100	98.6	99.3	99.7	99.3	99.5	8.74; <.05
2	Family ოჯახი	99.3	98.3	98.7	95.3	99.3	99.0	99.2	n.s.
3	Educa- tion განათ- ლება	100.0	98.7	96.7	94.0	99.4	95.3	97.3	10.42; <05
4	Work სამსა- ხური	94.0	98.7	92.0	88.0	97.3	90.6	93.9	21.39; <.001
5	Reli- gion რელი- გია	87.8	85.4	77.2	98.7	86.5	87.9	87.2	9.92; <.05

6	Entertainment თავისუფალი დროის გატარება	67.1	68.6	81.3	63.9	67.9	72.8	70.3	n.s.
7	Politics and public life პოლიტიკა და საზ. ცხოვრება	94.6	62.0	51.0	37.6	78.2	44.3	61.2	75.93; <001

Q44. In your opinion, what the person achieves in life depends more on him/her or on others and situation? %

თქვენი აზრით ის, თუ რას მიაღწევს ადამიანი ცხოვრებაში უფრო მასზეა დამოკიდებული, თუ უფრო სხვებზე და ვითარებაზე? %

		1	2	3	4	Instr. ინსტრ.	Expres. ექსპრეს.	Total სულ
1	More on him/her უფრო მასზეა დამოკიდებული	86.4	90.7	86.0	78.0	88.6	82.0	85.3
2	More on situation უფრო სხვებზე და ვითარებაზეა დამოკიდებული	13.6	9.3	14.0	22.0	11.4	18.0	14.7
	Total სულ	100	100	100	100	100	100	100

Annex 2

LIST OF PARTICIPANTS OF FOCUS GROUP DISCUSSIONS

No	Date	Group	Name of the association/ participant's profession	Sex of the partici- pant
	25.01.2011	Political Parties	Christian-Democrats, youth branch	Female
	25.01.2011	Political Parties	Christian-Democrats, youth branch	Male
	25.01.2011	Political Parties	New Rights, youth branch	Female
	25.01.2011	Political Parties	New Rights, youth branch	Male
	25.01.2011	Political Parties	Democratic Movement United Georgia	Male
	25.01.2011	Political Parties	Democratic Movement United Georgia	Male
	25.01.2011	Political Parties	United National Movement	Female
	25.01.2011	Political Parties	Free Democrats	Male
	27.01.2011	Political Parties	Free Georgia	Male
	27.01.2011	Political Parties	Free Georgia	Male
	27.01.2011	Political Parties	Republican party of Georgia	Male
	27.01.2011	Political Parties	Republican party of Georgia	Male
	27.01.2011	Political Parties	Republican party of Georgia	Female
	27.01.2011	Political Parties	Entrepreneurs' Party	Male
	27.01.2011	Political Parties	Georgian Party	Male
	27.01.2011	Political Parties	Georgian Party	Male
	27.01.2011	Political Parties	National Forum	Female
	27.01.2011	Political Parties	National Forum	Female
	26.01.2011	Trade Unions and prof. As- sociations	Teachers and scientists trade union of Georgia	Female
	26.01.2011	Trade Unions and prof. As- sociations	Teachers and scientists trade union of Georgia	Female

	26.01.2011	Trade Unions and prof. Associations	Artists union of Georgia, secretary. President of art development center "Ant-Arsi"	Female
	26.01.2011	Trade Unions and prof. Associations	Architect-pensioner , Georgian union of architects	Male
	26.01.2011	Trade Unions and prof. Associations	Vocational education trade union	Male
	26.01.2011	Trade Unions and prof. Associations	Association for people in need of special care	Female
	25.01.2011	Congregation	Engineer	Female
	25.01.2011	Congregation	Gynecologist	Female
	25.01.2011	Congregation	Biologist	Female
	25.01.2011	Congregation	Economist	Male
	25.01.2011	Congregation	Engineer	Male
	25.01.2011	Congregation	Economist	Male
	25.01.2011	Congregation	Engineer, Aircraft constructor	Male
	25.01.2011	Congregation	Philologist	Female
	25.01.2011	Congregation	Physicist	Male
	25.01.2011	Congregation	Philologist, housewife	Female
	25.01.2011	Congregation	Verger	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Defenders of Georgian sport	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Defenders of Georgian sport	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Defenders of Georgian sport	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Defenders of Georgian sport	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Tiflis Hamqari	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Georgian Fishermen's club	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Harry Potter's fan club	Female
	26.01.2011	Fan Clubs	Georgian association of social workers.	Male

	26.01.2011	Fan Clubs	TSU- mountaineering club	Male
	26.01.2011	Fan Clubs	Dance club	Female
	26.01.2011	Fan Clubs	Rock-band "Porno Poetry"	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	Writer	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	Contemporary Art Center "Tbilisi"	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	School "Mermisi"	Female
	25.01.2011	Nonmembers of Association	British Petroleum (BP)	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	Free University	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	Teacher	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	National curriculum and assessment center	Female
	25.01.2011	Nonmembers of Association	Magazine "Hot Chocolate"	Male
	25.01.2011	Nonmembers of Association	Ilia State University	Female
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Expert	Male
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Film Director	Male
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Psychologist	Female
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Psychologist	Female
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Economist-manager	Female
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Economist	Male
	27.01.2011	Nonmembers of Association	Journalist	Female

	27.01.2011	Nonmembers of Association	Political scientist	Male
	28.01.2011	Students	IvaneJavakhishvili Tbilisi State University	Female
	28.01.2011	Students	IvaneJavakhishvili Tbilisi State University	Female
	28.01.2011	Students	IvaneJavakhishvili Tbilisi State University	Male
	28.01.2011	Students	IvaneJavakhishvili Tbilisi State University	Male
	28.01.2011	Students	IvaneJavakhishvili Tbilisi State University	Male
	28.01.2011	Students	Caucasus School of Business	Male
	28.01.2011	Students	Caucasus School of Business	Male
	28.01.2011	Students	Caucasus School of Business	Male

Annex 3

LIST OF SURVEYED ASSOCIATIONS

No	Association Type	Name of the association	Number of respondents
	Instrumental associations		
	Political party	United National Movement	26
	Political party	New Rights	14
	Political party	Republican Party of Georgia	13
	Political party	National Forum	12
	Political party	Georgian Labor Party	11
	Political party	Free Democrats	11
	Political party	Georgian Party	8
	Political party	Democratic Movement United Georgia	8
	Political party	Christian-Democratic Movement	7
	Political party	Political Movement “We Ourselves”	4
	Political party	National Democratic Party	6
	Political party	Social-Democrats -Georgia	6
	Political party	Georgian Group	6
	Political party	Free Georgia	5
	Political party	Georgia’s Way	4
	Political party	Women’s party	3
	Political party	Greens Party of Georgia	3
	Political party	Entrepreneurs’ Party	2
	Political party	People’s Party	1
	Professional Association	Professional Syndicate of Education	22
	Professional Association	Association of Young Economists of Georgia	9
	Professional Association	Georgian Union of Educators “Lampari”	8

	Professional Association	Biological Farming Association	8
	Professional Association	Georgian Bar Association	7
	Professional Association	Association of Young Professionals in Energy of Georgia	7
	Professional Association	Youth Association “Droni”	7
	Professional Association	Georgian Union of Architects	7
	Professional Association	Georgian Association of Social Workers	6
	Professional Association	Independent Association of Georgian Journalists	6
	Professional Association	Georgian Young Lawyers Association	6
	Professional Association	The association of Young Financiers and Businessmen	5
	Professional Association	Trade Union for Self-employed Workers	1
	Professional Association	Association of Musical Society	4
	Professional Association	The Association of Psychologists and Psychotherapists	4
	Professional Association	Humanitarian Association “Adra”	1
	Professional Association	Association of Secondary School Principals	3
	Professional Association	Medical Association of Georgia	3
	Professional Association	International Association “Civitas Georgia”	3
	Professional Association	Union of Healthcare Workers	3
	Professional Association	Trade Union of Metallurgy, Mining and Chemical Industry Workers of Georgia	3
	Professional Association	Coalition for IDP’s Rights	2
	Professional Association	English Teachers Association of Georgia	2
	Professional Association	Communication Workers Union	2
	Professional Association	Trade Union of Energy Workers	2
	Professional Association	Union of Folklore	2

	Professional Association	Footballer Players Professional Union	2
	Professional Association	Association “ Justice and Freedom”	2
	Professional Association	Gender Development Association	1
	Professional Association	International Association Against Cancer	1
	Professional Association	Union of Composers	1
	Professional Association	Union of Petroleum and Natural Gas Workers of Georgia	1
	Professional Association	Union of Professional Education	1
	Professional Association	International Foundation of Georgian Medicine	1
	Professional Association	Public Sector Union of Georgia	1
	Professional Association	Transport Workers Trade Union	1
	Professional Association	Art workers Trade Union	1
	Professional Association	Georgian Publishers and Booksellers Association	1
	Professional Association	Georgian Association for Psychological Assistance “Ndobá”	1
	Professional Association	Association for Palliative Care	1
	Professional Association	Georgian Association of Transplantologists	1
	Expressive associations		
	Special Interest and Fan Clubs	Intellectual Game: “What? Where? When?”	14
	Special Interest and Fan Clubs	Hunters and Fishermen Club	10
	Special Interest and Fan Clubs	Fan Club of TSU	9
	Special Interest and Fan Clubs	Tiflis Hamqari	9
	Special Interest and Fan Clubs	Defenders of Georgian Sports	8

	Special Interest and Fan Clubs	Art Club “Lemade”	7
	Special Interest and Fan Clubs	Club of Young Psychologists	7
	Special Interest and Fan Clubs	Georgian Football Fan Club “Djvarosnebi”	7
	Special Interest and Fan Clubs	Chelsea Football Fan Club	6
	Special Interest and Fan Clubs	Manchester United Football Fan Club	6
	Special Interest and Fan Clubs	Scouts of Georgia	6
	Special Interest and Fan Clubs	BMW Club Georgia	5
	Special Interest and Fan Clubs	Dance Club “Dance House”	4
	Special Interest and Fan Clubs	Theatrical group	4
	Special Interest and Fan Clubs	TSU Basketball Fan Club	4
	Special Interest and Fan Clubs	Rock Band: “Georgians”	4
	Special Interest and Fan Clubs	Club of Young Sociologists	3
	Special Interest and Fan Clubs	Harry Potter Fan Club	3
	Special Interest and Fan Clubs	Students Club “Laboratory 1918”	3
	Special Interest and Fan Clubs	Helping Hand	2
	Special Interest and Fan Clubs	Blogger	2
	Special Interest and Fan Clubs	Movie Club “Promete”	2
	Special Interest and Fan Clubs	Rugby Fan Club “Tornado”	2

	Special Interest and Fan Clubs	Debate Club	2
	Special Interest and Fan Clubs	The Readers Club	2
	Special Interest and Fan Clubs	Volunteers of Youth Programms	2
	Special Interest and Fan Clubs	The One and Multi-Faceted Europe through the Ballet of the XX and XXI Centuries	1
	Special Interest and Fan Clubs	Spain National Football Team Fan Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Political Science Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Lady Gaga Fan Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Real Madrid Fan club	1
	Special Interest and Fan Clubs	A.C Milan Fan Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	French Literature reading Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Volleyball Fan Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Intellectual Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	European Club of Young Leaders	1
	Special Interest and Fan Clubs	The Adolf Hitler Fan Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Greens Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	Movie Club “Unikino”	1
	Special Interest and Fan Clubs	Christian Youth Movement “Generation of light”	1

	Special Interest and Fan Clubs	TSU Art Club	1
	Special Interest and Fan Clubs	TSU Club of Economists	1
	Special Interest and Fan Clubs	TSU Club of Social Scientists	1
	Congregation	Church of the Holy Trinity	12
	Congregation	St. Barbare Church	8
	Congregation	The Church of Archangel Michael	7
	Congregation	St. King Vakhtang Gorgasali Cathedral	7
	Congregation	Church of St. Nikoloz	7
	Congregation	Holy Trinity Cathedral	6
	Congregation	St. Tamar Church	6
	Congregation	Church of St. Nino	6
	Congregation	Church of St. George	6
	Congregation	Virgin Mary Assumption Cathedral	5
	Congregation	Kashveti Church of St. George	5
	Congregation	Mirkma Church	5
	Congregation	Sioni Cathedral	5
	Congregation	St. Kvirike and St. Ivrita Church	4
	Congregation	St. Ioakim and St. Ann Church	4
	Congregation	Djvari Monastery in Mtskheta	4
	Congregation	Mamadavit Church	4
	Congregation	Svetitskhoveli Cathedral	4
	Congregation	Makhata Mountain Church	3
	Congregation	St. Mary's Church in Didube	3
	Congregation	St. Ioane Church	3
	Congregation	Archangel Church	3
	Congregation	St. Panteleimon Church	3
	Congregation	Church of 300 Asirians	3

	Congregation	Metekhi Saint Mary Church	2
	Congregation	Anchiskhati Church	2
	Congregation	St. Andria Temple	3
	Congregation	St. Mirian And St.Nana Temple	2
	Congregation	Tchule Saint George Church	2
	Congregation	Khareba Church	2
	Congregation	Blue Monastery	2
	Congregation	David Gareja Monastery Complex	2
	Congregation	St. George Church in Dighomi	2
	Congregation	St. Ilia Martali Church	2
	Congregation	St. Mary Ascension Catholic Church	1
	Congregation	Betlemi Church	1

დანართი 2

ფოკუს ჯგუფის მონაწილეთა სია

No	თარიღი	ჯგუფი	ასოციაციების/ მონაწილეთა დასახელება	მონაწი- ლეთა სქესი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ქრისტიან დემოკრატები, ახალგაზრდული ფრთა	ქალი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ქრისტიან დემოკრატები, ახალგაზრდული ფრთა	კაცი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ახალი მემარჯვენეები, ახალგაზრდული ფრთა	ქალი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ახალი მემარჯვენეები, ახალგაზრდული ფრთა	კაცი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	დემოკრატიული მოძრაობა - ერთიანი საქართველო	კაცი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	დემოკრატიული მოძრაობა -ერთიანი საქართველო	კაცი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა	ქალი
	25.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ჩვენი საქართველო - თავისუფალი დემოკრატები	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ჩვენი საქართველო - თავისუფალი დემოკრატები	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ჩვენი საქართველო - თავისუფალი დემოკრატები	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	საქართველოს რესპუბლიკური პარტია	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	საქართველოს რესპუბლიკური პარტია	კაცი

	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	საქართველოს რესპუბლიკური პარტია	ქალი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ქართული პარტია	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ქართული პარტია	კაცი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ეროვნული ფორუმი	ქალი
	27.01.2011	პოლიტიკური პარტიები	ეროვნული ფორუმი	ქალი
	26.01.2011	პროფკავში- რები და პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს პედაგოგთა და მეცნიერთა თავისუფალი პროფკავშირი	ქალი
	26.01.2011	პროფკავშირები და პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს პედაგოგთა და მეცნიერთა თავისუფალი პროფკავშირი	ქალი
	26.01.2011	პროფკავშირები და პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს მხატვართა კავშირი- მდივანი	ქალი
	26.01.2011	პროფკავშირები და პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს არქიტექტორთა კავშირი, არქიტექტორი	კაცი
	26.01.2011	პროფკავშირები და პროფესიული ასოციაციები	პროფესიული განათლების კავშირი	კაცი
	26.01.2011	პროფკავშირები და პროფესიული ასოციაციები	ასოციაცია - ადამიანები, რომლებიც განსაკუთრებულ მზრუნველობას საჭიროებენ	ქალი
	25.01.2011	მრეველი	ინჟინერი	ქალი

	25.01.2011	მრევლი	გინეკოლოგი	ქალი
	25.01.2011	მრევლი	ბიოლოგი	ქალი
	25.01.2011	მრევლი	ეკონომისტი	კაცი
	25.01.2011	მრევლი	ინჟინერი	კაცი
	25.01.2011	მრევლი	ეკონომისტი	კაცი
	25.01.2011	მრევლი	ინჟინერ-მშენებელი	კაცი
	25.01.2011	მრევლი	ფილოლოგი	ქალი
	25.01.2011	მრევლი	ფიზიკოსი	კაცი
	25.01.2011	მრევლი	ფილოლოგი/ დიასახლისი	ქალი
	25.01.2011	მრევლი	სტიქაროსანი	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	ქართული სპორტის ქომაგები	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	ქართული სპორტის ქომაგები	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	ქართული სპორტის ქომაგები	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	ქართული სპორტის ქომაგები	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	თბილისის ჰამქარი	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	საქართველოს მეთევზეთა კლუბი	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	ჰარი პოტერის ფან კლუბი	ქალი
	26.01.2011	ფან კლუბები	საქართველოს სოციალურ მუშაკთა ასოციაცია	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	ოსუ - ალპინისტთა კლუბი	კაცი
	26.01.2011	ფან კლუბები	მოცეკვავეთა კლუბი	ქალი
	26.01.2011	ფან კლუბები	როკ ჯგუფი - „პორნო- პოეზია“	კაცი
	25.01.2011	არაწევრები	მწერალი	კაცი

	25.01.2011	არაწევრები	თანამედროვე ხელოვნების ცენტრი - თბილისი	კაცი
	25.01.2011	არაწევრები	სკოლა - „მერმისი“	ქალი
	25.01.2011	არაწევრები	„ბრიტიშ პეტროლიუმი“ - BP	კაცი
	25.01.2011	არაწევრები	თავისუფალი უნივერსიტეტი	კაცი
	25.01.2011	არაწევრები	პედაგოგი	კაცი
	25.01.2011	არაწევრები	ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი	ქალი
	25.01.2011	არაწევრები	ჟურნალი - „ცხელი შოკოლადი“	კაცი
	25.01.2011	არაწევრები	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ქალი
	27.01.2011	არაწევრები	ექსპერტი	კაცი
	27.01.2011	არაწევრები	რეჟისორი	კაცი
	27.01.2011	არაწევრები	ფსიქოლოგი	ქალი
	27.01.2011	არაწევრები	ფსიქოლოგი	ქალი
	27.01.2011	არაწევრები	ეკონომისტ-მენეჯერი	ქალი
	27.01.2011	არაწევრები	ეკონომისტი	კაცი
	27.01.2011	არაწევრები	ჟურნალისტი	ქალი
	27.01.2011	არაწევრები	პოლიტოლოგი	კაცი
	28.01.2011	სტუდენტები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ქალი
	28.01.2011	სტუდენტები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ქალი
	28.01.2011	სტუდენტები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	კაცი

	28.01.2011	სტუდენტები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	კაცი
	28.01.2011	სტუდენტები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	კაცი
	28.01.2011	სტუდენტები	კავკასიის ბიზნეს სკოლა	კაცი
	28.01.2011	სტუდენტები	კავკასიის ბიზნეს სკოლა	კაცი
	28.01.2011	სტუდენტები	კავკასიის ბიზნეს სკოლა	კაცი

დანართი 3

გამოკითხულ ასოციაციათა სია

No	ასოციაციის ტიპი	ასოციაციის დასახელება	რესპონ-დენტთა რაოდენობა
	ინსტრუმენტული ასოციაციები		
	პოლიტიკური პარტები	საქართველოს ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა	26
	პოლიტიკური პარტები	ახალი მემარჯვენეები	14
	პოლიტიკური პარტები	საქართველოს რესპუბლიკური პარტია	13
	პოლიტიკური პარტები	ეროვნული ფორუმი	12
	პოლიტიკური პარტები	საქართველოს ლეიბორისტული პარტია	11
	პოლიტიკური პარტები	ჩვენი საქართველო - თავისუფალი დემოკრატები	11
	პოლიტიკური პარტები	ქართული პარტია	8
	პოლიტიკური პარტები	დემოკრატიული მოძრაობა - ერთიანი საქართველო	8
	პოლიტიკური პარტები	ქრისტიან-დემოკრატიული მოძრაობა	7
	პოლიტიკური პარტები	პოლიტიკური მოძრაობა - „ჩვენ თვითონ“	4
	პოლიტიკური პარტები	ეროვნულ დემოკრატიული პარტია	6
	პოლიტიკური პარტები	საქართველოს სოციალ-დემოკრატები	6
	პოლიტიკური პარტები	ქართული დასი	6
	პოლიტიკური პარტები	თავისუფალი საქართველო	5
	პოლიტიკური პარტები	საქართველოს გზა	4
	პოლიტიკური პარტები	ქალთა პარტია	3

	პოლიტიკური პარტები	საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა	3
	პოლიტიკური პარტები	მრეწველობა გაადაარჩენს საქართველოს	2
	პოლიტიკური პარტები	ხალხის პარტია	1
	პროფესიული ასოციაციები	განათლების პროფესიული სინდიკატი	22
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ახალგაზრდა ეკონომისტთა ასოციაცია	9
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ტრენერ პედაგოგთა კავშირი - „ლამპარი“	8
	პროფესიული ასოციაციები	ბიოლოგიურ მეურნეობათა ასოციაცია	8
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია	7
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ახალგაზრდა ენერგეტიკოსთა ასოციაცია	7
	პროფესიული ასოციაციები	ახალგაზრდული ასოციაცია - „დრონი“	7
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს არქიტექტორთა კავშირი	7
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს სოციალურ მუშაკთა ასოციაცია	6
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ჟურნალისტთა დამოუკიდებელი ასოციაცია	6
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია	6
	პროფესიული ასოციაციები	ახალგაზრდა ფინანსისტთა და ბიზნესმენტთა ასოციაცია	5
	პროფესიული ასოციაციები	თვითდასაქმებულთა პროფკავშირი	1
	პროფესიული ასოციაციები	მუსიკალური საზოგადოების ასოციაცია	4

პროფესიული ასოციაციები	ფსიქოლოგთა და ფსიქოთერაპევტთა ასოციაცია	4
პროფესიული ასოციაციები	ჰუმანიტარული ასოციაცია - „ადრა“	1
პროფესიული ასოციაციები	საშუალო სკოლების დირექტორთა ასოციაცია	3
პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ახალგაზრდა მედიკოსთა ასოციაცია	3
პროფესიული ასოციაციები	საერთაშორისო ასოციაცია - „კვიტას ჯორჯია“	3
პროფესიული ასოციაციები	ჯანდაცვის მუშაკთა კავშირი	3
პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს მეტალურგთა, სამთო და ქიმიური მრეწველობის მუშაკთა პროფესიული კავშირი	3
პროფესიული ასოციაციები	კოალიცია დევნილთა უფლებებისათვის	2
პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ინგლისური ენის პედაგოგთა ასოციაცია	2
პროფესიული ასოციაციები	კომუნიკაციების მუშაკთა კავშირი	2
პროფესიული ასოციაციები	ენერგეტიკის მუშაკთა პროფკავშირი	2
პროფესიული ასოციაციები	ფოლკლორის კავშირი	2
პროფესიული ასოციაციები	ფეხბურთელთა პროფესიული გაერთიანება	2
პროფესიული ასოციაციები	ასოციაცია - „სამართალი და თავისუფლება“	2
პროფესიული ასოციაციები	გენდერული განვითარების ასოციაცია	1
პროფესიული ასოციაციები	კიბოსთან ბრძოლის საერთაშორისო ასოციაცია	1
პროფესიული ასოციაციები	კომპოზიტორთა კავშირი	1

	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ნავთობისა და ბუნებრივი აირის მუშაკთა კავშირი	1
	პროფესიული ასოციაციები	პროფესიული განათლების კავშირი	1
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს მედიცინის საერთაშორისო ფონდი	1
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს საჯარო სექტორის გაერთიანება	1
	პროფესიული ასოციაციები	ტრანსპორტის მუშაკთა პროფკავშირი	1
	პროფესიული ასოციაციები	ხელოვნების მუშაკთა პროფკავშირი	1
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს წიგნის გამომცემელთა და გამავრცელებელთა ასოციაცია	1
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ფსიქოლოგიური დახმარების ასოციაცია - „ნდობა“	1
	პროფესიული ასოციაციები	პალიატიური მზრუნველობის ასოციაცია	1
	პროფესიული ასოციაციები	საქართველოს ტრანსპლანტოლოგთა ასოციაცია	1
	ექსპრესიული ასოციაციები		
	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ინტელექტუალური თამაში - „რა, სად, როდის?“	14
	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	მონადირეთა და მეთევზეთა კლუბი	10
	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თსუ-ს ფან კლუბი	9

სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თბილისის ჰამქარი	9
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	საქართველოს სპორტის ქომაგები	8
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ხელოვნების კლუბი - „ლემადე“	7
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ახალგაზრდა ფსიქოლოგთა კლუბი	7
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	საქართველოს ფეხბურთელთა ფან კლუბი - „ჯვაროსნები“	7
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ჩელსის ფეხბურთელთა ფან კლუბი	6
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	მანჩესტერ იუნაიტედის ფეხბურთელთა ფან კლუბი	6
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	საქართველოს სკაუტები	6
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	საქართველოს „ბე ემ ვე“ -ს კლუბი	5
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	საცეკვაო კლუბი - „ცეკვის სახლი“	4
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თეატრალური ჯგუფი	4
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თსუ-ს კალათბურთელთა ფან კლუბი	4

სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	როკ ჯგუფი - „ქართველები“	4
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ახალგაზრდა სოციოლოგთა კლუბი	3
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ჰარი პოტერის ფან კლუბი	3
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	სტუდენტური კლუბი - „ლაბორატორია 1918“	3
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ჰელპინგ ჰენდ	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ბლოგერი	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	კინო კლუბი - „პრომეთე“	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	რაგბის ფან კლუბი - „ტომადო“	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	დებატების კლუბი	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	მკითხველების კლუბი	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ახალგაზრდული პროგრამების მოხალისეები	2
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ერთი და მრავალმხრივი ევროპა -XX და XXI საუკუნეების ბალეტი	1

სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ესპანეთის ნაციონალური გუნდის ფან კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	პოლიტიკური მეცნიერებების კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ლედი გაგას ფან კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	რეალ მადრიდის ფან კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	მილანის ფეხბურთელთა ფან კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ფრანგული ლიტერატურის მკითხველთა კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ხელბურთის ფან კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ინტელექტუალური კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ახალგაზრდა ლიდერთა ევროპული კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ადოლფ ჰიტლერის ფან კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	მწვანეების კლუბი	1
სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	კინო კლუბი - „უნიკინო“	1

	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	ახალგაზრდა ქრისტიანთა მოძრაობა - „სინათლის თაობა“	1
	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თსუ ხელოვნების კლუბი	1
	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თსუ ეკონომისტთა კლუბი	1
	სპეციალური ინტერესების მქონე და ფან კლუბები	თსუს სოციალურ მეცნიერებათა კლუბი	1
	მრევლი	წმინდა სამების ტაძარი	12
	მრევლი	წმ. ბარბარეს ტაძარი	8
	მრევლი	მთავარანგელოზის სახელობის ეკლესია	7
	მრევლი	მეფე ვახტანგ გორგასალის საკათედრო ტაძარი	7
	მრევლი	წმ. ნიკოლოზის სახელობის ტაძარი	7
	მრევლი	სამების საკათედრო ტაძარი	6
	მრევლი	წმ. თამარის ტაძარი	6
	მრევლი	წმ. ნინოს ტაძარი	6
	მრევლი	წმ. გიორგის ტაძარი	6
	მრევლი	ღვთისმშობლის მიძინების საკათედრო ტაძარი	5
	მრევლი	ქაშვეთის ეკლესია	5
	მრევლი	მირქმის ტაძარი	5
	მრევლი	სიონის ტაძარი	5
	მრევლი	წმ კვირიკეს და წმ. ივლიტას ტაძარი	4
	მრევლი	წმ. იოაკიმ და წმ. ანას ტაძარი	4
	მრევლი	მცხეთის ჯვრის მონასტერი	4
	მრევლი	წმ. მამადავითის ეკლესია	4

მრევლი	სვეტიცხოველის ტაძარი	4
მრევლი	მახათას მთის ტაძარი	3
მრევლი	მარიამ ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესია დიდუბეში	3
მრევლი	წმ. იოანეს სახელობის ეკლესია	3
მრევლი	მთავარანგელოზის ეკლესია	3
მრევლი	წმ. პანტელეიმონის ეკლესია	3
მრევლი	300 ასურელის ეკლესია	3
მრევლი	მეტეხის ღვთისმშობლის ეკლესია	2
მრევლი	ანჩისხატის ტაძარი	2
მრევლი	წმ. ანდრია პირველწოდებულის ტაძარი	3
მრევლი	წმ. მირიან და წმ. ნანას ტაძარი	2
მრევლი	წმ. გიორგის ეკლესია	2
მრევლი	ხარების ტაძარი	2
მრევლი	ლურჯი მონასტერი	2
მრევლი	დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსი	2
მრევლი	წმ. გიორგის ეკლესია დიდომში	2
მრევლი	წმ. ილია მართალის ტაძარი	2
მრევლი	ღვთისმშობლის ამაღლების კათოლიკური ეკლესია	1
მრევლი	ბეთლემის ტაძარი	1

შენიშვნისათვის

შენიშვნისათვის

შენიშვნისათვის